

Nenad Ivanković

Mesiću i Račane,
zašto tako?

slučaj
Gotovina - Bobetko

---

polemika o hrvatskoj
sudbini

Ova je knjiga intelektualni obračun s politikom koja, po mišljenju autora, Hrvatsku i njezine građane vodi u moralni i nacionalni ponor. Zbog toga i takav naslov - *Mesiću i Račane, zašto tako?* Zašto tako prema generalima Gotovini i Bobetku? Prema Domovinskom ratu i žrtvama tog rata? Prema zemlji čije bi interese trebali štiti? Zašto tako prema svima nama?

Polemički, ali argumentirano, autor prokazuje stvarne motive Mesić/Račanove vlasti u odnosu na *haaški problem*, zakulisne igre i spletke protiv hrvatskih generala, kao i posljedice koje ćemo svi skupa zbog toga snositi.

Knjiga - koja donosi i čitav niz ključnih dokumenata - pisana je zanimljivo i napeto, a otkriva kako su Račan i Granić obmanuli hrvatsku javnost, ali i kolege u koaliciji, u svezi *slučaja Bobetko*, zašto su generala Gotovinu ostavili na cjedilu i zašto su odbili dati dokumente njegovim odvjetnicima, zašto to nisu učinili ni nakon odluke Općinskog suda u Zagrebu iako su morali, te postavlja dramatično pitanje: Je li vlast bila spremni i likvidirati Gotovinu, samo da s leđa skine taj problem?

Autor uvjerljivo pokazuje i to da su *sukreatori* haaških optužnica protiv hrvatskih generala i Domovinskog rata na Pantovčaku i u Banskim dvorima, te da je predsjednik Mesić počinio niz kaznenih djela, *dilajući* dokumente označene kao državna tajna. A da je to Račanova Vlada svjesno prikrivala na štetu Hrvatske i njezinih ljudi! Otuda i naslov jednog poglavlja: *Mesiću deset godina, koliko Račanu?*

Nenad Ivanković: Mesiću i Račane, zašto tako? / slučaj / Gotovina – Bobetko

Copyright © 2002. Nenad Ivanković

Nakladnik: TIVA Varaždin

Za nakladnika: Zvonimir Kušter

Kompjutorska priprema i tisak:

TIVA – Tiskara Varaždin

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i sveučilišna knjižnica - Zagreb

UDK 341.322 (497.5) "199"

IVANKOVIĆ, Nenad

Mesiću i Račane, zašto tako? : slučaj
Gotovina-Bobetko : polemika o hrvatskoj
sudbini / Nenad Ivanković. – Varaždin :
TIVA – Tiskara, 2002.

ISBN 953-6775-47-6

421108020

Pretiskivanje ili bilo kakvo umnožavanje ove knjige,
kako u cjelini tako i u dijelovima, bez autorove
suglasnosti nije dopušteno.

Nenad Ivanković

Mesiću i Račane,
zašto tako?

slučaj
Gotovina - Bobetko

Sadržaj

Uvod	
Velika obmana	1
Da je optužnica tu, Budiša bi mi rekao.	21
<i>Neka ide i dokaže nevinost!</i>	35
Granić: <i>Ako izađe van, demantirat ću da sam to rekao!</i>	49
Bosna-express ili likvidacija?	63
Mesiću 10 godina, koliko Račanu?	75
Haaški sud umjesto vojne intervencije?	93
Ako je kriv Gotovina, kriv je i Clinton.	111
Račan fućka i na 300 hrvatskih uglednika	137
Gdje je general Gotovina.	143
Epilog	151
Dokumenti	155

Uvod

Nekoliko me je razloga navelo da napišem ovu knjigu.

Prvo: Račanova se vlada – barem u početku krize oko generala Bobetka – postavila bitno drukčije negoli prije petnaest mjeseci kad su stigle optužnice protiv generala Gotovine i Ademija. Bez obzira na iskrenost motiva, time je, makar i protiv volje, pokazala da svakako postoje političko-pravne mogućnosti koje se mogu koristiti, a koje nisu iskorištene u slučaju Gotovina.

Drugo: suočeni s tim nedvojbenim faktima Račan i Granić su pokušali uvjeriti hrvatsku javnost kako je optužnica protiv generala Bobetka bitno drukčija po svom pravno-političkom karakteru negoli optužnice protiv Gotovine i Ademija, pa da zato u njihovu

slučaju nije mogla postupiti na istovjetan način. Što je, naravno, nonsens. Nonsens koji je ostao visjeti u zraku, jer u hrvatskim medijima nije bilo volje i građanske hrabrosti da se razobliča ta prozirna politička persiflaža.

Treće: tijekom događaja i u slučaju Bobetko pokazao je da Račan & co. nisu vođeni čistim motivima, da su otpočetak obmanjivali hrvatsku javnost, pa i vlastite kolege u petorki, te da su spremni i na najprizemnije političke trgovine ako im to koristi.

Četvrto: u cijeloj toj pripovijesti posebnu je ulogu odigrao predsjednik Mesić. Kao zagovornik bezuvjetnog pokoravanja haaškim nalogima, kao istinski sukreator optužnica protiv hrvatskih generala i Hrvatske vojske te kao čovjek koji je prekršio Ustav i zakon i počinio niz kaznenih djela.

Peto: Mnoge činjenice i dokumenti koji to potkrepljuju teško se ili nikako probijaju na svjetlo dana. Konstelacija medijsko-političkih interesa vladajuće nomenklature i ključnih medijskih bossova (o HTV-u da se i ne govori) nepremostiva je brana javnoj raspravi u tom pravcu.

Šesto: slučaj Gotovina egzemplaran je za odnos Mesić/Račanove vlasti prema Domovinskom ratu, za njihovu arbitražnu ulogu u tome tko će biti, a tko neće biti optužen, za komplote s Haaškim tužiteljstvom, za čitav niz poteza koji u normalnom i demokratskom svijetu ne bi bili mogući, ili bi bili sankcionirani.

Zbog toga i ova knjiga, zbog toga i takav naslov – Mesiću i Račane, zašto tako? Zašto tako prema generalu Bobetku, a onako prema generalu Gotovini? Zašto tako, na kraju, prema obojici, prema Domovinskom ratu, prema žrtvama tog rata, prema zemlji čije bi interese trebali štiti? Zašto tako prema svima nama?

U Zagrebu, 31. listopada 2002.

Velika obmana

Španjolski veleposlanik u Zagrebu, Antonio Pedauyé y Gonzales, zasigurno nije ni slutio da će te večeri za njegovim stolom biti odlučena sudbina hrvatskog generala Janka Bobetka. Bio je svibanj 2002., njegova je zemlja još predsjedala Europskom unijom, pa nije bilo ništa razumljivije nego da pozove na večeru hrvatskog premijera Ivicu Račana, njegova zamjenika Gorana Granića, te njihovu gošću, glavnu haašku tužiteljicu Carlu del Ponte. Bilo je tu još nekoliko diplomata, kako već priliči u takvim zgodama.

U jednom trenutku, gospođa del Ponte, onako izravna kakva već jest, zapitala je premijera Račana: – Kada bi vam odgovarala optužnica protiv Bobetka?

– Pa – odvratio je ovaj – u rujnu. Svakako ne prije!

Carla del Ponte je to prihvatila, a Goran Granić dometnuo da je tako najbolje. I tako je i bilo. Optužnica je doista stigla četiri mjeseca kasnije – 19. rujna 2002. – a hrvatski premijer i njegov zamjenik napravili su lice kao da su iznenadeni i zaprepašteni. I dopustili cijeloj naciji da ih vidi u toj zdvojnosti i zaskočenosti.

Dvadesetak dana kasnije – točnije u srijedu 15. listopada 2002. – zazvonio je mobitel Anite Malenice, novinarka *Slobodne Dalmacije*. – Čuj, bi li te zanimalo nešto vezano za Bobetka i skori dolazak Carle del Ponte u Zagreb? – zapitao je onaj s druge strane. Bio je to visoko rangirani političar iz najužeg kruga vlasti. Dovoljno za brzi susret.

Čim su se našli, ovaj joj je ispriповijedao kako se na inicijativu premijera sastala *petorka* i da se tom prigodom razgovaralo o *slučaju Bobetko*. Bilo je to negdje krajem rujna kad je stvar još bila užarena, kad su Račan i Granić još galamili da ne daju Bobetka, da je optužnica protiv njega neustavna, da se Carla može *frigati*, jer da oni idu u bitku s Haagom....Dakle u vrijeme kad je Račan očajnički kupovao vrijeme i tražio potporu.

Onaj je političar Malenici rekao kako su na tom sastanku dvojica stranačkih čelnika zapitala Račana je li točna informacija da se on s Carlom del Ponte dogovorio o *timingu* još u svibnju, na večeri kod španjolskog veleposlanika? Kad je to Račan čuo, rekao je dalje Maleničin *izvor*, do-

slovno je *poludio*, počeo mahati svojim *glasovitim* prstom i na kraju iscijedio kako s indignacijom odbacuje takve insinuacije.

Izvor je gospodici Malenici još nadodao kako većina u petorki uopće nije bila fascinirana tim Račanovim demantijem, dapače, da ih premijer nije razuvjerio. Čini se da su to bili Tomčić, Kramarić i Radoš.

Malenica je o svemu drugi dan napisala tekst, koji je *Slobodna Dalmacija* objavila u petak 17. listopada 2002. Zanimljivo je da nekoliko dana nitko na taj tekst nije reagirao. Šutio je Račan, šutio je Granić, svi su šutjeli. A onda Račan ipak nije izdržao, pa je nazvao gospodicu Malenicu, ljubazno je zapitavši odakle joj ona informacija. Sumnjao je na jednu osobu, pa ju je zapitao je li joj to ta osoba dojavila, no novinarka mu je samo odgovorila da je to čula od jednog političara, da joj je taj političar dao i imena dvojice stranih veleposlanika kod kojih je sve provjerila prije negoli je objavila članak.

Na koga je Račan sumnjao? Možda na Ivana Zvonimira Čička koji je u *Jutarnjem listu* od 25. listopada 2002., dakle na kraju događaja, napisao: "Prošli je tjedan *Slobodna Dalmacija* objavila vrlo zanimljiv detalj o pripremi optužnice protiv Bobetka. U svom napisu novinarka Anita Malenica tvrdila je da se i na Vladi raspravljalo o svibanjskoj večeri kod španjolskog velepo-

slanika... Na toj večeri (...) del Ponte je pitala Račana i Granića kad bi im odgovaralo podizanje optužnice protiv Bobetka, jer je istraga pri kraju. Oni su izričito tražili da to bude u rujnu. Ono što Malenica nije objavila je argument koji su tada iznijeli. To je turistička sezona. Oni su iz straha da bi optužnica mogla dovesti do političke destabilizacije koja bi mogla omesti turističku sezonu, priželjkivali optužnicu za rujnu."

Dakle, i Čičak je dobro upućen u stvar, jer odakle bi znao zašto je Račan od del Ponte tražio da optužnica dođe baš u rujnu? Sama Malenica pak tvrdi da joj je cijelu stvar ispričala sasvim druga osoba te da su događaj kod španjolskog veleposlanika potvrdila i dva strana veleposlanika. Ako se tome doda i to da su i dvojica čelnika vladajuće koalicije o tome znala i zato postavili ono pitanje Račanu, onda je posve jasno da je previše vjerodostojnih svjedoka i da nema razloga da se sumnja u istinitost ove stvari. Napokon, dok sam pisao ove retke HTV je objavila (30. listopada 2002. u *Dnevniku*) da je Carla del Ponte pred Vijećem sigurnosti UN-a rekla kako je hrvatsku vladu još u svibnju o. g. obavijestila o postojanju optužnice protiv generala Bobetka!!!

Račan i Granić su, nema sumnje, od samog početka obmanjivali i javnost i svoje kolege u vladajućoj koaliciji. Od toga je gore samo to da u ona četiri mjeseca, koliko je proteklo od večere kod španjolskog veleposlanika do uručjenja

optužnice, nisu učinili ama baš ništa da argumentima odvrate Haaško tužiteljstvo od političkih konstrukcija protiv Bobetka, konstrukcija koje su u suprotnosti s hrvatskim Ustavom i povijesnom istinom o Domovinskom ratu. I da ni samog Generala nisu obavijestili o tome što mu se sprema i zapitali ga imali što reći u svoju obranu! I mogu li mu ikako pomoći!

Ali ne, Račanu i Graniću to nije bilo ni na kraj pameti. No zato su, čim je optužnica stigla, počeli galamiti i busati se u *nacionalna* prsa. "Vladu nije briga hoće li netko vraćanje optužnice protumačiti kao žestoki odgovor", rekao je Račan 20. rujna 2002., a Granić dodao kako "optužnica nije u skladu s Ustavom". Tri dana kasnije premijer je na sastanku s braniteljskim udrugama istakao kako "imamo razloga zaoštriti borbu da bi se respektirala činjenica da je Domovinski rat bio opravdan" te da zato "nećemo izručiti generala Bobetka". *Idemo u pravnu bitku s Haagom*, bio je novi bojni poklič ljudi koji su samo koji dan prije lagali naciji i samom Generalu kako nemaju pojma o optužnici.

No, ni to nije predugo trajalo. Mjesec dana kasnije, uoči dolaska Carle del Ponte u Zagreb, ali sada s kupljenim vremenom i ohlađenom atmosferom (čak je i oporba podržala Račana u njegovoj strategiji obrane *nacionalnih* interesa!!!) premijer putem televizije optužuje generala Bobetka "da je talac lažnih prosudbi..." ali da

hrvatska Vlada i Hrvatska to neće biti! I to samo zato što se General nije dao u bolnicu, jer nije vjerovao Račanu da mu neće na silu uručiti optužnicu, a time i otpočeti proces protiv njega, protivno prvobitnim uvjerenjima i obećanjima.

Pritom je zanimljivo da je Račan promijenio retoriku unatoč činjenici da Žalbeno vijeće Haaškoga suda još nije donijelo pravorijek o žalbama Vlade u kojima se, među ostalim, osporava i ustavnost optužnice, odnosno njen sadržaj.

Tako je Račan, uz sve ostalo, napravio i politički luping: od *potpore nedužnome* (i osporavanja sadržaja optužnice) do *potpore bolesnome* (pozivajući se isključivo na Generalovo zdravstveno stanje kao jedini argument), kako je to s pravom krajem listopada primijetio predsjednik *Odbora za promicanje istine o Domovinskom ratu*, gospodin Igor Zidić. Dodajući: "To je formula koja ne brani dignitet Domovinskog rata kao oslobodilačkog i obrambenog i ne pruža osnovu za obranu drugih generala – Gotovine i Ademija."

Zašto je Račan promijenio taktiku? Zašto je od jamstava koja je dao ostarjelom generalu prigodom njihova susreta na Tuškancu (da može biti posve miran, jer da mu se ništa neće dogoditi), sada svu krivnju za tobožnje sankcije i neuspjeh u natezanju s Haagom, svalio na njegova bolesna i ostarjela leđa?

Kronologija događaja dobrim dijelom razjašnjava tu posve logičnu promjenu kao i njegove stvarne motive.

1. Šesnaestog rujna 2002. *Nacional* je objavio da je Haag podigao optužnicu protiv generala Bobetka, te da uskoro u Zagreb stiže i zahtjev za njegovo izručenje. Granić i Račan, naravno, odmah tvrde da o tome nemaju pojma. Ustvari, oni su preko *Nacionala* htjeli ispipati reakcije javnosti i istodobno Vladi sačuvati što širi manevarski prostor. Reakcija je, međutim, bila neočekivano žestoka. General Bobetko u intervjuu *Globusu* (18. rujna 2002.) izjavljuje: "U svakom slučaju, ja sam odluku donio, pa kako bude. Ne želim da me moji suborci i njihova djeca gledaju kao dešperatnog, izgubljenog čovjeka, koji je pljunuo sam na sebe. Da se sada nisam oglasio, ljudi koje sam vodio i u pobjedu i u smrt rekli bi: 'Evo, piše se, a naš zapovjednik šuti!' Zato sam odlučio sa svojom odlukom prvo upoznati svoju obitelj, da se ne bi iznenadili ako dođe do najgore varijante. (Rekao sam im) 'ako dođu po mene, živ im u ruke ne idem. Iz moje me kuće mogu iznijeti samo mrtvog. Ne ranjenog'. Htio bih im još samo poručiti da po mene ne šalju dečke kojima sam zapovijedao. Neka pošalju kosovce i udbaše..."

Dva dana kasnije optužnica je bila u Zagrebu, a general Bobetko u svojevrsnom obraćanju naciji preko HTV-a ponovio ono što je rekao u

Globusu, dometnuvši: "Zapalo me je da povedem novu, najvjerojatnije posljednju bitku, i to protiv još jedne agresije na Hrvatsku". Čvrstina s kojom se stari general postavio, rezolutnost s kojom je odbio haašku optužnicu, pa i onaj njegov refren koji je stalno ponavljao – "pošaljite kosovce i udbaše, ja ih čekam!" – svakako je iznenadila Račana i njegovog haaškog *maklera* Granića. Napokon, sva istraživanja javnog mnijenja su pokazala da tri četvrtine građana podržava Generala i njegovo protivljenje Haaškom sudu.

U takvoj situaciji Vlada doista nije imala kuda i morala se prikloniti općem trendu, inače bi bila otpuhana prije nego li bi se osušila tinta na uhidbenom nalogu. Ljudi su prepoznali o čemu je riječ, bilo im je jasno da je optužnicom napadnut Domovinski rat a s njim i sama zemlja, te da je Bobetko izabran kako bi se kriminalizirao sam vojni vrh zemlje. Optužnice protiv Ademija i Gotovine već su bile tu, krenuli su procesi i istrage za 1991. (od Gospića do Paulin dvora i od Lore do Siska). Cijeli je Domovinski rat na taj način bio *pokriven* zločinima!

Tu notornu činjenicu, da Račan spašava vlastitu kožu, isticali su i sami Račanovi novinari (osobito Butković), a Žarko Puhovski je konstatirao kako bi "Vlada mogla pasti kada bi se ponašala po zakonu, ali ova Vlada se sastoji od ljudi koji će od svega pa i od zakona radije odustati nego od toga da ne budu na vlasti" (*Novi list* od 23. rujna

2002.). Time je zapravo rekao kako bi generala Bobetka smjesta trebalo uhititi i predati Haagu, ali da to Račan & co. neće učiniti samo zato jer se boje, a ne zato što to ne bi željeli.

To je, doduše, točno, ali je točno i to da je Račan nevolju, koja ga je zadesila, spretno okrenuo u svoju korist. Odmah se stavio na čelo bitke za generala Bobetka i za istinu o Domovinskom ratu. Osjetio je, kako je to formulirao jedan njegov stranački kolega, da mu je *slučaj Bobetko* zapravo "dar s neba".

U situaciji kad je njegova gospodarsko-socijalna politika doživjela bankrot, kad se pokazao kao razmetni sin koji poklanja hrvatski teritorij svojim ideološkim istomišljenicima (Piranski zaljev) i time krši Ustav i ugrožava dobrosusjedske odnose s jednom državom, odjednom dolazi u priliku da se profilira kao (makar i tobožnji) zaštitnik nacionalnih interesa. *Ne damo Bobetka! Idemo u spor s Haagom!* – njegov je spasonosni poklič. I što je najneobičnije, to i pali. Sve stranke u Saboru daju mu potporu, pa njegov stvarni glasnogovornik, glavni urednik *Globusa*, slavodobitno piše: "Ivica Račan i Goran Granić na svemu tome moraju biti zahvalni Ivi Sanaderu i Vladimiru Šeksu, koji su stabilnost i mir u državi, kroz kontrolu rada Odbora za istinu o Domovinskom ratu, pretpostavili trenutnom interesu vlastite stranke. Cijela je ta složena političko-medijska operacija savršeno uspjela: dok se prije dva tjedna

činilo da će se Hrvatska zbog Bobetka valjati po ulicama, tko danas još uopće razmišlja o slučaju Bobetko?" (*Globus* od 11. listopada 2002.).

Riječju: Račan je *anestezirao* naciju i još ispao zaštitnikom nacionalnih interesa! *O tempora, o mores!*

2. Nema nikakve dvojbe da mu je u tome obilato pomogao predsjednik Mesić, koji se u cijeloj toj *aferi* još jednom pokazao kao zagovornik bezuvjetne suradnje s Haagom, a to znači i kao zagovornik brzopoteznog izručenja generala Bobetka. U isforsiranom televizijskom obraćanju naciji (25. rujna 2002.) Mesić je praktički bez kompleksa ustvrdio da je general kriv jer je "optužen za sasvim konkretne zločine, koji su se nedvojbeno dogodili". Uz to je dodao da je po istim kriterijima trenutno u Haagu i Milošević(!?), pa nema razloga za uzburku, jer "optužen je Bobetko, a ne Hrvatska"! Ispalivši uz to na račun Vlade kako "nitko nema mandat za uvođenje Hrvatske u novu izolaciju".

Taj *kontrapunkt* Račanovoj politici bio je toliko upečatljiv da se premijer doista počeo doimati kao čovjek koji je *ipak bitno drukčiji*. To tim više što je bilo providno da je Mesić u nekoj vrsti dosluha s britanskom politikom, ili barem u *duhovnoj vezi* s njom. Naime, čim je izašao sa svojim stavovima pred naciju, London ga je i službeno podupro i pohvalio. Ali zato, nekoliko

dana kasnije, suspendirao ratifikaciju Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Republike Hrvatske s EU! Sasvim u svom stilu i u stilu svog državnog tajnika Dennisa Macshanea koji je cinično poručio hrvatskoj vladi kako bi "trebala prvim avionom poslati Bobetka u Haag"!

Račanu je, uz to, svakako pomogla i posve isforsirana pripovijest o sankcijama što su se tobože nadvile nad Hrvatsku. Mediji su u tom smislu odigrali ključnu ulogu i to u dva pravca. Najprije u pravcu stiliziranja Račana kao *viteza bez straha i mane*. Eto, svijet prijeti sankcijama, ali se Račan ne da, brani Hrvatsku i Bobetka! Koliko je to bilo prozirno, svjedoči i komentar u Račanu bliskom *Jutarnjem listu* (od 12. listopada 2002.) u kojem se ironično primjećuje: "Prijetnje izvana dobro mu dođu jer uz njih vidimo Račana ne samo državotvornog i okrenutog isključivo narodu, nego i Račana koji preuzima rizike, koji je sposoban oduprijeti se pritiscima i nadmudriti partnere iz Europe i svijeta".

Ali isto tako i u suprotnom pravcu. Kao pritisak na generala Bobetka, koji eto ne surađuje kako bi trebao, pa svijet tobože prijeti Hrvatskoj teškom izolacijom.

"Udar međunarodne zajednice – 15 dana do sankcija", grmio je primjerice *Globus* u velikom naslovu (18. listopada 2002.), pišući kako Vlada mora procesuirati optužnicu protiv Bobetka do

srijede 16. listopada navečer, ili slijede sankcije i to već u petak 18. listopada!

Taj drugi pravac postajao je sve snažniji što se više činilo da je Račan uspio *primiriti* zemlju. Važnu ulogu u tome odigrale su i dvije žalbe što ih je Vlada uputila Žalbenom vijeću Haaškog suda, od kojih je prva bila više formalne naravi, a druga je išla na osporavanje sadržaja optužnice. No sada su i one pale u zaborav. Račan se sve više okretao Bobetku kao *medicinskom slučaju* i kao svojevrsnom *biološkom satu*. S jasnom porukom: ako ne pristane na tu ulogu, čeka ga Županijski sud u Zagrebu kao njegova produžena ruka, a onda se znade.

3. Za one koji nisu htjeli biti slijepi kraj zdravih očiju, stvar je otpočetka bila prozirna. Dok se Račan s jedne strane pokušao profilirati kao borac za nacionalne interese i kao čovjek kojemu je na srcu istina o Domovinskom ratu, s druge je otpočetka u Haag i inozemstvo slao jasne signale da ne želi ništa bitno mijenjati u svojoj dosadašnjoj politici, štoviše, da kani nastaviti suradnju s Haagom kao i do sada. *Slučaj Bobetko* u tom smislu za njega je samo izuzetak, atipičan slučaj kojem ne treba davati opće značenje. Zato je stalno ponavljao kako mu ni na kraj pameti ne pada da promijeni Ustavni zakon o suradnji s Haaškim sudom – što bi, usput rečeno, jedino trajno i principijelno riješilo sporove ove vrste – te da neće pristati ni na referendum o tom pitanju. "To bi nas direktno

uvuklo u sukob s međunarodnom zajednicom", ponavljao je. Štoviše, u razgovoru s predstavnicima međunarodnih institucija je naglasio da "ova vlada neće Hrvatsku dovesti u sukob s međunarodnom zajednicom i Haagom, da je neće dovesti do izolacije i sankcija. Ako ne uspijemo u tome – rekao je – onda podnosim ostavku!"

Drugim riječima: ne tiču me se ni Gotovina ni svi oni koji će još možda doći na red, tiče me se samo Bobetko i to iz posebnih razloga, pa zato ne želim ništa drugo učiniti osim kupiti vrijeme, smiriti strasti i na kraju starog generala prisiliti da prihvatiti optužnicu. A onda zaigrati na kartu njegova lošeg zdravlja i čekati da biologija riješi tu nezgodnu situaciju.

Stoga je posve u logici Račanove taktike, da nakon što se dobro napričao o protuustavnosti optužnice, prijeđe na optuživanje Bobetka zbog nedovoljne suradnje s Vladom, jer, eto, neće u bolnicu. Pa je uoči dolaska Carle del Ponte u Zagreb (23. listopada 2002.) otvoreno zaprijetio Bobetku procesuiranjem optužnice. S jasnim planom da u finalu zaigra na kartu članka 59. Pravila o postupanju Haaškoga suda. To je onaj članak koji omogućuje obustavu izručenja, ili čak samog procesa, ako to traže zdravstveni razlozi, a o kojem su se odjednom raspričali Račanovi pravni savjetnici.

Time bi Račan došao na svoje. Prihvatio bi optužnicu, makar se protiv njena sadržaja u početku pobunio, ali ne bi morao izručiti Bobetka, jer je ovaj teško bolestan. Tako bi vuk bio sit a koza cijela. Račan bi ostao na vlasti i is-pao borac za nacionalne interese, jer ipak nije izručio Generala, a to što bi optužnica protiv njega, a onda i samog Domovinskog rata ostala, to bi se nekako zabašurilo.

Problem je, međutim, u tome što general Bobetko, premda je teško bolestan, nije bolestan *u glavu*. Dapače, bistar je, kao što kaže njegova supruga, kao da ima četrdeset, a ne osamdeset i tri godine. I zato ne pristaje na tu igru, jer baš neće to što Račan hoće: ne želi priznati optužnicu koja je politička konstrukcija s dramatičnim posljedicama po interese zemlje! Zato neće u bolnicu, jer neće da se Vlada izvlači na njegovu bolest, nego traži da ospori optužnicu u njenu sadržaju i pravnoj argumentaciji, ili da ju ne prihvati. Neće u bolnicu, jer da hoće Račanov scenarij, onda mu Račan ne bi bio ni potreban. Mogao je primiti optužnicu, i bez njega, preko svojih odvjetnika, pokrenuti proces u smislu članka 59. Napokon, nije general Bobetko toliko naivan da bi dopustio Račanu tako plitku igru preko svojih leđa. Ma kako bila stara i bolesna.

Zato danas premijer ne govori o tome da će podnijeti ostavku ako ne uspije u Haagu, nego da će prihvatiti pravorijek Žalbenog vijeća i postupiti

po optužnici! Dakle, ono isto što i Mesić! Dakle kao čovjek koji je krajem listopada u jednom radijskom razgovoru preporučio čak i to da se optužnica "može Bobetku okačiti na vrata, jer se takve tehnike koriste svugdje u svijetu".

Ako se tome doda i izjava Gorana Granića kako "daljnji kontakti Vlade s optuženim generalom nemaju smisla" te da je "stvar suda kako će uručiti optužnicu" (*Slobodna Dalmacija* od 30. listopada 2002.), onda postaje razvidno da su Račan & co. nakon nešto više od mjesec dana laganja i pretvaranja napokon došli tamo odakle su i krenuli. Na manje-više istovjetnu poziciju s predsjednikom Mesićem.

Da je sve ostalo bila samo puka taktika, *razotkrio* je još početkom listopada nadobudni Butković u *Globusu*, pišući kako je "glavni cilj svih tih poteza da se generala Bobetka proglasi zdravstveno nesposobnim za suđenje". Da nije govorio napamet svjedoči i Račanova izjava koju citira u istom članku: "Ono bitno što želim naglasiti jest činjenica da se i kroz ovu kriznu situaciju hrvatska javnost navikava na to da su i naši ljudi činili zločine, i da ti zločini moraju biti kažnjeni, te da se kažnjavanjem tih zločina ne ugrožava ni Domovinski rat ni opstojnost Republike Hrvatske. Hrvatska je javnost u slučaju generala Bobetka, već bitno mirnije reagirala, nakon prvotnog šoka, nego u slučaju otvaranja procesa protiv generala Mirka Norca. Ako iz Haaga stignu još neke

optužnice protiv hrvatskih časnika, siguran sam da će naši građani reagirati još mirnije i trijeznije..."

Dakle: taktika je u tome da se primiiri javnost, da ju se navikne na haaške optužnice, ma kakve one bile, i da ju se uvjeri kako to nema veze ni s Domovinskim ratom ni s opstojnošću hrvatske države. Sve ostalo – pa i oni bojni pokličići vezani za otpor Haagu u *slučaju Bobetko*, samo su puka i trenutačna demagogija. I način da se politički preživi. To što Bobetko ne bi bio izručen Haagu zbog bolesti, ali bi se procesuirala, odnosno prihvatila optužnica protiv njega, za Račana nije problem. Ali je zato problem za Hrvatsku.

Jer prihvatiti optužnicu kao što je ona protiv Gotovine, ili ova protiv Bobetka, u osnovi znači pristati na reviziju novije hrvatske povijesti i to na štetu interesa hrvatskog naroda. Ne zato što bi zločini u obrambenom ratu bili nemogući, nego zato što je odgovornost za njih – kao što je vidljivo iz spomenutih optužnice – politički iskonstruirana i nema veze s istinom. Ali ima s *potkusurivanjem* nekih drugih interesa.

U svojoj krčkoj izjavi od 23. listopada 2002., hrvatski biskupi upravo na to upozoravaju. Zato i kažu da je "potrebno imati na umu cjelovitu viziju ratnih zbivanja. Ratna događanja na hrvatskom teritoriju ne smiju se izdvajati iz njihova povijesnog konteksta, niti se smiju promatrati posljedice

neovisno o njihovim uzrocima (jer se) na taj način ne može doći do objektivne istine. Pojedina djela nisu potpuno izolirani čini bez veze s uzrocima i okolnostima". Biskupi u tom sklopu naglašavaju da "svatko odgovara za vlastita djela", ali da se svaki čin mora promatrati u kontekstu rata i njegovih uzroka i posljedica. "Ako se to u međunarodnim i domaćim sudovima zaboravlja ili ne uzima dovoljno u obzir, stječe se dojam izjednačavanja žrtve i agresora, a to je neprihvatljivo jer se stvara nepovjerenje kako prema državnim tako i prema međunarodnim institucijama".

Iz ovoga je jasno zašto se general Bobetko ne želi izvlačiti na starost i bolest, zašto ne želi primiti optužnicu (jer bi ju time faktički priznao kao političko-pravni akt) i zašto je Račanova igra, čak i kad se poziva na nacionalne interese u temeljnom sukobu s njima.

4. Ali nije samo stvar u tome. *Slučaj Bobetko* je pokazao da Vlada (čak i kada to neiskreno čini) ima sasvim konkretne pravne, a i političke mogućnosti da zaštiti Hrvatsku i njene najzaslužnije ljude od političkog progona Haaškog tužiteljstva. Obje žalbe Haaškome sudu to rječito dokazuju, kao i mogućnost promjene Ustavnog zakona o suradnji s Haaškim sudom.

Newyorški profesor s tamošnjeg Pravnog fakulteta, Stephen Holmes, u intervjuu *Večernjem listu* (od 5. listopada 2002.) drži da Vlada u borbi s

Haagom ima dobre šanse ako uvjeri "moćne sugovornike i kreatore svjetske politike da će sa svakom novom optužnicom koja pristigne iz Haaga u Hrvatskoj jačati otpor prema međunarodnim institucijama i zapadnom svijetu, te da će se javiti unutarnji nemiri u zemlji, a možda i u regiji". Slično misli i Mirjan Damaska, profesor poredbenog krivičnog prava na Sveučilištu Yale. On savjetuje hrvatskoj vladi da poduzme političku akciju u svjetskim centrima moći i uvjeri ih da *slučaj Bobetko* destabilizira zemlju. To bi, kako drži ovaj ugledni pravni stručnjak, moglo navesti Vijeće sigurnosti da naredi obustavu postupka.

Dakle, riječ je o političkoj volji Pantovčaka i Banskih dvora! U *slučaju Bobetko* ta je volja samo *fingirana*, a u *slučaju Gotovina* te volje nije bilo čak ni u toj mjeri. Zašto?

Koji su razlozi za to bili?

*Petnaest
mjeseci ranije*

Da je optužnica tu, Budiša bi mi rekao

Sjedili smo u prostorijama *Honosa* u Maksimirskoj ulici. General Gotovina, Pašalić i ja. Bilo je petak 6. srpnja 2001., negdje iza osam sati navečer. Našli smo se na brzinu, jer više nije bilo nikakve dvojbe da su optužnice protiv dvojice generala stigle u Zagreb. *Novi list* je tog dana objavio kako iz samog vrha vladajuće koalicije doznaje da je riječ o generalima Gotovini i Ademiju, a bilo je i drugih indicija i indiskrecija. Sve se nekako zgušnjavalo u tom pravcu, premda nikakvih službenih potvrda još nije bilo.

Za mene osobno nije bilo nikakve dvojbe da je doista riječ o Gotovini, a i Pašalić je tako mislio. Sve što smo znali, ili mogli saznati, govorilo je tome u prilog. Ali general još nije htio vjerovati da je upravo on optužen. – Ne, ne – govorio je –

da je tome tako ja bih to sigurno znao. Rekao bi mi Budiša.

Pašalić i ja smo ga pokušali uvjeriti, no nisam siguran da smo tu večer u tome do kraja i uspjeli. Ne zato što bi bio nerazuman, ili zbog panike. To, nipošto. Gotovina je inteligentan i veoma sabran i staložen čovjek. Nikada nisam čuo da je itko ikada rekao da se uspaničio ili da je glupo postupio. A prošao je najteže situacije i u Legiji stranaca i kasnije kao vojnik i časnik Hrvatske vojske. I moje osobno iskustvo to potvrđuje. Zapanjujuća je njegova samokontrola, pa, ako tako smijem reći, i vedrina s kojom je mjesecima podnosio sva ona medijska omalovažavanja, vrijeđanja i optuživanja, a koja su, sada se to vidi, bila smišljena uvertira za optužnicu.

Do te večeri, a u zadnjih godinu dana često smo se vidali, ponekad čak i prepirali, samo sam jednom osjetio da ga obuzima bijes. Onda kad mi je pripovijedao kako su ga, dok je bio na nekom zadatku u Africi, kao komandos Legije stranaca, neki agenti htjeli likvidirati. I malo je nedostajalo da se to dogodi, da mu neki tip mačetom raskoli glavu. Dok je to pripovijedao oči su mu poprimitile prijeteći izraz kakav nikad prije nisam vidio. Kao da se sva energija njegova tijela slila u neki teški bljesak, u pogled koji bi, barem se meni tako učinilo, mogao i glavu odrubiti. No čim je završio priču sve je opet bilo kao i prije tih teških uspomena. Osmjeh i vedrina. Ta mi se epizoda

usjekla u pamćenje, jer je govorila o čovjeku izuzetne unutarnje snage i odlučnosti. I koja nikada ne provaljuje bez razloga.

Gotovina iz sasvim drugih razloga nije htio, ili taj čas nije mogao, povjerovati da se o njemu radi. Prvo, on je bio posve uvjeren da je nevin i nije mogao zamisliti da bi se protiv nevinog mogla podići optužnica za ratni zločin. Dok sam radio na njegovoj biografiji, znali smo razgovarati i o različitim aspektima međunarodnog ratnog prava. U to vrijeme (knjiga je tiskana sedam mjeseci prije podizanja optužnice, a rukopis zgotovljen gotovo godinu dana ranije!!!) ni on ni ja nismo bili previše opterećeni Haagom, premda osobno nikada nisam isključivao ni tu najgoru mogućnost. Zbog toga smo o tome mogli ležerno razgovarati i iz svega onoga što sam od njega čuo, dokumente koje sam vidio, kao i iz iskaza njegovih brojnih suboraca, mogu reći da je ta vjera, to njegovo uvjerenje u osobnu vojničku ispravnost, bila toliko snažna da ga je jednostavno *blokirala* u rasuđivanju.

Drugi, jednako važan razlog, bilo je njegovo dugogodišnje iskustvo u Legiji stranaca. On je tamo kao legionar, komandos i kasnije kao instruktor komandosa Francuskog ministarstva obrane, proveo dvadeset godina. Proživio je svakakve situacije, ali jedno je ostalo neupitno: Legija je uvijek stajala iza svog čovjeka, a iza Legije Ministarstvo obrane i na kraju francuska

država. To mu je bilo toliko normalno da mu naprosto nije išlo u glavu da bi njega, generala Hrvatske vojske, čovjeka koji je doslovno proljevao krv za hrvatsku slobodu (ranjen je na novljanskom bojištu 1991.), zapovjednika koji je pod hrvatskim barjakom vodio operacije u kojima je oslobođeno deset tisuća kvadratnih kilometara okupiranog područja (!), jednostavno mogli zaskočiti i uhititi kao tata.

Kad god smo razgovarali o tim situacijama, on bi uvijek govorio da Haag nije njegov problem, jer da nije vodio svoj privatni rat, nego je ratovao po nalogu institucija ove države. – Oni su mi dali zadaću, ja sam je izvršio i oni moraju stajati iza mene! – Pokušao sam ga uvjeriti da to na žalost u našim prilikama nije baš tako, da su njegova očekivanja nerealna. Ponekad smo se i ozbiljno prepirali oko toga, jer me upravo izluđivala ta njegova logika iz *drugog svijeta*. No bio je uporan i ako je igdje bio tvrdoglav, onda je bio tvrdoglav u toj stvari. Štoviše, on na svoj osobni problem, o kojem smo, povodom kakvih špekulacija u novinama, hipotetički razgovarali, nije gledao izolirano. Za njega je i to prije svega bilo pitanje Domovinskog rata. Ne u smislu poistovjećivanja sebe s Domovinskim ratom, nego u smislu prvenstva. Uvijek je govorio da treba zaštititi vrijednosti Domovinskog rata i da je to apsolutni prioritet. Katkad bi me usred takvog razgovora znao značajno pogledati i da ne bi bilo dvojbe,

dodati: – Ja se uvijek mogu snaći, ja znam kako se to radi, ali što će biti s Domovinskim ratom, s mrtvima i živim braniteljima, invalidima, s ovom Hrvatskom? Eto, zato Šabor i Vlada moraju stati iza toga!

Naravno, general Gotovina nije bio naivan. Uvijek je govorio, kad bismo došli na takve teme, da kad čovjeka snađe nevolja vrijedi mu samo ono što je do tog trenutka učinio i kako se za tu nevolju pripremio. Jer kad stiska bane, onda je već prekasno. Nije, dakle, bio čovjek koji bi puštao da ga okolnosti nose, da mu drugi sole juhu. Ali, s druge strane, stalno je ponavljao da nije vodio privatni rat i da institucije ove zemlje moraju stati iza svakog čovjeka koji je ispravno postupao, jer time stoje iza Domovinskog rata i hrvatske slobode.

Je li vjerovao da će se, ako do toga i dođe, Račan, Tomčić, Budiša i ostali tako postaviti? Na to ne mogu sa sigurnošću odgovoriti. Ponekad mi se činilo da u to doista vjeruje, a ponekad da više *postulira* poželjnu situacije negoli stvarno misli da će tako i biti. No bez obzira čega je više bilo, nade ili izvjesnosti, jedno je nedvojbeno: on tog petka navečer jednostavno nije htio povjerovati da mu nitko ne bi rekao da su stigle tajne optužnice u Zagreb i da se jedna odnosi i na njega.

U tom sklopu moram podsjetiti i na pismo što ga je udruga generala *Viribus unitis* 15. siječnja 2001.

(pola godine prije optužnice) poslala Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatskog Sabora. Dobro sam upoznat s nastankom tog pisma i mogu reći da je ono na neki način *rezultat* gore opisanih Gotovininih gledišta, ali i gledišta drugih generala, uključujući tu i predsjednika Društva, generala Janka Bobetka. S obzirom na stalna medijska prozivanja za ratne zločine, izvan konteksta i nerijetko na osnovu posve proizvoljnih tvrdnji i konstrukcija, generali su se pozvali na Ustav (čl. 35. i 29.) i između ostalog zatražili da Odbor od Sabora i drugih nadležnih tijela zahtijeva da "u svakom konkretnom slučaju, koji se odnosi na pravnu, moralnu ili kakvu drugu odgovornost zapovjednika i sudionika Domovinskog rata, obvezatno prethodno zatraži i njihovo mišljenje i izjašnjenje o dotičnom ratnom događaju i okolnostima u kojima su zapovijedali, donosili odluke i djelovali; ... (te da predloži Saboru) da donese odluku da sva nadležna tijela obvezatno prije davanja informacija međunarodnim institucijama, pravosudnim organima i medijima, moraju *u najkraćem roku obavijestiti potanko i razumno* one na koje se te informacije i eventualne optužbe odnose...", jer je to i ustavna obveza (sukladna čl. 29. stav 2., alineja 1. Ustava RH).

Od svega toga, naravno, nije bilo ništa. Koliko znam, gospođa Đurđa Adlešić, koja je bila predsjednica tog Odbora, slala je generalima stanovite ohrabrujuće poruke, ali na kraju nije ništa

učinila. Mediji su i dalje iz državnih institucija dobivali dokumente označene kao državna tajna, na temelju kojih su ispisivali optužnice protiv generala i hrvatskih branitelja, vlast se svaki put pretvarala da o istragama Haaškoga suda ništa ne zna, sve je držala u tajnosti, ponajprije kad je riječ o ljudima čija je koža bila u pitanju, ili pak otvoreno lagala. A Gotovina je i dalje tvrdio da bi sve moralo biti drukčije. Pa i vjerovao da bi tako moglo i biti?

Kad sam se bolje upoznao s generalom Gotovinom, a to je bilo negdje u rano proljeće 2000. (prije toga sam ga samo nekoliko puta sreo) predložio sam mu da napišem njegovu biografiju. Dva su razloga za to bila. On je već tada za mene bio simbol hrvatskih ratnih pobjeda i svakako me kao takav, uključujući tu i njegov nesvakidašnji život i ratovanje u Legiji, posebno zanimalo. Drugi razlog, bio je manje vedar. Nekako sam slutio da bi moglo doći do najgorega, ili, točnije, da se ta mogućnost mora imati pred očima. Kao čovjek knjige, ja sam u knjigu i vjerovao. Vjerovao sam da knjiga na svoj način pronosi istinu i stvara društvenu atmosferu, da je njen učinak dugoročno nezamjenljiv i da ona u cijeloj stvari, ako do nje ikada dođe, može biti dobar saveznik. Kad sam mu to prvi put predložio, u mojoj zagorskoj vikendici, kamo je došao sa suprugom Dunjom i sinom Antom, ništa nije rekao. Znao sam da stvar neće ići lako, pa sam dometnuo: – Napravimo tu

knjigu, makar za svaki slučaj, a onda ćemo vidjeti hoćemo li je i objaviti.

Nakon desetak dana pristao je da počnemo raditi. Ali pod jednim uvjetom. Da knjiga bude tiskana samo onda ako on za to dade suglasnost. Moram priznati da mi je malo koji posao pričinio takvo zadovoljstvo kao pisanje te biografije i druženje s Antom. Ali isto je tako istina da mi je malo tko tako zagorčavao posao kao on. Već za dva mjeseca rukopis je bio takoreći gotov. Onda je Ante rekao da ide tjedan dana na godišnji (krajem srpnja 2000.), pa je to potrajalo pet tjedana. A kad se vratio u Zagreb, nisam ga mogao nikako uhvatiti. Vidali smo se, ali se nije dao na posao, a ja bez njega nisam mogao završiti nekoliko preostalih poglavlja. Htio sam ga namamiti time da pročita barem to što sam do tada napisao, ali ni to nije htio. Onda sam mu jednog dana rekao neka mi iskreno kaže da li stvarno nema vremena (još je bio glavni inspektor Hrvatske vojske), ili me namjerno zavlači? Odgovorio je da me malo i zavlači i na tome je ostalo. Kasnije smo ipak nastavili s poslom, a onda kad je sve bilo gotovo, nije htio ni čuti da se knjiga tiska. Nije imao nikakvih značajnijih primjedbi na tekst, ali jednostavno nije htio. U nekoliko smo se navrata gotovo posvađali, jer ja nisam mogao razumjeti zašto ne želi da se knjiga tiska, dok nisam shvatio da on doista vjeruje da sve to skupa nije ono što treba biti. – Neću da netko pomisli da ja sada preko knjige spašavam

svoju karijeru. Što sam radio to se znade. Meni knjiga ne treba, a i ne želim da moja privatnost izađe u javnost, govorio je.

Bio sam bijesan, ali ništa nisam mogao, jer je takav bio dogovor. A ne bih ni htio, čak i da sam mogao. Pomirio sam se s time da knjiga neće izaći, dometnuvši kako je ta stvar i za mene gotova. Možda sam u tom trenutku imao lice koje je u njemu izazvalo neku prijateljsku solidarnost, pa je na kraju ipak dodao da ne treba ništa prejudicirati, da ćemo još vidjeti. Prošlo je nekoliko mjeseci, pa kad više nije bilo ni najsitnijih (ustvari posve beznačajnih prigovora na rukopis) rekao sam mu: – Daj da tiskamo knjigu, pa neka stoji. Ne mora nikada u javnost, glavno je da ti i ja imamo svaki po jedan primjerak. – Odgovorio je da će još jednom pročitati rukopis, pa će mi u utorak, a to je bilo za nekih tjedan dana, reći ima li još koju primjedbu. Tog se utorka nije pojavio i ja sam brže-bolje to iskoristio i dao tiskati knjigu (za što su sve pripreme već bile učinjene).

Sve mu se to nije dopalo, ali ni on nije imao kamo. Jedino je rekao da knjiga ne može u javnost prije biografije generala Bobetka, jer se znade što je red!

Honos je inače pokrenuo *Biblioteku Domovinskog rata* s namjerom da objavi biografije svih važnijih ratnih zapovjednika (živih i mrtvih) i već se radilo i na biografiji generala Bobetka, a i na biografijama admirala Domazeta i nekih drugih.

Štoviše, rukopis biografije generala Bobetka već je bio gotov i samo ga je trebalo dotjerati. Kasnije se to otešlo iz razloga na koje *Honos* nije mogao utjecati, no to je druga priča. Ovdje je važno reći da je biografija generala Gotovine (*Ratnik*) tiskana u siječnju 2001., dakle sedam mjeseci prije negoli je optužnica podignuta i da je bila u bunkeru, jer Gotovina, na moju žalost, kao i na žalost gospodina Ivana Bekavca, urednika knjige, nije htio da se pojavi u javnosti.

Ako bih iz ove perspektive morao još jednom prosuditi stvar, rekao bih da Gotovina nije vjerovao u knjigu, da mu do nje nije bilo osobito stalo, da mu se činilo nedostojnim da se na takav način *izvlači*, odnosno, da netko pomisli da mu je to cilj. Bilo mu je mnogo više stalo da najodgovorniji ljudi u ovoj zemlji shvate da on i njemu slični nisu vodili svoje privatne ratove, da su sve radili po nalogu hrvatske države i da su ispravno postupali.

Kad smo se dogovorili da se tog srpanjskog petka nađemo u *Honosu* i proanaliziramo situaciju, Pašalić i ja došli smo nekih dvadesetak minuta ranije od Gotovine. Brzo smo se usuglasili da je sada krajnji čas da se izađe s knjigom, i da se kroz promocije pokuša senzibilizirati javnost na tragu istine, da ljudi jednostavno shvate da je general Gotovina heroj, a ne ratni zločinac, da je jedan od najzaslužnijih ljudi za hrvatsku slobodu i da je u ovom času svojevrsna metafora za našu kolek-

tivnu sudbinu. I da je u pitanju prije svega Domovinski rat.

Malo kasnije sam i Gotovini rekao da odmah treba ići van s knjigom. Bio sam se spreman za to boriti do iznemoglosti i pritisnuti ga svim mogućim argumentima, jer sam predmnijevao da neće lako ići. No jedva da sam izgovorio nekoliko rečenica, a on je već eksplodirao. Uglavnom je ponovio sve stare argumente, vičući kako ga nije briga za knjigu. U jednom je trenutku u pravcu prostorije, gdje su bili pohranjeni primjerci *Ratnika*, uputio onaj svoj pogled koji sam sada drugi put vidio. Imao sam osjećaj da će poput lasera u djeliću sekunde spaliti sve primjerke. I shvatio da nema nikakvog smisla dalje insistirati na tome. Ne, nije bio ni u kakvoj panici, bio je onaj stari Ante kakvog sam poznao. Vjerujem da ga je samo razbjesnio taj prijedlog jer je on zapravo značio: – Nema ništa od hrvatskih institucija i hrvatskih političara i ove vlasti. Njih se ne tiču ni Domovinski rat ni bilo čija sudbina. Fućkaju oni na sve to!

Mislim da nije bio spreman u tom trenutku prihvatiti tu istinu. Zato jer nije bio sto posto siguran da se jedna od optužnica odnosi na njega? A u to nije bio siguran jer nije mogao povjerovati da mu to nitko ne bi rekao? I da to mogu znati novinari prije njega, takoreći svaka šuša u državi, samo ne on, general koji je oslobodio Knin, pomogao da se deblokira Bihać i koji je s Hrvatskim snagama

došao na dvadeset i tri kilometra od Banja Luke i time stvorio pretpostavke za Daytonski sporazum i uspostavu mira na ovim prostorima?

Proletjelo mi je kroz glavu da se ne mogu svadati s čovjekom kojem čine takvu nepravdu. Pašalić također nije insistirao, dapače, nije ni dospio reći što misli. Odustao sam i *složio* se da je na redu *država*, a ne *knjiga*. Zapravo da tako *treba* biti. Još smo razgovarali nekih pola sata i rastali se kao i obično. Kao da se ništa nije, a možda se i neće dogoditi.

*****

Već sam rekao da je general Gotovina čovjek koji nikome ne dopušta da mu soli juhu. U tom smislu on ne sluša nikoga, pa s njim nije moguće ni manipulirati. Ima strpljenja saslušati i najveću budalu, ali odluke donosi sam, pogotovo ako se tiču njega osobno, ili njegove obitelji. Pametan savjet cijeni, ali mu ne robuje. I zato je posve krivo mišljenje, koje se htjelo utuviti u glavu javnost, kako ga je netko tobože savjetovao da se *skloni*, odnosno, da se ne odazove Haaškome sudu i ne dopusti da ga se uhiti. Tu je odluku donio sam i to vrlo brzo nakon ovog našeg susreta u *Honosu*. Iako ni u ponedjeljak, kao ni sljedećih dana Vlada nije potvrdila da se jedna od pristiglih haaških optužnica odnosi na generala Gotovinu, sve je ubrzo postalo kristalno jasno. General se povukao iz javnosti, a mi u *Honosu* imali smo četiri

dana da pripremimo promociju *Ratnika* u Domu športova u Zagrebu. Ne na svoju ruku i ne bez pomoći mnogih dobrih ljudi i generalovih suboraca i kolega.

Trinaestog srpnja izdan je nalog za uhićenje, a *Jutarnji list* tim povodom zapisao: "Zagrebački županijski sud izdao je nalog za uhićenje jednog od dvojice haaških okrivljenika, kako se pretpostavlja generala Ante Gotovine koji ima prebivalište u Zagrebu". Dan kasnije na promociji generalove biografije u Domu sportova (14. srpnja) okupilo se pet tisuća ljudi, a govorili su akademik Ivan Aralica, stožerni general Janko Bobetko i ja kao autor knjige. Tjedan dana kasnije održana je promocija i u Zadru gdje je uz ostale govorio i nadbiskup Prenda. Pročitao je onu istu propovijed koju je na poziv generala Gotovine izrekao hrvatskim vojnicima uoči masleničke bitke 1993., što se spominje i u knjizi, a koja svjedoči koliko je Gotovina držao do časnog i vojničkog držanja svojih vojnika i koliko je činio da se tako i ponašaju. Na promociji se okupilo oko deset tisuća ljudi kako bi *demonstrirali* solidarnost sa svojim generalom, ratnim zapovjednikom i sugrađaninom. A Hrvatska televizija jednako *spektakularno* izvijestila da je bilo samo tisuću ljudi! Vlast je preko svojih medijskih trabanata započela bitku protiv generala Gotovine, bitku kakvu povijest ne pamti. Barem ne novija.

Honos je nastavio s promocijama diljem Hrvatske i Bosne i Hercegovine i do današnjeg dana obišao gotovo sedamdeset gradova, okupivši *u živo* preko šezdeset tisuća ljudi, a neizravno (preko lokalnih medija) gotovo milijun. Predsjednik Mesić posprdno je galamio o "putujućem cirkusu", a Račanovi mediji o desničarskim provokacijama. Ali *Ratnika* nisu mogli zaustaviti. Ni generala Gotovinu gurnuti pod tepih. Bio je i ostao u srcima ljudi koji su pjevali Beteovu pjesmu "Ante, Ante svi smo za te", baš kao što je bio (i ostao) u noćnim morama onih u čiju *izdaju* do zadnjeg časa nije htio povjerovati.

Neka ide i dokaže nevinost!

Kad su optužnice protiv Gotovine i Ademija stigle u Zagreb, a to je bilo još u lipnju(!), Račan i Granić nisu poduzeli ništa, iako su to mogli. Dapače, činili su sve da ni prstom ne maknu. Kad su pak procijenili da je došlo vrijeme (početak srpnja), putem medija su pustili informaciju da su optužnice tu, ali tako da neko vrijeme i dalje sve ostane u zraku, službeno nepotvrđeno i s nagađanjem o tome o kome se radi. Gotovina, kao što rekoh, još u prvom tjednu srpnja nije ništa pouzdano znao, čak je vjerovao da nije u tom haaškom loncu. Što samo potvrđuje da su Račan i Granić, uz sve ostalo, zaista prekršili i Ustav, jer u njemu jasno stoji (čl.29) da je pravo svakog građanina ove zemlje da "u najkraćem roku" bude "potanko i razumno" obaviješten o optužbama koje se protiv njega podižu ili su podignute.

Dakako, sve je to bilo promišljeno i s nakanom:

1. Nakon što je i službeno priznao da su optužnice tu, Račan je hitno sazvaio sjednicu Vlade na kojoj su on i Granić postupili jednako konspirativno kao što su postupali i do tada. Ministri nisu dobili na uvid optužnice kako bi se mogli upoznati s njihovim sadržajem, nitko im nije rekao kakve su stvarne pravne i ine mogućnosti Vlade u odnosu na Haaški sud u tom konkretnom slučaju. Štoviše, Račan i Granić su uvjerovali ostale kolege kako Vlada nema ama baš nikakve mogućnosti, a ni pravne osnove, za djelovanje, nego da jednostavno mora postupiti po nalogu Haaškoga suda, a to znači odmah i bezuvjetno izručiti generale!

Ministri su to prihvatili i Vlada je donijela odluku da se pokrene procedura izručenja! Na temelju optužnica koje nitko nije vidio (osim Račana i Granića)!!!, i na temelju posve netočne informacije o pravnim lijekovima, što danas bjelodano potvrđuje ponašanje Vlade u *slučaju Bobetko!!!*

Odluka o izručenju donijeta je, dakle, naslijepo, kao da su optužnice protiv generala pobjedničke vojske i ljudi koji imaju neizmjerne zasluge za hrvatsku slobodu, neka uistinu beznačajna stvar, nešto u čiji sadržaj nije ni potrebno, a ni vrijedno truda, ulaziti.

Jednako je tako postupila i saborska većina, pa je Vlada s tim dodatnim vjetrom u leđima dala na-

log mjerodavnom ministarstvu da pokrene pravnu proceduru. Slijedom toga 13. srpnja izdan je uhiđbeni nalog, no ni tada, osim dakako nekoliko najviših dužnosnika zemlje, nitko u Hrvatskoj nije znao što piše u optužnicama ni na koga se one sa sigurnošću odnose!

2. *Slijedeći* korak bilo je pismo premijera Račana Carli del Ponete. No tu je potrebno malo objašnjenje. Račan je to pismo dao objaviti u hrvatskim medijima 27. srpnja 2001., tek nakon što je Haag, dan prije, otpečatio optužnicu protiv Gotovine, ali ga je (u potpunoj tajnosti!) napisao i poslao glavnoj tužiteljici mnogo ranije, 18. lipnja 2001.. Točno deset dana nakon što je optužnicu protiv Gotovine potpisao haaški sudac Fouad Raid i zajedno s nalogom za uhićenje i nalogom za predaju uputio u Zagreb. Što opet znači da je optužnica (naravno i ona Ademijeva) bila u Račanovu stolu najkasnije 10. lipnja 2001., gotovo mjesec dana prije no što je Račan priznao da ju je primio!

I druga zanimljivost: Račan čak ni na sjednici Sabora, koja je održana 13. srpnja 2001., i na kojoj se raspravljalo o zahtjevu Haaškog suda, nije htio pročitati to pismo. Tobože zato što bi na taj način indirektno odao sadržaj optužnice, a to ne smije, budući da je optužnica tajna. Tu farsu nedostojnu šefa vlade jedne suverene države još je popratio riječima – *Ako vam pročitam pismo idem u zatvor!*

Pismo je, dakle, objavljeno nakon što su Vlada i Sabor već donijeli odluke i nakon što je za Gotovinom raspisana tjeratica! A u njemu se Račan žali na neke neprihvatljive aspekte optužnice. Hrvatski mediji – naravno – daju udarni prostor toj, u osnovi, žalopojki bez ikakva značenja. Ali s jasnim ciljem. Pa zar ne vidite da predsjednik Vlade čini što može!?

Eto, zar ne piše čak i njenoj ekscelenciji, samoj Carli del Ponte! I to, bogme, oštro! Doduše na početku pisama Račan podsjeća kako je hrvatska Vlada do sada s gospođom glavnom tužiteljicom sjajno surađivala, isporučivši joj "preko 1000 dokumenata". Štoviše, piše on, i da su s Carlom del Ponte "postignuti dogovori" kako njen ured "u svojem radu neće kriminalizirati Domovinski rat i posebno oslobodilačke akcije Oružanih snaga Republike Hrvatske te dovoditi u pitanje njihovu legitimnost kao i to da se pri optuživanju neće primjenjivati isključivo kriterij zapovjedne odgovornosti već će se uvijek raditi o izravnoj odgovornosti pojedinaca"!

Uistinu lijepo i pametno! Ali ostaje pitanje: Ako je hrvatska strana tako zdušno surađivala, šaljući tolike dokumente u Haag, a Haaško se tužiteljstvo, kao što vidimo, nije držalo dogovora, zašto Račanova vlada i dalje bezuvjetno postupa po nalogima Haaga? Dogovora su se valjda dužne pridržavati obje strane, ili nijedna?

Napokon, iz citiranih se rečenica vidi da Haaško tužiteljstvo nije prekršilo bilo kakav dogovor, nego upravo onaj koji se odnosi na zaštitu temeljnih nacionalnih interesa, kao i na zaštitu ljudskih i građanskih prava hrvatskih ljudi. Dakle, na obećanje da neće kriminalizirati Domovinski rat i da neće podizati optužnice po principu preširoko tumačene zapovjedne odgovornosti. Odnosno, da neće podizati optužnice po političkim, nego po pravnim kriterijima.

Pa ipak, unatoč svemu tomu, Račan postupa po nalogu Haaga, ne poduzima ništa da ospori, ili odgodi njegovo izvršenje, da na bilo koji način zaštititi generala Gotovinu, a onda i Domovinski rat. Zašto?

3. Račan je napisao pismo i dao ga objaviti prije svega iz marketinških razloga. Da sebe i svoju Vladu reklamira kao – makar i papirnate – zaštitnike nacionalnih interesa. Htio je primiriti javnost i istodobno ne učiniti ništa. To dokazuje i činjenica da nakon tog pisma ni prstom nije maknuo da Gotovini olakša položaj. Štoviše, on ga je stalno otežavao.

Ali je zato učinio nešto čega u prvi mah možda i nije bio svjestan, a što ga je sustiglo sada, u *slučaju Bobetko*, i što će ga još svakako sustizati.

Iz gore citiranih rečenica vidljivo je da je Račan svjestan i da uočava kako optužnica protiv Gotovine (a na nju se isključivo osvrće u pismu Carli

del Ponte) faktički kriminalizira velike hrvatske oslobodilačke operacije (u ovom slučaju *Oluju*). Svjestan je i toga da se time u pitanje dovodi njihova legitimnost, kao i sam karakter Domovinskog rata. A onda, slijedom povijesno-političke logike, i sami temelji na kojima je stvorena hrvatska država.

Štoviše, Račan na jednom mjestu u pismu konstatira i to da se na neprihvatljiv način "inkriminiraju Oružane snage Republike Hrvatske u cjelini", te da se "radi o nekoj vrsti kolektivne krivnje". Jednako se žali i na činjenicu da se tzv. *Republika Srpska Krajina* tretira kao legitimna tvorevina te u tom smislu prigovara da se neadekvatno "definira".

Dakle, priznaje da je optužnica po svojim političkim i inim implikacijama vrlo opasna za zemlju i da u pitanje dovodi same njene temelje! A ipak je bez ikakva otpora postupio po njoj i *de facto* ju prihvatio! Skupa sa svime što iz nje proizlazi ili može proizaći!

I sad ono najvažnije: danas, nakon što su se suočili s optužnicom protiv generala Bobetka, Račan i Granić izmišljaju *legendu* kako je optužnica protiv Gotovine tobože bila bitno drukčija, s manje dramatičnim implikacijama za zemlju od ove Bobetkove, pa zbog toga nisu ništa poduzeli da ju ospore!?

Ako se apstrahira od same ličnosti generala Bobetka, dakle od toga da je bio načelnik Glavnog stožera hrvatskih Oružanih snaga, a što jest važna politička činjenica u kontekstu same *ideje* i strategije Haaškog tužiteljstva, neupitno je da su u *ustavno-pravnom, odnosno, političkom* smislu obje optužnice, i ova protiv Bobetka, i ona protiv Gotovine, identične. Tu nema razlike. Razlika je samo u tome što je optužnica protiv Gotovine po svojim implikacijama teža i opasnija za zemlju, jer, kao što vidimo i iz Račanova pisma Carli del Ponte, kriminalizira u cjelini i Oružane snage i ključnu oslobodilačku operaciju (*Oluju*), dok se u *slučaju generala Bobetka* radi o lokalnoj i manje značajnoj operaciji (*Medački džep*) s optužbom na račun *samo* nekih dijelova hrvatskih Oružanih snaga.

Osim toga, Gotovini se stavlja na teret da je tobože s predsjednikom Tuđmanom planirao etničko čišćenje 150 do 200 tisuća Srba (!), dok se Bobetka optužuje za tobožnje etničko čišćenje *samo* četiri stotine Srba, ali bez ikakva uplitanja političkog vrha države.

Dakle, i političkom slijepcu bi trebalo biti jasno kako stvari uistinu stoje te da nema govora o tome da je optužnica protiv generala Bobetka teža i opasnija za zemlju od Gotovine i zbog toga nekakav *specifični slučaj*. Druga je stvar što je sama činjenica – da je Carla del Ponte digla optužnicu protiv načelnika Glavnog stožera –

posebno dramatična, no to nema nikakve veze s ustavno-pravnim i političkim karakterom optužnice na čiju se tobožnju specifičnost Račan i Granić sada tako prijetvorno pozivaju.

S obzirom da su na kraju knjige dani dokumenti na koje se pozivam, pa tako i optužnice protiv generala Gotovine i Bobetka, dovoljno je na ovom mjestu citirati samo dvije rečenice iz optužnice protiv Gotovine kako bi se istaknulo ono o čemu govorim: "Ante Gotovina je", stoji u optužnici, "djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, uključujući predsjednika Franju Tuđmana, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje progona srpskog stanovništva u Krajinu....Kumulativni učinak tih protupravnih radnji bila je deportacija i/ili raseljavanje krajinjskih Srba širokih razmjera u Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Procjenjuje se da je riječ o 150.000 – 200.000 ljudi."

4. Koliko je optužnica protiv Gotovine bila i jest dramatična za Hrvatsku kazuju i reakcije srpske strane. Prije no što navedem jednu, koju držim egzemplarnom, dužan sam reći nekoliko riječi o njenu autoru.

Riječ je o Savi Štrbcu, predsjedniku srpske udruge *Veritas*. Čovjeku koji je u izvanrednim odnosima s Haaškim tužiteljstvom, i koji za njega pribavlja dokaze protiv Hrvata i Hrvatske (što je

ovih dana potvrdio i sam Goran Granić!), a nerijetko pomaže i u sastavljanju samih optužnica. Tako je optužnica protiv Gotovine dobrim dijelom i djelo Save Štrpca, o čemu svjedoči i činjenica da je Tužiteljstvo doslovno u nju prepisalo podatke o stradalim Srbima koje je Štrbac već prije iznio u javnost. O njegovim haaškim referencama govori i to da je upravo on – i to mnogo prije hrvatskih medija – javno najavio optužnice i protiv Gotovine, i protiv Bobetka, a obznanio je i druge haaške indiskrecije koje su se kasnije pokazale kao točne. Kao primjer navodim dio intervjuja što ga je Štrbac dao *Slobodnoj Dalmaciji* 27. ožujka 2002. Tu, među ostalim, najavljuje optužnicu i protiv generala Bobetka i to šest mjeseci prije no što se pojavila: "U svim dosadašnjim kontaktima s Haagom, a mi radimo kao njihov svojevrsni servis, jer smo povezivali istražitelje sa svjedocima, uvijek se spominjao general Ivan Čermak. Pomalo smo i razočarani što ta optužnica još nije objavljena. Što se tiče Medačkog džepa, tu je pak general Janko Bobetko stalno bio u igri..."

Sve to dakako ne bi mogao da doista nije prijatelj i suradnik ureda Carle del Ponte. Manje je, međutim, poznato da je Štrbac kninski Srbin koji je imao zapaženu ulogu u pobuni protiv Hrvatske i koji je, nakon što je 1995. pobjegao u Beograd, počeo intenzivnije raditi za srpske obavještajne službe te za beogradsko Ministarstvo vanjskih

poslova. Riječ je, dakle, o osobi čije se aktivnosti i utjecaj ne bi smjeli podcijeniti, ili na njih odmahivati rukom.

Dakle, taj i takav Savo Štrbac, čim se pojavila optužnica protiv Gotovine, u beogradskim je medijima izjavio (a hrvatski su to prenijeli!): "Optužnica protiv Ante Gotovine redefiniše istoriju, ili, kako Račan voli da kaže 'kriminalizira Domovinski rat'. U točki 37. priznata je država Republika Srpska Krajina, više ne kao takozvana, koja je imala svoju vojsku. A u točki 39. potvrđeno je da je u pet napada na Republiku Srpsku Krajinu, teritoriju zaštićenu od Ujedinjenih naroda, Hrvatska kao članica UN-a izvršila pet agresija na UN. To otvara ogromne mogućnosti! Jer, ako se u Haagu dokaže krivica komandanta najznačajnijih hrvatskih vojnih operacija, na čemu mi radimo, onda će ti komandanti zvanično slovit za ratne zločince, a akcije koje su vodili bit će zvanično zločinačke akcije. Rat koji čine zločinačke akcije nije 'domovinski' i obrambeni, već zločinački i agresorski. Samim tim država koja je nastala na zločinu ne može nastaviti postojati, već se njeno ustrojstvo mora redefinirati. To je prilika za nas Srbe da se legitimnim i legalnim sredstvima izborimo za pravo državnosti Republike Srpske Krajine".

Te rečenice nisu ništa izgubile na aktualnosti ni danas, a optužnica protiv Bobetka, po rangju najvišeg vojnika u Hrvatskoj, samo ih čini *su- vremenijim*. Usput napominjem da Haag za

zločine počinjene u agresiji na Hrvatsku nije optužio nikoga sa srpske strane koji bi makar približno bio tako visoko rangiran kao što su to general Bobetko i general Gotovina. Petorica optuženih Srba za ratne zločine počinjene u agresiji na Hrvatsku nisu čak ni zapovjednici korpusa, a ovdje, s hrvatske strane, Haag optužuje samog načelnika Glavnog stožera!!! I zapovjednika jednog cijelog zbornog područja – Gotovinu!!! Ne govori li to dovoljno o motivima i ciljevima Haaškog tužiteljstva?

I je li pretjerivanje ako se kaže da je Račanova vlada toga morala biti svjesna, i da je morala poduzeti sve da do takve optužnice – mislim ovdje na optužnicu protiv Gotovine – ne dođe? A kad je do nje već došlo, da ju je morala osporiti? I tako onemogućiti ponavljanje slučaja na razini načelnika Glavnog stožera?

No ona to nije učinila. Iz mnogih razloga. Ali je zato u stilu velikog svećenika Kaife poručila hrvatskoj javnosti: pa nećemo valjda dopustiti da zbog jednog (pravednika) strada cijeli narod!

5. Znamo što se nakon toga dogodilo izraelskom narodu, a znamo i što se dogodilo nama: *slučaj Bobetko!* A on više nego zorno ilustrira moralnu neodrživost *račanovskog političkog pragmatizma* po kojem su Istina i Dobro samo ono što nam omogućuje da rješavamo probleme. Odnosno

samo ono što koristi, što afirmira *etiku žudnje*, pa makar i na račun kolektivnog opstanka.

Nema nikakve sumnje da je Račan i te kako bio svjestan toga da je Gotovina nevin i da je žrtva montirane i politički iskonstruirane optužnice. I nema nikakve dvojbe da ga je usprkos tomu htio izručiti. Po principu *logike* koju je lansirao predsjednik Mesić, a koja se sastoji u stavu: *ako je nevin neka ide u Haag pa neka tamo to i dokaže!*

Kao da je riječ o staljinističkim montiranim procesima na kojima se ne dokazuje krivnja, nego nevinost i to naravno bezuspješno! Ta izokrenuta logika – da se nevinost mora dokazati, a ne krivnja – toliko je inficirala našu intelektualnu i medijsku scenu da se svako osporavanje tog, u osnovi monstroznog stajališta, tumači kao nešto nedemokratsko i kao tobožnje opiranje pravnoj državi.

Dakle, ako se apstrahira od toga da Račan nije htio sagledati svu težinu optužnice protiv Gotovine za samu hrvatsku državu i njeno društvo, ili ako naivno pretpostavimo da to nije bio u stanju, odnosno, da je vjerovao kako ipak na kraju ne bi došlo do presude po svim točkama optužnice, ostaje načelno pitanje: Kako je moguće da vlada jedne suverene države, koja se smatra pravnom i demokratskom, može nekome izručiti čovjeka za kojeg je i sama uvjerena da je nevin? To više što znade da taj nema gotovo nikakve šanse da na

tom sudu dokaže nevinost (a o čemu zorno, uz ostalo, svjedoči presuda Dariju Kordiću!)?

Račan je u pismu Carli del Ponte čak spomenuo da se Gotovini na teret stavljaju i neki delikti koji su već procesuirani, ili se procesuiraju (*slučaj Varivode!!??*) Ako se tome doda i to da dosad nitko nije rekao, ili pokazao bilo što, što bi upućivalo na Generalovu osobnu odgovornost za bilo koji zločin, onda se zaista može pretpostaviti da se nevinog posve svjesno odlučilo poslati pod pravnu giljotinu.

A to nameće nekoliko ključnih pitanja:

a) Može li smisao pravne države biti u tome da se nevinog izruči sudu, to više što u *slučaju Gotovine* nije bilo nikakvih dokaza koji bi poduprli osnovanu sumnju da je doista počinio kaznena djela? Ili drukčije rečeno: nije li svrha pravne države upravo u tome da zaštiti nevinog od proizvoljnog progona, jer se u protivnom potire njen smisao i pretvara ju se u karikaturu?

b) U čemu se sastoji zaštita ljudskih prava u nas ako se temeljno pravo na slobodu ovako dramatično krši i to na razini najviših državnih institucija? O čemu se to u ovoj zemlji i u ovoj kulturi uopće radi ako se nevinog čovjeka može tako olako izručiti sudu za koji se znade da godinama u pritvoru drži osumnjičenike prije no što uopće započne s procesom? A onda, ako ga kojim slučajem i oslobodi (kao u slučaju Kupreškića)

nikome ništa za odležane godine? Samo *sorry* i gotovo!

c) Napokon, kakve su moralne implikacije takvog *političkog pragmatizma* – žrtvovanja nevinih za tobožnju trenutnu političku korist? Može li jedno društvo dugoročno opstati ako se liši svih moralnih obzira i moral svede na bizarnu dilemu – koristi ili štete?

Dio odgovora sadržan je u priopćenju za javnost, što sam ga u ime *Honosa* napisao 30. srpnja 2001., četiri dana nakon što je Haag otpečatio optužnicu protiv Gotovine i tako omogućio uvid u nju. Tu stoji: "Zbog svega toga neodazivanje generala Gotovine Haaškom sudu ne znači nepoštivanje zakona i pravnog poretka zemlje, nego upravo obrnuto: demonstraciju protiv nepoštivanja pravne države i ljudskih prava, demonstraciju protiv politički motiviranih i neargumentiranih optužnica, demonstraciju protiv političkog protektorata nad Hrvatskom, a što je sve došlo do izražaja u bezuvjetnom izvršavanju haaških naloga sa strane aktualne vlasti u Hrvatskoj".

Granić: Ako izađe van, demantirat ću da sam to rekao!

U intervjuu *Novom listu* (28. srpnja 2001.) Račan se još jednom osvrnuo na *slučaj Gotovina* i opetovao kako "vrlo oštro" opovrgava "neke navode iz haških optužnica koje Hrvatska ne može prihvatiti", ali i to da te navode "ne može više nitko osporiti mimo Haaškoga suda"! Još je dodao kako njegovi politički partneri ne misle posve isto kao i on, no da on drži kako "se bitka za Hrvatsku, za našu istinu i faktografiju, mora izboriti upravo u Haagu i pred Haagom, a ne u sudaru s Haagom, jer bi to vrlo brzo značilo i sudar sa svijetom"!

Godinu dana kasnije – vezano za *slučaj Bobetko* – Račan je izjavio kako je Vlada spremna "prihvatiti rizik" i da "neće izručiti generala Bobetka" (*Jutarnji list* od 24. rujna 2002.). Dodavši kako

"imamo razloga zaoštriti borbu da bi se respektirala činjenica da je Domovinski rat bio opravdan".

Tri dana ranije, u istim novinama, preko cijele naslovne stranice njegov glavni savjetnik i strateg za suradnju s Haaškim sudom, potpredsjednik Vlade Goran Granić, bombastično izjavljuje: "Odbijamo sadržaj optužnice protiv Bobetka jer je neustavan. Idemo u spor protiv Haaga"!

Ali to nije sve. Vlada je u svezi sa slučajem Bobetko uputila dva zahtjeva Haaškom sudu, kako bi osporila optužnicu. Pritom je drugi zahtjev mnogo važniji, jer u njemu Vlada traži od Suda da preispita odluku suca koji je potvrdio optužnicu protiv Bobetka. I to zbog toga što drži da je sudac, potvrđujući optužnicu implicate potvrdio tezu da je akcija *Medački džep* planirana kao ilegalna akcija za ostvarenje nezakonitih, zločinačkih ciljeva. Dodajući kako je takva ocjena pravno i politički neprihvatljiva za Republiku Hrvatsku.

Ne ulazeći u sam sadržaj zahtjeva, ovdje je važno reći da se Vlada u ovom slučaju pozvala na *Pravilo 108. bis* haaškog *Pravilnika o postupku i dokazima*. U tom *Pravilu* stoji da država može u roku od petnaest dna od dana kad je zaprimila optužnicu "zatražiti njeno preispitivanje od žalbenog vijeća". Kao što vidimo, u *slučaju Bobetko* Vlada je tu mogućnost iskoristila, a u *slučaju Gotovina* nije! Iako se, po istom principu moglo i

može reći da je sudac, koji je potvrdio optužnicu protiv Gotovine, *implicite potvrdio tezu da je operacija Oluja planirana kao ilegalna akcija za ostvarenje nezakonitih, zločinačkih ciljeva!* Zašto to Račan i Granić nisu učinili, nego su Carli del Ponte napisali jedno neobvezujuće pismo i zatim poduzeli sve da Gotovina završi u Haagu? A notorno je da njegova optužnica dramatičnije od bilo čega kriminalizira same temelje države, najviši državni vrh zemlje i Oružane snage u cjelini!

Sve govori u prilog tvrdnji da je Vlada sada zauzela dijametralno suprotnu poziciju od one od prije godinu dana samo iz jednog jedinog razloga: procijenila je da bi u slučaju da s Bobetkom postupi kao s Gotovinom odletjela prije no što bi i pokušala uhititi starog generala.

Pritom je, međutim, posve jasno da Račan, Granić & co. nemaju nikakvu transparentnu i u nacionalnom smislu odgovornu politiku suradnje s Haaškim sudom, nego samo dnevno-političku taktiku koja se orijentira prema njihovom interesu kako bi što dulje ostali na vlasti. Zbog toga su toliko *tajanstveni*, neiskreni i prevrtljivi u svojim stavovima i potezima. Evo primjera:

1. Nekoliko tjedana prije negoli su u Hrvatsku stigle optužnice protiv Gotovine i Ademija, Granić je bio u Haagu i razgovarao s Carlom del Ponte. Ona mu je tom prilikom najavila podizanje optužnica protiv obojice generali i pritom izrekla zas-

trašujuću rečenicu: "Nadam se da će vam ta dva imena odgovarati iz političkih razloga". Što je Granić odgovorio na to očitovanje glavne haaške tužiteljice da su optuženi generali zapravo politički odabir Haaškog suda, ne znamo. Javno protiv te skandalozne izjave nije protestirao, a to nije učinio ni njegov šef Račan, premda ona izravno tangira interese pravne države, sam Domovinski rat i građanska i ljudska prava dotičnih generala. Nema ni znakova da su to učinili na neki drugi način, jer da jesu do optužnica ne bi došlo, ili Vlada po njima ne bi postupila.

Budiša je to iznio u javnost, u intervjuima *Večernjem listu* i *Novom listu* (doduše s poslovičnim zakašnjenjem, tek 15. prosinca 2001.), rekavši kako mu je to sam Granić svojedobno priopćio u četiri oka. Otada pa do danas ni Granić, a ni Račan, nisu ga uvjerljivo demantirali. Pokušali su se, doduše, izvući nemuštim i neuvjerljivim mrmljanjem, ali ništa više od toga. Ni mediji više nisu čeprkali po tome, jer da jesu, stvar bi se morala raščistiti, a to ne bi prošlo bez ozbiljnih posljedica bilo za Račana i Granića, bilo za Carlu del Ponte. Napokon, ne treba imati preveliku maštu da se zamisli što bi se dogodilo u jednoj Francuskoj ili Americi kada bi nešto slično procurilo u javnost.

Ali Budiša u spomenutim intervjuima nije rekao samo to. On je podsjetio i na izjavu potpredsjednika Sabora Zdravka Tomca kako je Vlada "usp-

jela osloboditi optužbe šestoricu visokih dužnosnika", dodavši s neskrivenim nezadovoljstvom i to da tada "nitko nije pitao o kome je riječ, zašto i na koji je način Vlada uspjela osloboditi kaznenog progona šestoricu, a ovu dvojicu nije (misli na Gotovinu i Ademija, *op. N.I.*), i to u kontekstu rečenice Carle del Ponte da se nada kako će Vladi taj odabir odgovarati zbog političkih razloga".

Zaključak se nameće sam od sebe: Vlada je mogla pomoći i Gotovini i Ademiju, ali to nije htjela. Ili možda nije mogla pomoći svima, pa je za politički odstrel odabrala tu dvojicu generala, a onu šestoricu odlučila spasiti? Što god bilo, smrdi na urotu protiv vlastitih građana i temeljnih interesa države. I svakako na zloupotrebu položaja i ovlasti!

2. Ako se Račan u nešto dobro razumije, onda je to svakako tehnologija vladanja. A to znači da se znade snaći u nezgodnim situacijama. Budišino svjedočenje o svojevrsnoj političkoj uroti protiv generala Gotovine dovelo ga je utoliko u neugodnu situaciju što je postalo bjelodano da je general Gotovina doista žrtva Haaga, a onda i ove vlasti. Stoga je za Račana bilo nužno da ga smjesta iz *statusa žrtve* vrati u *status bjegunca*. Zato je preko *Slobodne Dalmacije* samo tri dana nakon spomenute Budišine izjave, lansirao priču kako je Gotovina tobože pobjegao u Kanadu i kako se skriva kod *proustaški* orijentiranih

frataru u Norwallu. *Slobodna* je cijelu tu prizemnu izmišljotinu senzacionalistički najavila na naslovnici, tvrdeći kako je vijest "ekskluzivna" i "iz pouzdanih izvora", ilustrirajući je s velikom Gotovininom fotografijom.

Naravno, kanadske vlasti o tome nisu imale pojma, Haag o tome nije imao pojma, Interpol o tome nije imao pojma, nitko ništa nije znao, samo je, eto, *Slobodna Dalmacija*, koja ponekad nije u stanju korektno izvijestiti ni o događajima u Trogiru, pouzdano znala gdje se nalazi general Gotovina!!!

Afera se u novinama održala nekoliko dana, taman toliko da ljudi počnu pitati je li Gotovina zaista u Kanadi, i zaborave onu strašnu rečenicu koju je Carla del Ponte izrekla Graniću. Pola godine kasnije glasnogovornica Haaškog tužiteljstva Florence Hartmann ustvrdila je da je "Gotovina u Hrvatskoj i da ga treba uhititi", a glasnogovornica Ministarstva unutarnjih poslova odgovorila da bi MUP Gotovinu već uhitio kada bi znao gdje je! *Slobodna Dalmacija* se ovog puta nije izjašnjavala, ona je svoje odradila šest mjeseci ranije.

3. Nekoliko tjedana nakon što se general Gotovina sklonio iz javnosti, njegovi su odvjetnici posjetili gospodina Granića i to u svojstvu šefa Vladinog savjeta za suradnju s Haaškim sudom. Došli su s namjerom da od njega zatraže sve dokumente i dokazne materijale koje je Ured za

odnose s Haaškim sudom dao Tužiteljstvu, a koje je po slovu Ustava i zakona, ali i saborske Deklaracije o suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu, bio dužan dati i braniteljima. Granić im je uljudno odgovorio da je Vlada spremna odvjetnicima dati sve dokumente i pružiti svaku pomoć, ali pod uvjetom da se Gotovina preda Haaškom sudu. Rekao je i to da bi u tom slučaju Vlada bila spremna pobrinuti se i za Gotovininu obitelj, s mjesečnom potporom od nekih dvije tisuće maraka. Predaja, dodao je, ne smije biti u Hrvatskoj, nego u inozemstvu i to iz razumljivih razloga. Granić te razumljive razloge nije eksplicirao, ali je bilo očito da misli kako bi za Vladu bilo politički rizično ako bi se Gotovina predao hrvatskim vlastima, jer bi ga onda Vlada morala izručiti.

Prije no što su odvjetnici uspjeli išta odgovoriti, još je dodao: – A ako to ne učini kako sam rekao, dakle, ako se ne preda i to u inozemstvu, ni vi ni on nećete dobiti ništa, apsolutno nikakvu pomoć! – Domećući – I još nešto, ako to što sam kazao izade van iz ove sobe, znajte da ću demantirati da sam to ikada rekao!

Odvjetnici su Granića napustili neobavljenog posla, ali su zato i Republiku Hrvatsku, i Vladu kao i njen Ured za suradnju s Haaškim sudom tužili sudu. Tražili su ono isto što im je Granić (dakako u suglasnosti s Račanom!) odbio dati.

Nakon deset mjeseci (u lipnju 2002.) Vijeće Općinskog suda u Zagrebu, pod predsjedanjem suca Slavka Pavkovića, donijelo je presudu kojom se nalaže Vladi Republike Hrvatske da odvjetničkom timu generala Gotovine preda sve tražene dokumente, transkripte, video kasete i audio snimke, zaključke i poruke primljene tijekom *Oluje* i poslije nje, kao i niz drugih dokaznih materijala. I to u roku od tri dana i pod prijetnjom sudskog izvršenja!

Prije no što je donijeta presuda, Račan je u više navrata izjavljivao kako će Vlada postupiti po nalogu suda, a njegov pravni zastupnik da se na presudu neće žaliti. No postupili su posve suprotno! Pravni zastupnik Vlade se žalio (što i nije toliko bitno!), a Račan je odbio izvršiti sudski nalog iako u presudi Općinskog suda stoji da žalba ne odgađa izvršenje presude!

Eto pravne države na djelu! Presuda u korist Gotovine donijeta je u lipnju 2002., a sada je, dok ovo pišem, kraj listopada. Račan još uvijek ne da dokumente koje je po zakonu dužan dati, a sada i po sudskoj presudi, i nikome ništa! Čeka kako će proći njegova žalba!

Koliko je, pak, generalu Gotovini bilo važno dobiti taj spor, a to znači i tražene dokumente, svjedoči i izjava jednog od njegovih odvjetnika, gospodina Luke Mišetića. Na vijest o odluci suda u korist Gotovine, on je za *Novi list* 21. lipnja

2002. izjavio kako će odvjetnički tim, čim od Vlade dobije traženu dokumentaciju, zatražiti sastanak s glavnom tužiteljicom Haaškoga suda Carlom del Ponte. – Potpuno sam uvjeren – rekao je Mišetić – da je Carla del Ponte moralna osoba kojoj je najviše stalo da se utvrdi istina. Kad joj pokažemo dokaze, uvjeren sam da će uvidjeti da Hrvatska vojska nije prognala 150.000 Srba iz Krajine, da Hrvatska vojska nije odgovorna za ubojstva i palež i da general Ante Gotovina nije odgovoran kao zapovjednik. U skladu s dosadašnjom praksom prema kojoj je 14 optužnica povučeno prije pojavljivanja okrivljenika pred sudom, očekujem da će nakon tog sastanka haaška tužiteljica odustati od progona generala Gotovine i povući optužnicu.

4. Da bi opravdala svoje postupke, Vlada je morala stvoriti *legendu* po kojoj se Gotovini u danim okolnostima jednostavno ne može pomoći. Tvrдила je da ne može njegovim odvjetnicima dati dokumente dok je general u bijegu. Granić se upravo slomio uvjeravajući hrvatsku javnost kako bi "Gotovini bilo najbolje da se sam preda". Čak do te mjere da je javno tvrdio kako ga njegovi odvjetnici u tom smislu loše savjetuju!? I predsjednik Mesić je pomagao na svoj originalan način, ustvrdivši kako "Gotovinin bijeg šteti obrani generala Ademija u Haagu" (*Jutarnji list* od 10. studenog 2001.). Svoj obol dala je i *Slobodna Dalmacija* od 28. ožujka 2002.,

tvrdeći (opet na temelju izvora iz hrvatske Vlade?) kako je Haag spreman izmijeniti optužnicu ako se Gotovina preda.

Zanimljivo je da se u cijelu tu pripovijest ubacio i Čedo Prodanović, odvjetnik generala Ademija, *unikum* i po tome što je najprije kao član HHO prikupljao dokazni materijal protiv hrvatskih generala, a onda, kad su oni na temelju tog materijala i optuženi, postao njihov branitelj!? Dakle, taj i takav Čedo Prodanović izjavio je u intervjuu *Slobodnoj Dalmaciji* od 21. ožujka 2002. kako "general Gotovina pomalo shvaća da može biti predmet određenih manipulacija" te da je tobože spreman na suradnju s Haaškim sudom, dakle i na predaju. Naravno da je to izmislio, jer on ni po čemu nije mogao znati što misli i osjeća odsutni general Gotovina. No drskost nije samo u tome, nego i u činjenici da je on to izjavio nakon što su odvjetnik Mišetić i *Honos* demantirali *Nacional* koji je nešto ranije izašao sa sličnom izmišljotinom!

A da cijela stvar doista nije bila tek slučajna eskapada Čede Prodanovića, kazuju još dvije okolnosti. Prva, da *Slobodna Dalmacija*, kao ni druge hrvatske novine, nije objavila odgovor na laži Prodanovića što sam ga napisao u ime *Honosa* i generala Gotovine. I druga, da je šest dana nakon Prodanovića i ministar unutarnjih poslova Šime Lučin izjavio kako raspolaže informacijama da se general Gotovina kani predati Haaškom sudu!

Dakako, posve proizvoljno, ali s namjerom da dezinformira hrvatsku javnost i stvori lažni dojam kako je Vlada otpočetak bila u pravu kad je tvrdila da je to jedini ispravan i mogući put.

5. A onda se dogodio slučaj Zec. Haag je optužio admirala Milana Zeca za ratni zločin zbog razaranja Dubrovnika. Jugoslavenske vlasti nisu odgovorile na zahtjev Suda, pa je Carla del Ponte krajem veljače 2001. zatražila da se optužnica otpečati. To je učinjeno u listopadu iste godine, no bez ikakva učinka. Admiral Zec nije se pojavio pred Haaškim sudom. Krajem srpnja 2002. Carla del Ponte je u odsutnosti optuženika povukla optužnicu zbog nedostatka dokaza. Ona je to učinila u skladu sa svojom moralnom obvezom da stalno preispituje utemeljenost optužnice, dakle, upravo u skladu s onim na što se stalno pozivao i poziva odvjjetnički tim generala Gotovine.

Oslobađanje admirala Zeca koji se nikada nije pojavio pred Sudom u Haagu, bez obzira koliko ono bilo opravdano ili ne sa stajališta njegove stvarne odgovornosti za razaranja Dubrovnika, jasno pokazuje da su Vlada i predsjednik Mesić govorili neistinu kad su tvrdili kako se general Gotovina najprije mora pojaviti u Haagu da bi se optužnica protiv njega mogla revidirati ili povući.

Ali ni sada, nekoliko mjeseci nakon što je ta neistina razotkrivena, Vlada i Mesić ne čine ništa da olakšaju Gotovininu poziciju. Dapače, nas-

tavljaju s tihom sabotажom. Svakako i iz straha da bi njegovo eventualno oslobađanje od odgovornosti za navodne zločine – na način na koji je oslobođen i admiral Zec – moglo ozbiljno uzdrmati i Banske dvore i Pantovčak. Jer bi razotkrilo da je priča o bezuvjetnoj predaji Haagu bila samo *cinična izmišljotina*.

No, je li posrijedi još nešto?

6. Optužnica protiv Gotovine započinje s datumom 17. srpnja 1995. Haaško tužiteljstvo vjeruje da je upravo tog dana na Brijunima održan tajni sastanak na kojem su bili predsjednik Tuđman, ministar obrane Šušak, načelnik Glavnog stožera Červenko i general Gotovina. I da je tada isplani-rano etničko čišćenje Srba u sklopu operacije *Oluja*.

Istina je međutim da je tog dana na Brijunima održan jedan mnogo širi sastanak o kojem je javnost bila obaviještena i koji je prezentiran kao oproštaj s dotadašnjim načelnikom Glavnog stožera, generalom Bobetkom. Na tom skupu je bilo mnogo generala i drugih dužnosnika, a razgovaralo se i o situacija u zemlji i susjednoj Bosni i Hercegovini u kontekstu mogućeg oslobađanja okupiranih područja. To danas potvrđuju mnogi svjedoci, sudionici tog sastanka.

Nezgoda je, međutim, u tome što navodni sastanak koji Haaško tužiteljstvo po svemu sudeći uzima kao krunski dokaz Gotovinine krivnje za

etničko čišćenje Srba, ne mogu demantirati navodni sudionici tog sastanka, jer su svi, osim optuženog Gotovine, mrtvi! Mogli bi ga jedino osporiti sudionici onog šireg (i jedinog) sastanka ako bi rekli da nisu ni vidjeli ni čuli da su se Tuđman, Šušak, Červenko i Gotovina povukli na nekakav posebni sastanak tog dana. A što bi svakako morali primijetiti, ili saznati, da se takav sastanak stvarno dogodio.

Da bi to mogli učiniti, morali bi biti suočeni s dokumentom na koji se Haaško tužiteljstvo po svemu sudeći poziva kad 17. srpnja 1995. uzima kao ključni dokaz Gotovinine krivnje. No taj dokument nije dostupan. Postoji samo pretpostavka, iako vrlo vjerojatna, da Haaško tužiteljstvo raspolaže s takvim papirom. Kad bi Vlada odvjetnicima generala Gotovine dala na uvid sve tražene dokumente, kako je, kao što smo vidjeli, naredio i Općinski sud u Zagrebu, odmah bi se razriješila i ta dvojba. Vidjelo bi se postoji li doista dokument koji govori o inkriminiranom sastanku četvorice na Brijunima, ili ne. Ako bi se potvrdile pretpostavke da takav papir postoji, vrlo brzo bi se na temelju izjava svjedoka, sudionika onog šireg sastanka, što je održan istog dana na Brijunima, ustanovilo je li dokument autentičan ili je možda falsifikat.

Ima naznaka i spoznaja da je riječ upravo o falsifikatu i da je i to jedan od razloga zbog kojega Vlada odvjetnicima ne da na uvid tražene doku-

mente, ni sada poslije sudske presude. Jer ako bi se doista pokazalo da se radi o falsifikatu, onda bi netko za to morao odgovarati.

Tko?

Bosna-express ili likvidacija?

Kao što rekoh, 23.srpnja 2001. Policijska uprava zagrebačka na temelju naloga Županijskog suda u Zagrebu raspisala je tjeralicu za generalom Gotovinom i to na području Republike Hrvatske. Mjesec i pol nakon što je Račan zaprimio optužnicu i oko dva tjedna nakon što se General povukao iz javnosti.

Međunarodnu tjeralicu raspisao je Interpol (sa sjedištem u Lyonu) 21. kolovoza 2001., dakle, četiri tjedna kasnije. No tome je prethodila jedna veoma zanimljiva akcija Interpola u Zagrebu. Zagrebački je Interpol, kako stoji u jednom izvješću Uprave kriminalističke policije MUP-a od 6. rujna 2001., imao saznanja da bi general Gotovina sa skupinom navijača *Hajduka* mogao otputovati na nogometnu utakmicu u Mallorcu u Španjol-

sku, pa je o tome 20. kolovoza 2001. hitno obavijestio madridski Interpol. U izvješću dalje stoji da se Gotovina nije pojavio na utakmici, te da je dan kasnije Međunarodna organizacija kriminalističke policije – ICPO-a Interpol sa sjedištem u Lyonu, samoinicijativno raspisala međunarodnu potragu.

Nema nikakve dvojbe da je zagrebački Interpol nasjeo na jednu ciljanu dezinformaciju iz krugova nesklonih aktualnoj vlasti. Sjećam se da se o tome na nekoliko mjesta pripovijedalo te da su se neki, koji su stvarno otputovali na tu utakmicu *Hajduka*, slijedećih dana smijali i naslađivali, jer je, eto, štos upalio. No za cijelu stvar to je najmanje bitno. Ključno je pitanje kako to da policija nasjedne jednoj takvoj amaterskoj patki, nečemu u što ne bi povjerovao ni kadet na Policijskoj akademiji?

Odgovor je vrlo jednostavan i može se argumentirati: Račan i Granić nikada nisu ni pomišljali da bi oni Gotovinu izručili Haagu. Imali su posve drugi scenarij, bilo da je riječ o tome da se Gotovina sam preda u inozemstvu (kao što je to ultimativno tražio Granić u razgovoru s njegovim odvjetnicima), bilo da ga se na drugi način uhiti i izruči. Ali nipošto doma! I zato – *što se babi htilo, to se babi i snilo!*

Interpol u Zagrebu bio je psihološki prepariran za takav scenarij pa je i povjerovao u takvu glu-

post da Gotovina nema drugog posla nego da putuje u Španjolsku na nogometnu utakmicu. I to nakon što je u Hrvatskoj već izdan uhiđbeni nalog i raspisana tjeratica za njim!

Jedan od argumenata u tom pravcu iznio je i visoko rangirani SDP-ovac Ivan Ninić u razgovoru s Gotovininim odvjetnikom Lukom Mišetićem nakon jedne televizijske emisije na HTV-u u proljeće 2002. On je tada otvoreno priznao "da ni jedna vlast ne bi izdržala Gotovino izručenje", jer je to postupak "od tri mjeseca", pa to ne bi ni Račanova.

Nadalje, Granić se iz istih razloga silno trudio dokazati kako je Gotovina već pobjegao iz zemlje. I to u razgovorima za novine, ali kakvim! To nisu bili bilo kakvi intervjui, nego bombastično najavljeni preko gotovo cijele prve stranice (vidi *Jutarnji list* od 9. studenog 2001.!). S nadnaslovom: *Ekskluzivno Goran Granić, zamjenik premijera, otkriva Jutarnjem listu*, i velikim naslovom – *Gotovina pobjegao iz zemlje!* Dakako, uz nezaobilaznu i upadljivu fotografiju samog bjegunaca.

Naravno da Granić nije mogao znati gdje je Gotovina i da je to bila još jedna u nizu *informacija* koje su trebale stvoriti uvjerenje kako je Gotovina vani, a ne u Hrvatskoj. Ali ne zbog toga da se Vlada lakše opere pred Haagom, jer ga već nije

uhitila. To je bio drugorazredni problem. Ključno je bilo nešto drugo.

1. Mediji su počeli špekulirati (na temelju informacija iz dobro obaviještenih izvora!?) i o tome da je Gotovina u Hercegovini, dakle u drugoj državi. Opet ne bez razloga. Ideja je bila u tome da ako se Gotovinu uhiti u Hrvatskoj, da ga se potajno prebaci u Bosnu i Hercegovinu i tamo preda SFOR-u, koji bi ga zatim izručio Haagu. Time bi vlast u Zagrebu izbjegla svaku odgovornost za izručenje, pa bi vuk bio sit a koza cijela. Ta je operacija u krugovima naklonjenim generalu Gotovini dobila *kodni* naziv *Bosna-express*.

Potvrđivale su je povjerljive informacije i podaci, a svakako i akcija koju su u okolici Zadra izveli pripadnici specijalne policije MUP-a. Pod izlikom da provode rutinsku vježbu, pročešljali su cijelu okolicu tako da su i novine pisale kako su specijalci rastjerali turiste (*Novi list* od 31. kolovoza 2001.).

Bi li u tim okolnostima doista bilo čudno da su specijalci u *rutinskoj* vježbi kojim slučajem uhitili Gotovinu, a da ga je SFOR onda izručio? Bi li itko pomislio da je tu nešto čudno i da službeni Zagreb s tim ima veze? I tko bi mogao dokazati da nije tako bilo? Nekoliko možebitnih slučajnih svjedoka? Sigurno ne u zemlji u kojoj mediji *a priori* stoje i iza sumnjivih tvrdnji vlasti, a sumnjaju u očigledne argumente njenih protivnika.

Dalje: godinu dana kasnije u Zagreb je iznenada doletio američki veleposlanik za pitanja ratnih zločina Pierre Richard Prosper. Ima razloga da se vjeruje kako je njegov dolazak bio povezan s činjenicom da je *slučaj Gotovina* u međuvremenu poprimio međunarodnu dimenziju (o čemu će još biti riječi) i da je Bijela kuća bila donekle zainteresirana da se taj problem riješi "na zadovoljavajući način" a to bi značilo u korist *Oluje* kao čiste operacije, a onda i samog generala Gotovine. Sas-tao se s Račanom, Granićem i još nekim ministrima. U razgovoru je dao znati da je njegova Vlada zainteresirana da se *slučaj Gotovina* riješi na optimalan način, vodeći pritom računa i o američkim interesima. Hrvatska strana, kako ka-zuju indiskrecije, na to je prilično burno reagirala, istaknuvši kako bi eventualno Gotovinino oslobađanje dovelo do toga da bi *desnica pro-marširala Zagrebom*, jer je on trenutno jedini čovjek koji bi sve te snage mogao okupiti pod jedan kišobran. I da bi, jasno, Vlada tada pala.

Tu sam informaciju dobio iz druge ruke, pa ne mogu dokraja jamčiti za njezinu vjerodostojnost. No neke okolnosti joj idu u prilog. Prosper je iznenada došao u Zagreb, nakon što se i u američkoj javnosti i u američkom Kongresu digla bura oko Gotovine i nakon što se u javnosti sve više počelo govoriti da bi u cjelu *aferu* oko tog hrvatskog generala mogli biti uvučeni i Amerikanci, jer su ne samo dali zeleno svjetlo za *Oluju*,

nego su je obavještajno i nadzirali, pa su suodgovorni za zločine, ako su stvarno počinjeni. Čak su neki američki listovi (poput *The Washington Timesa*) u tom kontekstu najavljivali moguću haašku istragu protiv bivšeg američkog predsjednika Clintona i njegov balkanskog maklera Holbrookea.

Posjet je koincidirao i s američkom inicijativom protiv stalnog Međunarodnog kaznenog suda u Haagu (koji za razliku od ovog s kojim mi imamo posla i koji se odnosi samo na bivšu Jugoslaviju i Ruandu, može procesuirati ratne zločine u cijelom svijetu!). I završio zajedničkim priopćenjem kako će SAD Hrvatskoj poslati pravne stručnjake koji bi hrvatsko pravosuđe osposobili za preuzimanje i procesuiranje ratnih zločina. Inicijativa koja svakako znakovito cilja na što skorije okončanje mandata haaškog Tribunala.

Pri svemu tome upadljivo je ovo: i *Bosna express* i paničan strah da bi Gotovina mogao biti oslobođen krivnje i ako se ne pojavi u Haagu, kazuju da je on za Račana bio i ostao noćna mora. Promocije *Ratnika*, ali i mnoge druge manifestacije, pokazale su da je General u narodu živ i da je neka vrst Damoklovog mača nad glavom ove vlasti. Opasan *memento* koji bi se sutra mogao pretvoriti u njeno sudište i njen kraj. Zato je ona bila i ostala životno zainteresirana da se taj slučaj razriješi na bilo koji način. Samo ne tako da Gotovinu moraju izručiti Račan, Granić & co.

2. Je li presmiono pretpostaviti da bi Račan bio spreman čak i likvidirati Gotovinu samo da s vrata skine taj problem? Recimo, Gotovina se ne želi predati u inozemstvu, Vlada nije više u stanju organizirati *Bosnu-express*, ali Gotovina je u Hrvatskoj, može doći do njega i uhititi ga. No kako bi za Vladu bilo pogubno da ga izruči, specijalci ga u akciji likvidiraju, jer imaju naputak da i to mogu učiniti, ako drukčije ne ide? Iza toga slijedi priča da je pružao oružani otpor, ljudi ostaju u nedoumici, mnogi se zgražaju, ali Račan i njegova vlada ipak preživljavaju?

U siječnju 2002. u ruke mi je došao dokument SFOR-a na engleskom jeziku u kojem se potanko opisuju obavještajne aktivnosti u Hrvatskoj "zbog političke krize u zemlji". U dokumentu se uz ostalo kaže: "Ključna točka analize jest namjera hrvatskog obavještajnog vrha da eliminira pitanje generala Ante Gotovine kao izvora političke nestabilnosti i oružja u rukama političkih protivnika. Hrvatska obavještajna zajednica vodi zajedničku operaciju s ciljem uhićenja ili likvidacije generala Gotovine."

Nakon detaljnijeg razmišljanja zaključio sam da je najbolje sazvati konferenciju za tisak i s tim paprom upoznati novinare, kako bih došao u priliku da Račanu javno postavim pitanje: Je li istina da je Vlada spremna i na likvidaciju Gotovine?

Da ne bi bilo nikakvog nesporazuma, citirat ću dio *Hininog* izvješća s te konferencije, koja je održana u prostorijama *Honosa* 29. siječnja 2002. Tu se, među ostali, kaže: "Udruga za zaštitu vrijednosti Domovinskog rata (*Honos*) zahtijeva od svih mjerodavnih čimbenika u Hrvatskoj, uključujući i premijera Ivicu Račana da potvrdi ili opovrgne istinitost navoda tog dokumenta, smatrajući da hrvatska javnost treba znati o čemu se zapravo radi. 'Ako postoji samo sumnja u mogućnost postojanja takve operacije, to je već dovoljno dramatično', ustvrdio je Ivanković".

Račan se, naravno, nije oglasio. A oni koji su se oglasili u njegovo ime, nisu uopće odgovorili na ključno pitanje: Provodi li vlast u Hrvatskoj jednu takvu operaciju koja bi za cilj mogla imati čak i likvidaciju Gotovine? Umjesto toga, vladina glasnogovornica, Aleksandra Kolarić, mirne je savjesti rekla kako je papir običan falsifikat. Prije bilo kakvih analiza, naprosto odoka. Doduše, ona se pozvala na demanti SFOR-a, zapravo na jednu jedinu rečenicu njegova sarajevskog glasnogovornika Daryla Morrelle. On je rekao da se "radi o krivotvorini" te da to "uopće nije dokument SFOR-a".

No ja sam na konferenciji za tisak to i pretpostavio pa sam naglasio kako držim da će SFOR sigurno poreći da je dokument njegov, jer nijedna obavještajna služba nikada nije priznala da je neki

dokument njezin, a koji bi ju mogao dovesti u neželjenu poziciju.

I tadašnji šef UNS-a gospodin Karamarko papir je proglasio falsifikatom, dodavši kako je riječ o "hrpi laži koje su proizvod bolesnog uma". Kasnije sam, da to usput kažem, od jednog kolege novinara doznao da je Karamarko po vlastitom priznanju to izjavio prije negoli je dobio SFOR-ovo službeno očitovanje iz Sarajeva! Možda je zato i dometnuo da će UNS "poduzeti radnje iz svoje nadležnosti koje bi mogle dovesti i do podizanja kaznenih prijava zbog širenja lažnih informacija i uznemiravanja javnosti"!?

Do podizanja kaznene prijave (barem zasad) nije došlo, ali me je policija pokušala zastrašiti, pozivajući me na obavijesni razgovor. Poziv sam dobio na spektakularan način – s policijskim kolima na kućnim vratima i policajcima u uniformi koji su mi ga uručili. Tako da cijela ulica vidi o kakvu se tipu radi, premda u normalnim okolnostima na takve razgovore policija može pozvati i telefonom, ili poziv uručiti u civilu.

To tek usput spominjem. Važnije je slijedeće: čak i ako prihvatimo da je SFOR-ov dokument krivotvorina, to još uvijek ne znači da su i činjenice navedene u njemu izmišljene. Mogao ga je, recimo, na temelju stvarnih podataka, sastaviti neki razočarani hrvatski obavještajac, koji se htio osvetiti i kolegama i samom državnom vrhu. Pa je

provalio tajnu akciju i uz to još nadodao neke stvari koje se tiču odnosa u obavještajnoj zajednici. I zašto u tom slučaju ne bi moglo biti istina da se doista provodi operacija uhićenja s mogućom, ili željenom, likvidacijom generala Gotovine?

Za mene nije bilo presudno pitanje je li SFOR-ov dokument vjerodostojan, nego je li u tom dokumentu vjerodostojna tvrdnja da je jedna takva operacija isplanirana!!! A upravo to nitko nije demantirao. Ni Račan, ni njegovi trabanti, uključujući tu i krug predsjednika Mesića. To su krucijalno pitanje svi zaobišli! Zašto? Jer nisu razumjeli o čemu se radi? Ili su i te kako razumjeli?

I još jedna važna okolnost. Nekoliko mjeseci prije negoli sam obznanio SFOR-ov dokument, *Nacional* je objavio tekst na nekoliko stranica pod dramatičnim naslovom: "Državni vrh odlučio: Gotovina će biti uhapšen makar pala i krv". Tekst je napisao Mladen Pleše, čovjek blizak sadašnjoj vlasti, baš kao i sam tjednik. U tekstu je naveo da je tu informaciju *Nacionalu* dao "visoki izvor iz vlade Ivica Račana". Ni manje ni više!

Zanimljivo je da taj članak, iako kaže isto što i SFOR-ov navodno falsificirani dokument, nitko nije demantirao. Ni gospođa Kolarić, ni goropadni Karamarko, ni Đurđa Adlešić (predsjednica Odbora za nacionalnu sigurnost). Koliko

znam ni policija zbog toga nije maltretirala Plešea, a niti mu je tko prijetio. Kako to?

3. Odgovor je stigao dva mjeseca kasnije. Dobio sam u ruke pismo koje je predstojnik UNS-a, gospodin Karamarko, napisao predsjedniku Mesiću, a tiče se SFOR-ovog papira. Tu među ostalim stoji i ovo: "Prema istrazi Nadzorne službe 'dokument SFOR-a' ima sve elemente realnog obavještajnog izvješća SFOR-a"!

Naravno, i to sam obznanio na konferenciji za tisak. I opet je Karamarko dokument proglasio falsifikatom, a *Jutarnji list*, koji je donio njegov demanti, istodobno dao prilog za povijest novinarstva pod Račanovom vlašću. Mojoj konferenciji za tisak posvetio je točno dvije rečenice, a Karamarkovu osporavanju cijeli članak i to pod indikativnim naslovom: "Karamarko: S Ivankovićem se treba baviti Krim policija"!

Ali ni tada šef UNS-a nije rekao provodi li obavještajni vrh protiv Gotovine akciju uhićenja i po cijenu likvidacije? A jedino je to, u cijeloj toj *aferi*, bilo bitno.

Vjerujem da će te dvojbe definitivno razriješiti vrijeme. Ili točnije, da će biti razriještene kad dođe vrijeme u kojem će to biti moguće. Što se mene tiče mogu samo dodati da je sadašnja vlast uvijek govorila neistinu kad je riječ o Haagu. To ne mislim samo ja, to misli, na primjer, čak i jedan Davor Butković, Račanov medijski *alter ego*, čovjek

koji je kao glavni urednik *Globusa* napisao bezbroj tekstova u kojima je veličao premijera i pisao ono što je ovaj htio da javnost čuje.

Pišući nedavno u povodu *slučaja Bobetko*, Butković je u uvodniku *Globusa* od 27. rujna 2002. ustvrdio: "Vlada je prvo negirala da je general Stipetić pod haškom istragom; onda nije htjela priznati da je napisana optužnica protiv Gotovine (iako su i jedno i drugo novine najavile mjesecima prije službene objave), a ovaj je put prikrivala slučaj Bobetko".

Jednako je tako tvrdila i da se ne prisluškuju i ne nadziru ljudi koji su identificirani kao Gotovinin krug, a istina je posve suprotna. Čak je i istražni sudac, koji je potpisao nalog za uhićenje generala Gotovine, tu notornu činjenicu potvrdio njegovim odvjetnicima. I to sam od sebe, bez da su ga išta pitali.

Mesiću 10 godina, koliko Račanu?

Čim se Stjepan Mesić uselio na Pantovčak započeo je s neobičnim poslom. Počeo je kopati po arhivi svog prethodnika, tražeći dokumente koji bi mogli *kompromitirati* ne samo Franju Tuđmana, nego i druge političke protivnike. Mnogi od tih dokumenata – svi odreda označeni kao strogo povjerljivi, odnosno, kao državna tajna! – završili su u hrvatskim medijima, poglavito u *Nacionalu* i *Feralu*. Mesić je u tim prvim mjesecima nakon izbora 2000. bio još toliko popularan da nikome nije palo na pamet da on time čini kazneno djelo. I da bi zbog toga morao biti pozvan na odgovornost.

Manje je očita, međutim, bila njegova druga opsesija: da Tuđmanove transkripte i druge tajne dokumente šalje u Haag. No iz izvora bliskih

haaškim optuženicima, čiji su odvjetnici s tim papirima bili konfrontirani, kao i iz drugih izvora, ubrzo je postala javna tajna da Mesić *dila* dokumente i Haaškom tužiteljstvu. Šakom i kapom! On to, kao i inače kad su u pitanju neugodne stvari, nije htio priznati, no tada se pojavio tekst u britanskom *Independentu*. Taj je list krajem listopada 2000. objavio kako je predsjednik Mesić Haškom sudu predao kopije transkripata Tuđmanovih razgovora, te da je novinarima dopustio "uvid u stotinu vrpca i sedamdeset tisuća transkripata".

O čemu se radi?

1. Mesića je toliko obuzela *transkriptomanija* da je čak i izvjesnom Johnu Cooksonu dopustio da uđe u prostorije na Pantovčaku u kojima se čuvaju transkripti i videozapisi. I da uz pomoć tamošnjih službenika kopa po dokumentima. Kao novinar producentske kuće *Newswatch*, Cookson je na temelju pregledanih transkripata snimio desetominutni tv-prilog u kojem se izričito pozvao na te transkripte i audiozapise, i u kojem, to samo usput spominjem, jer nije presudno za ovu priču, blati prvog hrvatskog predsjednika na način koji je poslije razotkriven kao laž i montaža. Čak je i sam Cookson kasnije priznao da je morao *pretjerivati* kako bi lakše prodao svoju priču!

Bitno je, međutim ovo: taj Cooksonov prilog najprije je emitirala britanska tv-postaja *Channel*

4, a zatim i Hrvatska televizija, djelomično u *Dnevniku* u 19,30 sati na Prvom programu, 12. studenog 2000., a onda, istog dana i u Političkom magazinu 007. Iz samog priloga bilo je vidljivo (a to je ključno!) da je Cookson zaista bio na Pantovčaku, da mu je Mesićev ured dopustio ulazak u prostorije u kojima su pohranjeni transkripti i videozapisi te da Cookson neke od tih transkripata drži u ruci. Ali, u istom prilogu vidjelo se još nešto, i to ono najvažnije: kuverte u kojima su transkripti pohranjeni. Na svakoj kuverti u gornjem desnom uglu ispisano je *strogo povjerljivo – državna tajna*. Doduše, da bi se to moglo razaznati, trebalo je na časak zamrznuti sliku na ekranu, zbog brzine kojom kuverta nestaje iz kadra. Ali, ako se to učinilo, sve se dobro vidjelo.

To naglašavam zbog ovoga: ako netko državnu tajnu koja mu je bila povjerena na čuvanje – a Mesiću su upravo transkripti i videozapisi povjereni na čuvanje s danom preuzimanja dužnosti predsjednika! – učini dostupnim inozemnoj organizaciji, odnosno, osobi koja za tu organizaciju radi (u ovom slučaju novinaru Cooksonu) čini kazneno djelo protiv Republike Hrvatske – i to špijunažom, opisano i kažnjivo po čl. 146. stav 1. KZ-a. Predviđena zatvorska kazna je od tri do deset godina!

Iz svega što sam naveo jasno je da je Mesić počinio kazneno djelo i da su svi relevantni dokazi prezentni u samom Cooksonovom prilogu.

Zbog toga sam, u ime *Honos*a, Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu 17. studenog iste godine podnio kaznenu prijavu protiv predsjednika Mesića, navodeći u toj prijavi i kazneno djelo odavanja državne tajne (čl. 144.), s obzirom na to da je transkripte davao *Nacionalu* i *Feral Tribuneu*. Ti su ih listovi objavljivali iz broja u broj i to mjesecima.

Kako se radilo o vrlo ozbiljnim kaznenim djelima – špijunaži i odavanju državne tajne, uputio sam i dodatno pismo Državnom odvjetniku Republike Hrvatske kako bi, sukladno Zakonu o državnom odvjetništvu, intervenirao kod Općinskog državnog odvjetnika da predmet uzme čim prije u razmatranje i na taj način spriječi ponavljanje kaznenih djela.

Međutim, općinski državni odvjetnik Davorin Budin, koji je kaznenu prijavu zaprimio, šutio je gotovo puna četiri mjeseca, a onda ju odbacio početkom veljače 2001., kako se to vidi iz samog dokumenta. Koliko je stvar za njega bila delikatna kazuje i to da je obavijest o tome poslao *Honosu* tek 12. ožujka, dakle, punih mjesec dana nakon odluke. Razlog zbog kojeg je odbacio kaznenu prijavu obrazložio je ovako: "Razlog tome primarno leži u činjenici što transkripti na koje ukazujete nemaju na sebi oznaku državne tajne, pa se niti otkrivanjem sadržaja takvog zapisa ne može počinuti kazneno djelo odavanja državne tajne ili pak špijunaže iz spomenutih članaka".

Dakle, za gospodina državnog odvjetnika nema kaznenog djela, jer na transkriptima ne stoji oznaka *državna tajna*. Ali, kao što se vidjelo i iz samog Cooksonovog priloga, oznaka *državna tajna* stoji na kuverti u kojoj su pohranjeni transkripti! Na sredini kuverte, da i to kažem, nalazi se i naljepnica na kojoj piše što kuverta sadrži (koje transkripte). Dakle, imamo kuvertu na kojoj je nedvojbeno oznaka *državna tajna*, transkripte koji su u njoj pohranjeni i državnog odvjetnika koji tvrdi kako je riječ o najobičnijim papirima!?

Ako bi na trenutak prihvatili da je državni odvjetnik u pravu, onda bi morali prihvatiti i činjenicu da oznaka *državna tajna* na samoj kuverti označuje tajnom praznu kuvertu bez transkripata!

Ne vjerujem da je u takvu besmislicu povjerovao državni odvjetnik kad je odbacio kaznenu prijavu. On je morao znati da je i sam gospodin Dekanić, Mesićev savjetnik za unutarnju politiku, u jednoj televizijskoj emisiji na Prvom programu HTV-a, pritisnut argumentima, priznao da na kuvertama u kojima su transkripti stoji oznaka *državna tajna*. Dakle, državni odvjetnik je postupio kako su mu naredili, ili kako je vjerovao da se očekuje da postupi.

Uzged navodim i to da je cijela svita s Pantovčaka na isti apsurdan način dokazivala kako

Mesić nije počinio kazneno djelo, dok su istodobno Račan i Vlada šutjeli, a šutio je i Sabor. Mediji su bili *a priori* za Mesića, pa su i oni preko cijele stvari prešli kao da se ništa nije dogodilo.

U toj žalosnoj hrvatskoj priči ironija je, međutim, u tome što je godinu i po dana kasnije sama Vlada pružila krunski dokaz da je Mesić doista počinio rečena kaznena djela i da su transkripti doista dokumenti koji predstavljaju državnu tajnu. Naravno, ona to nije učinila ni svjesno ni namjerno, ali je učinila.

U jeku koalicijske krize oko nuklearke *Krško*, u javnost je procurila informacija da je Vlada u Haag poslala neke transkripte iz Ureda Predsjednika Republike, a među njima i jedan koji se odnosi na razgovor predsjednika Franje Tuđmana i Dražena Budiše. Vlada je to i potvrdila, a kako se vidi iz novinskih izvješća, potvrdila je i to da je, prije nego je te transkripte poslala u Haag, s njih skinula oznaku državne tajne!!!

S obzirom na važnost te činjenice, citirat ću *Jutarnji list* koji je 29. lipnja 2002. na drugoj stranici objavio tekst pod naslovom "Vlada šalje Haagu i transkripte razgovora Tuđmana i Budiše". U tekstu se navodi: "Na zatvorenoj sjednici prošlog tjedna hrvatska vlada donijela je odluku o deklasifikaciji određenog broja dokumenata iz Ureda Predsjednika Republike, što u stvari znači da je skinula oznaku 'tajnosti' s njih. Riječ je u stvari o transkrip-

tima iz Ureda Predsjednika, a odluka o deklasifikaciji, kažu u Vladi, donesena je zbog zahtjeva Haaškog suda". U tekstu se dalje kaže i ovo: "To nije prva odluka o deklasifikaciji dokumenata iz Ureda Predsjednika Republike, jer je Vlada već donosila takve odluke po zahtjevu Haaškog suda... Transkripte iz Ureda Predsjednika Republike Haaški sud koristi u sudskim procesima, a u Vladi dodaju kako se Haaški sud i u ovom slučaju obvezao da te dokumente neće koristiti ni u koju drugu svrhu osim sudske"!

Treba li još ikakvih drugih dokaza da su transkripti koje je Mesić protuzakonito dao stranom novinaru, a prije toga i hrvatskim medijima, zaštićeni tajni dokumenti? Treba li još kakvih dokaza da je Predsjednik države počinio teška kaznena djela, te da je to državni odvjetnik Budin pokušao prikriti. Treba li ikakvih jačih dokaza od tih Vladinih, da su Račan & co. sve to znali, a da nisu ništa poduzeli? Jednako kao ni Sabor s Tomčićem na čelu?

2. Taj zločin protiv vlastite države i interesa njenih ljudi, kao i to široko sudioništvo u njemu, spominjem zbog toga da bi se zornije vidjelo što je gospodin Mesić učinio kad je Haagu poslao na tisuće transkripata, neovlašteno i protuzakonito (a o čemu je izvijestio i *Independent*) i što je učinila Vlada, koja je sve to znala, ali nije poduzela ništa da to spriječi. Dapače, koja je učinila sve da Predsjednika države oslobodi svake odgo-

vornosti. Napokon, sve to spominjem i zato da se konačno vidi i tko su *sukreatori* optužnica protiv hrvatskih generala, u ovom slučaju protiv Gotovine i Bobetka. Ali i svih onih koji bi još mogli doći na red. I da ne bi bilo dvojbe, citirat ću *Globus* (posljednji listopadski broj iz 2002.!) koji piše: "Prema izvorima Vlade RH, iz ureda predsjednika Mesića tužiteljstvu u Haagu dostavljeno je više od 8 tisuća stranica obavještajnih dokumenata te više od 4 tisuće stranica transkripata s Tuđmanovim razgovorima, praktički sve što je u uredu zatečeno a ima neke veze s ratom u RH i BiH."

Krenimo sa svjedočenjem Dražena Budiše. Kad se pojavila optužnica protiv generala Bobetka i kad je postalo očito da Vlada u tom slučaju postupala dijametralno suprotno negoli u *slučaju Gotovina*, Budiša je održao konferenciju za tisak na kojoj je iznio niz kompromitirajućih podataka vezanih za postupanje Račana i Granića. *Jutarnji list* (od 23. rujna 2002.) njegovu je *presicu* najavio na prvoj stranici pod upravo dramatičnim naslovom u kojem Budiša poziva Račana da ne dijeli generale.

No za ovu stvar je važnije to da je Budiša tom prilikom otkrio kako je Vlada u dva navrata *oprala* dokumente koje je Mesić ilegalno poslao Haaškom tužiteljstvu! One iste transkripte što ih je davno prije spomenuo *Independent* i o čemu se godinu i po dana govorilo kao o javnoj tajni. Taj

dio Budišine izjave prenosim iz *Večernjeg lista*, također od 23. rujna 2002., jer je tu najkonciznije dana: "Apsurd je da je Vlada dvaput bez znanja Sabora dala golemu količinu oprane dokumentacije Haaškom sudu, a uskratila je pomoć generalu Gotovini – kazao je Budiša, objašnjavajući da je Vlada 'oprala', tj. učinila zakonitima dokumente koji su iz Hrvatske otišli Haaškom tužiteljstvu iz ilegalnih izvora. Kako se takvi dokumenti ne bi mogli koristiti u postupcima, Vlada ih je legalizirala, poslavši ih još jednom na zahtjev Haaškog tribunala".

Nema nikakve dvojbe da pod "ilegalnim izvorima" Budiša misli na Ured Predsjednika Republike, jer je to jedini izvor iz kojeg su dokumenti mogli neovlašteno i ilegalno otići u Haag. To što Budiša nije izričito spomenuo Ured Predsjednika, stvar je njegova *stila*, baš kao i to da takve ključne informacije (uključujući tu i onu o razgovoru Granića i del Ponte, o čemu je već bilo riječi) obznanjuje javnosti s tragičnim zakašnjenjem. No to ipak ništa ne mijenja na činjeničnom stanju.

Drugo, također je jasno da Budiša pod "pranjem" dokumenata misli na deklasifikaciju, to jest na skidanje oznake *državna tajna* s njih, jer je to zakonska obveza.

Treće, tim činom Vlada je svjesno prikrila protuzakonito i ilegalno djelovanje predsjednika

Mesića, koji je te iste dokumente mnogo prije poslao Haagu.

Četvrto, Vlada je time omogućila Haaškom tužiteljstvu da legalizira dokumente – upotrijebi ih kao dokazni materijal u sudskom procesu protiv hrvatskih građana – premda je jasno da je Tužiteljstvo te dokumente pribavilo na ilegalan način.

Da bi bile vidljivije dimenzije tog nedjela potrebno je reći još nekoliko riječi:

Mesić je Haagu dao transkripte izravno, dakle mimo Vladinog ureda za suradnju s Haaškim sudom. Time je prekršio Ustavni zakon o suradnji s tim istim sudom koji jasno određuje da svi oblici suradnje s Haagom, pa tako i predaja dokumenata, mogu i smiju ići isključivo putem tog Vladinog ureda za suradnju.

On je također prekršio i više zakona koji reguliraju postupanje s arhivskom građom i dokumentima označenim kao državna tajna, jer ih je poslao Haagu bez da su u zakonskoj proceduri prethodno deklasificirani.

Povrh toga, Mesić je teško naštetio nacionalnim interesima, kao i interesima hrvatskih građana, jer je u Haag poslao dokumente na način koji je u protivnosti i sa samim pravilima postupanja Haaškoga suda!

To potonje valja razjasniti.

3. Kad je Raspravno vijeće Haaškoga suda zatražilo pod prijetnjom kazne (*sub poena*) da se u procesu generalu Blaškiću kao svjedok pojavi i ondašnji hrvatski ministar obrane Gojko Šušak, Republika Hrvatska se tome usprotivila i zatražila od Žalbenog vijeća Suda da preispita tu odluku. Žalbeno je vijeće svoju odluku donijelo 29. listopada 1997. koja je u mnogim važnim aspektima postala obvezujuća i za samo Tužiteljstvo. Ovdje samo uzgred spominjem da je Žalbeno vijeće presudilo u korist Republike Hrvatske kad je riječ o izravnom upućivanju *sub poene* državnom dužnosniku (u ovom konkretnom slučaju ministru obrane). Za samu stvar važnije je, međutim, nešto drugo.

U odluci Žalbenog vijeća uz ostalo se govori i o tome na koji način strane u postupku (Tužiteljstvo i obrana) smiju od neke države tražiti dokumente (dokazni materijal), pa i dokumente koji zadiru u interese nacionalne sigurnosti (dakle one koji su državna tajna). Tako se u Odluci kaže: "U svakom zahtjevu za izdavanjem naloga za predočenje dokumenata temeljem članka 29. stavak 2. Statuta, bez obzira podnosi li se prije ili nakon početka suđenja, potrebno je: identificirati konkretne dokumente a ne naprosto navesti općenitu kategoriju. Drugim riječima, dokumenti se moraju što je moguće konkretnije definirati, a njihov broj mora biti ograničen". U nastavku se kaže da bi bilo poželjno da se u tom

smislu navede i naslov dokumenta, datum i autor dokumenta, no ako to ipak iz opravdanih razloga nije moguće, onda tražitelj dokumenta mora "na primjeren način identificirati konkretne dokumente...ukratko obrazložiti zašto se ti dokumenti smatraju relevantnima za suđenje". I dalje: "...kao što je već rečeno, strana ne može tražiti na stotine dokumenata".

Iz tih navoda, koji se dakako odnose i na Tužiteljstvo Haaškoga suda, jasno je što je učinio Mesić. On je ilegalno Tužiteljstvu dostavio tisuće dokumente koji su Carli del Ponte pomogli da ih *identificira, konkretno definira*, čak navede *naslov, datum i autore* dokumenata! I da onda od Vlade zatraži, sada legalnim putem, te iste papire. A što Račan i Granić, kao što vidimo, bespogovorno izvršavaju!

Može li se zamisliti u kakav su neravnopravan položaj time dovedeni svi oni koji su osumnjičeni, ili će biti osumnjičeni? Pa čak i oni koji nikada ne bi bili osumnjičeni da te transkripte Haag nije dobio na način na koji ih je dobio? A što je, uz sve ostalo, i u eklatantnoj suprotnosti i s procedurom koju nalaže sam Sud! Da se i ne govori o tome da je Mesić poslao na tisuće dokumenata Tužiteljstvu, iako se izričito navodi u citiranoj Odluci da nijedna strana, dakle ni Tužiteljstvo, "ne može tražiti na stotine dokumenata". Dakle, iako Tužiteljstvo čak ni legalnim putem nema pravo tražiti toliko dokumenata,

Mesić ih ipak šalje i to ilegalno! A Račan kasnije *pere* i još se hvali (u naprijed spomenutom pismu Carli del Ponte) kako ih je već 1000 poslao u njen Ured!

Je li to obrana nacionalnih interesa i zaštita hrvatskih građana, ili je za to jedino primjereno ime – izdaja?

U istoj odluci Žalbenog vijeća govori se i o tome kako Tužiteljstvo, odnosno Sud, mora postupati s dokumentima koji se tiču nacionalne sigurnosti dotične zemlje (dakle s onima koji su stroga državna tajna). U poglavlju naslovljenom – *Pitanje bojazni za nacionalnu sigurnost* – među ostalim se kaže da kad država neki dokument smatra važnim za nacionalnu sigurnost da ima pravo zahtijevati da se njeni argumenti s tim u vezi čuju *in camera* i *ex parte*, dakle, posve zaštićeno od javnosti te da država takve dokumente ne mora dati Sudu, nego ih samo predočiti na uvid "jednom sucu Raspravnog vijeća... (jer bi činjenica) da će samo jedan sudac i nitko drugi pomno pročitati dokumente trebala povećati pouzdanje države da njezine tajne koje se tiču nacionalne sigurnosti neće greškom postati javne". Još se dodaje da "sudac treba dokumente pregledati *in camera* u postupku *ex parte* (te da) se ne smiju napraviti transkripti ročišta".

Iz toga se jasno vidi da i sam Haag uvažava teškoće koje za državu mogu nastati kad je riječ o dokumentima koji su državna tajna i tiču se na-

cionalne sigurnosti, te da predviđa pravila postupanja koji taj problem mogu olakšati.

A što čini predsjednik Republike, Stjepan Mesić, kojemu je i ustavna dužnost da vodi računa o nacionalnoj sigurnosti? Šalje hrpimice i bez ikakva kriterija dokumente označene kao državna tajna u Haag, ne poštujući ni zakonsku proceduru i ne brinući se ni za kakve zaštitne mehanizme. A Račanova vlada, da stvar bude gora, to najprije podupire šutnjom, a onda i *legalizacijom* iza leđa javnosti, kako je sada, makar i sa zakašnjenjem, posvjedočio Dražen Budiša.

4. Ne želim ulaziti u psihološko-karakterne razloge koji su možda kumovali ovakvom ponašanju predsjednika Mesića. Samo ću navesti nekoliko činjenica koje tvore logičan lanac njegovog političkog ponašanja.

Dok je još bio samo običan građanin on je svjedočio u procesu protiv generala Blaškića i to kao svjedok optužbe. Temeljna ideja njegova svjedočenja (koju dokumentira i sudska presuda!) bila je u tome da se dokaže da su Milošević i Tuđman dijelili Bosnu i da je slijedom toga Hrvatska izvršila agresiju na tu zemlju.

U predsjedničkoj izbornoj kampanji Mesić je otvoreno nijekao da je ikada svjedočio u procesu Blaškiću, tvrdeći da je svjedočio samo u procesu protiv jednog od srpskih vođa, Slavka Dokmanovića. *Slobodna Dalmacija* je kasnije objavila

transkripte njegova svjedočenja protiv Blaškića, uhvatila ga u očitoj laži, no on je preko toga prešao kao da se ništa nije dogodilo.

U trenucima kad je u svezi sa *slučajem Bobetko* postignut (makar i prividni) nacionalni konsenzus da se Generala ne smije izručiti Haagu na temelju politički montirane optužnice – Mesić se preko televizije obratio javnosti i zatražio bezuvjetan nastavak suradnje s Haagom, a to znači i izručenje generala Bobetka po hitnom postupku.

Napokon, nekoliko dana kasnije, Mesić je i kao svjedok u procesu protiv Miloševića svjedočio u prilog tvrdnji da su Tuđman i Milošević dijelili Bosnu i Hercegovinu, te da je u Hrvatskoj 1991. stvorena protusrpska atmosfera, da su mnogi Srbi zlostavljani, proganjani i ubijani. Dakle, upravo ono što govori u prilog tezi o podijeljenoj odgovornosti za rat na ovim prostorima, te u prilog gledištu da su svi bili i žrtve i agresori, već prema prilikama i okolnostima. I da se zato svi moramo jedni drugima ispričati!

5. Kad se već govori o sukreatorima optužnica protiv hrvatskih generala, spomenut ću još samo dva-tri imena, iako je stvarna lista mnogo dulja.

Tjednik *Nacional* koji je mjesecima na najprizem-niji način, služeći se lažima i podvalama ocrnjivao hrvatske generala. Primjerice, u rujnu 2000. izmislio je kako su tobože general Gotovina i admiral Domazet prisiljavali generala Petkovića da

lažno svjedoči u procesu protiv generala Blaškića, i to na štetu optuženika. Iako je istina bila upravo suprotna.

Petković je svjedočio u korist Blaškića! No to je bilo potrebno kako bi se stvorila atmosfera u kojoj će, kad jednom dođu optužnice, sve već nekako biti *samorazumljivo*.

Tu je i nezaobilazan Žarko Puhovski, čovjek koji je lansirao tvrdnju da je *Hrvatska rođena u zločinu*, i koji i danas tvrdi da je jedan od ciljeva *Oluje* bilo etničko čišćenje! Dakle, upravo ono što Savo Štrbac i njemu slični, zajedno s Haškim tužiteljstvom, operacionaliziraju, a o čemu svjedoče optužnice protiv Gotovine, Ademija i Bobetka. Ali, po svemu sudeći i činjenica da je Haag pripremao optužnice i protiv prvog hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana i njegova ministra obrane Gojka Šuška, kako je to nedavno u HTV-ovoj emisiji Forum (8. listopada 2002.) izričito naveo odvjetnik Anto Nobile, inače dobro upućen u haaške poslove.

Galićev HTV svakako je nezaobilazan u tom *sukreiranju* atmosfere i *argumenata* za kriminalizaciju Domovinskog rata i njenih ključnih aktera. Film *Oluja nad Krajinom* (pušten u sklopu *Latinice* (1. listopada 2001.), dakle u jeku svih onih spletki oko Gotovine!, svakako je jedan od klasičnih primjera kako se može falsificirati istina o Domovinskom ratu kad se jedna takva opera-

cija kao što je *Oluja* svede na pojedinačne zločine koji su se dogodili na rubu te akcije, a sve skupa prikaže izvan stvarnog povijesno-političkog konteksta i uzročno-posljedičnih odnosa, s očitom intencijom da se izbriše razlika između žrtve i agresora, te relativizira činjenica da je srpski agresor u nametnutom ratu pobio na hrvatskoj strani dvadeset tisuća ljudi od kojih su polovica bili civili, a od toga oko četiri stotine male djece. A za što još nitko nije odgovarao, kao ni za onih više od 600 ubijenih Hrvata u UNP-a zonama za vrijeme srpske okupacije.

Suđenje Miloševiću, a osobito njegovo unakrsno ispitivanje Mesića, bjelodano je pokazalo kakve argumente takvo kreiranje *činjenica i događaja* ima i može imati u obrani *srpske stvari*, a to znači opravdanja beogradske agresorske politike. Zato mi se ne čini nezamislivim da bi Milošević na kraju (barem kad je riječ o ratu u Hrvatskoj) mogao za svog svjedoka pozvati i samu Carlu del Ponte i zamoliti je da pročita optužnice koje je sastavila protiv vojnog vrha Hrvatske, i u kojima taj vrh (uz pomoć Mesićevih i Račanovih dokumenata) optužuje za sistematske i planirane zločine, uključujući tu i *Oluju* kao vrhunac etničkog čišćenja! I da bi, nakon toga, mogao uzviknuti: eto gospodo, s kime smo ja i moji Srbi imali posla!

Haaški sud umjesto vojne intervencije?

Nema nikakve dvojbe da je Haaški sud *politički* sud. Ne samo zato što ga je osnovalo najviše političko tijelo UN-a – Vijeće sigurnosti – nego i zbog razloga radi kojih je osnovan, kao i zbog ciljeva koje ima ostvariti. To potonje uvelike objašnjava neke, naoko neshvatljive, poteze Tužiteljstva, ili pak *političke presude* Sudskog vijeća (eklatantan primjer je presuda u slučaju Kordić). Ili sramotna prvostupanjska presuda u slučaju Kupreškić, koju je čak i Žalbeno vijeće Suda poništilo zbog toga, jer su i optužnica, a i sam sudski proces, bili "ispod razine civiliziranih i demokratskih država", kako je to formulirala sama sutkinja koja je oslobodila Kupreškiće.

Zbog toga je važno reći nekoliko riječi o tome kako je i zašto je osnovan Haaški sud.

1. Haški sud je utemeljen Rezolucijom Vijeća sigurnosti br. 827, 25. svibnja 1993. i to isključivo zbog ratnih zbivanja u Bosni i Hercegovini. To je vrijeme kada srpski agresor u svojim rukama drži tri četvrtine teritorija Bosne i Hercegovina i kada je Sarajevo u potpunom okruženju i pod stalnom topničkom i minobacačkom vatrom. Svijet je prepun vijesti o masovnim ubojstvima, srpskim koncentracijskim logorima, sistematskim silovanjima Muslimanki i Hrvatice te etničkom čišćenju u velikom stilu, što su ga bosanski Srbi provodili uz izdašnu pomoć Beograda. U to je vrijeme CIA objelodanila kako su Srbi počinili 90 posto od ukupnih zločina u Bosni i Hercegovini, a Hrvati i Muslimani zajedno *samo* 10 posto.

Ali to je i vrijeme kada Europa i svijet zapravo samo pasivno promatraju tu bosansku klaonicu, taj masakr bez presedana u Europi poslije Drugog svjetskog rata. Francuski predsjednik Mitterrand svojim posjetom Sarajevu i svojom *humanitarnom intervencijom* praktički je spriječio svako ozbiljnije obuzdavanje Srba, svodeći cijelu europsku politiku na beskonačne pregovore i ispijanje *viljamovki* s Miloševićem. Stoviše, lansirana je čak i *bajka* o tobožnjoj srpskoj nepobjedivosti i o tome da bi NATO, ako bi vojno intervenirao, morao u Bosnu i Hercegovinu poslati ni manje ni više nego 500.000 vojnika! Amerika je u to vrijeme vrlo suzdržana i daleko od svake pomisli da bi se vojno angažirala.

Ali problem je bio tu i to u trenutku kad su upravo američki novinari svijetu obznanili dramatične prizore iz srpskih koncentracijskih logora, pa je i najzalupanijem Amerikancu postalo jasno da svijet nešto mora učiniti, a to naravno znači da Amerika nešto mora poduzeti, ako ne želi snositi moralnu i političku odgovornost za istrebljenje i zločine nad cijelim narodima. Ali što? Europa se pokazala nejedinstvenom i slabom (Francuzi i Britanci optuživali su Njemačku da je glavni krivac za eskalaciju rata u Bosni i Hercegovini, jer je tobože prerano priznala Sloveniju i Hrvatsku, pri čemu je Hrvatska, jasno, bila glavni prigovor!) i istodobno popuštali Miloševiću i Karadžiću. U skladu sa starim versajskim idejama i ciničnom britanskom logikom po kojoj je najbolje pustiti da "sukobljene strane iskrvare" pa će onaj koji na kraju *preživi* zvesti red i mir. U takvoj situaciji Amerikancima nije preostalo drugo nego da zajedno s europskim saveznicima ponude svijetu neku uvjerljivu *supstituciju* za vojnu intervenciju.

Haaški sud u stvari je ta supstitucija, *pravni nadomjestak* za izostalu vojnu intervenciju. Pa je, shodno tome, i njegova primarna zadaća ono što je trebala polučiti vojna intervencija – uspostava mira na prostoru bivše Jugoslavije.

Zbog toga se i u Rezoluciji 827, kojom je utemeljen Haaški sud, jasno ističe da je on utemeljen "sukladno poglavlju VII. Povelje Ujedinjenih naroda". A poglavlje VII. je *intervencijsko* poglav-

lje na koje se pozivaju svi dokumenti UN-a kojima se odobrava primjena svih mogućih sredstava (od sankcija do vojne intervencije) "potrebim za održavanje ili uspostavljanje međunarodnog mira i sigurnosti".

Dakle, Haaški sud kao "*ad hoc* mjera" (kako stoji u Rezoluciji 827) ima za cilj ono isto što bi imala i vojna intervencija da je do nje došlo: uspostavu i održavanje mira. Zbog toga i u Rezoluciji kojom je osnovan Haaški sud jasno stoji da su kazneni postupci u funkciji "ponovne uspostave i održavanja mira".

Zašto to toliko ističem? Zato što iz temeljne zadaće proizlazi i izbor sredstava i metoda. Ako se recimo vjeruje da će se na ovim prostorima uspostaviti trajni mir tako što se neće imenovati agresor, što će se ostaviti po strani kontekst u kojem su se vodile ratne operacije, što će se ići na to da se u konačnici svi na neki način proglase istodobno i agresorom i žrtvom, zavisno o situaciji (recimo: Beograd je agresor na Hrvatsku koja je u tom slučaju žrtva, ali je Zagreb agresor u odnosu na *krajinu*, gdje su opet pobunjeni Srbi žrtve, koji su, opet, agresori u Vukovaru, ali žrtve u Medačkom džepu...), onda se mogu dogoditi optužnice koje s pravdom i onim – *što je i kako je stvarno bilo* – nemaju mnogo veze, ali imaju s uvjerenjem da će se takvim balansiranjem krivnje i odgovornosti uspostaviti trajni mir. Zbog toga nije čudno kad koordinator između Haaškog suda i

Republike Hrvatske, gospodin Matias Helleman, na okruglom stolu u Splitu izjavi: "Za Haaški sud nije bitno tko je agresor, a tko je žrtva. Haag nije nadležan za agresiju, njega zanima tko je počinio zločine".

Ta izjava (koju su u više navrata isticali i najviši dužnosnici Haaškog suda) može djelovati cinično, može se smatrati i neinteligentnom, no ona proizlazi iz same uloge i funkcije Suda! Zbog toga on i ima takve enormne ovlasti, zbog toga je baziran na pravu *sui generis* (dakle pravu koje ne korespondira ni s nacionalnim ni s međunarodnim pravom, nego je *izmišljeno* da bi Haaški sud bio efikasan u svojoj primarnoj misiji. A ona je eminentno politička – uspostava i održanje mira (na području bivše Jugoslavije), ali ne oružjem, nego pravnim sredstvima i to onim posebne vrste!

2. Specifičnost Haaškog suda još više dolazi do izražaja ako se taj sud usporedi s onim u Nürnbergu, gdje su saveznici poslije Drugog svjetskog rata sudili poraženom nacističkom režimu i njegovim eksponentima. Tamo su pobjednici u ratu sudili poraženima, dok u Haagu međunarodna zajednica, koja snosi i te kakvu odgovornost za eskalaciju rata na prostoru bivše Jugoslavije, pa i za počinjena zlodjela (što na osobit način simboliziraju Vukovar, Dubrovnik i Srebrenica!), sudi i pobjednicima (u ovom slučaju Hrvatima). Ali to nije jedina bitna razlika.

Nürnberški proces je započeo govorom glavnog tužitelja (inače američkog suca) Jacksona, u kojem je on na upečatljiv način opisao smisao i nakanu Suda: "Nakana da se otvori proces za zločine protiv mira u svijetu, što se ovdje prvi put u povijesti događa, za nas znači ozbiljnu odgovornost. Nedjela koja namjeravamo osuditi i kazniti..." takva su po svojim dimenzijama i sadržaju da ih "ljudska civilizacija ne može trpjeti" jer "ponavljanje takvog zlodjela ne bi preživjela".

Time je tužitelj Jackson jasno definirao preventivni karakter procesa: nacistički se zločini imaju kazniti kako se više ne bi ponovili, jer bi to ugrozilo budućnost čovječanstva. No što je s Haaškim sudom? Ima li on taj opće-preventivni karakter? Očito je da nema, a to zorno posvjedočuju mnogi zločini počinjeni recimo u Čečeniji tijekom mandata Haaškoga suda za koje nitko nije i neće odgovarati. Naravno, Haaški sud nije nadležan za Čečeniju, no on nije ni potakao osnivanje nekog sličnog suda koji bi procesuirao tamošnje zločine, jer je on, kao što je rečeno, *ad hoc mjera* Vijeća sigurnosti samo za područje bivše Jugoslavije, sa sasvim specifičnim političkim ciljem.

U još se jednoj točki Nürnberški sud razlikuje od Haaškog. Tužitelj Jackson je, osvrćući se na optužene nacističke glavešine, u svom uvodnom govoru rekao kako tim sudskim procesom optuženi "dobivaju priliku da brane svoj život u ime prava". Riječju, oni su dobili šansu da se

brane, što iz ove naše današnje perspektive može izgledati samorazumljivo, ali nije. Valja, naime, znati da su Britanci pri svršetku rata zastupali tezu da nacističke glavešine, čim ih se uhvati, treba bez ikakva suđenja likvidirati. Držali su da su zločini za koje su odgovorni toliko evidentni, da nije potreban nikakav sudski proces da bi se dokazali. U tom smislu već je bila sastavljena i lista koja je sadržavala imena deset glavnih nacističkih vođa (od Hermanna Göringa i Rudolfa Hessa do Hansa Franka i Wilhelma Fricka) i samo ih je trebalo uhvatiti, identificirati i objesiti! No to su spriječili u prvom redu Amerikanci, držeći da bi to svijet osudio i da im stoga ipak valja dati šansu da se brane.

Tu je važan još jedan detalj. U trenutku kad počinju Nürnberški procesi svi ključni nacistički glavešine već su u rukama saveznika, dakle u njihovoj vlasti, pa je i suđenje u tom smislu doista za njih *fair šansa*. Sve to, međutim, nije slučaj i s Haaškim sudom. Nitko od optuženih nije već bio u njegovoj vlasti, niti mu je prijetila likvidacija po kratkom postupku, pa u tom smislu taj Sud i nema tu *humanu* dimenziju koju je imao Nürnberški.

Sve ovo ističem samo iz jednog jedinog razloga: da se uoči pravi cilj i karakter Haaškoga suda, jer se bez toga ne može razumjeti ni njegova stvarna misija. Grubo rečeno: on nije primarno *instrument pravde*, nego *instrument mira*, određen in-

tervencijskim poglavljem Povelje UN-a! I tako funkcionira!

3. Ali u jednoj točki su i Haaški i Nürnberški sud identični. Glavni cilj procesa poslije Drugog svjetskog rata bila je "osuda Hitlera i nacizma". Tužitelj Jackson je to nedvosmisleno dao znati, premda se do tog cilja dolazilo preko procesa pojedincima. I Haaški sud sudi pojedincima, ali nema nikakve dvojbe da će i njegove presude u konačnici biti povijesna ocjena rata na ovim prostorima. Dužnosnici Haaškoga suda to nerado priznaju, ali zato to rado ističu njihovi prijatelji i pravni znalci. Tako dr. Ivo Josipović, profesor kazneno-procesnog prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu, kaže: "Možda zvuči paradoksalno, ali istina je da rezultati kaznenih postupaka pred Haaškim sudom, koji sami po sebi ne bi trebali imati političku komponentu, postaju element za političku i povijesnu ocjenu rata".

Ako je tome tako, kakva povijesna ocjena Domovinskog rata može proizaći iz činjenice da je Haaško tužiteljstvo podiglo optužnice protiv kompletnog vojnog vrha Hrvatske, te da je pripremalo i optužnice protiv političkog vrha zemlje na čelu s Franjom Tuđmanom i njegovim ministrom obrane Gojkom Šuškom, ali do njih nije došlo jer ih je preduhitrila – smrt?

Ni to nije sve. Kakva poruka tih haaški procesa treba biti za hrvatskog čovjeka ako se ponovno nađe u egzistencijalnoj stisci, izložen brutalnoj

agresiji? Da se ne isplati braniti vlastitu zemlju i slobodu, jer će sutra po principu – *ne zanima nas tko je agresor, a tko žrtva* – biti izručen Međunarodnom sudu, kao što su to danas najzaslužniji hrvatski vojskovođe i generali? Što opet vodi prema zaključku kako je jedna od uloga Haaškog suda i ta da pošalje poruku (prije svega malim narodima) kako više nemaju pravo ni na obrambeni rat, jer to remeti političke odnose i interesnu ravnotežu velikih? I zato to sankcioniraju presudama koje zločine stiliziraju kao da su se dogodili u *civilnim okolnostima*, u svijetu pacifista i mirotvoraca, a ne u okolnostima brutalne agresije, borbe za goli opstanak, u psihozi koju je dobrim dijelom kreiralo i ponašanje samih tih velikih sila? Taj *pravni purizam*, kojeg se ništa ne tiče, nikakvi uzroci i posljedice, to je to sredstvo kojim se u konačnici može (i želi?) onemogućiti svako ratovanje malim narodima, jer u protivnom slijede teške političko-pravne sankcije?

U intervjuu *Večernjem listu* (od 11. ožujka 2002.) francuski filozof Alain Finkielkraut ukazao je upravo na tu *patologiju* Haaškoga suda. On je jasno istakao da "pravo, sa svoje strane, ne može zamijeniti politiku" i da kad se to dogodi, onda je to "katastrofa"! Ali i to da je Haag nevjerodostojan, jer nikada ne dovodi "u pitanje držanje određenog broja međunarodnih instanci... Ne zagovaram utamničenje generala Janviera ili gospodina Akashija, ali da bi taj Sud imao veze s istinom,

valjalo bi ga navesti da se o tome izjasni", rekao je Finkelkraut.

Ta zamjena politike pravom, koje tobože ni o čemu drugom ne vodi računa, nego samo o tome je li zločin počinjen ili nije, i jest ta najdublja patologija Haaga, ako se gleda iz perspektive povijesne istine. Zato Finkelkraut i kaže: "Bio sam zaprepašten stavom Carle del Ponte koja je tjedan dana poslije Miloševićeva pojavljivanja u Haagu došla u Zagreb tražiti predaju dvojice hrvatskih generala koji su sudjelovali u oslobađanju Krajine".

Zbog te očite želje Haaga za ekvidistancom (*ne zanimaju nas uzroci, ne zanima nas karakter rata, nego sam zločin!*), kao i zbog želje da se "kriminalizira rat kao takav", Haag falsificira istinu: "Ali oni koji govore o etničkom čišćenju nad Srbima u Krajini, sve su pomiješali. Zaboravljaju da je to bio osloboditeljski rat, da su na svim hrvatskim područjima, koja su zauzeli, Srbi izvršili užasna čišćenja nad svim nesrbima, da su zauzeli hrvatske kuće, da su vandalizirane crkve, kao što sam vidio u Kninu, a to je apsolutno nepodnošljiva agresija na istinu", zaključuje Finkelkraut.

To je svakako tako ako se gleda sa stajališta povijesne istine i konteksta, sa stajališta prava koje bi primarno trebalo biti u funkciji pravde i istine. Ali Haag nema tu misiju, ili ju ne želi imati. Njegovu je misiju odredila Rezolucija Vijeća sigurnosti, s pozivom na poglavlje VII. Povelje UN-a, što znači

da je on supstitucija za izostalu vojnu intervenciju kojom je trebalo oprati savjest velikih i uspostaviti mir. Svejedno kakav, glavno da se ne puca i da svjetskim moćnicima nitko ne ruši figure na šahovskoj ploči. Zato je Haag i u funkciji kriminalizacije *samog* rata, u funkciji zastrašujuće poruke čak i onima koji su se samo branili!

Pritom je paradoks u tome što je *pravo* postala jedina *politika* kad je riječ o valorizaciji ratnih događaja na prostoru bivše Jugoslavije i time od Haaga – htio to netko priznati ili ne – napravilo politički sud *par excellence*.

4. Na ovom mjestu moram spomenuti i jednu povijesnu činjenicu. Kad je osnovan Haaški sud, ondašnja hrvatska vlast na čelu s dr. Tuđmanom to je svesrdno podržala. Jedan od glavnih razloga zašto je to učinila bilo je striktno obećanje tadašnjeg američkog državnog tajnika Cristophera Tuđmanu kako će budući sud biti isključivo u funkciji progona srpskog agresora. To je tada bilo i razumljivo, s obzirom na ratne okolnosti, evidentnu srpsku agresiju i spomenuti podatak CIA-e po kojem su Srbi odgovorni za 90 posto ukupnih zločina. To, što kasnije Amerikanci nisu ostali pri danoj riječi, stvar je njihova obraza i svakako interesa, no tako je bilo i o tome postoje pisani tragovi.

Drugi razlog je u neiskustvu pa i svojevrsnoj naivnosti hrvatskog političkog *establishmenta*, koji je vjerovao da će Haaški sud zaista progoniti *konk-*

retne krivice za konkretne zločine i da se neće pretvoriti u *kreitora mira* (a to znači politički sud). Najposlije, za Tuđmana nije bilo dileme gdje je granica koja se ne smije prijeći. On je vrlo dobro znao da se s jednim takvim (političkim) sudom može nositi samo političkim sredstvima i zato ih je koristio kako je znao i umio. Ali ih je koristio.

Danas je, međutim, stvar posve drukčija. Mesić i Račan stvaraju lažni dojam da se s Haagom valja boriti isključivo pravnim sredstvima, jer da druga ne postoje. Odnosno, da bi svaki politički potez koji bi išao prema zaštiti nacionalnih interesa i ljudskih prava, bio protumačen kao prestanak suradnje s Haagom, a time i kao sukob s međunarodnom zajednicom. To naravno nije istina, ali tako može izgledati iz *podaničke perspektive* jednog Račana, odnosno iz *pokajničke perspektive* jednog Mesića. I dakako iz situacije koju su sami kreirali svojim bespogovornim izvršavanjem svih mogućih međunarodnih diktata. Kad se netko, *viktimološki* gledano, dovede u takvu situaciju da drugi znade da je dovoljno po-visiti ton i da će taj učiniti što se od njega traži, onda sve izgleda, a djelomično i jest, mnogo dramatičnije i teže, negoli u stvarnosti jest.

To je i dodatni razlog zbog kojega Mesić, sada kad se zemlja suočila sa *slučajem Bobetko*, galami kako General mora bezuvjetno u Haag i cinično poručuje da "nama ne treba jedinstvo u obrani zločina, (nego) jedinstvo u obrani europske, de-

mokratske, civilizirane i građanske Hrvatske" (na predavanju studentima Fakulteta političkih znanosti u Zagrebu, 15. listopada 2002.)! To je i razlog zbog kojega Račan i Granić odbijaju promijeniti Ustavni zakon o suradnji s Haaškim sudom, tvrdeći kako bi to bio loš politički signal svijetu! Iako znadu da je to jedini legitimni način da se sustavno izbjegne nepodnošljiva haaška "agresija na istinu", kako bi to rekao Finkielkraut, flagrantno kršenje ljudskih i građanskih prava hrvatskih ljudi i, napokon, nepodnošljiva kriminalizacija samih temelja hrvatske slobode!

Koliko je ta politička igra perverzna, kazuje i to da je Račan na početku krize oko Bobetka galamio kako ga *ne damo Haagu*, i istodobno Haagu i međunarodnoj zajednici slao signale da će sve ostati po starom, da Hrvatskoj ne pada na pamet da išta bitno mijenja kako bi se djelotvorno zaštitila. Čak toliko da je jedan visoki dužnosnik SDP-a, kako to piše *Globus* od 18. listopada, zaključio da je sve u svemu "slučaj Bobetko Račanu politički dar s neba"!

5. Rezolucijom Vijeća sigurnosti kojom je utemeljen Haaški sud (točka 4.), kao i čl. 29. Statuta Haaškog suda, jasno je određeno da sve države, članice UN-a, moraju surađivati sa Sudom. U tom pogledu nema nikakve razlike između Hrvatske i Amerike, ili Italije. To drugim riječima znači da i Amerika, ako to Haag od nje zatraži, mora izručiti osobu protiv koje je podignuta optužnica, ili dati

na uvid određene dokumente koji bi se ticali nekog konkretnog pravnog slučaja. Bez obzira na praksu i na odnose *velikih* i *malih*, stvar tako stoji i politički i pravno. To dalje znači da je posve legitimno da i Hrvatska svoju suradnju s Haaškim sudom zakonski regulira slično, ili čak identično, Americi ili Italiji.

S tim u vezi treba reći da su slijedom gornjih obveza sve države na ovaj ili onaj način regulirale suradnju s Haagom. Amerika i Italija, ali i druge europske zemlje, u svojem su zakonodavstvu predvidjele da njihovi sudovi ispituju pravnu utemeljenost optužnice podignute protiv osobe čije se izručenje traži. Ako sud pronade manjkavosti u dokazima i materijalnim činjenicama koje podupru osnovanu sumnju da je optuženi počinio djela koja mu se stavljaju na teret, onda od izručenja nema ništa. Takvih je primjera već bilo (u slučaju Ruande, a to je isti Haaški sud!) i nije se dogodilo ništa. Amerika i Italija jednostavno nisu htjele izručiti tražene osobe jer su njihovi nadležni sudovi ocijenili da optužnice protiv njih nisu pravno utemeljene. I Haaški sud je to primio na znanje i točka!

Hrvatski Ustavni zakon o suradnji s Haaškim sudom nema tu klauzulu, pa naši sudovi, kad odlučuju o izručenju, moraju samo identificirati osobu na koju se optužnica odnosi i utvrditi da se radi o kaznenom djelu za koje je Haaški sud nadležan! Čim su ta dva uvjeta ispunjena, osumnjičenik se šalje u Haag, bez obzira je li

optužnica protiv njega utemeljena ili nije (čl. 20. Ustavnog zakona). Do kakvih to nakaradnosti dovodi, najbolje se vidi u *slučaju Gotovina*, pa i sada u *slučaju Bobetko*. Jer po našem Ustavnom zakonu o suradnji s Haagom, o izručenju odlučuje Vlada, ali opet ne na temelju ispitivanja pravne utemeljenosti optužnice (što i ne spada na izvršnu vlast), nego na temelju formalnog utvrđivanja je li optužnica u skladu sa Statutom i Pravilnikom Haaškog suda te s našim Ustavom. Ne samo da se na taj način ne mogu djelotvorno zaštititi nacionalni interesi i ljudska i građanska prava hrvatskih ljudi, nego se vlada svaki put izlaže političkim pritiscima i prijetnjama, jer djeluje politički, a ne pravno (što je u domeni neovisnog sudstva).

To praktički znači ovo: da se kojim slučajem general Gotovina nađe u Americi i da ga tamošnje vlasti uhite, prije nego li bi ga izručile Haagu, tamošnji bi sud preispitao utemeljenost haaške optužnice i po svemu sudeći odbio izručenje zbog nedostatka dokaza.

A taj isti Gotovina, general Hrvatske vojske i jedan od najzaslužnijih ljudi za hrvatsku slobodu i državnu cjelovitost i neovisnost zemlje, u Hrvatskoj bi po hitnom postupku bio izručen Haagu, pa neka se tamo snalazi kako god znade! Ma što pisalo u optužnici i ma kako očito bilo da na njemu nisu ni krivnja ni odgovornost!

Nije li to apsurd nad apsurdima? To više što Hrvatska ne može nijednog stranog državljanina

izručiti nekoj drugoj zemlji, ako naš sud prije toga ne ispita utemeljenost optužnice protiv njega, ili ako za njega ne postoji već pravomoćna presuda. Dakle, čak su i stranci u Hrvatskoj, makar bili najobičniji kriminalci i ubojice, zaštićeniji od najzaslužnijih hrvatskih ljudi!

Zašto se, dakle, ne bi promijenio članak 20. Ustavnog zakona o suradnji s Haaškim sudom tako da ubuduće naši sudovi, prije odluke o izručenju, preispitaju utemeljenost optužnice? Zašto bi to značilo prestanak suradnje s Haagom, ili dovodenje u pitanje te suradnje kad takve zakonske mehanizme imaju i najdemokratskije države svijeta? Zar Hrvatska, poslije svega, svih tih optužnica, podignutih i nepodignutih, svih tih političkih presuda i montiranih krivnji, nema pravo na ono na što imaju druge države? Ili nam to pravo Mesić i Račan ne žele dati naprosto zato jer bi se time ugrozio projekt stvaranja Zapadnog Balkana, a za što haaške optužnice *à la* Gotovina i Bobetko stvaraju nužan *predkontekst*? Svi smo podjednako krivi i zato marš u isti tor (samo bez Slovenije)!?

Napokon, takva bi promjena Ustavnog zakona bila u potpunom suglasju s međunarodnim pravom, prije svega s *Europskom konvencijom o uzajamnoj suradnji i pomoći u kaznenim stvarima*, koju je i Hrvatska priznala, a u kojoj se jasno kaže (čl. 512.) da će se izručenje izvršiti samo ako u optužnici ima dovoljno dokaza za osnovanu sumnju ili ako već postoji pravomoćna presuda. I

što je još važnije, to dopušta i sama Rezolucija Vijeća sigurnosti kojom je utemeljen Haaški sud! U točki 4. se izričito navodi da će "sve države u skladu s ovom Rezolucijom i Statutom Međunarodnog suda u potpunosti surađivati s Međunarodnim sudom i njegovim tijelima i da će, dosljedno tome sve države poduzeti sve potrebne mjere što ih predviđaju njihovi zakoni, kako bi se primijenile odredbe ove Rezolucije i Statuta..."(*podcrtao N.I.*). Dakle, Hrvatskoj nitko ne brani da ima zakon o suradnji s Haaškim sudom kakav imaju i druge demokratske države, jer takav zakon ne bi doveo u pitanje suradnju s Haagom, nego bi samo zaštitio zemlju i njene građane od samovolje Haaškog tužiteljstva.

6. Da bi se sagledale dimenzije Mesić-Raćan-Granićevskog odbijanja svake pomisli da se u rečenom smislu ugrade neophodni pravni mehanizmi u Ustavni zakon, valja podsjetiti na još nešto. Prije više od dvije godine *Honos* je Ustavnom sudu RH uputio *Prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom i Deklaracije o suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom*, što ga je formulirao odvjetnik Ante Vukorepa. Motivi su bili upravo ti koje sam naprijed naveo, a saborska *Deklaracija o suradnji* apostrofirana je zbog toga što je Raćan/Mesićeva saborska većina tom *Deklaracijom* i *Oluju* i *Bljesak* stavila pod jurisdikciju

Haaga, što dotada nije bio slučaj!? I time omogućila podizanje optužnice protiv Gotovine u kojoj se upravo *Oluja* tretira kao planirano etničko čišćenje 150 do 200 tisuća Srba!

Ustavni sud se, međutim do dana današnjeg nije očitovao o tom prijedlogu iako je riječ o problemu koji zadire u samu srž nacionalnih interesa i zaštite ljudskih i građanskih prava hrvatskih ljudi. Godinu dana kasnije 53 saborska zastupnika svojim su potpisima podržali zahtjev odvjetničkog tima generala Gotovine (Vukorepa, Farčić, Pedišić) da Ustavni sud ocijeni ustavnost čl. 20. Ustavnog zakona (u biti isto što je prethodno tražio i *Honos*), no ni na to se Ustavni sud nije očitovao, premda je to bio dužan. Smiljko Sokol & co. očito su stvar odšutjeli po političkom diktatu, a na sramotu vlastite savjesti i profesije kojom se bave.

Da je tome tako svjedoče i najave kako će se taj isti Ustavni sud brzo očitovati o zahtjevu Račanove vlade da preispita ustavnost optužnice protiv generala Bobetka! Što jasno kazuje da to najviše sudsko tijelo u zemlji radi na pritisak dugmeta i da je *pravna država* u Hrvatskoj danas više nego ikada najobičnija farsa i diskrecioni mehanizam u rukama režima. Režima koji nije samo sukreator haaških optužnica, nego, kao što se vidi, i glavna zapreka da se izade iz vrzinog kola politički montiranih i motiviranih optužnica.

Ako je kriv Gotovina, kriv je i Clinton!

Čim se pojavila, optužnica protiv generala Gotovine izazvala je i mnoge reakcije u svijetu. Što je i logično jer je Gotovina bio na glasu kao pravi vojnik i svakako kao jedan od najuspješnijih vojskovođa na ovim prostorima. O tome na svoj način svjedoči i izjava zapovjednika NATO-a, generala Clarkea, za vrijeme njegova posjeta Zagrebu 1998. godine. Tada je, u razgovoru sa Suškovim nasljednikom u Ministarstvu obrane, Andrijom Hebrangom, rekao: "Znadete, jako cijenim vaše Oružane snage, čak sam bio veliki obožavatelj general pukovnika Gotovine u njegovim operacijama prije nekoliko godina"!

Bi li takvo što rekao prvi vojnik NATO-a, tri godine nakon *Oluje* i pobjedničkih operacija u

Bosni i Hercegovini, kada bi bila istinita tvrdnja iz optužnice koja Gotovini stavlja na teret da je "sam i/ili u dogovoru s drugima, uključujući predsjednika Franju Tuđmana, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje progona srpskog stanovništva u Krajini...(te da je) kumulativni učinak tih protupravnih radnji bila deportacija i/ili raseljavanje krajinskih Srba širokih razmjera u Bosnu i Hercegovinu i Srbiju...(sve u svemu) 150.000 – 200.000 ljudi"?! Bi li general Clarke, toliko vremena kasnije, izgovorio takvu laudu Gotovini kad upravo suprotno ne bi bila istina – da je *Oluja* bila čista vojna operacija koja je označila stratešku prekretnicu u ratu na ovim prostorima i omogućila potpisivanje Daytonskog sporazuma, a time i trasiranje mira na širem prostoru bivše Jugoslavije?

1. Dva dana nakon što je Haag otpečatio optužnicu protiv Gotovine, čime je njen sadržaj postao dostupan, oglasio se i Peter Galbraith, bivši veleposlanik SAD-a u Hrvatskoj. Čovjek koji je bio u stalnom *klinču* s Tuđmanom i njegovom vladom i kojeg se nikako ne bi moglo smatrati nekakvim hrvatskim *navijačem*. U svezi s glavnom točkom optužnice – da je *Oluja* bila planirana kao etničko čišćenje Srba – Galbraith je za Hrvatsku televiziju izjavio kako je "gotovo cjelokupno srpsko stanovništvo napustilo teritorij

prije nego što je Hrvatska vojska zauzela to područje. Otišli su prije vojne akcije", dodao je, "što je možda i razumljivo, jer su se bojali. No, mislim da to nije bio ratni zločin"!

Još je dodao kako su "Srbi otišli po zapovjedi svog vodstva" te da su mu to rekle same srpske izbjeglice. I da je "Hrvatska imala legitimno pravo braniti svoj teritorij (te da je) u tim okolnostima Amerika imala razumijevanje za razloge hrvatske akcije..."

2. Nekoliko tjedana kasnije, u američkom časopisu *Newsweek*, osvanuo je tekst pod indikativnim naslovom "Što je CIA znala". U članku se naširoko govori o *Oluji* i ulozi Amerike tijekom njena provođenja, a sve u kontekstu optužnice protiv generala Gotovine. Posebnu vjerodostojnost članku daje ime njegova autora – Roya Gutmana – čovjeka koji je dobio *Pulitzerovu nagradu* za otkriće srpskih logora u BiH 1992. i koji je poznat kao pobornik kažnjavanja ratnih zločinaca.

Članak u cjelini ide za tim da pokaže kako su američke obavještajne službe nadzirale cijeli tijek *Oluje*, ali i operacije poslije nje, te da je suradnja američkih obavještajnih službi s Hrvatskom bila puno dublja nego što je to Washington ikada priznao. Gutman citira i bivšeg šefa HIS-a, Miroslava Tuđmana, koji je to potvrdio, kazavši da su Sjedinjene Države osigurale opremu za šifriranje za svaku hrvatsku regularnu vojnu brigadu, te da

je CIA potrošila najmanje deset milijuna dolara na položaje u Hrvatskoj za prisluškivanje telefonskih razgovora u Bosni i Srbiji. "Sve naše (elektronske) obavještajne informacije u Hrvatskoj su išle istodobno preko mreže u Agenciju za nacionalnu sigurnost u Washingtonu...Mi smo *de facto* imali partnerstvo", kazao je Tuđman *Newsweeku*.

Gutman se poziva i na izjave američkih dužnosnika "upoznatih s obavještajnim pitanjima" koji "potvrđuju da je CIA radila s bespilotnim letjelicama iz baze blizu Zadra na jadranskoj obali (misli se na Šepurine, *op. N.I.*) tijekom i nakon operacije *Oluja*. Također, kaže dalje Gutman, ti dužnosnici priznaju ono što opisuju kao 'ograničenu razmjenu' obavještajnih informacija s Hrvatskom".

Iz svega što je donio *Newsweek* proizlazi da su Amerikanci uistinu imali potpuni uvid u ono što se događalo za vrijeme *Oluje*. A to znači da bi sasvim sigurno znali da su činjeni sistematski i planirani zločini (kako to insinuira optužnica). Te da su u tom slučaju mogli zaustaviti Hrvatsku vojsku, ili to barem pokušati, to više što su nekoliko mjeseci kasnije, iz sasvim drugih razloga, političkim pritiskom bez pardona *zaustavili* Hrvatske snage da ne uđu u Banja Luku!

U tom smislu Gutman u članku ističe kako bivši dužnosnik administracije kaže da je Bijela kuća imala "uobičajeni manji broj informacija o po-

jedinačnim izgredima", ali nije bilo dokaza da "Hrvati kreću terorizirati srpsko stanovništvo". Tome dodaje i izjavu Ivana Zvonimira Čička kako ne može "naći niti jedan dokument ili činjenicu koja ukazuje na Gotovinu kao čovjeka koji je zapovjedio zločine".

Članak završava pozivanjem na Galbraithovu tvrdnju kako je činjenica da su Srbi izbjegli prije nego je došla Hrvatska vojska te poentom – Zato Hrvati i nisu mogli "deportirati ljude koji su već otišli"!

Govoreći kasnije za *Globus* (od 24. kolovoza 2001.), Gutman je na pitanje – Ako dobro razumijem, mislite da Hrvatska vojska uglavnom nije činila ratne zločine? – odgovorio – Znate i sami da reporter individualac na terenu nema načina da sazna točne podatke o ratnim zločinima. *Human Rights Watch*, primjerice, u svojim izvješćima navodi da je većina zločina počinjena nakon operacije"!!!

A nekoliko dana kasnije za *Jutarnji list* (od 26. kolovoza 2001.) izjavljuje: "Ja iz ovakve optužnice protiv Gotovine jednostavno ne vidim da oni (misli na Haaško tužiteljstvo, *op. N.I.*) imaju temelja za optužnicu. Čini mi se da su u Tribunalu zaboravili da bi glavna svrha Suda trebalo biti utvrđivanje istine, a potom kažnjavanje krivca. Volio bih znati odgovara li Sud još toj svrsi i zašto je došlo do takva zaokreta u stilu".

3. Kad se pojavio članak u *Newsweeku*, u ime *Honosa* sam napisao priopćenje za javnost kojemu ni danas ne bih ništa dodavao, pa ću ga stoga citirati i na ovom mjestu:

"*Honos* raspolaže saznanjima iz vjerodostojnih hrvatskih izvora koja potvrđuju *Newsweekovu* tezu da su ključne američke obavještajne službe detaljno bile upoznate s tijekom operacije *Oluja*, kao i o događajima nakon nje, te da je između hrvatske i američke strane postojalo stanovito strateško partnerstvo koje je na kraju rezultiralo i Daytonskim sporazumom. Te se spoznaje mogu sabrati u nekoliko točaka:

a) s obzirom na događaje u Srebrenici, kao i na krizu oko Bihaća (1995.), Washington je razmatrao različite mogućnosti djelovanja, od kojih je oslobodilačka akcija Hrvatske vojske, poznata kao *Oluja*, bila samo jedna od mogućih kombinacija. Iako nije izravno sudjelovao u njenu planiranju i provođenju, Washington je dao zeleno svjetlo za *Oluju*, ocijenivši je u danom trenutku kao najprihvatljivije rješenje za postizanje dugoročnog mira u regiji. Pritom je hrvatskoj strani doslovno rečeno: "Nemamo ništa protiv (vaše vojne operacije), ako bude brza i čista!";

b) za vrijeme same operacije, kao i nakon nje, Amerikanci su imali tzv. fini nadzor nad njenim tijekom, kao i nad kasnijim zbivanjima na ovim prostorima, koristeći se bespilotnim letjelicama

koje su bile stacionirane u Šepurinama kod Zadra. O tom detalju imam izravnu potvrdu samog generala Gotovine koji je, kao što se znade, bio zapovjednik južnog sektora;

c) Amerikanci su detaljno pratili tijek *Oluje*, kao i kasnije operacije, i uz pomoć svojih obavještajnih službi (CIA), s kojima su hrvatske obavještajne službe surađivale, a o čemu postoji hrpa dokumentata u našim domaćim arhivima. Jučer mi je i sam general Markica Rebić posvjedočio da su američke obavještajne službe bile aktivne u to vrijeme i da su surađivale s našim službama i s njim osobno;

d) također valja podsjetiti i na izjave najviših američkih dužnosnika u kojima je *Oluja* ocijenjena kao posve legitimna vojna operacija Hrvatske vojske i kao operacija u kojoj nije bilo nikakvih sustavnih zločina. O tome također postoje dokumenti u našim arhivima.

Budući da američka strana te fakte nikada nije demantirala, a po svemu sudeći i nadalje neće, te s obzirom na okolnost da ih je i *Newsweek* sada potvrdio, jasno je da u *Oluji* nisu počinjeni nikakvi sustavni zločini, a poglavito ne onakvi kakve insinuirá Haaško tužiteljstvo u optužnici protiv generala Gotovine. Svaki drugi zaključak značio bi da je službeni Washington znao za zločine i da ih je namjerno prešutio, odnosno, prihvatio, a to bi bilo posve nevjerojatno.

Iz toga proizlazi i činjenica da je optužnica protiv generala Gotovine iskonstruirana i da je njezina prava nakana da se prekroji novija povijest na ovim prostorima, kriminalizira Domovinski rat i u konačnici ocrni hrvatski narod.

Zbog toga *Honos* poziva sadašnju vlast da prestane glumiti slijepca kraj zdravih očiju, da iz hrvatskih arhiva izvuče sve dokumente koji potvrđuju duh i slovo članka u *Newsweeku*, jer takvi dokumenti postoje (!), da obavi razgovore s ključnim akterima operacije *Oluja*, koji joj mogu pomoći ukazivanjem na stvarne fakte i činjenice, te da slijedom toga izradi novu platformu o suradnji s Haaškim sudom kako bi se zaštitili ne samo povijesna istina i nacionalni interesi, nego i stvarni heroji Domovinskog rata. Samo takva platforma mogla bi zadobiti i pristanak svih relevantnih hrvatskih političkih snaga i društvenih grupa i spriječiti sve opasnije i nepodnošljivije napetosti u državi i narodu...*U Zagrebu 21. kolovoza 2001.*"

Naravno, ni Banski dvori, a ni Pantovčak nisu reagirali, niti išta učinili u rečenom smislu. No zato je reagirao jedan od autentičnih svjedoka i aktera tog vremena, general Krešimir Ćosić, bivši zamjenik ministra obrane RH. U opširnom intervjuu *Jutarnjem listu* od 24. kolovoza, on je potvrdio mnoge stavove iz *Newsweeka*, rekavši, među ostalim:

"Od početka 1994. godine Sjedinjene Američke Države osigurale su potpunu obavještajnu dominaciju na ovim prostorima te monitoring i superviziju gotovo svih vojnih operacija u Bosni i Hercegovini, kako u području njihova planiranja, tako i provedbe, a to je bilo gotovo nemoguće bez dobre i uspješne suradnje s hrvatskim obavještajnim službama, tj. Republikom Hrvatskom". I dalje: "Temeljem svega prethodnog rečenog, da je išta tada bilo sporno na terenu, da je bilo organiziranog i planiranog protjerivanja srpskog stanovništva, da je bilo masovnih zločina, etničkog čišćenja itd., kako to danas tvrde haaške optužnice, sve bi se to znalo odmah ili neposredno nakon *Oluje*, a posebno godinu dana kasnije. Ističem to posebno zbog činjenice da je godinu dana nakon *Oluje*, u rujnu 1996. godine, visoka vojna delegacija Ministarstva obrane RH pozvana u 14-dnevni službeni posjet Ministarstvu obrane SAD-a. U delegaciji je bilo sedam hrvatskih generala i osobno sam je predvodio. Da je išta bilo sporno u *Oluji*, ili u vezi s generalom Gotovinom, ili s bilo kime od nas, na način kako to danas ističu haaške optužnice, nikoga od nas sigurno ne bi bilo u SAD-u, Pentagonu, u svojstvu gostiju Vlade SAD-a u rujnu 1996. godine. Taj je posjet, među ostalim, bio i znak uvažavanja Hrvatske vojske, kao i dobre sveukupne, dakle ne samo obavještajne suradnje, kako prije, tako i poslije *Oluje*, čijem je jačanju i oblikovanju

značajan doprinos dao general pukovnik Ante Gotovina, i osobno i kao glavni inspektor OS RH."

Ćosić je još naveo da je u sastavu delegacije koja je posjetila SAD bio i general Gotovina u statusu glavnog inspektora Oružanih snaga.

Zanimljivo je da se Roy Gutman, govoreći tjedan dana kasnije za *Glas Amerike*, dotakao tog posjeta Pentagonu, rekavši:

"Da je postojala jasna veza između Hrvatske vojske i ratnih zločina, bilo bi vrlo teško primiti ih u Sjedinjenim Državama ili u inozemstvu općenito. Mediji bi istog časa pitali zbog čega se te ljude ugošćava u Americi. Očito je, a to sam čuo od niza ljudi, da je operacija *Oluja* bila razmjerno čista: brza, efikasna i nije bilo izvještaja o zločinima, osim izdvojenih slučajeva!"

4. Ti stavovi, koji su svakako važno svjedočanstvo u ovoj stvari, i izraz osobnog uvida i uvjerenja, dobrim su dijelom, ako tako smijem reći, potaknuti i strategijom Gotovinina odvjjetničkog tima. Ta je strategija imala i ima svoju *domaću* i *inozemnu* komponentu. Na hrvatskom planu odvjjetnici su radili na tome da dobiju sve one dokumente koje je Vlada dala Haaškom tužiteljstvu, a o čemu je već bilo riječi. Uz to htjeli su uz pomoć saborske inicijative postići da se Ustavni sud očituje o ustavnosti Ustavnog zakona o suradnju s Haaškim sudom, o čemu je također bilo

govora. Na inozemnom planu strategija se sastojala u tome da se *Oluja* prikaže kao oslobodilačka operacija s praktički širokom međunarodnom podrškom, oko koje nije bilo nikakvih tajni. Dakle, da su zločini počinjeni, kako to stoji u haaškoj optužnici, Amerikanci bi to zasigurno znali!

Zbog toga je i *Honos* krajem kolovoza izašao s nekoliko dokumenta koji su nedvosmisleno potvrdili sve ono što je pisao *Newsweek* i o čemu je govorio general Čosić. Na konferenciji za tisak novinarima sam predočio fotografije koje svjedoče o snažnoj obavještajnoj prisutnosti Amerikanaca u vrijeme i poslije *Oluje*, koje potkrepljuju tvrdnju da su Amerikanci točno znali što radi i kako nastupa Hrvatska vojska 1995.

Jedna od fotografija je i ona snimljena na Velikom Batu na Dinari, koji je jedna od dominantnih kота (oko 1700 metara iznad mora) i s koje se vide Knin, Drniš i druga mjesta.

Fotografija je snimljena po okončanju operacije *Ljeto '95.*, dakle, nekoliko dana prije *Oluje*. Na njoj su general Gotovina, pukovnik Roko Mijić, američki časnik, pukovnik Rangera Reick Herich, satnik Ivan Jenić te drugi američki časnik, tadašnji pomoćnik vojnog atašea američkog veleposlanstva u Zagrebu, brigadir Ivan Šarac.

Taj sastav bjelodano dokazuje da je američka strana bila i te kako dobro obaviještena o priprema za *Oluju* (uslijedila je nekoliko dana kasnije!), te zadivljena činjenicom da su Hrvati stvorili strateške i taktičke pretpostavke za brzo oslobađanje Knina. Dodao sam još da su, prema informacijama koje sam nekoliko mjeseci ranije dobio od samog generala Gotovine, Amerikanci bili iznenađeni da je Hrvatska vojska na toj visini probila na desetke kilometara putova i da je tu bila stacionirana i jedna tenkovska satnija.

Druga fotografija koju sam dao novinarima, snimljena je u listopadu 1995. na putu od Splita prema Han Obrovcu (iznad Sinja), a prikazuje kamion kontejner s američkim civilnim registarskim oznakama koji je prije toga bio dopremljen američkim vojnim brodom u sjevernu splitsku luku. U kontejneru je bio sustav za kontrolu bespilotnih letjelica. Iza kontejnera se vidi kamion sa satelitskom antenom i američka pratnja u džipu tipa *Hummer*. Ispred kontejnera je drugi američki džip te vozilo HIS-a.

Objasnio sam da su već prije *Oluje* u bazi u Šepurinama bila tri američka kontejnera u kojima je bio sustav za upravljanje bespilotnim letjelicama, sustav za primanje i onaj za obradu signala i daljnju upotrebu. Sustav koji sam pokazao na fotografiji, Amerikanci su dopremili nakon *Oluje* radi kontrole bespilotnih letjelica, jer je to već bilo vrijeme kada se vojno išlo dublje u BiH, pa se

iz Šepurina naprosto tehnički nije moglo upravljati letjelicama. To je bio razlog zbog kojeg je u Han Obrovcu instalirana međustanica. Kasnije, kako se dublje obavještajno prodiralo prema Jugoslaviji, Amerikanci su ovu međustanicu sve više pomicali prema unutrašnjosti Bosne i Hercegovine.

Naveo sam i to da je za sve to vrijeme u Šepurinama bilo petnaestak američkih časnika i stručnjaka koji su opsluživali sustav bespilotnih letjelica, a preko satelita cijeli je sustav (iz sigurnosnih razloga) nadgledan neprekidno 24 sata.

Sve sam to objelodanio samo zbog jedne stvari: da se ponovi i podvuče da su Amerikanci zaista bili detaljno upoznati ne samo s tijekom *Oluje* i onime što se za vrijeme te operacije događalo na terenu, nego i s operacijama prije *Oluje*, kao i onima nakon nje u Bosni i Hercegovini.

Na istoj sam konferenciji novinarima predočio i niz fotografija koje dokumentiraju posjet hrvatskih časnika Pentagonu (o čemu je prije bilo riječi), te podastro činjenicu da su domaćini, na izravno pitanje hrvatskih generala koliki je stupanj *otvorenosti* američke strane prema njima, gledajući sa stajališta nacionalne sigurnosti, odgovorili: – Osam! Pritom valja znati da se ta *otvorenost* iskazuje skalom od jedan do deset!

Bi li Amerikanci tako nešto rekli i potvrdili svojim ponašanjem da je išta od onoga točno što u

optužnici protiv generala Gotovine insinuira glavna haaška tužiteljica Carla del Ponte?

Tu je konferenciju svojim komentarom tjedan dana kasnije popratio i sam Roy Gutman, rekavši za Glas Amerike: "Nesumnjivo je postojala bliska suradnja u kojoj su s američke strane sudjelovali CIA – Središnja obavještajna služba – Ministarstvo obrane, Državno tajništvo i Bijela kuća"!

5. Na istom valu, ali s ponešto drukčijim akcentima, oglasili su se i washingtonski odvjetnici David Rivkin i Lee Casey. Oni su u *Wall Street Journalu* posljednjeg dana kolovoza 2001. istaknuli da je podizanje optužnice protiv generala Gotovine "prvorazredni izazov" za SAD i NATO. Po njihovu mišljenju ta optužnica otvara pitanje "kani li se nezakonitom proglasiti zapadna ratna doktrina, koju primjenjuju SAD i NATO, a koja je u potpunom suglasju s tradicionalnim međunarodnim pravnim i povijesnim normama. U tom sklopu su podsjetili da se optužnica protiv Gotovine temelji na njegovoj zapovjednoj odgovornosti, a tužiteljica Carla del Ponte drži da je operacija *Oluja* "bila zločinačka od zamisli do provedbe". Nasuprot tomu, dvojica washingtonskih odvjetnika ocjenjuju da je *Oluja* bila izvedena po najvišim standardima NATO-a: "munjevita ofenziva uz korištenje vrlo pokretnih kopnenih postrojbi velike vatrene moći i uz zračnu potporu, zamišljena da bude odlučujuća". Štoviše, naglašavaju Rivkin i Casey, "izvedena je

na način da se omogući civilnom pučanstvu da napusti područja sukoba, što se dosad smatralo posve u skladu s ratnim pravom". I zaključuju: način na koji Haag sada na to gleda mogao bi na optuženičku klupu dovesti časnike i dužnosnike NATO-a te prouzročiti oklijevanje SAD-a da sudjeluje u međunarodnim misijama.

U svezi s tim samo uzgred napominjem da neki vojni stručnjaci ukazuju kako je operacija *Sjevernog saveza* protiv talibana u Afganistanu isplanirana upravo po uzoru na *Oluju*, uključujući tu i koridore za izbjeglice, a što je dokumentirano i televizijskim snimkama. Naravno, uz svesrdnu američku pomoć!

Jasno je, pojavila su se i neka osporavanja svih tih tvrdnji i navoda, primjerice ono američkog veleposlanika u Zagrebu Lawrencea Rossina. Rossin u svom komentaru nije bio bogzna kako uvjerljiv, najjači mu je argument bio – kad su ga novinari suočili s pitanjem o američkoj obavještajnoj bazi u Šepurinama – da se obavještajna pitanja ne komentiraju! To spominjem samo zato što je na tu besmislicu reagirao Gotovinin odvjetnik Luka Mišetić, iznijevši vrlo uvjerljivo zapažanje. Veleposlanik ne bi tako reagirao, da te tvrdnje nisu točne, rekao je Mišetić za *Slobodnu Dalmaciju*, dometnuvši i nekoliko rečenica iz knjige Richarda Holbrookea *Završiti rat*, u kojoj ovaj opisuje svoju diplomatsku misiju na tlu bivše Jugoslavije. Na jednom mjestu Holbrooke se prisjeća večere s

predsjednikom Franjom Tuđmanom 17. kolovoza 1995. godine, dakle, gotovo dva tjedna nakon *Oluje*. – U jednom trenutku – navodi Holbrooke – američki diplomat Robert Fraser dodaje mi papir na kojemu stoji: "Angažirali smo ove pse rata jer smo bili očajni. Sada ih moramo kontrolirati"!

Mišetić se na kraju pita: – Je li to rečenica diplomata čija država nije imala nikakve veze s *Olujom* – kako to pokušava *dokazati* veleposlanik Rossin?

Posve suprotno od američkog veleposlanika Rossina, tvrdi i američki dnevnik *The Washington Times* i to u nekoliko članaka u rasponu od veljače do srpnja 2002. Sredinom veljače David A. Keene u tom washingtonskom listu piše kako "londonski *Observer* tvrdi da je Clinton Hrvatima dao zeleno svjetlo za napade, a Holbrooke u svojim memoarima otkriva da smo kontrolirali čitavu operaciju. Izgleda da smo Hrvatima kazali kada da počnu njihov napad, koje gradove da napadnu i gdje da se zaustave. Holbrooke pojašnjava da su učinili upravo ono što smo mi htjeli da rade".

Keene zaključuje da bi po logici haaške optužnice protiv Gotovine "konačna zapovjedna odgovornost" mogla biti Clintonova i da bi mogao na kraju biti i optužen.

Drugi autor, Jeffrey T. Kuhner, u svibnju piše u kontekstu iste teme: "Prema ovom standardu,

kriva je i Amerika. SAD je osigurao vojnu i tehničku pomoć operaciji *Oluja*, s ciljem ostvarivanja poraza Miloševićeva genocidnog cilja – stvaranja etnički čiste *Velike Srbije*. Clintonova vlada hrvatsku je vojnu operaciju smatrala ključnom za izmjenu strateške ravnoteže moći u regiji na štetu srbijanskih snaga, utirući tako put Daytonskom mirovnom sporazumu iz 1995. godine, kojim je okončan rat u susjednoj Bosni. Uključenost Washingtona u operaciju ne samo da je bila legitimna, nego je znatno unaprijedila interese SAD-a u regiji, jer je okončala ekspanzionističke ambicije Srbije. Pa, ipak, potpora SAD-a i odobrenje vojnog napada znače da bi optužnica protiv generala Gotovine mogla dovesti i do haaških optužnica protiv Clintona i drugih američkih visokih vojnih dužnosnika na temelju optužbi da su imali zapovjednu odgovornost za navodne ratne zločine za vrijeme te operacije".

6. *Hrvatski svjetski kongres* uputio je opširno i argumentirano pismo glavnoj haaškoj tužiteljici Carli del Ponte u kojem traži da otpočne istragu protiv bivšeg američkog predsjednika Clintona i drugih dužnosnika njegove vlade jer su "pomagali i podržavali" *Oluju*, a time i djelovanje generala Gotovine. Naravno, *Hrvatski svjetski kongres* ne smatra da je Gotovina za bilo što kriv, nego samo ističe, da ako Carla del Ponte ustraje na optužnici protiv njega, da tada moraju biti procesuirani i američki dužnosnici (i navodi niz argumenata u

prilog takvu zaključku). To je pismo naišlo i na eho u američkim medijima, pa ga je prikazao i *The Washington Times* od 8. srpnja 2002. List u tom sklopu navodi kako je mišljenje američkog Kongresa da bi "najpravedniji razvoj događaja bio taj da se optužnica protiv generala Gotovine povuče". Dodajući da neke od političara na Capitol Hillu brine mogućnost da bi Gotovinin slučaj mogao dovesti do toga da Haag izda optužnice i protiv američkih dužnosnika.

Kao primjer navodi pismo dvojice kongresmena državnom tajniku Colinu Powellu. Riječ je predsjedniku kongresnog Odbora za vanjsku politiku Henryju Hydeu iz Illinoisa i predsjedniku Odbora za ljudska prava Christopheru Smithu. Kongresmeni upozoravaju državnog tajnika kako su na Odboru za vanjsku politiku dobili informaciju "koja dovodi u pitanje činjeničnu osnovu" optužnice protiv Gotovine, ali da unatoč tomu "postoji mogućnost da Haški sud istraži dužnosnike SAD-a za potencijalnu zapovjednu odgovornost u svezi s operacijom *Oluja*".

Kongresmeni na kraju još kažu kako je potrebno pažljivo pratiti slučaj Gotovina "kako se ne bi istražio niti optužio bilo koji dužnosnik SAD-a (...) zbog formuliranja ili provođenja politike Vlade SAD-a".

Pismo je napisano u svibnju, a dobrim se dijelom odnosi na raspravu u kongresnom Odboru za vanjsku politiku održanom dva i pol mjeseca ra-

nije. O toj je raspravi izvijestio i *Jutarnji list* od 1. ožujka 2002., navodeći kako je Bushova administracija kritizirala "zloporabe ovlasti nekih djelatnika Tribunala". Veleposlanik pri State Departmentu zadužen za pitanja ratnih zločina, Pierre-Richard Prosper, tom je prigodom, uz ostalo rekao i to da su procesi na Haaškom sudu "ponekad preskupi, neučinkoviti, prespori i previše udaljeni od svakodnevnih iskustava ljudi i žrtava".

U istoj raspravi, ugledni američki odvjetnik Larry Hammond kritizirao je Tužiteljstvo Haaškog suda zbog načina na koji su održana suđenja Tihomiru Blaškiću i Dariju Kordiću. Hammond je ustvrdio da je Tužiteljstvo zadržalo za sebe olakšavajući dokaz u procesu protiv Blaškića, a onda ga, kao otežavajući, iskoristilo u procesu protiv Kordića. Također je doveo u sumnju i utemeljenost optužnice protiv generala Gotovine, a na pitanje – bi li Sjedinjene Države dostavile dokazni materijal u prilog generalu Gotovini, ako to bude zatraženo – odgovorio: – Vidjet ćemo hoće li Haaški sud imati hrabrosti ustvrditi kako prava optuženih trebaju biti dominantna nad političkim ciljem – njihovom osudom!

Naravno, ne treba imati iluzija dokle će ići Amerikanci u zaštiti Gotovinih interesa, a time i interesa Hrvatske. Samo do one točke u kojoj ti interesi korespondiraju s njihovim interesima. No i to je, kao što se vidi, sasvim dovoljno. Do-

voljno da su Banski dvori mogli zauzeti prema slučaju *Gotovina* bitno drukčiji stav od onog koji su zauzeli i da su Račan i Granić mogli i trebali postupiti drukčije negoli su postupili.

Mogli su, dakle, iskoristiti to "dodirivanje interesa" i postaviti se pozitivno i aktivno u toj stvari. Da su tako učinili možda bi danas general Gotovina slobodno šetao Hrvatskom. Slučaj admirala Zeca, kao i drugi slučajevi u kojima je Haaško tužiteljstvo, pritisnuto oslobađajućim dokazima, povuklo optužnice, a da se optuženi nisu pojavili pred sudom, daje pravo na takvu pretpostavku. A da se to dogodilo, Hrvatska bi bila oslobođena opasnog pokušaja prekrajanja njene novije povijesti i dekonstrukcije samih temelja iz kojih je izrasla njena sloboda i neovisnost. A hrvatski narod još jednog stvaranja mita o njegovoj tobožnjoj političkoj i moralnoj nedoraslosti.

7. Jedan od argumenata za tu pretpostavku je i činjenica da postoje zapovjedi koje je u vrijeme i nakon *Oluje* izdao general Gotovina, a iz kojih se vidi da je striktno poštivao humanitarno pravo i Ženevske konvencije. Te zapovijedi postoje u Ministarstvu obrane i Račanova vlada znade za njih! U božićnom broju *Jutarnjeg lista* (2001. godine) objavljene su tri takve zapovjedi. Do njih sam s mukom došao, no čim sam ih dobio, dao sam ih tim novinama. Jedna je izdana 13. rujna 1995. godine u zapovjedništvu Zbornog područja Split. U njoj je zapovjednicima novoo-

slobodnih područja u zoni odgovornosti operativne grupe Zapad i operativne grupe Jug, general Gotovina naredio da su dužni spriječiti paljenje kuća i uništavanje infrastrukturnih objekata u Drvaru i okolnim selima. Zapovjedio je i da preko podređenih uspostave učinkovit sustav nadzora i identifikacije prekršitelja te protiv njih poduzmu stegovne i druge zakonom propisane mjere. U zapovijedi se zabranjuje i izdavanje bilo kakvih dozvola za iznošenje materijalnih sredstava s oslobođenih područja te navodi da će nadzor provođenja zabrane provoditi vojna policija.

Uz faksimil, *Jutarnji list* je objavio i zapovijed od 19. rujna 1995. godine (izdanu također u zapovjedništvu Zbornog područja Split) u kojoj se zapovjednicima postrojbi zabranjuje izdavanje bilo kakvih dozvola za iznošenje sredstava ratnog plijena, dok je treća zapovijed izdana u zapovjedništvu Hrvatskih snaga u Šipovu, a u njoj se također zabranjuje iznošenje ratnog plijena te prijeti kaznenim progonom za demontiranje i otuđivanje dijelova proizvodnih i drugih značajnih pogona na području zone odgovornosti izdvojenog zapovjednog mjesta Šipovo.

Imam pouzdane informacije da postoji još čitav niz takvih zapovjedi, vezanih i za *Oluju*, a ne samo za operacije u BiH (*Maestral* i *Južni potez*), znadem i da postoje video kasete koje dokazuju da je Gotovina apsolutno poštivao Ženevske konvencije i kad je riječ o identifikaciji i ukopu

poginulih neprijateljskih vojnika i civila, poglavito u području Knina.

Dakle, zašto sve to Vlada nije iskoristila u ovih godinu i pol dana, kad već nije ništa učinila da sve te, i druge dokaze, predoči Haaškom tužiteljstvu prije negoli je optužnica protiv Gotovine uopće napisana? Zar zaista zbog toga što je Goran Granić bio suglasan s onom strašnom rečenicom Carle del Ponte, kojom je popratila informaciju o optužnicama protiv Gotovine i Ademija?

8. Koliko je sve to apsurdno i neodgovorno kazuje i pisanje izraelske štampe, koja Gotovinu uzima kao klasičan primjer manipulacija Haaškog tužiteljstva te kao *omen* za ono što bi se moglo događati i s novoutemeljenim (rimskim) Međunarodnim kaznenim sudom. Tako *The Jerusalem Post* početkom srpnja 2002. piše:

"Gotovina nije optužen za zločine koje je sam počinio, a svi dokazi upućuju na to da je operacija *Oluja* pažljivo smišljena, uz pomoć Amerikanaca, tako da se civilnom stanovništvu da dovoljno vremena da pobjegne iz tog područja i da se tako minimalizira broj žrtava. Gotovinin zločin je zapravo taj što je organizirao kampanju u kojoj je korištena golema vojna sila kako bi ispunio vojni cilj...U slučaju generala Gotovine to znači zatvor zbog toga što je bio uspješan vojni dužnosnik koji je dobio svoje bitke, izbjegavši prouzročiti masovne civilne žrtve. Možemo samo

zamisliti što bi ovo značilo za Izrael s obzirom na njegove nedavno provedene vojne operacije protiv palestinskog terorizma: karantenu za Izrael i stalnu opasnost od uhićenja za naše vojno osoblje i rezerviste kad putuju u inozemstvo!"

9. Na kraju ovog poglavlja i nekoliko riječi o moralnom profilu ljudi koji danas predstavljaju Haaško tužiteljstvo. Gospođa Florence Hartmann glasnogovornica je glavne tužiteljice Carle del Ponte i dosad je potrošila mnogo energije da svijet uvjeri u opravdanost optužnice protiv generala Gotovine. No prije negoli je došla na tu lukrativnu dužnost, bila je dopisnica pariškog *Le Monde* iz Beograda i imala tu sreću da izvyještava i o događajima vezanim za *Oluju*. Štoviše, napisala je i knjigu *Milošević: Dijagonala ludaka* (Pariz, 1999.) u kojoj govori i o srpskom egzodusu tijekom *Oluje*. I to dijametralno suprotno od onoga što je kasnije zapisano u optužnici protiv Gotovine!

Hartmann je u svojoj knjizi napisala kako su Srbi pobjegli na poziv svojih vlasti te da su to beogradski mediji ciljano iskoristili kako bi *dokazali* da između Pavelićeve i Tuđmanove Hrvatske nema nikakve razlike, jer ni u jednoj Srbi ne mogu živjeti. I dalje:

"Beograd je povukao Srbe iz Krajine u regiju Banjaluke i na sjever Bosne kako bi opravdao, u povodu budućih mirovnih pregovora o BiH, zadržavanje tih teritorija u srpskoj orbiti... Svaki

izbjeglica mogao je posvjedočiti da je stanovništvo bježalo na poziv vlastitih vlasti. Svaki je vojnik mogao posvjedočiti o dobrovoljnom povlačenju srpske vojske, o tome da su časnici napuštali noćne smjene na frontama, o organiziranom povlačenju teškog naoružanja. Sve u svemu, o planiranom napuštanju Krajine. Oni, kojima je odobreno da napuste BiH kako bi se rasteretile Banjaluka i Posavina, odvezeni su protiv svoje volje na Kosovo. Ugledavši prištinsku stanicu, cijele su obitelji odbile izaći iz vlaka, uvjerene da će se ubrzo rat proširiti i na tu regiju. Oni koji nisu imali kamo otići, ostali su na Kosovu, natrpani u kolektivne centre. Odvojeni ili ponovno uključeni u srpsku vojsku u Bosni, izbjeglice iz Krajine osuđene su na šutnju, barem dovoljno dugo da srpski režim preživi pad Knina i optužbe za izdaju."

Toliko gospoda Hartmann o onome što se događalo za vrijeme *Oluje*. Dakako, prije negoli je postala glasnogovornicom haaške tužiteljice. Osobe koja je na čelu institucije koja danas optužuje i progoni ljude upravo zbog onoga za što novinarka Hartmann tvrdi da se nikada nije dogodilo!

A nad čime se zgraža pristojan svijet i štiti hrvatska vlast.

Raćan fućka i na 300 hrvatskih uglednika

Premda su mediji pod kontrolom aktualne vlasti pokušali nametnuti sliku o generalu Gotovini kao o bjeguncu koji se nema petlje pojaviti pred Haaškim sudom, koji šteti Hrvatskoj i koji možda i nema čistu savjest, ipak je o njemu u javnosti stvorena posve drukčija slika. Usudio bih se reći da je jedini konsenzus koji je u hrvatskom društvu uspostavljen u proteklih godinu i po dana (dakako, prije *slučaja Bobetko*) bio konsenzus oko generala Gotovine. Čak ni oni, koji su na početku *slučaja Gotovina* galamili kako *Hrvatska neće biti talac onih koji su okrvavili ruke* (predsjednik Mesić), više javno ne govore o njegovoj krivnji.

Doista je u svim slojevima i krugovima hrvatskog društva stvoreno uvjerenje da je osloboditelj Knina nevin i da ono što stoji u njegovoj optužnici

nema veze ni sa čime što se stvarno dogodilo. Osobno mogu posvjedočiti da je to u velikoj većini zaista prevladavajuće mišljenje, da tako misli običan čovjek, da tako misli intelektualac i sveučilišni profesor. Već sam rekao da sam s *Ratnikom* obišao cijelu Hrvatsku i dobar dio Bosne i Hercegovine, da sam se tom prigodom susreo s desecima tisuća ljudi, vidio njihove reakcije, čuo njihova mišljenja i nagledao se mnogih suza.

Međutim, krunski dokaz da je to tako, svakako je *Peticija* 300 hrvatskih uglednika, ljudi koji nesumnjivo spadaju u ono što se zove nacionalna i društvena elita, neka vrst kvalificirane, duhovne i intelektualne, Hrvatske. I svakako ljudi koji ne pripadaju samo jednom ideološkom ili duhovnom svjetonazoru, koji su različito politički orijentirani, ili za politiku uopće ne mare.

Petnaestog ožujka 2002. sto i pedeset takvih ljudi prvi put je potpisalo *Peticiju* u kojoj su od Račanove vlade zatražili da "odbije izručenje generala Gotovine" budući da je optužnica protiv njega "politički motivirana i pravno neutemeljena" te zatražili da "Vlada od Haaškog tužiteljstva zatraži da obustavi kazneni progon protiv generala Gotovine na temelju podignute optužnice".

Dva mjeseca kasnije, *Peticiju* je potpisalo još sto i pedeset uglednika. Kao i prvi put, i ovaj drugi put *Peticija* je objavljena kao plaćeni oglas u ključnim hrvatskim dnevnicima, ali se Račan & co. do dana današnjeg nisu udostojali na nju osvrnuti ni jed-

nom jedinom riječju, ili bilo kojom gestom pokazati da su je primili na znanje!

A peticiju je potpisalo 14 akademika, 33 sveučilišna profesora, najugledniji hrvatski umjetnici svih profila, vrhunski športaši, gospodarstvenici, estradni umjetnici, liječnici, predsjednici najvećih hrvatskih udruga u inozemstvu, generali, ugledni publicisti, novinari, nekoliko saborskih zastupnika, odvjetnici, sindikalisti, svećenici, jedan biskup i zagrebački muftija!

Tri stotine ljudi kakvi se nikada i nikakvim povodom nisu našli na jednom papiru i iza jedne, zajedničke, stvari! Hrvatska kulturna i politička povijest ne pamti takvo što, moralnu gestu takve težine i takav zahtjev vlastima da nešto poduzmu! I što se dešava? Ništa! Raćan šuti, prešućuje to i Mesić koji inače komentira sve i svašta! Samo muk i prezir! Kao da živimo u društvu diskrecionog prava na javnost i selekcionirane političke i moralne datosti. Društvu, u kojem je vijest da nema vijesti, ako vlasti to ne odgovara.

U svakom slučaju ta je *Peticija* postala primjerom koliko je u aktualnoj vlasti još autoritarne svijesti, svijesti kojoj ništa ne znače ti ljudi, ti duhovni i intelektualni kolosi zemlje. Ništa tu ne pomaže što su Raćan & co. bili uvjereni kako prešućivanjem zapravo ignoriraju *Honos*, udrugu koja im vjerojatno ide na živce, jer ih stalno podsjeća da savjest nije nešto što se smije prekriti grobnom pločom kad se ode u politiku. Ne, oni su prešutjeli apel

ljudi bez kojih hrvatsko društvo, njegova kultura i identitet ne bi bili to što jesu. *Honos*, a to je bit stvari, tu ništa nije ni *isforsirao* ni *inicirao*. Sav taj naboj koji je u *Peticiji 300* došao do izražaja odavno je proključao u srcima i glavama ljudi, i on je samo uobličen na komadu papira.

Zato i svrha *Peticije 300* nije bila u tome da se pravno ili politički bilo što osporava, nego da se moralnom gestom, nemjerljive društvene težine, kaže:

– *Gospodo, nešto tu ne štima ako svi mi, ako većina hrvatskog naroda, misli da je Gotovina nevin, zapravo žrtva okolnosti, a možda i spletke, a i dalje se progoni kao da je najveći krivac. Stanite, barem razmislite o tome!*

Ali ne, nije se mogao osjetiti ni dašak iz Banskih dvora. Naprotiv, Vlada je nastavila voziti po starom kolosijeku, pa kad je nekoliko tjedana kasnije Općinski sud u Zagrebu presudio da smjesta odvjetnicima generala Gotovine mora dati na uvid sve tražene dokumente, to nije htjela učiniti, kako što je naprijed već rečeno.

Pritom je važno znati da je nakon *Peticije Jutarnji list* dao istražiti raspoloženje javnosti i po toj anketi više od 84 posto hrvatskih građana izjasnilo se da podržava *Peticiju*, odnosno zahtjev koji su njeni potpisnici uputili Vladi. Širi konsenzus, koliko se sjećam, bio je samo kad su se građani na referendumu izjašnjavali za samostalnost zemlje!

1. Ni u medijima *Peticija* nije naišla na poseban odjek, što i ne čudi s obzirom da je većina medija pod izravnim patronatom vlasti ili u *partnerstvu* s njom. HTV o *Peticiji* nije rekao ni riječi u *Dnevniku*, kao da su tih 300 potpisa nečija privatna stvar, a ne javna činjenica od prvorazrednog značenja. Dnevni su listovi stvar minimalizirali koliko su mogli, jedino su dali nekoliko komentara u kojima su se čudili zašto je ovaj ili onaj umjetnik, odnosno, intelektualac, za kojeg se dosad mislilo da je sasvim u redu, sada stavio potpis na tu *desničarsku podvalu*? I onda zaključili kako, očito, mnogi od tih ljudi nisu znali što čine!!!???

Ne pada mi ni na kraj pameti polemizirati s takvim prizemnim gledištima, pa ću umjesto toga navesti nekoliko implicitnih ili eksplicitnih izjava ljudi koji su *Peticiju* potpisali, odnosno izjava koje su pridonijele atmosferi koja je *Peticiju* omogućila.

2. Kad je *Jutarnji list* pitao velečasnog Zlatka Sudca – zašto je potpisao *Honosovu* peticiju – odgovorio je: "Zelim stati u obranu digniteta Domovinskog rata, posebno u obranu ljudi koji su bili na prvim crtama u vrijeme rata. Znam da se mnogo nepravde čini prema tim ljudima te je mnogo lažnih, insceniranih i politiziranih procesa pokrenuto protiv tih ljudi. Jedan od takvih je i general Gotovina". Vlč. Sudac je dodao kako osobno poznaje generala Gotovinu, te istakao: "Osobno sam vidio optužnicu protiv generala Gotovine, koja je u sebi kontradiktorna i bez

jasne krivnje traži se izručenje generala u Haag (što pokazuje) da se u drukčijem svjetlu želi prikazati Domovinski rat, tj. kao da nije bio obrambeni rat te da je Hrvatska ona zemlja koja je činila agresiju prema drugima".

3. Kad su stigle optužnice protiv Gotovine i Ademija, jedanaest uglednih hrvatskih športša poslalo je Otvoreno pismo hrvatskoj javnosti, Vladi te Saboru RH. Pismo su potpisali Aljoša Asanović, Franjo Arapović, Slaven Bilić, Veljko Mršić, Alen Bokšić, Goran Ivanišević, Igor Štimac, Dino Rađa, Davor Šuker, Stojko Vranković i Zvonimir Boban. Mnogi od njih potpisnici su i ove *Peticije*, a u Otvorenom pismu su među ostalim rekli: "Zgrozila nas je vijest o tome da je Vlada RH donijela odluku o izručenju dvojice hrvatskih generala Haaškom sudu. Naša ljudska i moralna dužnost prema ljudima koji su naši najveći heroji (...) ne dopušta nam šutjeti... Smatramo smiješnim fraziranja o 'individualizaciji krivnje' i tvrdnju da će se na taj način obraniti dignitet Domovinskog rata. Evidentno je da se zapravo želi promijeniti povijest – činjenica tko je žrtva, a tko agresor, a to je bit svega. Hrvatska je bila žrtva, a njeni generali i vojnici bili su heroji. To je istina."

4. Kažimir Hraste, akademski kipar, autor mnogih spomenika, među njima i spomenika hrvatskom kralju Petru Svačiću, u jednom je intervjuu rekao: "Citirao bih tu gospodina Igora Zidića koji je na otvaranju spomenika Petru Svačiću kazao

kako iz narodnog pamćenja neće nestati nitko tko je narod zadužio i tko se žrtvovao da bi ga sačuvao. Smatram da je pitanje elementarne zahvalnosti, građanske hrabrosti i ljudskog poštenja ustati protiv nepravednih progona. Ostati nijem, praviti se kako su to bitke nekih drugih a ne naše, sigurno nije u mojoj naravi ni kao umjetnika niti kao čovjeka i građanina. Zapravo, kao da se na ovom prostoru povijest ponavlja, i Svačić, kao i njegovi suvremenici, imaju sličnu sudbinu kao i ovodobni hrvatski heroji, kao Gotovina i njegovi suvremenici."

5. Gospićko-senjski biskup Mile Bogović, uoči saborske rasprave o izručenju Gotovine i Ademija, a prigodom otkrivanja spomenika kardinalu Alojziju Štepinu u Gospiću, poručio je: "Ovdje ispred spomenika hrvatskim braniteljima i poprsja Alojzija Štepinca poručujemo u prvom redu onima koji u Saboru odlučuju o sudbini Hrvatske i njezinoj samostalnosti, da dobro pripaze da im stolice ne ostanu u zraku. To bi se moglo dogoditi ako dopuste da se uklanjaju nosači na kojima stoji ova država. Onaj tko 'minira' bivšeg predsjednika, generale i hrvatske branitelje, neka obrazloži narodu kojim je to putem hrvatska država došla do svoje samostalnosti. Sigurno ne putem kojim su naš usmjeravale međunarodne snage, jer tim smjerom nikada ne bismo došli do samostalnosti". A petnaest mjeseci kasnije dodaje: "Hapsiti generale koji su iznijeli Domovinski rat po zapovjednoj liniji i govoriti da je riječ o individualizaciji krivnje – djeluje

neuvjerljivo. Na djelu je generalizacija, a ne individualizacija krivnje. Individualizacija je moguća tek ako se donese ispravna prosudba o cjelini, o uzroku i posljedicama, o onome što je bilo prije, a što poslije, o povijesnom kontekstu. Dok se to ne uzme u obzir, činit će se nasilje na osobe i događaje."

6. Iako *Peticija* iz razumljivih razloga nije ponuđena Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, ipak se čini važnim istaći stajalište biskupa, to više što je ono – primjerice u *Porečkoj izjavi* – izrečeno gotovo godinu dana ranije negoli su stigle optužnice protiv Gotovine i Ademija. Tako u točki 4. biskupi u rujnu 2000. kažu:

"Očekujemo da se pri donošenju suda o događajima u Domovinskom ratu vodi računa o povijesnom kontekstu, da se ne zaboravi kojim je sve nepravdama hrvatski narod bio izložen i što je sve morao pretrpjeti, između ostalog da je više stotina tisuća Hrvata bilo prepušteno višegodišnjoj sudbini prognanika i izbjeglica. Kod prosudbe pojedinih djela treba voditi računa i o tome što je bilo prije a što poslije, što je uzrok a što posljedica. Zlo se čini također i onda kada se 'knjiga zlodjela' rata lista po nekim određenim političkim potrebama i narudžbama, kada se po takvim kriterijima bira koga će se i kako suditi. Time se i među onima koji su nas požrtvovno i pošteno branili i obranili od agresora potiče strah da i nad njima visi mač osvete, a oni ne znaju hoće li i kada će on na njih pasti".

Gdje je general Gotovina?

Na to pitanje dosad smo čuli najrazličitije odgovore. Mediji su najprije tvrdili da je general u Hercegovini, onda je *Slobodna Dalmacija* "saznala" da je u Kanadi, pa je Haaško tužiteljstvo ustvrdilo da je "još u Hrvatskoj", a Goran Granić odgovorio da je "pobjegao u inozemstvo"... Pa sad opet da je u Hrvatskoj, štoviše da je viđen u Zagrebu. Čak i predsjednik Mesić tvrdi da bi tako moglo biti, premda ne zna zašto.

No prije negoli išta o tome kažem, htio bih odgovoriti na pitanje: – Je li General uopće u bijegu? To pitanje naoko djeluje apsurdno, no u dubljem smislu riječi ono je za mene vrlo utemeljeno. Na promocijama *Ratnika* vrlo sam često znao reći kako nije general Gotovina u bijegu od pravne države, morala i interesa svoga naroda, nego da

su to oni koji ga žele, na temelju politički iskonstruirane i pravno neutemeljene optužnice, poslati u Haag.

Time što se ne odaziva Haaškome sudu, General pokazuje da upravo stoji iza pravne države, jer je njena temeljna funkcija zaštita pojedinca i njegovih ljudskih i građanskih prava. A jedno od temeljnih prava jest pravo da se ne bude procesuiran bez dokaza i činjenica koje podupiru osnovanu sumnju. Stoga, ne prihvatiti takvu pervertiranost *pravne države*, možda jest građanski neposluš, ali nije njeno nepoštivanje ili bijeg od nje, jer o pravnoj državi danas u Hrvatskoj nema ni govora. Postupci Vlade prema Generalu, kako je to pokazano i u ovoj knjizi, to bjelodano dokazuju.

Isto vrijedi i za moral. Napisati onakvo pismo Carli del Ponte, kakvo je u povodu optužnice protiv generala Gotovine napisao premijer Račan – čime je praktički priznao da je nevin – a ipak ga htjeti izručiti, što je to? Žrtvovanje nevinih zbog trenutnih političkih interesa, cinični politički pragmatizam kojemu bismo trebali učiti našu djecu? Može li jedno društvo kao što je hrvatsko, relativno maleno i silno izloženo centrifugalnim silnicama suvremenog svijeta, što nagrízaju njegov identitet i institucije, opstati na pukoj pragmi kao vrijednosnom supstratu? I nije li odbijanje da se takav pragmatizam prihvati, istodobno afirma-

cija dubljeg smisla kolektivnog i osobnog opstanka? A ne bijeg od morala?

I, napokon, temeljni interesi vlastita naroda! Ne, Gotovina tu doista nije u bijegu. Jer pojavljivanje pred Haaškim sudom, na temelju optužnice koja kriminalizira same temelje države, ne bi li upravo to značilo prihvaćanje jedne opasne igre, s posljedicama koje bi dugoročno bile mnogo gore po sve nas, negoli po samog Gotovinu?

1. Nedavno je Ivan Zvonimir Čičak u svojoj kolumni u *Jutarnjem listu* Gotovinu, zbog toga što se nije predao Haaškom sudu, okarakterizirao kao *kukavicu*, napisavši kako "nije spreman u skladu sa svojim izjavama za Hrvatsku se žrtvovati do kraja". Gospodin Luka Mišetić, američki odvjetnik generala Gotovine na to je prilično opširno reagirao, pa ću za ovu prigodu to i citirati, jer spada u ovaj kontekst.

"Takvom svojom izjavom", piše Mišetić, "gospodin Čičak sugerira kako je odluka generala Gotovine da se ne preda Haaškom sudu proizašla iz sebičnosti. Želim ga uvjeriti da se sada general Gotovina žrtvuje zbog domovine i zbog svih onih vojnika, koji su se nalazili pod njegovim zapovjedništvom, na istovjetan način na koji se žrtvovao od 1991–1995. godine, boreći se za obranu svoje domovine.

General Gotovina je optužen kao simbol Hrvatskih oružanih snaga. Optužnica ne navodi da je

general Gotovina osobno počinio ratne zločine, nego da su Hrvatske oružane snage, pod njegovim zapovijedanjem, vršile ratne zločine.

General Gotovina odbija nastojanja ureda tužiteljice Carle del Ponte da se ukalja čast i integritet svih ljudi koji su se borili pod njegovim zapovijedanjem i koji su žrtvovali svoje živote u obrani svoje domovine.

Postupci generala Gotovine nisu motivirani osjećajem straha, njegova sumnjičavost spram Suda proizlazi iz činjenice da je dosad tužiteljica dvaput prekršila njegova osnovna ljudska prava: prvenstveno krivo ga optuživši, a potom odbivši povući optužnicu.

Podsjetio bih gospodina Čička da je upravo Carla del Ponte ta koja trenutno ozbiljno krši međunarodno pravo. Međunarodno pravo nalaže da tužitelj povuče optužnicu ukoliko saznanja govore u prilog tome kako optužnica više nije osnovana ili ukoliko ne postoje dostatni dokazi koji bi podržali osnovanost optužnice.

Gospodin Čičak je dobro upoznat s činjenicom da ne postoje nikakvi dokazi koji bi potvrdili optužbe koje generala Gotovinu terete za etničko čišćenje.

Što je još važnije, i gospođa del Ponte je toga svjesna pa unatoč tome i nadalje ignorira obveze koje kao tužiteljica ima po međunarodnom pravu. General Gotovina odbija surađivati sa Sudom u Haagu zbog toga što vjeruje kako su

optužbe protiv njega produkt visoko politizirane ustanove koja ga želi osuditi samo zato da bi dokazala kako su 'sve strane u sukobu podjednako krive'.

Želio bih, nadalje, podsjetiti gospodina Čička da general Gotovina nije usamljen u svojem mišljenju kako je Međunarodni sud uvelike ispolitiziran.

Sjedinjene Američke Države su upravo iz istog razloga odbile prihvatiti stalni Međunarodni kazneni sud, jer vjeruju da takav sud može biti uvelike ispolitiziran i kao takav prijetnja donošenju lažnih optužnica protiv američkih državljana iz čisto političkih razloga.

General Gotovina, odbijajući sudjelovati u političkom procesu, nije ništa manja 'kukavica' od Georgea Busha, koji odbija predati američke državljane pod sudsku nadležnost novog stalnog Međunarodnog kaznenog suda.

General Gotovina je žrtvovao mnogo, ovih proteklih godina, boreći se za čast svoje vojske i domovine.

Doista, uvelike sumnjam da gospodin Čičak vjeruje kako je život generala Gotovine u proteklih godinu dana dostojan jednog generala koji je oslobodio svoj narod i svoju zemlju.

General Gotovina je odlučan u tome da se i nadalje nastavi žrtvovati. Kada bi gospođa Carla del Ponte generalu Gotovini rekla da neće odslužiti ni

jedan dan u zatvoru, te da će odmah postati slobodan čovjek, ukoliko prizna krivnju za točke optužnice, čak i tada bi general Gotovina odbio njezin prijedlog.

General Gotovina bi radije pristao na suđenje i riskirao da ostatak života provede u zatvoru, negoli ocrnio sebe i Hrvatske oružane snage, priznajući da je učinjeno nešto što nije istinito.

Da li vam to izgleda kao djelo sebičnog čovjeka koji se 'nije spreman za Hrvatsku žrtvovati do kraja'?

Stoga, tko je uistinu prava kukavica? Čovjek koji bi prije riskirao život provesti u zatvoru negoli priznati nešto što nije počinio on ni Hrvatske oružane snage, ili tužiteljica koja zbog moguće bojazni odbija povući optužnicu iako zna da je neutemeljena?" (22. srpnja 2002.)

2. Vratimo se sad pitanju iz naslova ovog poglavlja: *Gdje je general Gotovina?*

Uvjeren sam da je – *u budućnosti!* To je njegova *perspektiva* i njegov pravi *topos*. I naša referentna točka. Hoću reći ovo: *slučaj Gotovina* događa se *tu* i *sada*, pred našim očima, u našoj situaciji, u našim problemima, potrebama i željama. Dakle u ovaj čas, koji je najčešće i naša jedina perspektiva, jer tu i takvu perspektivu svakodnevno kreira politika, kreiraju mediji, pa i naša sama *bačenost* u muku i životnu stisku.

A opet ni čovjek ni narod ne žive samo u prezentu, u toj bačenosti, jer bi time život izgubio svaki ozbiljniji smisao. Dakako, ako vjerujemo da život može i treba imati ponešto *dubine*, da su osoba i ono što tvori njegovo kolektivno okruženje povezani i svezani nekim metafizičkim nitima, onda perspektiva zaista ne može biti samo *egzistencijalni planktonizam*, praćakanje po našim materijalnim problemima i uranjanje samo u *etiku žudnje*.

Ako je, dakle, moguća i *etika smisla*, ako je ona taj kolektivni i individualni kit koji nas drži *na okupu* i *na putu*, i daje nam nešto *više u nama samima*, onda je upravo budućnost ona perspektiva i ono mjesto iz kojega jedino možemo i moramo sagledati svoje postupke i svoje odluke, što činimo ili ne činimo.

To je to mjesto gdje je general Gotovina u ovom času. Jer je metafora za ono što nam se svima događa, ili će nam se dogoditi. Rekao bih *hrvatska sudbina*.

Možda nas život tjera da se postavljamo i djelujemo iz situacije kakva je *tu* i *sada*, da okrenemo glavu od teških pitanja i odluka i pustimo stvar *onima koji su zato tu i koji valjda znaju što rade*. Ali, hoćemo li time izbjeći pitanje: Što ćemo misliti sami o sebi za dvadeset godina? Što ćemo reći svojoj djeci, svojim unucima, zašto smo postupili ovako ili onako, ili zašto smo od svega digli ruke?

Pa i od samih sebe, puštajući da nam oni – *koji valjda znaju što rade* – najbolje ljude povlače kao krpe po prljavoj vodi? Što ćemo reći koji su to interesi bili važniji? Poskupljenje struje? Jeftinije ulje? Ili bjelosvjetske magle koje nam nisu dopustile da razgovijetno vidimo o čemu se zapravo radi?

Za mene je nedvojbeno da je Gotovina danas više no ikada naš *memento*, to vrijeme koje je pred nama i ta pitanja koja nećemo moći izbjeći.

Epilog

Vratimo se *slučaju generala Bobetka*. Danas je 31. listopada 2002. Ako se kao početak uzme dan kad je *Nacional* najavio optužnicu – a to je bilo 16. rujna 2002.– onda je prošlo točno mjesec i pol dana otkako taj slučaj potresa Hrvatsku. U tih četrdeset i pet dana Račanová je vlada od pokliča – *Ne damo Bobetka! Idemo u spor s Haagom!* – završila na poziciji koju simboliziraju udarni novinski naslovi – "Vlada prepušta Bobetka sudu" (*Večernji list* od 23. listopada 2002.) i "Vlada će Bobetku uputiti optužnicu" (*Jutarnji list* od 23. listopada 2002.).

1. Indikativno je da je ministar Lučin (31. listopada 2002.) tome pridodao i prijetnju kako će "policija, ako dobije sudski nalog, uhititi generala Bobetka"! A samo nekoliko tjedana ranije, kad je

sve još bilo *vruće* i kad je posjetio starog generala u njegovu domu, Račan mu je zajamčio da se ništa ne brine, jer da mu se ništa neće dogoditi. Davši mu pritom do znanja – kako kazuju indiskrecije – da ga za druge generale nije briga, ali za njega, Bobetka, jest, i da će zato učiniti sve da mu se ništa neugodno ne dogodi, ništa što stari general ne bi htio.

2. U pletenju te paukove mreže, svakako je dobro zasukao rukave i predsjednik Mesić, koji svakih nekoliko dana poručuje naciji kako "Bobetko želi da Hrvatska bude njegov talac" i kako je sramota da se general Bobetko liječi u svom domu, jer da je to na teret drugih građana koji takvu privilegiju nemaju i neće imati. A sve u nakani da ga kompromitira kao tobožnju kukavicu i profitera, premda je istina da je general Bobetko zaslužniji za slobodu ove zemlje i da i sada više čini za nju od aktualnog predsjednika države.

3. Može li se, dakle, nakon svega, s nekom dozom sigurnosti predvidjeti rasplet? Odgovoriti na pitanje: Hoće li Vlada dati uhititi generala, na silu ga otpremiti u bolnicu i uručiti mu optužnicu?

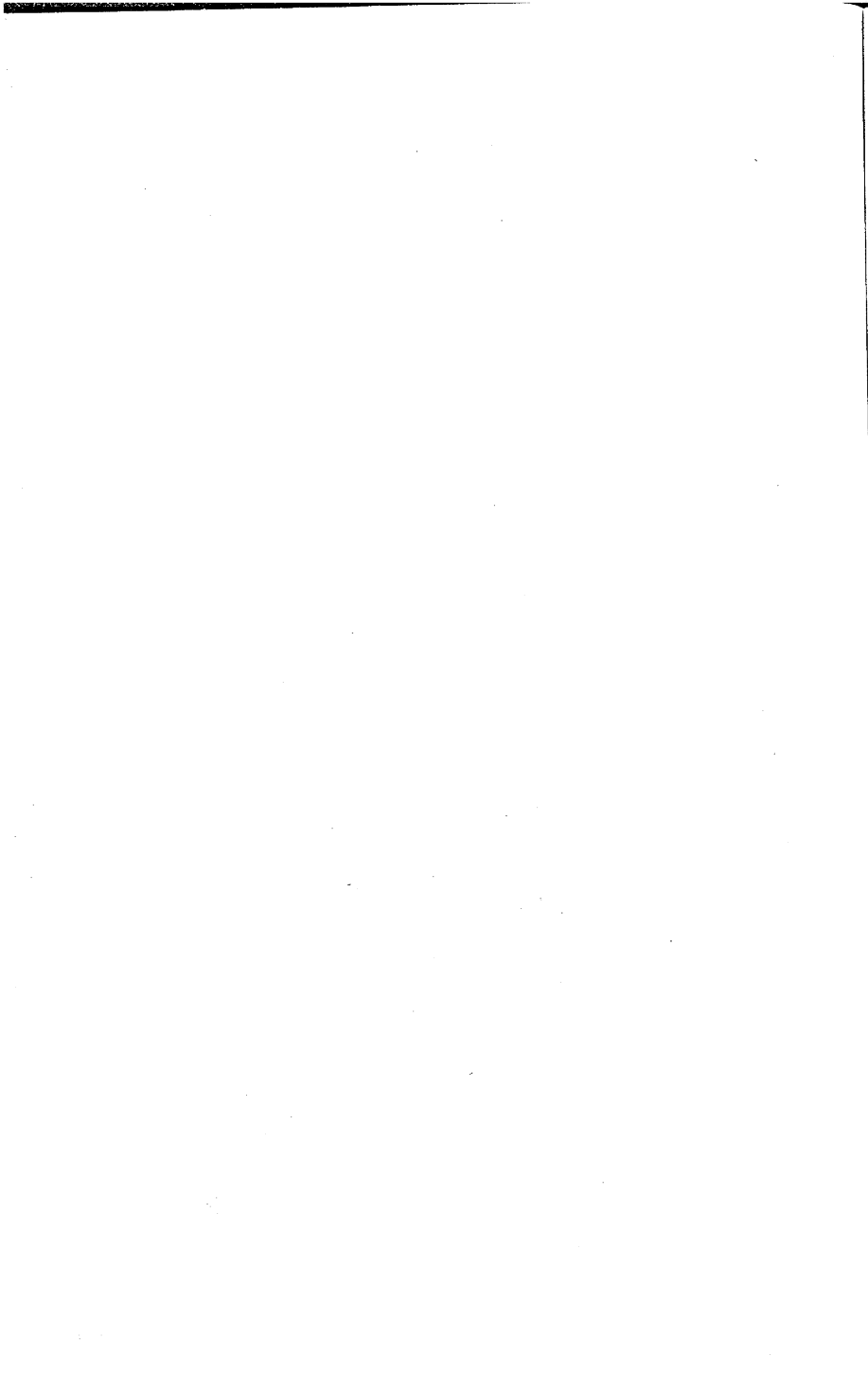
Možda na to teško, i svakako sudbinsko pitanje, više svjetla baci događaj koji je ispričao *Jutarnji list* poslije posjeta Carle del Ponte Zagrebu. Dva dana nakon tog posjeta (25. listopada 2002.) u napadno plasiranom članku među ostalim se pre-

pričava i razgovor između haaške tužiteljice i hrvatskog premijera. U jednom trenutku Carla del Ponte je rekla Račanu: "Mi znamo da general Gotovina povremeno dolazi u Hrvatsku. Zašto ga ne uhitite?". A ovaj na to mirno odvratio: "Svi hrvatski policajci rade na slučaju generala Gotovine!"

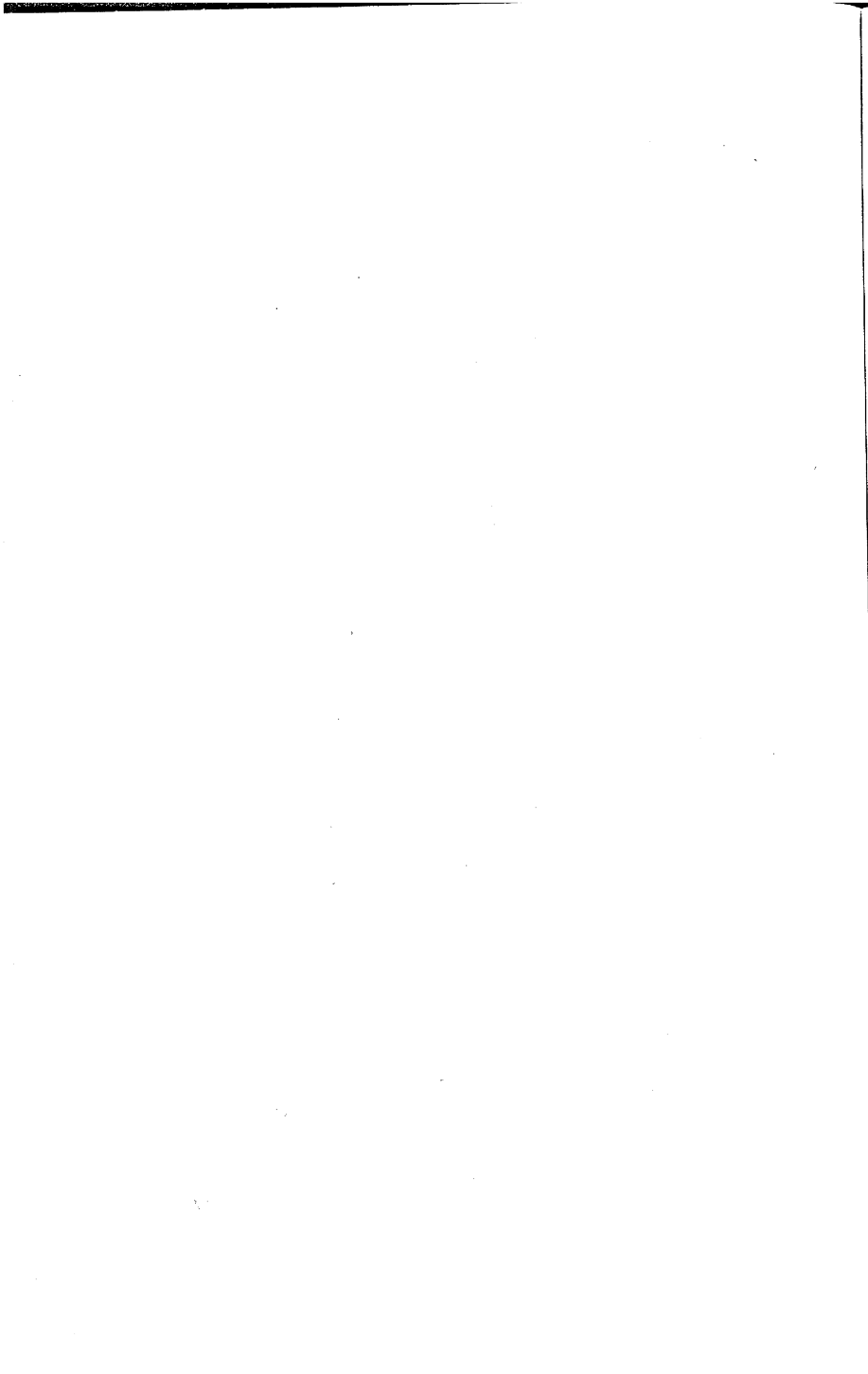
Tjedan dana kasnije *Globus* preko cijele naslovne stranice, pod nadnaslovom "Tajna Banskih dvora", tvrdi: "Vlada ne traži Gotovinu"! A u tekstu na pune četiri stranice, uključujući tu i razgovor s Račanovim *adlatusom* Granićem (!), to i dokazuje, pozivajući se na obavještajne i druge izvore.

4. Dakle, tko laže? Račan? Granić? Obojica? Ili njihovi mediji? Ili i jedni i drugi? I u čijem interesu?

Sasvim sigurno ne u interesu ove zemlje i njenih ljudi, u interesu morala i istine. Zato bih parafrazirao ono što sam na jednom mjestu već citirao, a što je istodobno i jedino što se sa sigurnošću može predvidjeti – *Ova vlast će učiniti samo ono što će joj jamčiti da ostane na vlasti. Ma što to bilo!*

Dokumenti

Pismo udruge generala *Viribus unitis*
Odboru za unutarnju politiku
i nacionalnu sigurnost
Hrvatskog sabora

(15. veljače 2001.)

Štovani,

Domovinski rat se kriminalizira i onda kada se ratne situacije i događaji *pretvaraju* u civilne, tj. onda kada se pojedini događaji i operacije *interpretiraju* kao da su se dogodili u civilnom ambijentu i normalnim uvjetima života, izvan stvarnog konteksta, ratnih uvjeta, prilika i psihologije, a što je, na žalost, danas prečesti slučaj u Hrvatskoj. To dovodi do teških i opasnih manipulacija, s nesagledivim posljedicama po istinu i ljude koji su u tim događajima sudjelovali, te u konačnici *vodi u kriminalizaciju i same ideje hrvatske slobode i neovisnosti*.

Da bi se to spriječilo i onemogućilo, neophodno je utvrditi stvarno činjenično stanje, a to se može samo onda, ako se uz sve ostalo, *čuju i saslušaju sami akteri tih događaja*, oni koji su bili odgovorni za konkretna ratna događanja i to na svim razinama operacija – dakle, *ratni zapovjednici Hrvatske vojske*.

Samo se na taj način može utvrditi *cjelovito i istinito činjenično stanje*, kako u odnosu na agresora i ono što je on činio, tako i u odnosu na hrvatske branitelje. Današnja

situacija, vezana za medijske, političke, pa čak i sudske postupke, na žalost, pokazuje da smo *vrlo daleko od takvog poštenog i istinitog* utvrđivanja činjeničnog stanja, a time i istine o postupcima najodgovornijih ljudi u ratnim događajima iz naše najnovije povijesti.

Takav dosadašnji jednostrani i voluntaristički pristup Domovinskom ratu, dovodi, nadalje, i do *povrede ustavnih prava sudionika Domovinskog rata* (vidi temeljne slobode i prava čovjeka i građanina utvrđenim u čl. 35. i 29. Ustava RH).

Zbog toga tražimo:

1. da Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost zatraži od Hrvatskog sabora i svih drugih nadležnih državnih organa, da u *svakom konkretnom slučaju*, koji se odnosi na pravnu, moralnu ili kakvu drugu odgovornost zapovjednika i sudionika Domovinskog rata, *obvezatno prethodno zatraži i njihovo mišljenje i izjašnjenje* o dotičnom ratnom događaju i okolnostima u kojima su zapovijedali, donosili odluke i djelovali;

2. da Odbor u interesu *nacionalne sigurnosti i zaštite prava građanina*, a u skladu s čl. 29. stav. 2., alineja 1. Ustava RH, predloži Saboru da donese odluku da sva nadležna tijela *obvezatno prije davanja informacija* međunarodnim institucijama, pravosudnim organima i medijima, *moraju "u najkraćem roku obavijestiti potanko i razumno" one na koje se te informacije i eventualne optužbe odnose;*

3. da Odbor predloži Saboru pokretanje inicijative za *donošenje Zakona o zaštiti Domovinskog rata* kao jedinog instrumenta kojim bi se učinkovito suzbila kriminalizacija tog najsvjetlijeg razdoblja u našoj novijoj povijesti i time zaustavilo opasno i nerazumno produbljivanje nacionalne krize i rascijepa u hrvatskom društvu.

4. da Odbor pokrene inicijativu za *utemeljenje Instituta za istraživanje i dokumentaciju Domovinskog rata*, kao stožerne institucije koja bi skrabila za cjelovito utvrđivanje svih relevantnih činjenica vezanih za Domovinski rat i istinu o njemu.

5. da nas *pozovete* na sjednicu Odbora na kojoj će ovi naši zahtjevi biti na dnevnom redu kako bismo ih mogli detaljnije obrazložiti.

Haaška optužnica protiv generala Gotovine

(26. srpnja 2001.)*

*PREDMET BR. IT-01-45-I
TUŽITELJ MEĐUNARODNOG SUDA
PROTIV ANTE GOTOVINE*

OPTUŽNICA

Tužitelj Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa svojim ovlastima iz članka 18 Statuta Međunarodnog suda, optužuje:

ANTU GOTOVINU

za *ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI* i *KRŠENJA ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA*, kako se navodi dalje u tekstu:

OPTUŽENI

Ante GOTOVINA

1. *Ante GOTOVINA* rođen je 12. listopada 1955. na otoku Pašmanu u općini Zadar u Republici Hrvatskoj u tadašnjoj Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji.
2. *Ante GOTOVINA* je profesionalni vojnik i bivši pripadnik francuske Legije stranaca. Po povratku u Hrvatsku 1990. imenovan je zapovjednikom 1. gardijske brigade. Od veljače do travnja 1992. bio je zamjenik zapovjednika posebne jedinice Glavnog stožera Hrvatske vojske (u daljnjem tekstu: HV), a od travnja do listopada 1992. bio je raspoređen u Hrvatsko vijeće obrane (u daljnjem tekstu: HVO).

---

* Tog je datuma Haaško tužiteljstvo otpečatilo optužnicu koju je Sud potvrdio 8. lipnja 2001.

3. Dana 9. listopada 1992., *Ante GOTOVINA*, koji je tada imao čin brigadira, imenovan je zapovjednikom Zbornog područja Split i na tom je mjestu ostao do ožujka 1996. Zborno područje Split je bilo dio regije Krajina, a obuhvaćalo je općine Benkovac, Donji Lapac, Drniš, Gračac, Knin, Korenica, Obrovac, Šibenik, Sinj i Zadar. Zborno područje Split nalazilo se u nekadašnjem Području pod zaštitom UN-a (UNPA) Sektor jug. Do studenog 1994. promaknut je u čin general-bojnika. Dana 4. ili 5. kolovoza 1995., promaknut je u čin general-pukovnika.

4. Dana 4. kolovoza 1995. Hrvatska je pokrenula vojnu ofenzivu pod nazivom "Oluja" s ciljem ponovnog zauzimanja regije Krajina. Premda je hrvatska Vlada 7. kolovoza 1995. objavila da je operacija uspješno provedena kraju, pojedini aspekti operacije nastavili su se do otprilike 15. studenog 1995. *Ante GOTOVINA* je bio glavni operativni zapovjednik onog dijela operacije "Oluja" koji se odvijao u UNPA Sektoru jug. U tom svojstvu i u svojstvu zapovjednika Zbornog područja Split, *Ante GOTOVINA* vršio je zapovijedanje i kontrolu *de iure* i *de facto* nad svim hrvatskim snagama između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995. (u ovoj optužnici pojam "hrvatske snage" obuhvaća HV, Hrvatsko ratno zrakoplovstvo (HRZ), specijalnu policiju i vojnu policiju Republike Hrvatske, što su snage koje su sudjelovale u operaciji "Oluja" u UNPA Sektoru jug.)

5. Nakon zauzimanja Knina, glavnog grada regije Krajina, *Ante GOTOVINA* uspostavio je svoj stožer u tom gradu.

6. Dana 12. ožujka 1996., predsjednik Hrvatske Franjo Tuđman imenovao je *Antu GOTOVINU* glavnim inspektorom Inspektorata HV. Dana 29. rujna 2000. otpušten je iz oružanih snaga odlukom Predsjednika Republike Hrvatske Stipe Mesića.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

7. *Ante GOTOVINA* je bio glavni zapovjednik ofenzive "Oluja" u UNPA Sektoru jug i zapovjednik Zbornog područja Split tokom čitavog razdoblja na koje se odnosi ova optužnica. U tom svojstvu, on je bio u cijelosti odgovoran za, te je vršio zapovijedanje i kontrolu nad, hrvatskim snagama koje su sudjelovale u toj operaciji. U njegove dužnosti ubrajalo se postavljanje i smjenjivanje zapovjednika, razmještanje snaga i topništva pod njegovim zapovjedništvom i izdavanje zapovijedi tim snagama. *Ante GOTOVINA* također je imao dužnost da uspostavi i osigura javni red i sigurnost.

8. *Ante GOTOVINA* je zapovijedanje i kontrolu u vojnim stvarima vršio, između ostalog, organiziranjem hrvatskih snaga raspoređenih u Sektoru jug nekadašnjeg Područja pod zaštitom Ujedinjenih naroda za vrijeme ofenzive "Oluja", postavljanjem i smjenjivanjem zapovjednika, razmještanjem snaga koje su bile pod njegovim zapovjedništvom, izdavanjem zapovijedi tim snagama, kao i time što je pregovarao i prisustvovao sastancima s predstavnicima međunarodne zajednice, uključujući i osoblje Ujedinjenih naroda.

9. U svo vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, bilo je razloga da *Ante GOTOVINA*, kao zapovjednik, zna da određeni pod njegovom kontrolom čine teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Osim toga, njega su o takvim djelima obavještavali predstavnici međunarodnih organizacija. Temeljem svojega položaja i vlasti, *de iure* i *de facto*, *Ante GOTOVINA* imao je moć, vlast i odgovornost da spriječi ili kazni teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava koja su počinile hrvatske snage za vrijeme i nakon ofenzive "Oluja". *Ante GOTOVINA* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi takva teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava ili da kazni njihove počinitelje.

OPĆI NAVODI

10. U svo vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, u regiji Krajina u Republici Hrvatskoj, a na teritoriju bivše Jugoslavije, postojalo je stanje oružanog sukoba.

11. U svo vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, optuženi *Ante GOTOVINA* bio je dužan pridržavati se zakona i običaja koji reguliraju vođenje rata, uključujući zajednički članak 3 Ženevskih konvencija iz 1949.

12. Djela odnosno propusti koji se terete, a koji predstavljaju zločine protiv čovječnosti, kažnjive po članku 5 Statuta Međunarodnog suda, bili su dio rasprostranjenog i sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva.

13. Između 17. srpnja 1995. i 15. studenog 1995., *Ante GOTOVINA* je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, uključujući predsjednika Franju Tuđmana, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje krivičnih djela koja se terete u nastavku, za vrijeme i nakon ofenzive "Oluja." *Ante GOTOVINA* je, po članku 7(1) Statuta Međunarodnog suda, individualno odgovoran za krivična djela za koja se tereti u ovoj optužnici. Individualna krivična odgovornost uključuje planiranje, poticanje, naganje, počinjenje te pomaganje i podržavanje, na drugi način, pri planiranju, pripremi ili izvršenju bilo kojeg od krivičnih djela navedenih u člancima 2 do 5 Statuta.

14. *Ante GOTOVINA* je, dok je bio na položaju na kojem je vršio vlast nadređenog kako je navedeno u prethodnim paragrafima, također ili alternativno, krivično odgovoran kao zapovjednik za djela svojih podređenih sukladno odredbama članka 7(3) Statuta Međunarodnog suda prema kojemu je nadređeni odgovoran za djela svojih podređenih ako je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počinuti takva djela ili su ih već

počinili, a nadređeni je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi takva djela ili kazni njihove počinitelje.

15. Opći navodi sadržani u paragrafima 10 do 14 ponovno su navedeni i inkorporirani u svakoj točki optužnice na koju se odnose, kako slijedi.

OPTUŽBE

TOČKA 1 (PROGONI)

16. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., veliki broj krajinskih Srba prebjegao je ili je bio prisiljen prebjeći u Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Neki od njih, koji nisu prebjegli zbog bolesti, nemoći ili starosti, bili su sustavno šikanirani i/ili protupravno lišeni života. Imovina krajinskih Srba je pljačkana. Ante GOTOVINA je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, uključujući predsjednika Franju Tuđmana, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje progona srpskog stanovništva u Krajini.

Krivično djelo progona počinjeno je na sljedeći način:

Lišavanje života

17. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage počinile su brojna kršenja međunarodnog humanitarnog prava, uključujući protupravno lišavanje života najmanje 150 krajinskih Srba i nestanak više stotina drugih. U prvom dodatku priloženom uz ovu optužnicu nabrojani su neki konkretni primjeri takvog protupravnog lišavanja života.

Pljačkanje javne ili privatne imovine

18. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage pljačkale su javnu ili privatnu imovinu, uključujući kuće, gospodarske zgrade, staje i stoku krajinskih Srba. U drugom dodatku priloženom uz ovu optužnicu nabrojani su neki konkretni primjeri takve pljačke javne ili privatne imovine.

Uništavanje imovine

19. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage su palile i na drugi način bezobzirno uništavale sela, kuće, gospodarske zgrade, staje i stoku krajinskih Srba, kako onih koji su pobjegli, tako i onih koji su ostali. U drugom dodatku koji je priložen uz ovu optužnicu nabrojani su konkretni primjeri takvog uništavanja.

Deportacija/prisilno raseljavanje

20. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., oni koji su ostali u svojim kućama ili se onamo vratili u tjednima nakon ofenzive bili su na kraju prisiljeni napustiti to područje zbog kontinuiranog ubijanja, paleža, pljačke, šikaniranja, terora i fizičke prijetnje osobama i imovini od strane hrvatskih snaga. Kumulativni učinak tih protupravnih radnji bila je deportacija i/ili raseljavanje krajinskih Srba širokih razmjera u Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Procjenjuje se da je riječ o 150.000 – 200.000 ljudi.

Druga nehumana djela

21. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., krajinski Srbi su bili također izloženi nečovječnom postupanju, stalnom ponižavanju i degradiranju od strane hrvatskih snaga.

22. Progoni krajinskih Srba bili su tako širokih razmjera da je srpsko stanovništvo u općinama Benkovac, Donji Lapac, Drniš, Gračac, Knin, Korenica, Obrovac, Šibenik, Sinj i Zadar drastično smanjeno.

23. Alternativno, *Ante GOTOVINA* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafima 17 do 22, ili su ih već počinile, kao što su ga obavijestili predstavnici međunarodne zajednice. *Ante GOTOVINA* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima *Ante GOTOVINA* je počinio:

Točka 1: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, odnosno progon na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, kažnjiv prema članku 5(h) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKE 2 i 3 (UBOJSTVO)

24. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage su protupravno lišile života najmanje 150 krajin-
skih Srba, strijeljanjem, spaljivanjem i probadanjem.

U prvom dodatku priloženom uz ovu optužnicu nabrojani su konkretni primjeri takvog protupravnog lišavanja živ-
ota.

25. Između 4. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., *Ante GOTOVINA* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafu 24, ili su ih već počinile, kao što su ga obavijestili predstavnici međunarodne zajednice. *Ante GOTOVINA* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima, *Ante GOTOVINA* je počinio:

Točka 2: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, odnosno ubojstvo, kažnjiv po članku 5(a) u vezi s člankom 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Točka 3: KRŠENJE ZAKONA ILI OBIČAJA RATOVANJA, odnosno ubojstvo, priznato zajedničkim člankom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949., kažnjivo po članku 3 u vezi s člankom 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKA 4 (PLJAČKANJE IMOVINE)

26. Između 5. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage su prisilno uklonile imovinu, uključujući stoku, iz kuća, gospodarskih zgrada i staja krajin-
skih Srba, kako

onih koji su pobjegli, tako i onih koji su ostali. *Ante GOTOVINA* je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje tih djela pljačkanja javne ili privatne imovine.

U drugom dodatku koji je priložen uz ovu optužnicu nabrojani su konkretni primjeri takve pljačke javne ili privatne imovine.

27. Alternativno, *Ante GOTOVINA* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafu 26, ili su ih već počinile, kao što su ga obavijestili predstavnici međunarodne zajednice. *Ante GOTOVINA* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima, *Ante GOTOVINA* je počinio:

Točka 4: KRŠENJE ZAKONA I OBİČAJA RATOVANJA, odnosno pljačkanje javne ili privatne imovine, kažnjivo po članku 3(e) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

**TOČKA 5(BEZOBZIRNO RAZARANJE
GRADOVA, NASELJA ILI SELA)**

28. Između 5. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage su palile i bezobzirno razarale sela, kuće, gospodarske zgrade, staje i stoku krajiških Srba, kako onih koji su pobjegli, tako i onih koji su ostali. *Ante GOTOVINA* je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje tih djela bezobzirnog razaranja gradova, naselja ili sela.

U drugom dodatku koji je priložen uz ovu optužnicu nabrojani su konkretni primjeri takvog bezobzirnog razaranja.

29. Alternativno, *Ante GOTOVINA* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafu 28, ili su ih već počinile, kao što su ga obavijestili predstavnici međunarodne zajednice. *Ante GOTOVINA* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima, *Ante GOTOVINA* je počinio:

Točka 5: KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA, odnosno bezobzirno razaranje gradova, naselja i sela, kažnjivo po članku 3(b) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKE 6 i 7
(DEPORTACIJA I PRISILNO RASELJAVANJE)

30. Između 5. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage su počinile brojna djela ubojstva, paleža, pljačke, šikaniranja, terora i fizičke prijetnje osobama i imovini. Tim djelima, hrvatske snage su zastrašivale krajinske Srbe i natjerale ih da ostave svoja sela, zaseoke i kuće. *Ante GOTOVINA* je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, uključujući predsjednika Franju Tuđmana, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje deportacije i prisilnog raseljavanja srpskog stanovništva Krajine.

31. Činjenje tih zločina nastavljeno je u širokim razmjerima još barem tri mjeseca nakon što su hrvatske vlasti osigurale to područje, a zločini su uključivali protupravno lišavanje života krajinskih Srba koji nisu pobjegli; spaljivanje i uništavanje srpskih sela i imovine, uključujući kuće, gospodarske zgrade, staje i stoku, te pljačku njihove imovine. Kumulativni učinak tih radnji hrvatskih snaga bilo je raseljavanje krajinskih Srba širokih razmjera u

Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Procjenjuje se da je riječ o 150.000 do 200.000 ljudi.

32. Prisilno raseljavanje krajinskih Srba drastično je smanjilo broj civilnog srpskog stanovništva u općinama Benkovac, Donji Lapac, Drniš, Gračac, Knin, Korenica, Obrovac, Šibenik, Sinj i Zadar. Uvedene su i mjere kojima je cilj bio osigurati da se izbjegli ne mogu ili ne požele vratiti.

33. Alternativno, *Ante GOTOVINA* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafima 30 do 32, ili su ih već počinile, kao što su ga obavijestili predstavnici međunarodne zajednice. *Ante GOTOVINA* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima, *Ante GOTOVINA* je počinio:

Točka 6: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, odnosno deportacija, kažnjiv po članku 5(d) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Točka 7: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, odnosno druga nehumana djela (prisilno raseljavanje), kažnjiv po članku 5(i) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKA 8 (DRUGA NEHUMANA DJELA)

34. Između 5. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., hrvatske snage izložile su krajinske Srbe nečovječnom postupanju, ponižavanju i degradiranju premlaćivanjem i fizičkim napadima.

35. Između 5. kolovoza 1995. i 15. studenog 1995., *Ante GOTOVINA* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine

djela opisana u paragrafu 34, ili su ih već počinile, kao što su ga obavijestili predstavnici međunarodne zajednice. Ante GOTOVINA je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Točka 8: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, odnosno druga nehumana djela, kažnjiv po članku 5(i) u vezi s člankom 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

DOPUNSKE ČINJENICE

36. Hrvatska je proglasila nezavisnost 25. lipnja 1991., kad je već bio izbilo oružani sukob između hrvatskih Srba i hrvatskih snaga. U rujnu 1991. godine hrvatska vlada je izjavila da hrvatski Srbi i Jugoslavenska narodna armija (u daljnjem tekstu: JNA) kontroliraju približno jednu trećinu hrvatskog teritorija.

37. Dana 19. prosinca 1991. godine, Skupština Srpske autonomne oblasti Krajina, zajedno sa Srbima iz drugih područja Hrvatske, službeno se proglasila nezavisnom od Hrvatske i osnovala novi entitet pod nazivom Republika Srpska Krajina (u daljnjem tekstu: RSK). RSK je imala vlastitu vojsku, Srpsku vojsku Krajine (SVK).

38. Regija Krajina, koja je obuhvaćala nekadašnja područja pod zaštitom Ujedinjenih naroda, Sektor jug i Sektor sjever, nalazila se u RSK a obuhvaćala je, među ostalima, općine Benkovac, Donji Lapac, Drniš, Gračac, Knin, Korenica, Obrovac, Šibenik, Sinj i Zadar.

39. U veljači 1992. godine, u skladu s Vanceovim planom, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda formiralo je na temelju svojih ovlasti Zaštitne snage Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu: UNPROFOR) koje će biti razmještene u područjima pod zaštitom Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu: UNPA) u Hrvatskoj. UNPA područja bila su ona područja u Hrvatskoj u kojima su Srbi bili većina ili značajna manjina stanovništva i u kojima su napetosti

između dvije zajednice već dovele do oružanog sukoba. Postojala su četiri takva UNPA područja, a bila su poznata pod nazivima Sektor sjever, Sektor jug, Sektor istok i Sektor zapad.

40. Već 1992. godine hrvatska vojska je stvarala planove da silom vrati teritorij RSK, odnosno regiju Krajina. Godine 1992., 1993. i 1995. hrvatske su snage povele nekoliko vojnih operacija protiv RSK kojima je upravo to bio krajnji cilj.

41. Te su operacije izvedene u UNPA područjima i susjednim "ružičastim zonama": na Miljevačkom platou u lipnju 1992., u predjelu Masleničkog mosta u sjevernoj Dalmaciji u siječnju 1993., u Medačkom džepu u rujnu 1993., u operaciji "Bljesak" u zapadnoj Slavoniji u svibnju 1995. te u operaciji "Oluja" u kolovozu 1995. godine.

42. Dana 4. kolovoza 1995. godine, hrvatske snage su krenule u ofenzivu pod kodnim imenom "Oluja" kako bi ponovno zauzele regiju Krajina, koju su krajinski Srbi držali od 1991. godine. Procjenjuje se da je rezultat ofenzive "Oluja" bilo raseljavanje 150.000 do 200.000 krajinskih Srba, koji su izbjegli ili su bili prisiljeni bježati u toku i nakon rečene ofenzive.

43. Ofenziva "Oluja" u koju su hrvatske snage krenule s otprilike 150.000 vojnika provedena je u području nekadašnjeg Sektora sjever i Sektora jug UN-a, na području od otprilike 10.500 četvornih kilometara. U toj su ofenzivi gradovi i sela regije Krajina koji su bili naseljeni Srbima izloženi žestokom granatiranju HV, uz zračnu podršku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva (HRZ).

44. Dana 4. i 5. kolovoza 1995. godine, hrvatske snage su izvele žestoki topnički napad na Knin. Topnička vatra usmjeravana je i na civilne ciljeve u gradovima Benkovac, Obrovac, Drniš, Vrginmost, Vojnić, Glina, Petrinja i mnoga sela u regiji Krajina.

Dana 21. svibnja 2001.
 u Haagu, Nizozemska
 /potpis i pečat na originalu/
 Carla Del Ponte, tužitelj

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
 ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BROJ: IT-01-45-I

PRVI DODATAK OPTUŽNICI
 Točke 2 i 3 optužnice

SELO ili ZASELAK	DA- TUM	IME I PREZIME ŽRTVE	SP O L	D O B	NAČIN SMRTI
<i>Općina Benkovac</i>					
1. Kakma	9. 8.	neidentificirana	M		ustrijeljen
2. Brgud	95.	osoba			
	12. 9.	Milica Graovac	Ž		ustrijeljena
	95.	(ime nepoznato) Graovac	Ž		ustrijeljena
<i>Općina Gračac</i>					
3. Palanka	8. 8.	Dušan Brkić	M	69	ustrijeljen
	95.				
4. Gudura	29. 9.	Milan Marčetić	M		ustrijeljen
	95.	Dušan Šuica	M		ustrijeljen
<i>Općina Knin</i>					
5. Durić	4. 8.	Sava Durić	M		ustrijeljen
	95.				

6. grad Knin	5. 8. 95.	16 neidentificiranih osoba			ustrijeljeni
7. Vrbnik	5. 8. 95.	Duško Vukadin	M	55	mučen i ustrijeljen
8. Most Atlagić	5. 8. 95.	Živko Stojakov	M		ustrijeljen
9. Kovačić	5. 8. 95.	Nikola Dragičević	M	60	ustrijeljen
		Mile Dragičević	M	62	ustrijeljen
		Svaio Čeko	M		ustrijeljen
10. Šarena jezera	5. 8. 95.	Miloš Borjan	M		ustrijeljen
		neidentificirana osoba	M		ustrijeljen
		neidentificirana osoba	M		ustrijeljen
		neidentificirana osoba	M		ustrijeljen
		neidentificirana osoba	M		ustrijeljen
		neidentificirana osoba	M		ustrijeljen
11. Biškupija/Civljane	5. 8. 95.	pet vojnika RSK			ustrijeljeni
12. Golubić	5/6. 8. 95.	Branko Radinović	M	70	ustrijeljen
		Nikica Radoško	M	60	ustrijeljen
		Maša Radoško	Ž	55	ustrijeljena
		Vaso Vačić	M	77	ustrijeljen
		Nikica Panića	M	60	ustrijeljen
13. Žagrović	5/12. 8.95.	Milka Petko	Ž	70	ustrijeljena
		Ilija Petko	M	45	ustrijeljen
		Dmitar Rašuo	M	81	ustrijeljen
		Đuro Rašuo	M	40	ustrijeljen
		Neidentificirana osoba			ustrijeljen

14. Uzdojje	6. 8. 95.	Sava Šare	Ž		izgorjela
15. Uzdojje	6/7. 8. 95.	Milica Sare Stevo Berić Janja Berić Bosiljka Berić Mirjana Berić Đuka Berić Krsta Sare	Ž M Ž Ž Ž Ž Ž	62 62 75	ustrijeljena ustrijeljen ustrijeljena ustrijeljena ustrijeljena ustrijeljena ustrijeljena
16. Mokro Polje	7. 8. 95.	Stana Popović Mirko Popović	Ž M		ustrijeljena ustrijeljen
17. Mizdrakovac	8. 8. 95.	Jovanka Mizdrak	Ž		ustrijeljena
18. Kakanj	10/18 .8.95.	Danica Šarić Uroš Šarić Uroš Ognjenović	Ž M M		bez podataka ustrijeljen ustrijeljen
19. grad Knin	11. 8. 95.	Ilija Milivojević Mile Milivojević	M M		ustrijeljen ustrijeljen
20. Orlić	13. 8. 95.	Tode Marić	M		ustrijeljen
21. Oton	18. 8. 95.	Marta Vujonić	Ž	85	ustrijeljena
22. Grubori	25. 8. 95.	Miloš Grubor Jovo Grubor Marija Grubor Mika Grubor Duro Karanović	M M Ž Ž M	80 65 90 51 45	ustrijeljen ustrijeljen/ prerezan vrat izgorjela ustrijeljena pretučen/ ustrijeljen

23. Gosić	27. 8. 95.	Dušan Borak	M	55	ustrijeljen
		Gordana Borak	Ž	72	ustrijeljena
		Kosa Borak	Ž	69	ustrijeljena
		Marija Borak	Ž	83	ustrijeljena
		Milka Borak	Ž	76	ustrijeljena
		Savo Borak	M	70	ustrijeljen
		Vasilj Borak	M	69	ustrijeljen
Gojko Lezajić	M	65	ustrijeljen		
24. Mala Polača	29. 8. 95.	Mika Crnogorac	M		bez podataka
25. Mokro Polje	4. 9. 95.	Sava Babić	Ž	82	ustrijeljena
26. Varivode	28. 9. 95.	Špiro Berić	M	55	ustrijeljen
		Jovan Berić	M	75	ustrijeljen
		Jovo Berić	M	60	ustrijeljen
		Marko Berić	M	80	ustrijeljen
		Milka Berić	Ž	71	ustrijeljena
		Marija Berić	Ž	69	ustrijeljena
		Radivoj Berić	M	69	ustrijeljen
		Mirko Berić	M		ustrijeljen
Dušan Đukić	M		ustrijeljen		
<i>Općina Korenica</i>					
27. Komic	12. 8. 95.	Petar-Pejo Lavrnić	M	62	ustrijeljen
		Sava Lavrnić	Ž	92	ustrijeljena
		Rade Mirković	M	91	ustrijeljen
		Mika Pavlica	Ž	74	ustrijeljena
		Mara Ugarković	Ž		ustrijeljena
28. Poljice	12. 8. 95.	Rade Sunjako	M		bez podataka

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-01-45-I

DRUGI DODATAK OPTUŽNICI

Točke 4 i 5

Djela djelomične ili totalne pljačke i/ili uništavanja imovine počinjena između 4. kolovoza i 15. studenog 1995.

Općina Benkovac

Oko 1300 stambenih objekata u 14 sela i zaselaka

Općina Donji Lapac

Oko 600 stambenih objekata u 37 sela i zaselaka

Općina Drniš

Oko 750 stambenih objekata u 29 sela i zaselaka

Općina Gračac

Oko 700 stambenih objekata u 40 sela i zaselaka

Općina Knin

Oko 3000 stambenih objekata u 83 sela i zaseoka

Općina Korenica

Oko 4700 stambenih objekata u 52 sela i zaseoka

Općina Obrovac

Oko 200 stambenih objekata u 7 sela i zaselaka

Općina Šibenik

Oko 250 stambenih objekata u 8 sela i zaselaka

Općina Sinj

Oko 600 stambenih objekata u 14 sela i zaselaka

Općina Zadar

Oko 130 stambenih objekata u 3 sela i zaseoka

Haaška optužnica protiv generala Ademija

(26. srpnja 2001.)*

PREDMET BR. IT-01-46-I
TUŽITELJ MEĐUNARODNOG SUDA
PROTIV
Rahima ADEMIJA
OPTUŽNICA

Tužitelj Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu sa svojim ovlastima iz članka 18 Statuta Međunarodnog suda, optužuje:

Rahima ADEMIJA

za ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI i KRŠENJA ZAKONA I OBICAJA RATOVANJA, kako se navodi dalje u tekstu:

OPTUŽENI

Rahim ADEMI

1. *Rahim ADEMI* je rođen u Karaču, općina Vučitrn, Kosovo, 30. siječnja 1954. godine. Diplomirao je na Vojnoj akademiji Jugoslavenske narodne armije (JNA) 1976. godine.

2. *Rahim ADEMI* je od 1991. godine službovao u Ministarstvu unutarnjih poslova (MUP) u Hrvatskoj.

---

* Tog je datuma Haaško tužiteljstvo otpečatilo optužnicu koju je Sud potvrdio 8. lipnja 2001.

3. Dana 5. prosinca 1992. godine, imenovan je načelnikom stožera Zbornog područja Gospić (Lika), pod zapovjedništvom brigadira *Izidora ČEŠNAJA*.

4. Godine 1993., brigadir *ČEŠNAJ* je bio zapovjednik Zbornog područja Gospić. U travnju ili svibnju 1993. godine, pošto je brigadiru *ČEŠNAJU* odobreno bolovanje, *Rahim ADEMI* je imenovan vršiocem dužnosti zapovjednika, te je tu zapovjedničku dužnost obnašao tokom cijele vojne operacije "Medački džep", koja je trajala od 9. rujna 1993. do otprilike 17. rujna 1993.

5. Dana 23. rujna 1995. godine, *Rahim ADEMI* je promaknut u čin general-bojnika. Na svoju sadašnju dužnost pomoćnika glavnog inspektora Inspektorata HV, postavljen je 11. veljače 1999. godine.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST

6. *Rahim ADEMI* je u svo vrijeme na koje se odnosi ova optužnica bio na položaju vršioca dužnosti zapovjednika Zbornog područja Gospić, u činu brigadira. Kao vršilac dužnosti zapovjednika, *Rahim ADEMI* je bio na položaju pretpostavljenog časnika HV u tom području i raspolagao ovlastima da hrvatskim snagama pod svojom operativnom kontrolom izdaje zapovijedi i daje dopunske upute kojima će osigurati da se takve zapovijedi i izvršavaju. Njegova je odgovornost bila da planira, upravlja i nadzire aktivnosti svih podređenih formacija unutar Zbornog područja Gospić.

7. *Rahim ADEMI* je, zahvaljujući svojem visokom položaju brigadira u HV i vršioca dužnosti zapovjednika Zbornog područja Gospić, odigrao središnju ulogu u razradi, planiranju, zapovijedanju i/ili izvođenju hrvatske vojne operacije u Medačkom džepu, koja je rezultirala počinjenjem teških kršenja međunarodnog humanitarnog prava, uključujući progon i ubijanje srpskih civila i vojnika koji su se predali, te pljačku i uništavanje zgrada i imovine srpskih civila u Medačkom džepu, kako je opisano u ovoj optužnici.

8. *Rahim ADEMI* je, zahvaljujući svojem visokom položaju, imao moć, vlast i odgovornost da spriječi ili kazni teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena u toku hrvatske vojne operacije u Medačkom džepu. U svakom je trenutku ne samo bilo razloga da on zna da razne podređene osobe pod njegovom operativnom kontrolom sudjeluju u progonu i ubijanju srpskih civila i vojnika koji su se predali, te u pljački i uništavanju zgrada i imovine srpskih civila u Medačkom džepu, nego je on stvarno i znao za takva djela, budući da su ga o tome obavijestili predstavnici međunarodnih organizacija i drugi. *Rahim ADEMI* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da takva djela spriječi ili da kazni njihove počinitelje.

OPĆI NAVODI

9. U svo vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, u regiji Krajina u Republici Hrvatskoj postojalo je stanje oružanog sukoba, kako se opisuje u ovoj optužnici.

10. U svo vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, optuženi *Rahim ADEMI* bio je dužan pridržavati se zakona i običaja koji reguliraju vođenje rata, uključujući zajednički članak 3 Ženevskih konvencija iz 1949.

11. Djela odnosno propusti za koje se tereti, a koji sačinjavaju zločine protiv čovječnosti kažnjive po članku 5 Statuta Međunarodnog suda, bili su dio rasprostranjenog ili sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva, u ovom slučaju civilnog stanovništva Medačkog džepa.

12. U ovoj optužnici pojam "hrvatske snage" znači i obuhvaća oružane snage Republike Hrvatske, uključujući HV i sve postrojbe MUP-a, uključujući specijalnu policiju.

13. *Rahim ADEMI* je individualno odgovoran za krivična djela za koja se tereti u ovoj optužnici po članku 7(1) Statuta Međunarodnog suda. Individualna krivična odgovor-

nost uključuje planiranje, poticanje, nalaganje, počinjenje te pomaganje i podržavanje, na drugi način, pri planiranju, pripremi ili izvršenju bilo kojeg od djela ili propusta navedenih u ovoj optužnici.

14. *Rahim ADEMI* je također, ili alternativno, kao nadređeni krivično odgovoran za djela svojih podređenih sukladno članku 7(3) Statuta Međunarodnog suda. Nadređeni je krivično odgovoran za djela svojih podređenih ako je znao, ili je bilo razloga da zna, da se njegovi podređeni spremaju počiniti takva djela ili su ih već počinili, a nadređeni je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi takva djela ili kazni njihove počinitelje.

15. Opći navodi sadržani u paragrafima 9 do 14 ponovno su navedeni i inkorporirani u svakoj točki optužnice na koju se odnose, kako slijedi.

OPTUŽBE TOČKA 1 (PROGONI)

16. Prije i za vrijeme hrvatske vojne operacije u Medačkom džepu, od 9. rujna 1993. do otprilike 17. rujna 1993., *Rahim ADEMI* je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje progona srpskih civila u Medačkom džepu na rasnoj, političkoj ili vjerskoj osnovi.

17. Zločin progona počinjen je na sljedeći način:

- a) protupravnim lišavanjem života srpskih civila i zarobljenih i/ili ranjenih vojnika;
- b) okrutnim i nečovječnim postupanjem sa srpskim civilima iz Medačkog džepa, što je uključivalo i nanošenje teških povreda;
- c) teroriziranjem uglavnom srpskog civilnog stanovništva Medačkog džepa, što je uključivalo prisiljavanje civilnog stanovništva da ostavi svoje domove i da trajno napusti to područje;

d) uništavanjem osobne imovine srpskih civila iz Medačkog džepa, što je uključivalo uništavanje njihovih kuća, farmi, kućanskih predmeta i druge opreme, zagadivanje njihovih bunara i ubijanje njihovih domaćih životinja;

e) pljačkanjem osobne imovine srpskih civila iz Medačkog džepa.

18. Alternativno, *Rahim ADEMI* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafu 17, ili su ih već počinile. *Rahim ADEMI* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima *Rahim ADEMI* je počinio:

Točka 1: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, odnosno progon na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi, kažnjiv prema članku 5(h) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKE 2 i 3 (UBOJSTVO)

19. *Rahim ADEMI* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, u razdoblju između 9. rujna 1993. i otprilike 17. rujna 1993. čine protupravno ubijanje srpskih civila koji su živjeli u Medačkom džepu i srpskih vojnika koji su bili zarobljeni i/ili ranjeni, ili su to već učinile. *Rahim ADEMI* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima, *Rahim ADEMI* je počinio:

Točka 2: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, odnosno ubojstvo, kažnjiv po članku 5(a) u vezi s člankom 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Točka 3: KRŠENJE ZAKONA ILI OBİČAJA RATOVANJA, odnosno ubojstvo, priznato zajedničkim člankom 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949., kažnjivo po članku 3 u vezi s člankom 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKA 4 (PLJAČKANJE IMOVINE)

20. Između 9. rujna 1993. i otprilike 17. rujna 1993. opljačkana je imovina srpskih civila koji su živjeli u Medačkom džepu. *Rahim ADEMI* je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje pljačke imovine srpskih civila iz Medačkog džepa.

21. Alternativno, *Rahim ADEMI* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafu 20, ili su ih već počinile. *Rahim ADEMI* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima, *Rahim ADEMI* je počinio:

Točka 4: KRŠENJE ZAKONA I OBİČAJA RATOVANJA, odnosno pljačkanje javne ili privatne imovine, kažnjivo po članku 3(e) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKA 5 (BEZOBZIRNO RAZARANJE GRADOVA,
NASELJA ILI SELA)

22. Između 9. rujna 1993. i otprilike 17. rujna 1993. uništena je većina srpskih sela u Medačkom džepu. *Rahim ADEMI* je, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje uništavanja imovine srpskih civila iz Medačkog džepa.

23. Alternativno, *Rahim ADEMI* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom,

vodstvom i/ili kontrolom, odnosno snage koje su mu bile podređene, čine djela opisana u paragrafu 22, ili su ih već počinile. *Rahim ADEMI* je propustio poduzeti nužne i razumne mjere da spriječi počinjenje takvih djela ili kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima, *Rahim ADEMI* je počinio:

Točka 5: Bezobzirno razaranje gradova, naselja ili sela, *KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA*, kažnjivo po članku 3(b) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

DOPUNSKE ČINJENICE

24. Područje koje se u daljnjem tekstu naziva "Medački džep" prostire se otprilike četiri ili pet kilometara u širinu i pet ili šest kilometara u dužinu, a obuhvaća mjesta Divoselo, Čitluk i dio Počitelja, te brojne male zaseoke. Ono se nalazilo u sklopu samoproglašene Republike Srpske Krajine (u daljnjem tekstu: RSK), južno od grada Gospića u Republici Hrvatskoj. Bilo je to ruralno područje, gdje se šume izmjenjuju s poljima. Prije napada je u tom području živjelo oko 400 civila Srba.

25. Nakon višestranačkih izbora održanih u Hrvatskoj 1990. godine, Hrvatska je dana 25. lipnja 1991. proglasila nezavisnost. Nešto prije toga je između hrvatskih Srba i hrvatskih snaga izbio oružani sukob. U rujnu 1991. godine hrvatska Vlada je izjavila da hrvatski Srbi i JNA kontroliraju približno jednu trećinu teritorija Hrvatske.

26. Dana 19. prosinca 1991. godine, Skupština Srpske autonomne oblasti Krajina, zajedno sa Srbima iz drugih područja Hrvatske, službeno je proglasila nezavisnost od Hrvatske i formirala RSK, koja je imala vlastitu vojsku, Srpsku vojsku Krajine (SVK).

27. U veljači 1992. godine, u skladu s Vanceovim planom, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda formiralo je na temelju svojih ovlasti Zaštitne snage Ujedinjenih naroda (u

daljnjem tekstu: UNPROFOR) koje će biti razmještene u područjima pod zaštitom Ujedinjenih naroda (u daljnjem tekstu: UNPA) u Hrvatskoj. UNPA područja bila su ona područja u Hrvatskoj u kojima su Srbi bili većina ili značajna manjina stanovništva i u kojima su napetosti između dvije zajednice u nedavnoj prošlosti već dovele do oružanog sukoba. Postojala su četiri takva UNPA područja, a bila su poznata pod nazivima Sektor sjever, Sektor jug, Sektor istok i Sektor zapad. Područja u rukama Srba i sporna područja u Hrvatskoj, koja su ostala izvan područja UNPA, općenito su bila poznata kao "ružičaste zone". Medački džep je bio u jednoj takvoj "ružičastoj zoni", uz Sektor jug.

28. Godine 1992. i 1993. hrvatske snage su povele nekoliko vojnih operacija protiv RSK. Hrvatske snage su tim operacijama krenule u područja UNPA ili susjednih "ružičastih zona" na Miljevačkom platou u lipnju 1992., u predjelu Masleničkog mosta u sjevernoj Dalmaciji u siječnju 1993. i u Medačkom džepu u rujnu 1993.

29. Hrvatski napad na Medački džep započeo je granatiranjem tog područja u ranim jutarnjim satima 9. rujna 1993. Oko 06:00 sati, hrvatske snage, u čijem su sastavu bile postrojbe HV iz Operativne zone Gospić, uključujući 9. gardijsku brigadu i 118. domobransku pukovnicu, te specijalne policijske postrojbe MUP-a, ušle su u Medački džep. Nakon borbi koje su trajale oko dva dana, uspostavile su kontrolu nad Divoselom, Čitlukom i dijelom Počitelja, i tada je hrvatska stana zaustavila napredovanje.

30. U to vrijeme je vršitelj dužnosti zapovjednika Zbornog područja Gospić bio brigadir *Rahim ADEMI*.

31. Nakon intervencije predstavnika međunarodne zajednice, ubrzo poslije napada započeli su pregovori na političkoj i vojnoj razini između hrvatskih vlasti i vlasti RSK, u cilju obustave neprijateljstava i hrvatskog povlačenja iz područja koja su osvojili tokom operacije.

32. Rezultat pregovora bio je sporazum koji su 15. rujna 1993. godine potpisali general Mile Novaković, sa srpske strane, i general-bojnik Petar Stipetić s hrvatske strane.

33. Prema odredbama tog sporazuma, prekid vatre trebao je nastupiti u 12:00 sati na dan 15. rujna 1993., a hrvatske su snage trebale "napustiti područje na koje su ušle 9. rujna 1993." i prepustiti kontrolu nad Medačkim džepom UNPROFOR-u. Hrvatsko povlačenje iz Medačkog džepa dovršeno je u 18:00 sati 17. rujna 1993.

34. Tokom hrvatske vojne operacije u Medačkom džepu najmanje je 38 tamošnjih civila Srba protupravno lišeno života, a drugi su pretrpjeli teške ozljede. Mnogi ubijeni i ranjeni civili bili su žene i starije osobe. Hrvatske snage su osim toga ubile i najmanje dva srpska vojnika koji su bili zarobljeni i/ili ranjeni. Podaci o nekima od poginulih "o 21 civilu i 2 vojnika" sadržani su u dodatku optužnici.

35. Otprilike 164 kuće i 148 staja i gospodarskih zgrada, što čini većinu objekata u selima Medačkog džepa, uništeno je, uglavnom paljenjem i eksplozivom, nakon što su hrvatske snage ostvarile efektivnu kontrolu. Znatnim dijelom to se uništavanje dogodilo nakon prekida vatre 15. rujna 1993., a prije potpunog hrvatskog povlačenja u 18:00 sati 17. rujna 1993.

36. Tokom tog razdoblja hrvatske su snage, ili osobe u civilnoj odjeći a pod nadzorom hrvatskih snaga, pljačkale imovinu srpskih civila, sve što je imalo neku vrijednost. To je uključivalo osobnu imovinu, kućanske predmete, namještaj, kućne potrepštine, domaće životinje, poljoprivredne strojeve i drugu opremu.

37. Imovina u vlasništvu srpskih civila koja nije postala predmetom pljačke, kako je gore opisano, paljena je ili uništavana na drugi način. Kućanski predmeti i namještaj su uništavani, poljoprivredni strojevi izrešetani mecima, domaće životinje ubijene, a bunari zagađeni.

38. Posljedica tih rasprostranjenih i sistematskih protu-pravnih djela činjenih tokom hrvatske vojne operacije jest ta da je Medački džep postao potpuno nepogodan za stanovanje. Sela u Medačkom džepu potpuno su razorena, čime su srpskom civilnom stanovništvu oduzeti dom i sredstva za život.

Dana 21. svibnja 2001.
u Haagu, Nizozemska

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR: IT-01-46-I

DODATAK UZ OPTUŽNICU Točke 2 i 3
CIVILI:

Br.	Ime, spol (M ili Ž), datum rođenja i približna dob, eventualna invalidnost	Porijeklo	Povrede zado-bivene u vrijeme smrti
1.	BJEGOVIĆ, Bosiljka Ž, 1919. g. (74 g.), slijepa	Divoselo	ustrijeljena
2.	BJEGOVIĆ, Milka Ž, 1947. g. (46 g.)	Divoselo	ustrijeljena
3.	JOVIĆ, Anđa Ž, 1933. g. (60 g.)	nepoznato	premlaćena i us-trijeljena
4.	JOVIĆ, Dmitar M, 1938. g. (55 g.) znatne poteškoće pri hodanju	Divoselo	ustrijeljen

5.	JOVIĆ, Mara Ž, 1939. g. (44 g.)	Divoselo	premlaćena i ustrijeljena
6.	KRIČKOVIĆ, Sara Ž, 1922. g. (71 g.)	Čitluk	prerezan vrat
7.	KRIČKOVIĆ - ZIVIČIĆ, Ljubica Ž, 1929. g. (64 g.)	Čitluk	uzrok smrti neizvjestan: vjero- jatno ustrijeljena
8.	KRAJNOVIĆ, Đuro M, 1907. g. (86 g.)	Čitluk	ustrijeljen
9.	KRAJNOVIĆ, Nedeljka Ž, 1921. g. (72 g.)	Čitluk	uzrok smrti nepoznat: tijelo je većim dijelom spaljeno
10.	KRAJNOVIĆ, Pera Ž, 1907. g. (86 g.)	Čitluk	živa spaljena u svojoj kući
11.	KRAJNOVIĆ, Stana Ž, 1926. g. (67 g.)	Čitluk	uzrok smrti nepoznat: tijelo je većim dijelom spaljeno
12.	PEJNOVIĆ, Mile M, 1935. g. (58 g.)	Donje Selo	ustrijeljen
13.	PJEVAĆ, Boja Ž, 1925. g. (68 g.)	Čitluk	ustrijeljena: am- putirana tri prsta
14.	POTKONJAK, Janko M, 1931. g. (62 g.)	Divoselo	ustrijeljen, pro- boden, odrezane genitalije
15.	RAJČEVIĆ, Milan M, 1962. g. (31 g.) retardirani invalid	Čitluk	uzrok smrti nepoznat: tijelo je većim dijelom spaljeno

16.	RAJČEVIĆ, Mile Sava Ž, 1930. g. (63 g.) znatne poteškoće pri hodanju	Čitluk	ustrijeljena, pre- rezan vrat
17.	VUJNOVIĆ, Ankica Ž, 1934. g. (59 g.)	Divoselo	vezana, pro- bodena i ustrijel- jena. Nekoliko prstiju amputi- rano.
18.	VUJNOVIĆ, Đuro M, 1918. g. (75 g.)	Divoselo	premlaćen i us- trijeljen
19.	VUJNOVIĆ, Stevo M, 1922. g. (71 g.)	nepoznato	premlaćen i us- trijeljen
20.	neidentificirana žen- ska osoba br. 1 stara 45-85 godina	nepoznato	povrede na glavi od udaraca tupim predmetom
21.	neidentificirana žen- ska osoba br. 2 stara 35-50 godina	nepoznato	premlaćena i us- trijeljena

VOJNICI:

22.	DESPIĆ, Stanko M, 1952. g. (41 g.)	Bosna	premlaćen i pro- bodan
23.	KRIVOKUĆA, Dane M, 1963. g. (30 g.)	Stikida, Gračac	ustrijeljen

Haaška optužnica protiv generala Bobetka

(20. rujna 2002.)*

PREDMET BR. IT-02-62-I
TUŽILAC MEĐUNARODNOG SUDA
PROTIV
Janka BOBETKA
OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, na osnovu svojih ovlasti iz članka 18 Statuta Međunarodnog suda, optužuje:

JANKA BOBETKA

za *ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI* i *KRŠENJA ZAKONA I OBİČAJA RATOVANJA*, kako slijedi:

OPTUŽENI

1. *Janko BOBETKO* rođen je 10. siječnja 1919. u selu Crnac u okolici Siska, u Hrvatskoj. Borio se u partizanskom pokretu otpora od 1941. do 1945. godine. Poslije rata je pohađao i završio Vojnu akademiju Jugoslavenske narodne armije (JNA).
2. Godine 1966. imenovan je načelnikom štaba i zamjenikom komandanta 5. vojne oblasti JNA (Hrvatska i Slovenija). Iz JNA je u mirovinu otišao 2. prosinca 1971. godine.

---

* Tog je datuma Haaško tužiteljstvo otpečatilo optužnicu koju je Sud potvrdio 17. rujna 2002.

3. Dana 10. travnja 1992., pokojni Franjo Tuđman, predsjednik Republike Hrvatske, dodijelio je *Janku BOBETKU* čin generala zbora Hrvatske vojske (HV) i imenovao ga zapovjednikom Južnog bojišta. Godine 1992. *Janko BOBETKO* je zapovijedao snagama HV-a koje su izvodile vojne operacije u području Dubrovnika, Ploča i u dolini Neretve.

4. Dana 7. rujna 1992. *Janko BOBETKO* je izabran u Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost Hrvatskog sabora, članom kojega je bio do 8. travnja 1994. godine. Dana 10. rujna 1992. imenovan je članom Vijeća za nacionalnu obranu Republike Hrvatske. Dana 20. siječnja 1993. imenovan je članom Vijeća obrane i nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske.

5. Dana 20. studenog 1992. *Janko BOBETKO* je imenovan načelnikom stožera HV-a, zamijenivši na toj dužnosti generala Antuna Tusa. Načelnikom stožera ostao je do umirovljenja 15. srpnja 1995. godine.

INDIVIDUALNA KRIVIČNA ODGOVORNOST I ODGOVORNOST NADREĐENOG

6. Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, *Janko BOBETKO* je bio načelnik Glavnog stožera HV-a, u činu generala zbora. Kao načelnik Glavnog stožera, imao je najviši zapovjedni položaj u HV-u, obnašajući vlast nad svim formacijama u okviru HV-a koje su bile podređene Glavnom stožeru i odgovarajući za njih. U tom svojstvu bio je izravno odgovoran glavnom zapovjedniku ("vrhovnom zapovjedniku"), predsjedniku Franji Tuđmanu, kome je bio prvim savjetnikom za vojna pitanja, a prvim vojnim savjetnikom bio je i ministru obrane Gojku Šušku.

7. Prirodom svoje visoke funkcije načelnika Glavnog stožera HV-a, *Janko BOBETKO* je imao središnju ulogu u razradi, planiranju, odobravanju, naređivanju i/ili izvršenju hrvatske vojne akcije u medačkom džepu u rujnu

1993. (dalje u tekstu: akcija "Medački džep"), tijekom koje su počinjena teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava i zločini protiv čovječnosti, na način kako se navodi u ovoj optužnici.

8. Prirodom svoje visoke funkcije načelnika Glavnog stožera HV-a, *Janko BOBETKO* je imao moć, ovlasti i dužnost da sprečava i kažnjava za povrede vojne stege te kršenja međunarodnog humanitarnog prava i zločine protiv čovječnosti, uključujući i dužnost iniciranja istraga i krivičnog gonjenja pri odgovarajućim organima.

9. *Janko BOBETKO* nije samo imao razloga da zna da su njemu podređene hrvatske snage odgovorne za progon i ubijanje srpskih civila i vojnika koji su se predali, te za pljačkanje i uništavanje zgrada i imovine tijekom akcije "Medački džep", nego i jest znao za ta djela budući da su ga o tome obavijestili njemu podređene visoke starješine HV-a i predstavnici međunarodne zajednice. Premda je znao da hrvatske snage čine rečene zločine, nije poduzeo potrebne i razumne mjere da ta djela spriječi, niti da kazni njihove počinitelje.

OPĆI NAVODI

10. Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica u Krajini, regiji Republike Hrvatske, postojalo je stanje oružanog sukoba, kako je opisano u ovoj optužnici.

11. *Janko BOBETKO* je individualno odgovoran za zločine za koje ga tereti ova optužnica, temeljem članka 7(1) Statuta Međunarodnog suda. Individualna krivična odgovornost uključuje planiranje, poticanje, naređivanje ili pomaganje i podržavanje na drugi način planiranja, pripreme ili izvršenja bilo kojeg od djela odnosno propusta iznijetih u ovoj optužnici.

12. *Janko BOBETKO* je također, ili alternativno, krivično odgovoran u svojstvu nadređenog za djela svojih podređenih, temeljem člana 7(3) Statuta Međunarodnog

suda. Nadređeni je krivično odgovoran za djela svojih podređenih onda kada je znao ili je bilo razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počinuti takva djela ili da su ih već počinili, a nije poduzeo potrebne i razumne mjere da ta djela spriječi ili da kazni njihove počinitelje.

13. Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, optuženi *Janko BOBETKO* je bio dužan pridržavati se zakona i običaja koji uređuju vođenje rata, uključivo i zajedničkog članka 3 Ženevskih konvencija iz 1949. godine.

14. Navedena djela ili propusti koji predstavljaju zločine protiv čovječnosti, zločine kažnjive po članku 5 Statuta Međunarodnog suda, bili su dio rasprostranjenog ili sustavnog napada na civilno stanovništvo, konkretno, civilno stanovništvo u medačkom džepu.

15. U ovoj optužnici, izrazom "hrvatske snage" označuju se i obuhvaćaju oružane snage Republike Hrvatske, to jest HV i postrojbe specijalnih snaga Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) koje su sudjelovale u akciji "Medački džep" i bile pod zapovjedništvom Zbornog područja HV-a Gospić.

16. Svakim korištenjem izraza "akcija "Medački džep" označuju se i obuhvaćaju sve akcije hrvatskih snaga u području medačkog džepa i u njegovoj neposrednoj okolini, opisane u paragrafima od 18 do 40 niže u tekstu.

17. Opći navodi sadržani u paragrafima od 10 do 16 ponavljaju se i uključuju u svaku od niže navedenih optužbi na koje se odnose.

ČINJENICE

18. Područje koje se u daljnjem tekstu naziva medačkim džepom prostire se oko četiri do pet kilometara u širinu i pet do šest kilometara u dužinu, a obuhvaća mjesta Divoselo, Čitluk i dio Počitelja, te brojne male zaseoke. Nalazilo se u sklopu samoproglashene Republike Srpske Krajine (Republika Srpska Krajina dalje u tekstu se navodi

kao RSK), južno od grada Gospića u Republici Hrvatskoj. To je bio u prvom redu seoski kraj, gdje se šume izmjenjuju s poljima. Prije napada je u tom području živjelo oko 400 civila Srba.

19. Nakon višestranačkih izbora održanih u Hrvatskoj 1990. godine, Hrvatska je 25. lipnja 1991. proglasila neovisnost. Mjesecima prije toga, postojao je oružani sukob između hrvatskih Srba i hrvatskih snaga. U rujnu 1991. godine hrvatska je vlada izjavila da hrvatski Srbi i JNA nadziru približno trećinu teritorija Hrvatske.

20. Dana 19. prosinca 1991. godine, Skupština Srpske autonomne oblasti Krajina, zajedno sa Srbima iz drugih dijelova Hrvatske, proglasila je neovisnost od Hrvatske i osnovala RSK, koji je imao vlastite vojne snage, Srpsku vojsku Krajine (SVK).

21. U veljači 1992. godine, u skladu s Vanceovim planom, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda formiralo je temeljem svojih ovlasti Zaštitne snage Ujedinjenih naroda (UNPROFOR) koje će biti razmještene u zone pod zaštitom Ujedinjenih naroda (UNPA zone) u Hrvatskoj. UNPA zone su bile područja Hrvatske u kojima su Srbi činili većinu ili značajnu manjinu stanovništva i u kojima su napetosti između dvije zajednice u nedavnoj prošlosti već dovele do oružanog sukoba. Postojale su četiri UNPA zone: Sektor sjever, Sektor jug, Sektor istok i Sektor zapad. Područja u rukama Srba i sporna područja u Hrvatskoj koja su ostala izvan područja UNPA općenito su se nazivala "ružičastim zonama". Medački džep se nalazio u jednoj takvoj "ružičastoj zoni", uz Sektor jug.

22. Godine 1992. i 1993., hrvatske snage su povele nekoliko vojnih akcija protiv RSK-a. Hrvatske snage su tim akcijama krenule na područja UNPA ili susjednih "ružičastih zona" na Miljevačkom platou u lipnju 1992., u okolici Masleničkog mosta u sjevernoj Dalmaciji u siječnju 1993., a u medačkom džepu u rujnu 1993. godine.

23. Hrvatski napad na medački džep otpočeo je granatiranjem tog područja u ranim jutarnjim satima 9. rujna 1993. godine. Oko 06:00 sati, hrvatske snage, u sastavu kojih su bile postrojbe HV-a iz Operativne zone Gospić, uključujući 9. gardijsku brigadu, 111. domobransku pukovniciju, domobransku bojnu iz Gospića, domobransku bojnu iz Lovinca, te postrojbe specijalnih snaga MUP-a, ušle su u medački džep. Nakon borbi koje su trajale oko dva dana, uspostavile su nadzor nad Divoselom, Čitlukom i dijelom Počitelja, nakon čega je hrvatska strana zaustavila napredovanje.

24. U to vrijeme Janko BOBETKO je bio načelnik Glavnog stožera HV-a, dok je vršitelj dužnosti zapovjednika Zbornog područja Gospić bio brigadir Rahim ADEMI. Pukovnik Mirko NORAC bio je zapovjednik 9. gardijske brigade.

25. Nakon intervencije predstavnika međunarodne zajednice, ubrzo poslije napada, otpočeli su politički i vojni pregovori između hrvatskih vlasti i vlasti RSK-a, a s ciljem obustave neprijateljstava i povlačenja hrvatskih snaga iz područja osvojenih tijekom akcije.

26. Rezultat tih pregovora bio je sporazum koji su 15. rujna 1993. godine potpisali general Mile Novaković za srpsku stranu, a za hrvatsku stranu general-bojnik Petar Stipetić. On je zapovijed da potpiše sporazum dobio od *Janka BOBETKA*.

27. Prema odredbama tog sporazuma, prekid vatre imao je nastupiti 15. rujna 1993. u 12:00 sati, a hrvatske snage trebale su napustiti područje u koje su ušle 9. rujna 1993. i nadzor nad medačkim džepom prepustiti UNPROFOR-u. Hrvatsko povlačenje iz Medačkog džepa dovršeno je 17. rujna 1993. u 18:00 sati.

28. Tijekom akcije "Medački džep", protupravno je lišeno života najmanje 100 Srba, uključujući 29 domaćih srpskih

civila, dok su drugi zadobili teške ozljede. Mnogi od ubijenih i ranjenih civila bili su žene i starije osobe. Hrvatske snage su lišile života i najmanje pet srpskih vojnika koji su bili zarobljeni i/ili ranjeni. Podaci o nekima od ubijenih – o 29 civila i 5 vojnika *hors de combat* – sadržani su u Prilogu 1 ove optužnice.

29. Otprilike 164 kuće, te 148 staja i gospodarskih zgrada, što čini većinu objekata u selima medačkog džepa, uništeno je, uglavnom paljenjem i eksplozivom, nakon što su hrvatske snage ostvarile efektivnu kontrolu. Znatno dio tog uništavanja dogodio se nakon prekida vatre 15. rujna 1993., a prije završetka hrvatskog povlačenja 17. rujna 1993. u 18:00 sati.

30. Tijekom navedenog razdoblja, hrvatske su snage i osobe u civilnoj odjeći pod nadzorom hrvatskih snaga, pljačkale imovinu srpskih civila. To je uključivalo osobne predmete, opremu za kućanstvo i građevinski materijal, namještaj, domaće životinje, poljoprivredne strojeve i drugu opremu.

31. Imovina u vlasništvu srpskih civila koja nije postala predmetom pljačke na gore opisani način, paljena je ili uništavana na druge načine. Oprema za kućanstvo i namještaj su uništavani, poljoprivredni strojevi rešetani mecima, domaće životinje ubijane, a bunari zagađeni.

32. Učinkom tih rasprostranjenih i sustavnih protupravnih djela tijekom hrvatske vojne akcije medački je džep postao potpuno nepogodnim za stanovanje. Sela u medačkom džepu su uništena, čime je srpsko civilno stanovništvo ostalo bez doma i sredstava za život.

OPTUŽBE TOČKA 1 (PROGONI)

33. Prije, za vrijeme i nakon hrvatske vojne akcije u medačkom džepu, od 9. rujna do 17. rujna 1993. ili do približno tog datuma, *Janko BOBETKO*, djelujući kao po-

jedinac i/ili u dogovoru s drugima, planirao je, poticao, naredio, počinio ili na druge načine pomogao i podržao planiranje, pripremu ili izvršenje progonâ srpskih civila iz medačkog džepa na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi.

34. Krivično djelo progona počinjeno je na sljedeći način:

a) protupravnim lišavanjem života najmanje 100 srpskih civila i zarobljenih i/ili ranjenih vojnika iz medačkog džepa. Podaci o nekima od ubijenih kao primjer se iznose u Prilogu 1 ove optužnice;

b) okrutnim i nečovječnim postupanjem sa srpskim civilima i zarobljenim i/ili ranjenim vojnicima iz medačkog džepa putem, među ostalim, nanošenja teških tjelesnih ozljeda vatrenim oružjem, ubodima, odsijecanjem prstiju, teškim premlaćivanjem, paljenjem tijela cigaretama, gaženjem tijela, vezanjem tijela za automobil i povlačenjem niz cestu, osakaćivanjem i drugim oblicima zlostavljanja. Podaci o nekima od tih djela okrutnog i nečovječnog postupanja kao primjer se iznose u Prilogu 2 ove optužnice;

c) teroriziranjem uglavnom srpskog civilnog stanovništva medačkog džepa putem, među ostalim, sakaćenja i oskrvnuća tijela Boje PJEVAĆ, javnog lišavanja života Boje VUJNOVIĆ tako što je živa zapaljena uz istodobne poruge, izricanjem namjere da se pobiju svi civili, pisanjem rasističkih natpisa po zgradama, ostavljanjem zlokobnih i prijetećih poruka na jednoj uništenoj zgradi, a posljedica svega toga bila je da je civilno stanovništvo bilo prisiljeno ostaviti svoje domove i imovinu i trajno napustiti to područje;

d) uništavanjem osobne imovine srpskih civila u medačkom džepu. Dana 9. rujna 1993. ili nakon tog datuma, hrvatske snage u tom području sustavno su uništile ukupno oko 164 kuće i 148 drugih zgrada (i sve što se u njima nalazilo) podmetanjem eksploziva i paljenjem, kao i

na načine opisane u paragrafima od 29 do 31 ove optužnice. To je uništavanje nesmanjenom žestinom trajalo sve do završetka povlačenja hrvatskih snaga 17. rujna 1993. godine;

e) sustavnim pljačkanjem imovine srpskih civila za vrijeme i nakon vojne akcije u medačkom džepu koje su vršili elementi hrvatskih snaga u sprezi sa civilima, Hrvatima, koji su nezakonito otuđivali osobne stvari, naprimjer električne aparate i namještaj iz zgrada koje su bile uništene prije ili nakon toga, odvozili stoku i poljoprivredne strojeve, demontirali zgrade i kamionima odvozili njihove dijelove, kao i na načine opisane u paragrafu 30 ove optužnice.

35. Alternativno, *Janko BOBETKO* je znao, ili je bilo razloga da zna, da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno njemu podređene snage, čine djela opisana u paragrafu 34, ili da su ih već počinile. *Janko BOBETKO* nije poduzeo potrebne i razumne mjere da spriječi činjenje takvih djela ili da kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima *Janko BOBETKO* počinio je:

Točka 1: Progone na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi, ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv po članku 5(h) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKE 2 i 3 (UBOJSTVO)

36. *Janko BOBETKO* je znao ili je bilo razloga da zna da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno njemu podređene snage, u razdoblju od 9. rujna do približno 17. rujna 1993. vrše protupravno lišavanje života najmanje 100 srpskih civila i zarobljenih i/ili ranjenih vojnika iz medačkog džepa, ili da su to činile. *Janko BOBETKO* nije poduzeo potrebne i razumne mjere da spriječi činjenje takvih djela ili da kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima *Janko BOBETKO* počinio je:
Točka 2: Ubojstvo, ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI kažnjiv po članku 5(a) u vezi s člankom 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

Točka 3: Ubojstvo, KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA sankcionirano zajedničkim člankom 3(1)(a) Ženevske konvencije iz 1949. godine, kažnjivo po članku 3 u vezi s člankom 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKA 4 (PLJAČKANJE IMOVINE)

37. Od 9. rujna 1993. do približno 17. rujna 1993., pljačkana je imovina srpskih civila, stanovnika medačkog džepa. *Janko BOBETKO*, djelujući kao pojedinac i/ili u dogovoru s drugima, planirao je, poticao, naredio, počinio ili na druge načine pomogao i podržao planiranje, pripremu ili izvršenje pljačke imovine srpskih civila u medačkom džepu. Podaci o nekim od sela, zaselaka ili područja u kojima su počinjena djela pljačkanja imovine iznose se u Prilogu 3 ove optužnice.

38. Alternativno, *Janko BOBETKO* je znao ili je bilo razloga da zna da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno njemu podređene snage, čine djela opisana u paragrafu 37 gore u tekstu, ili da su ih već počinile. *Janko BOBETKO* nije poduzeo potrebne i razumne mjere da spriječi činjenje takvih djela ili da kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima *Janko BOBETKO* počinio je:

Točka 4: Pljačkanje javne ili privatne imovine, KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA kažnjivo po članku 3(e) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TOČKA 5 (BEZOBZIRNO RAZARANJE GRADOVA, NASELJA ILI SELA)

39. Od 9. rujna 1993. do približno 17. rujna 1993., uništena je većina srpskih sela u medačkom džepu. *Janko*

BOBETKO, djelujući sam i/ili u dogovoru s drugima, planirao je, poticao, naredio, počinio ili na druge načine pomogao i podržao planiranje, pripremu ili izvršenje uništavanja imovine srpskih civila u medačkom džepu. Podaci o nekim od sela, zaselaka ili područja u kojima su počinjena djela bezobzirnog razaranja iznose se u Prilogu 3 ove optužnice.

40. Alternativno, *Janko BOBETKO* je znao ili je bilo razloga da zna da hrvatske snage pod njegovim zapovjedništvom, vodstvom i/ili kontrolom, odnosno njemu podređene snage, čine djela opisana u paragrafu 39 gore u tekstu, ili da su ih već počinile. *Janko BOBETKO* nije poduzeo potrebne i razumne mjere da spriječi činjenje takvih djela ili da kazni njihove počinitelje.

Tim djelima i propustima *Janko BOBETKO* počinio je:

Točka 5: Bezobzirno razaranje gradova, naselja ili sela, KRŠENJE ZAKONA I OBIČAJA RATOVANJA kažnjivo po članku 3(b) u vezi s člancima 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

/potpisano/

Carla Del Ponte,
tužilac

[pečat Tužilaštva]

Dana 23. kolovoza 2002.,
U Hagu, Nizozemska

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-02-62-I

PRILOG 1 OPTUŽNICE

Točka 1 – Progoni (protupravno lišavanje života) i točke
2 i 3 – (ubojstvo)

CIVILI:

R. br.	Ime, spol (M ili Ž), datum rođenja i približna dob, eventualna invalidnost	Po-rijeklo	Uzrok smrti	Približan datum smrti	Približno mjesto smrti
1.	BJEGOVIĆ, Bosiljka Ž, 1919. (74 g.), slijepa	Di-vo-selo	ustrije-ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
2.	BJEGOVIĆ, Milka Ž, 1947. (46 g.)	Di-vo-selo	ustrije-ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	između Čitluka i Počitelja
3.	JOVIĆ, Anđa Ž, 1933. (60 g.)	nepoz-nato	premla-ćena i ustrije-ljena	11. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Čitluka
4.	JOVIĆ, Dmtar M, 1938. (55 g.) znatne poteškoće pri hodanju	Di-vo-selo	ustrije-ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka

5.	JOVIĆ, Mara Ž, 1939. (44 g.)	Divoselo	premla ćena i ustrije- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
6.	KRIČKOVIĆ, Sara Ž, 1922. (71 g.)	Čitluk	zaklana	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
7.	KRIČKOVIĆ - ZIVIČIĆ, Lju- bica Ž, 1929. (64 g.)	Čitluk	ustrije- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
8.	KRAJNOVIĆ, Đuro M, 1907. (86 g.)	Čitluk	ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
9.	KRAJINOVIĆ, Nedeljka Ž, 1921. (72 g.)	Čitluk	spa- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
10.	KRAJNOVIĆ, Pera Ž, 1907. (86 g.)	Čitluk	spa- ljena	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Čitluka
11.	KRAJNOVIĆ, Stana Ž, 1926. (67 g.)	Čitluk	spa- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	Područje Čitluka
12.	PEJNOVIĆ, Mile M, 1935. (58 g.)	Donje Selo	ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela

13.	PJEVAĆ, Boja Ž, 1925. (68 g.)	Čitluk	ustrije- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
14.	POTKONJAK, Janko M, 1931. (62 g.)	Di- voselo	ustrije- ljen, izbo- den	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
15.	RAJČEVIĆ, Milan M, 1962. (31 g.) fizički i mentalno hendikepiran	Čitluk	spaljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
16.	RAJČEVIĆ, Mile Sava Ž, 1930. (63 g.) znatne poteškoće pri hodanju	Čitluk	ustrije- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	između Čitluka i Počitelja
17.	VUJNOVIĆ, Ankica Ž, 1934. (59 g.)	Di- voselo	izbo- dena i ustrije- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela
18.	VUJNOVIĆ, Đuro M, 1918. (75 g.)	Di- voselo	premla- ćen i ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
19.	VUJNOVIĆ, Stevo M, 1922. (71 g.)	nepozn- ato	premla- ćen i ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela

20.	VUJNOVIĆ, Nikola M, 1947. (46 g.)	Di- voselo	ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela
21.	VUJNOVIĆ, Momčilo M, 1936. (57 g.)	Di- voselo	ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela
22.	JELAČA, Ljil- jana Ž, 1956. (37 g.)	Gračac	ustrije- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela
23.	MATIĆ, Milan M, 1949. (44 g.)	Di- voselo	ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela
24.	VUJNOVIĆ, Boja Ž, 1909. (84 g.)	Čitluk	spa- ljena	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Čitluka
25.	JERKOVIĆ, Nikola M, 1961. (32 g.)	Čitluk	ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
26.	VUJNOVIĆ, Nikola M, 1954. (39 g.)	Di- voselo	ozljede od eksplo- zije	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela
27.	POTKONJAK, Marko M, 1939. (54. g.)	Di- voselo	rana od šrap- nela	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka

28.	VUJNOVIĆ, Branko M, 1948. (45 g.)	Di- voselo	ustrije- ljen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Medaka
29.	KRAJNOVIĆ, Štefica Ž, 1928. (65 g.)	Čitluk	ustrije- ljena	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka

VOJNICI (*hors de combat*)

30.	DESPIĆ, Stanko M, 1952. (41 g.)	Bosna	premla- ćen i izbo- đen	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Divosela
31.	BASARA, Žel- jko M, 1971. (22 g.)	Donji Lapac	ustrije- ljen	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Počitelja
32.	ČIGANOVIĆ, Milorad M, 1957. (36 g.)	Donji Lapac	ustrije- ljen	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Počitelja
33.	JOVIĆ, Milan M, 1949. (44 g.)	Čitluk	rane od pro- jektila na glavi i prsima	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
34.	ČOPIĆ, Željko M, 1958. (35 g.)	Donji Lapac	uzrok smrti nepo- znat*	između 9. i 17. rujna 1993.	Debela Glava

* Posljednji put viđen 9. rujna 1993. oko 13:00 ili 14:00 sati, na proplanku u šumi u blizini Debele Glave. Kratko vrijeme potom čuli su se pucnji. Identitet pokojnika utvrđen je na temelju uzoraka DNK-a uzetih s posmrtnih ostataka iz masovne grobnice u Gospiću u travnju 2000. godine

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD ZA BIVŠU
JUGOSLAVIJU

PREDMET BR:

PRILOG 2 OPTUŽNICE

Točka 1 – Progon (okrutno i nečovječno postupanje)
CIVILI i VOJNICI (hors de combat)

R. br.	Ime, spol (M ili Ž)	Po-rijeklo	Uzrok smrti	Približan datum smrti	Približno mjesto smrti
1.	MATIĆ, Janja Ž	Di-vošelo	rane od šrapnela	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Čitluka
2.	MATIĆ, Marija Ž	Di-vošelo	rane od šrapnela	10. rujna 1993.	područje Počitelja
3.	RAJČEVIĆ, Anka Ž	Čitluk	rane od vatrenog oružja	između 9. i 17. rujna 1993.	područje Čitluka
4.	RAJČEVIĆ, Ivanka Ž	Čitluk	rane od šrapnela	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Čitluka

5.	RAJČEVIĆ, Milan M	Čitluk	rane od granate	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Počitelja
6.	Anonimni svje- dok br. 4	Donji Lapac	premla ćen	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Debele Glave
7.	DIVJAK, Vladi- mir M	Donji Lapac	rane od granate	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Debele Glave
8.	JOVIĆ, Stevo M	Di- voselo	rane od va- trenog oružja	9. rujna 1993. ili oko tog datuma	područje Počitelja
9.	STOJISAVLJE- VIĆ, Nikola, M	Donji Lapac	rane od va- trenog oružja	između 9. i 17. rujna 1993.	između Počitelja i Čitluka

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD ZA BIVŠU
JUGOSLAVIJU

PREDMET BR:

PRILOG 3 OPTUŽNICE

Točka 4 – (pljačkanje imovine)

i

točka 5 (bezobzirno razaranje)

Sela, zaseoci ili područja u medačkom džepu u kojima su između 9. i 17. rujna 1993. počinjeni djelomična ili potpuna pljačka i/ili bezobzirno razaranje imovine.

Divoselo, Veliki Kraj, Strunići, Čitluk, Raičevići, Rogići, Krajinovići, Potkonjaci, Počitelj, Donje Selo, Drljići, Sitnik

Pismo predsjednika Vlade RH
Ivice Račana haaškoj tužiteljici
Carli del Ponte

(18. lipnja 2001.)*

Nj.E. Carla Del Ponte
Tužiteljica
Međunarodni kazneni sud
za bivšu Jugoslaviju Haag,
Nizozemska

Ekscelencijo,

Uvjeren sam da ćete se složiti kako je u posljednjih godinu i pol ostvarena uzorna suradnja hrvatske Vlade i Vašeg ureda, i to bez obzira na nacionalnost žrtava ili počinitelja zločina koji su bili predmet Vaših istraga. Ilustracije radi, spomenuo bih kako je hrvatska Vlada u tom periodu predala preko 1000 dokumenata koje je Vaš Ured zatražio, a odnose se na zločine počinjene na području Republike Hrvatske. Od tog broja njih se preko 200 odnosi na istrage koje provodite zbog mogućih zločina počinjenih za vrijeme operacija «Medački džep», «Bljesak» i «Oluja». Kada su u pitanju te istrage, Vašim su istražiteljima omogućeni razgovori sa svim osobama za koje ste to zatražili, uključujući i načelnika Glavnog stožera OS RH. Pored toga, omogućen im je uvid u urudžbene knjige i ratne dnevnike pojedinih postrojbi HV-a, pružena im je

---

* To je pismo premijer Račan dao objaviti u hrvatskim medijima tek 27. srpnja 2001.

sva moguća pomoć kod ekshumacija u Gospiću i Kninu, kao i svi drugi zatraženi oblici pomoći.

Hrvatska Vlada prišla je suradnji s Vašim uredom otvoreno i u želji da ne samo ispuni svoje međunarodno-pravne obveze, već i da zajedno s Vama, radi na ispunjenju svog strateškog cilja, a to je kažnjavanje ratnih zločina i prikazivanje stvarne slike o zbivanjima tijekom Domovinskog rata. Uvjereni smo da je istina najbolji način za postizanje ne samo pravednosti i trajnog mira već i za uspostavu pravne države i čuvanje vrijednosti Domovinskog rata. Ujedno je to temelj za izgradnju demokratske i suvremene države. Izuzetno veliko ohrabrenje Vladi u tom smjeru bila su Vaša uvjeravanja i postignuti dogovori kako Vaš ured u svojem radu neće kriminalizirati Domovinski rat i posebno oslobodilačke akcije Oružanih snaga Republike Hrvatske te dovoditi u pitanje njihovu legitimnost kao i to da se pri optuživanju neće primjenjivati isključivo kriterij zapovjedne odgovornosti već će se uvijek raditi i o izravnoj odgovornosti pojedinaca. Složili smo se i u tome da svaka optužnica treba biti utemeljena na konkretnim dokazima, te kako postojanje sumnje da su pojedini optuženici počinili kaznena djela za koja ih se tereti treba biti razvidno i iz samih optužnica.

Temeljem tih stajališta i dogovora, u više ste navrata preformulirali svoje zahtjeve što je omogućilo hrvatskoj Vladi da u potpunosti surađuje s Vašim uredom sukladno stavovima Hrvatskog sabora i Vlade, te pozitivnim propisima Republike Hrvatske uz istodobnu zaštitu interesa Vaših istraga. Želio bih iskoristiti ovu priliku i naglasiti kako će hrvatska Vlada, u skladu s postignutim dogovorima, nastaviti s punom suradnjom s Vašim uredom.

Na žalost, tekst optužnica koje je Vaš ured podigao protiv generala Gotovine i Ademija ne slijedi u potpunosti naše dogovore i otvara određena pitanja. Ne ulazeći u pitanja utvrđivanja bilo čije krivnje ili nevinosti, što je stvar Suda i

u što Vlada ne smije i ne želi ulaziti, želio bih ukazati na određene segmente tih optužnica koji su problematični za Vladu. Budući da je optužnica protiv Ante Gotovine opširnija i kompleksnija, osvrnut ću se na nju, s tim da se neki prigovori odnose i na optužnicu protiv Rahima Ademija.

Iz teksta optužnice može se zaključiti kako se ona isključivo temelji na zapovjednoj odgovornosti. Nigdje se niti ne daje naznaka izravne povezanosti generala Gotovine s pojedinim zločinom, osim kroz činjenicu njegove funkcije i mjesta u zapovjednom lancu.

Optužnica barata s postavkom da je Gotovina zajedno s drugima, uključujući i tadašnjeg predsjednika Republike planirao, poticao ili na drugi način počinio kazneno djelo progona, prisilne deportacije i raseljavanja srpskog stanovništva iz Republike Hrvatske i to dijelom kroz provedbu oslobodilačke operacije «Oluja». Može se steći dojam kako je ovakvim navodima optužnica usmjerena upravo na kriminalizaciju ove akcije i posredno na poricanje njene legitimnosti.

Potvrda ovakvog dojma je i navod iz optužnice da je «kumulativni učinak ovih protupravnih radnji (ubojstava, pljačkanja javne ili privatne imovine i uništavanja imovine) bila deportacije i/ili raseljavanje krajinskih Srba širokih razmjera u Bosnu i Hercegovinu i Srbiju. Procjenjuje se da je riječ o 150 000 – 200 000 ljudi». Ovakav navod nije točan i to iz dva razloga: prvo, jer je notorna činjenica da se srpsko stanovništvo iselilo odmah na početku akcije i to po nalogu svojeg vodstva, prije no što je uopće došlo u kontakt s «hrvatskim snagama» i drugo, jer se brojka od 150–200 tisuća iseljenih krajinskih Srba odnosi na područje cijele tzv. Krajine, a ne na «Sektor Jug» na koji se odnosi optužnica.

Optužnica nadalje navodi da su zločine počinile «hrvatske snage» koje definira kao «HV, Hrvatsko ratno zrakoplovstvo, specijalnu policiju i vojnu policiju Republike

Hrvatske». Ovakav navod je neprihvatljiv jer se njime inkriminiraju Oružane snage Republike Hrvatske u cjelini. Tek treba utvrditi da li su i koje zločine počinili pripadnici «hrvatskih snaga», a koje eventualno druge osobe koje se nikako ne mogu okarakterizirati kao hrvatske snage. Svaki počinitelj ratnog zločina ima ime i prezime i njegova krivnja treba biti individualizirana. Na žalost, izraz «hrvatske snage» ostavlja mogućnost za interpretaciju da se radi o nekoj vrsti kolektivne krivnje.

Optužnica u jednom svom dijelu uvodi odgovornost po zapovjednoj odgovornosti i za ubojstva i druga kaznena djela čiji su počinitelji procesuirani pred sudovima u Republici Hrvatskoj. Tako npr. ubojstvo 17 osoba u selima Gosići i Varivode koje optužnica stavlja na teret Gotovini, procesuirano je pred nadležnim sudom i počinitelji su bili osuđeni na zatvorske kazne. Nakon žalbe Državnog odvjetništva, Vrhovni sud Republike Hrvatske ukinuo je presude i predmet vratio na ponovno suđenje koje je u tijeku. Slična je situacija i s nekim drugim slučajevima ubojstva koji se navode u optužnici.

Osvrnuo bih se i na neke tvrdnje koje se navode u poglavlju «dopunske činjenice» i koje optužnicu stavljaju u, za nas, teško prihvatljiv kontekst. Osnovni problem je u izostanku definiranja tzv. Krajine kao samoproglašene, nelegitimne i pobunjeničke tvorevine, čime se otvara i pitanje postojanja odgovornosti Miloševića i njegovih suradnika za agresiju i zločinačke posljedice pokušaja stvaranja «velike Srbije». Uvjeren sam da svaki pokušaj prikazivanja novije povijesti ovih prostora, a poglavito počinjenih zločina mora polaziti od Miloševića i njegovih suradnika koji su pokrenuli lanac zločina i bez čijeg djelovanja ne bi bilo niti rata niti ratnih zločina. Također se ne ukazuje na činjenicu da je velik dio hrvatskog područja bio okupiran, na ulogu JNA, te na etničko čišćenje Hrvata i brojne zločine počinjene nad Hrvatima upravo na po-

dručju tzv. Krajine u razdoblju koje je prethodilo akcijama Oružanih snaga Republike Hrvatske. Neki navodi su i činjenično netočni, tako se npr. tvrdi da su, između ostalih, i općine Zadar i Šibenik bile dio tzv. Krajine što nije točno.

Pojedine dijelove ovako postavljenih optužnica smatram dvojbena i neprihvatljivim ne samo kao predsjednik Vlade, već i kao građanin Republike Hrvatske. Dobro bi bilo da optužnice razumije i prihvati velika većina građana Republike Hrvatske, a ne da one eventualno posluže kao oružje snagama koje se opiru suradnji s Tribunalom i progonu ratnih zločina. Hrvatska Vlada može biti dovedena u položaj da poštujući svoje strateško opredjeljenje i međunarodne obveze provodi optužnice koje joj u nekim svojim dijelovima ne mogu biti prihvatljive. Dugoročno, ovakve optužnice ne samo da mogu biti na štetu Republici Hrvatskoj i Tribunalu, već bi mogle ugroziti i ostvarenje pravde, te dovesti i do novih podjela i osjećaja nepravdi što bi moglo ugroziti projekt uspostave trajnog mira na ovim područjima. Dopustite mi da iznesem osobni stav kako optužnice moraju biti razumljive i jasne kako onim ljudima na koje se odnose, tako i onima u čijem se interesu podnose. Jedan od ključnih elemenata kako se to može postići je uspostavljanje jasne veze između optuženih osoba i konkretnih zločina koji im se stavljaju na teret.

Trenutak u kojem su podignute ove optužnice predstavlja dodatni problem jer se Vlada Republike Hrvatske dovodi u situaciju da uhićuje i izručuje svoje državljane optužene za navodne zločine počinjene 1993. i 1995. godine, prije no što su Slobodan Milošević, Ratko Mladić, Goran Hadžić i drugi, od kojih neki sudjeluju u javnom i političkom životu SRJ, uopće optuženi za zločine počinjene u Republici Hrvatskoj još 1991. god. Štoviše, druge osobe koje su davno optužene i nalaze se u SRJ (npr. Martić, Šljivančanin, Mrkšić i Radić) nisu ni blizu uhićenja i predaje Tribunalu. Mislim da interesi pravednosti i istine, te boljeg

razumijevanja i prihvaćanja rada Vašeg ureda nameću potrebu da se optužnice i izručenja građana Republike Hrvatske vežu uz izručenja osoba iz SRJ, poglavito onih koji su i inicirali lanac zločina i bez kojih ne bi ni bilo rata na ovim područjima.

Završno, želio bih Vaš Ekscelenciju u svoje osobno ime i u ime članova hrvatske Vlade zamoliti da razmotrite ove primjedbe i ukoliko to nadete za potrebno, ispitajte sporne navode u optužnicama i izmijenite ih na način da poštuju kriterije za koje ste u više navrata naglasili da su rukovodeći u Vašem radu. Uvjeren sam da bi to bio izuzetan doprinos progonu ratnih zločina i uspostavi trajnog mira na ovim područjima. Sve drugo nas može dovesti u situaciju u kojoj će biti na gubitku ne samo hrvatska Vlada i Tribunal, već i svi građani Republike Hrvatske. Bilo bi loše da Vaš ured u ostvarenju svog plemenitog cilja makar i nehotice napravi nepravdu i time nanese neprocjenjivu štetu pozitivnim procesima u Republici Hrvatskoj. Demokratska vlast u Hrvatskoj ne želi «gurati loše stvari pod tepih», upravo suprotno, želi da se utvrdi istina i kazne odgovorni za sve ratne zločine, bilo da će to napraviti hrvatsko pravosuđe, bilo Tribunal.

Molim Vas da u tom cilju razmotrite ovo pismo koje je moje osobno obraćanje Vama u želji da naša suradnja osigura ostvarivanje zajedničkog cilja – procesuiranja ratnih zločina i time doprinese sprečavanju njihovog ponavljanja i pružanju pune satisfakcije svim žrtvama.

Koristim ovu priliku, Ekscelencijo, da Vam uputim izraze mog osobitog štovanja.

PREDSJEDNIK VLADE
Ivica Račan

I. žalba koju je Vlada RH
uputila Haaškom sudu
u *slučaju Bobetko*

(27. rujna 2002.)

PREDMET BR. IT-02-62-I

PRED ŽALBENIM VIJEĆEM

Pred: Žalbeno vijeće

Tajnik: Gosp. Hans Holthuis

Datum podneska: 27. rujna 2002.

TUŽITELJ
protiv
JANKA BOBETKA

MOLBA REPUBLIKE HRVATSKE ZA PODNOŠENJE
INTERLOKUTORNE ŽALBE NA NALOG ZA
UHIĆENJE I NALOG ZA PREDAJU

OD 20. RUJNA 2002. GODINE

Ured Tužiteljice:

Gđa. Carla Del Ponte

Podnositelj molbe Republika Hrvatska

I. UVOD

1. Dana 20. rujna 2002. godine sudac Međunarodnog suda za kazneni progon osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine (u nastavku MKSJ) izdao je nalog za uhićenje i nalog za predaju tom sudu Janka Bobetka, umirovljenog generala zbora Hrvatske vojske, rođenog 10. siječnja 1919. godine u okolici Siska, u Republici Hrvatskoj. Istim aktom upućene su vlasti Republike Hrvatske da traže, uhite i predaju MKSJ imenovanu osobu.

2. Pravni temelj za izdavanje rečenih naloga sudac nalazi u činjenici da je protiv Janka Bobetka Ured tužiteljice MKSJ dana 26. kolovoza 2002. godine podigao optužnicu koju je sudac potvrdio dana 17. rujna 2002. godine, sve na temelju članaka 19. (2) i 29. Statuta MKSJ te pravila od 54. do 61. Pravilnika o postupku i dokazima (u nastavku PPD) MKSJ.

3. Navedeni nalozi te navedena optužnica zaprimljena je u Uredu Vlade Republike Hrvatske za suradnju s MKSJ dana 23. rujna 2002. godine, osobnom dostavom predstavnika Ureda MKSJ u Zagrebu, Republika Hrvatska.

4. Podignutom optužnicom tereti se Janko Bobetko da je prije, za vrijeme i nakon hrvatske vojne akcije u Medačkom džepu od 9. rujna do 17. rujna 1993. godine, ili približno do tog datuma, počinio više kaznenih djela predviđenih po člancima 5. (h), 3. (1) (a), 3. (1) (e), 3. (1) (b), sve u vezi članka 7. (1) i 7. (3) Statuta MKSJ. Opći činjenično-pravni okvir navedene optužnice (para. 10, str.3) jest tvrdnja optužnice da je tijekom čitavog vremena na koje se odnosi optužnica u predjelu Krajine, regije Republike Hrvatske, postojalo stanje oružanog sukoba.

5. Žalitelj smatra da navedenu optužnicu te priležće naloge za uhićenje i predaju treba pravno razmatrati u

jedinstvenom aspektu; tj. ovi pravni akti predstavljaju za-pravo jednu cjelinu koja se u pravnoj formi reflektira na obvezu i način postupanja žalitelja u odnosu na traženje MKSJ. Žalitelj nadalje smatra da je ovlašten postupati pred MKSJ u konkretnoj procesnoj situaciji, a u smislu odredbi Pravila 54. i 54. bis PPD s obzirom da je direktno pozvan i obavezan na postupanje sukladno nalogu o uhićenju i predaji.

II. OBRAZLOŽENJE

6. Odredbom Pravila 54. PPD utvrđuje se da sudac *može* izdavati naloge za uhićenje i predaju potrebne za vršenje istrage ili pripremu suđenja. (Pravilo 54.: "Na zahtjev jedne stranke ili *proprio motu*, sudac ili raspravno vijeće *mogu* izdati naredbe, sudske pozive, subpoene, naloge i naredbe za transfer koji *su potrebni* za provođenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja.)

Odredbom Pravila 47. (H) (i) utvrđuje se da sudac *može* izdati nalog za uhićenje u skladu sa pravilom 55. (A). Pravilo 47. (H)(i): "Nakon potvrde nekih ili svih točaka optužnice, (i) sudac *može* izdati nalog za uhićenje, u skladu s potpravilom 55. (A), te bilo koju drugu naredbu, u skladu s člankom 19. Statuta, (ii) osumnjičenik stječe status optuženika.

7. Pravnom analizom citiranih odredbi može se zaključiti da one nisu imperativne nego fakultativne naravi, tj. Sudac nije obavezan po PPD ili Statutu MKSJ da obligatorno *mora* izdati nalog za uhićenje. Sudac to *može* učiniti, ali pod uvjetom da je to potrebno za vršenje istrage ili pripremu suđenja. Ovako intonirano pravno pravilo nužno upućuje da je Sudac, prije nego što je izdao nalog za uhićenje, trebao zatražiti od Tužiteljice (u nastavku: UT) da priloži dokaze koji bi upućivali na nužnost izdavanja naloga za uhićenje. Svoj stav žalitelj temelji na analognoj primjeni Pravila 54. bis PPD (Pravilo 54. bis: "Stranka može zahtijevati prema Pravilu 54. da država preda doku-

mente ili podatke koji će koristiti pred nadležnim sucem ili raspravnim vijećem ...) koje obvezuje stranu koja traži izdavanje naloga, ovdje UT, da Sucu mora podnijeti pismeni zahtjev uz obrazloženje zbog kojeg razloga zahtjeva određeno postupanje Suca prema državi na koju bi se nalog trebao primijeniti. Tek nakon tako obrazloženog i podnesenog pismenog zahtjeva, Sudac *može* izdati nalog za uhićenje. Prema tome, *conditio sine qua non* pravilnog i pravednog postupanja Suca je:

1. pismeni zahtjev UT uz obrazloženje potrebe za izdavanje traženog naloga za uhićenje
2. mogućnost izdavanja naloga za uhićenje uvjetovana nužnošću za potrebe pripreme i vođenja suđenja
3. obrazloženi stav Suca o odlučnim činjenicama koje upućuju na potrebu izdavanja naloga za uhićenje u svrhu pripreme i vođenja suđenja

8. U konkretnom slučaju nalog za uhićenje i nalog za predaju Janka Bobetka MKSJ kojim se traži suradnja i postupanje Republike Hrvatske, ne sadrži nikakve argumente niti obrazloženje koje bi upućivalo na zaključak da je izdavanje tih naloga bilo neophodno za pripremu i vođenje suđenja. Nije razvidno da li su, prije izdavanja naloga za uhićenje, poduzete ikakve radnje u cilju ostvarenja cilja koji se želi postići izdavanjem naloga za uhićenje. UT nije uopće zatražio predraspravno ispitivanje Janka Bobetka kao eventualnog osumnjičenika niti je imenovanom uputio bilo kakav poziv radi takvog ispitivanja. UT dakle nema podataka o tome da li bi se Janko Bobetko odazvao pozivu na ispitivanje, nastavno i pozivu na dobrovoljno sudjelovanje na glavnoj raspravi pred raspravnim vijećem MKSJ. Nasuprot tome, UT jednostrano i neutemeljeno zaključuje da se sudjelovanje u postupku pred MKSJ može osigurati jedino i isključivo primjenom pritvora protiv optuženika. Posljedično ovakvom stavu UT, Sudac je izdao

sporni nalog za uhićenje bez da je obrazložio potrebu izdavanja tog naloga u skladu s odredbom Pravila 54. PPD.

9. Ovakvo postupanje i pravni stav Suca nije utemeljeno na pravnim pravilima MKSJ, a ujedno je direktno suprotno temeljnom institutu kaznenog prava – načelu proporcionalnosti. (Principle of proportionality) Ovo načelo, koje je općeprihvaćeno u svim pravnim sustavima civiliziranih zemalja, uči nas da se mjere prisile u kaznenom postupku moraju primjenjivati sukcesivno, tj. da nema mjesta primjeni teže procesne mjere dok nije iscrpljena mogućnost primjene lakše mjere. Načelo govori o tome da se, uvažavajući temeljno ljudsko pravo na pravedno i pošteno suđenje, prema osumnjičeniku/optuženiku mora primijeniti najblaža mjera osiguranja prisustva u postupku kojom je moguće to prisustvo osigurati. Analogno, u međunarodnom pravu ovo se načelo očituje kao:

"...Načelo prema kojem primjena sile mora biti razmjerna prijetnji ili opasnosti koja je izazvala primjenu sile ..." (Black's Law Dictionary, sedmo izdanje, St.Paul, Minn.,1999., str. 1235)

To znači da postupovne mjere nikada ne smiju biti kapriciozne ili pretjerane i ukoliko je svrhu moguće postići korištenjem blaže mjere, potrebno je primijeniti takvu mjeru. Opće načelo proporcionalnosti mora se poštivati u svakom slučaju kada je to primjereno, nužno i kada su njegov stupanj i opseg u razumnom odnosu prema predviđenom cilju što predstavlja proporcionalnost u najužem smislu. (Slučaj Blagojević i dr. Br. IT.02-60-PTI).

Kao što je rečeno, Janko Bobetko je osoba koja je navršila 83 godine života, vrlo je slabog zdravstvenog stanja i pokretljivosti, tako da uopće ne izlazi iz kruga svoje kuće u Zagrebu. Žalitelj je u tom smislu pripravan dostaviti žalbenom vijeću kompletnu liječničku dokumentaciju koja upućuje na navedenu tvrdnju. U tom smislu molbi se

prilažu najnoviji liječnički nalazi o izuzetno teškom i pogoršavajućem zdravstvenom stanju optuženika. Prema tome, doista ne postoje nikakve okolnosti koje bi upućivale na zaključak da Janko Bobetko predstavlja opasnost za potencijalne svjedoke ili žrtve. Nadalje, žalitelj je spreman predočiti žalbenom vijeću svoje najčvršće garancije da će Janko Bobetko, u okviru rečenih mogućnosti, sudjelovati u budućem postupku. Sukladno rečenom, žalitelj tvrdi da su u konkretnom slučaju ispunjeni svi uvjeti koji prema praksi MKSJ moraju biti ispunjeni prilikom donošenja odluke o privremenom oslobađanju pritvorenika. Prema tome, ukoliko su svi takvi uvjeti ispunjeni, tada doista nema razloga da se pritvor i uhićenje uopće naređuje. U tom smislu žalitelj je spreman ovaj stav i tvrdnju podrobnije elaborirati u budućem žalbenom podnesku.

Žalitelj smatra da je uslijed ovih nedostataka nalog za uhićenje i predaju pravno neutemeljen i stoga podložan pravnom preispitivanju i ocjeni žalbenog vijeća.

III. PRAVNI INTERES

10. Republika Hrvatska sagledava svoj pravni interes u predmetnom slučaju u činjenici da je izravno involvirana u postupak na temelju izdanog naloga za uhićenje i predaju Janka Bobetka koji je hrvatski državljanin sa stalnim prebivalištem u Republici Hrvatskoj. Izdanim nalogima Republika Hrvatska upućena je da uhiti i preda Janka Bobetka MKSJ.

U odnosu na naprijed izložena pravna gledišta, Republika Hrvatska zapravo je obvezana da postupi suprotno odredbama PPD i međunarodnog kaznenog prava. Kao pravna država obvezana je tim istim međunarodnim pravom i rezolucijama UN-a postupati sukladno pravu, dužna štiti i brinuti se za implementaciju pravnog poretka i pravde u širem smislu. Zaključno, u tom svojstvu Republika Hrvat-

ska smatra da treba ispitati pravnu utemeljenost spornog naloga za uhićenje Janka Bobetka.

IV. PRAVNI TEMELJ

11. Ovaj zahtjev, da se žalitelju dozvoli podnošenje žalbe protiv spornih naloga, utemeljen je na odredbama Pravila 54. bis, u vezi Pravila 54. i Pravila 73. (D) i (E) PPD.

U konkretnom slučaju UT je zahtijevao od Suca da izda nalog pozivom na Pravilo 54. PPD. Sudac je potom izdao nalog za uhićenje i predaju Janka Bobetka, a da pri tome nije uopće kontaktirao Republiku Hrvatsku s ciljem osiguranja suradnja i bez izdavanja takvog naloga i da pri tome nije obrazložio koji je to valjani razlog da državu koje se to tiče, ne obavijesti (Pravilo 54. bis (E): Ako, prema svim okolnostima, sud ili raspravno vijeće ima dobre razloge da to učini, sud ili raspravno vijeće može narediti da se ovo pravilo primjenjuje bez davanja obavijesti ili prilike državi da bude saslušana prema potpravilu (D), a u tom slučaju....). Žalitelj smatra da je sudac morao kontaktirati Republiku Hrvatsku kako bi utvrdio da li je doista potrebno izdati nalog za uhićenje radi pripreme i vođenja suđenja, a u smislu Pravila 54. PPD.

Ukoliko i kada je Sudac propustio tako postupiti, tada je donio sporni nalog protiv kojeg Republika Hrvatska namjerava i želi podnijeti žalbu, pozivom na Pravilo 54. bis (C) i Pravilo 73. (D) i (E) PPD.

12. Naime, glavno pitanje kojim će se baviti buduća žalba, utemeljeno je na odredbama Pravila 73. (D) (Pravilo 73. (D) : Na odluke o svim drugim podnescima interlokutorna žalba može se uložiti samo uz dopuštenje tročlanog žalbenog vijeća koje takvo dopuštenje može dati: (i) ako bi pobijana odluka strani koja traži dopuštenje prouzročila štetu koja se ne bi mogla ispraviti konačnom sudskom odlukom, pa ni žalbenim postupkom nakon presude; ako je pitanje u predloženoj žalbi od opće važnosti

za postupke pred Sudom ili u međunarodnom pravu uopće). U predmetnom slučaju UT traži, a Sudac naređuje uhićenje Janka Bobetka koja radnja i mjera je donesena suprotno kako PPD i međunarodnom kaznenom pravu, tako i domicilnom pravu Republike Hrvatske. Naime, Janko Bobetko je ozbiljno bolesna osoba u dobi od 83 godine, praktički nepokretan, stalno nastanjen u Zagrebu, Republika Hrvatska i stalno dostupan pravosudnim tijelima. Pri takvom stanju stvari primjena pritvora i uhićenje optuženika nije potrebno radi pripremanja i vođenja suđenja, jer se ista svrha može postići i neposrednim upućivanjem sudskog poziva uz dane garancije samog optuženika i Republike Hrvatske da će optuženik pristupiti suđenju. Svako pritvaranje Janka Bobetka ozbiljno bi narušilo njegovo zdravlje te bi tako nastupila nepopravljiva šteta u vidu teškog narušenja zdravlja, možda i smrt samog optuženika. U ovakvim okolnostima Republika Hrvatska, odnosno njena pravosudna tijela, sasvim izvjesno ne bi primijenila uhićenje i pritvaranje optuženika. Svako suprotno postupanje bilo bi ne samo nezakonito već i nehumano te suprotno Europskoj konvenciji o ljudskim pravima. Ovdje se posebno ukazuje na zajamčena ljudska prava kao što je pravo na život, na privatni i obiteljski život, na osobnu slobodu i pravičan sudski postupak. Uostalom, pravna praksa MKSJ i te kako vodi računa o naprijed navedenim okolnostima te je u više navrata (Slučaj Plavšić, Hadžihasanović i dr., Talić, Ademi i dr.) raspravno vijeće ukinulo pritvorsku mjeru određenu prema optuženiku i odobrilo sudjelovanje u postupku na način da se optuženik brani sa slobode. Ako je dakle raspravno vijeće moglo ukinuti pritvor protiv drugih optuženika, zbog čega bi tada bilo zapreka da *ab initio* optuženik u odnosnom sudskom postupku sudjeluje braneći se sa slobode. Pritvorska mjera nije obligatorne već fakultativne naravi i treba se primijeniti samo i jedino

u slučaju kada se blažom mjerom ne može postići svrha – osiguranje optuženika da sudjeluje u sudskom postupku. Svako drugačije tumačenje primjene mjere lišenja slobode graniči s neosnovanom represijom koja je suprotna temeljnim načelima kaznenog prava.

13. Drugi, ali ne manje važni, razlog žalitelj nalazi u činjenici da je pitanje legitimnosti i osnovanosti izdavanja naloga za uhićenje, pitanje koje je od općeg značaja za sve postupke koji se vode pred MKSJ, a posebno za međunarodno pravo općenito. Naime, pitanje primjene najteže mjere prisile prema optuženiku jest svakako pitanje koje je od velikog interesa za pravnu praksu MKSJ. Ako se pogleda razvoj te pravne prakse, tada se može uočiti da je, gledajući od samog početka funkcioniranja MKSJ, došlo do značajnih promjena u vezi tog pitanja. Jednako tako je indikativno da je tijekom vremena došlo i do izmjene Pravila 65. PPD na način da je iz opisa tog pravila koje se bavi ukidanjem pritvora izbačen uvjet da se optuženik može pustiti na slobodu samo ukoliko postoje iznimne okolnosti. Dakle, vidljivo je da se i pravna pravila MKSJ i njegova pravna praksa prilagođavaju manje restriktivnim mjerama i prihvaćaju suvremena rješenja nacionalnog i međunarodnog kaznenog prava. Kucnuo je trenutak da se promijeni i pravna praksa u postupku prije prvog pojavljivanja optuženika pred MKSJ; tj. da se optuženiku uputi redovan sudski poziv da pristupi pred sud i očituje se u pogledu optužnice. Tek ukoliko optuženik ne bi postupio po takvom pozivu suda, tada bi primjena uhićenja i transfera u Pritvorsku jedinicu UN-a bila prikladna i u skladu s međunarodnom kaznenopravnom praksom.

14. Sukladno svemu naprijed navedenom, Republika Hrvatska ima opravdan interes da stupi u proceduru pred MKSJ u konkretnom predmetu i da ulaganjem žalbe protiv Naloga za uhićenje i Naloga za predaju hrvatskog

državljana Janka Bobetka zatraži odluku od žalbenog vijeća o tom pitanju.

15. Sporni nalozi uručeni su Vladi Republike Hrvatske putem Ureda za suradnju s MKSJ dana 23. rujna 2002. godine. Od tog datuma dakle počinje teći rok od sedam dana predviđen Pravilom 73. (E) PPD.

V. ZAKLJUČAK

16. Sukladno i posljedično svemu naprijed navedenom, žalitelj uz poštovanje zahtjeva i predlaže da se njegovi navodi u ovom podnesku prihvate kao pravno utemeljeni te da mu se dozvoli ulaganje žalbe protiv spornih odluka Suca.

Datum: 27. rujna 2002.

POTPREDSJEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I
PREDSJEDNIK SAVJETA ZA SURADNJU S MEĐU-
NARODNIM SUDOM I MEĐUNARODNIM KAZ-
NENIM SUDOVIMA

Dr. sc. Goran Granić

Prilog:

Liječnička dokumentacija – Kontrolni pregledi od 12., 24. i 26. rujna 2002. godine

II. žalba koju je Vlada RH
uputila Haaškom sudu
u slučaju Bobetko

(4. listopada 2002.)

PREDMET BR. IT-02-62-I

PRED ŽALBENIM VIJEĆEM

Pred: Žalbeno vijeće

Tajnik: Gosp. Hans Holthuis

Datum podneska: 04. listopada 2002.

TUŽITELJ
protiv
JANKA BOBETKA

ZAHTJEV REPUBLIKE HRVATSKE ZA
PREISPITIVANJE SUČEVE ODLUKE OD 17. RUJNA
KOJOM SE POTVRĐUJE OPTUŽNICA PROTIV
JANKA BOBETKA TE NALOGA ZA UHIĆENJE I
NALOGA ZA PREDAJU OD 20. RUJNA 2002.

Ured Tužiteljice:

Gđa. Carla Del Ponte

Podnositelj zahtjeva: Republika Hrvatska

I. UVOD

1. Dana 20. rujna 2002. godine sudac Međunarodnog suda za kazneni progon osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine (u nastavku: MKSJ) izdao je Nalog za uhićenje i predaju tom sudu Janka Bobetka, umirovljenog generala zbora Hrvatske vojske, rođenog 10. siječnja 1919. godine u okolici Siska, u Republici Hrvatskoj. Istim aktom upućene su vlasti Republike Hrvatske da traže, uhite i predaju MKSJ generala Janka Bobetka. Nadalje, u istom aktom navodi se: “S *OBZIROM na Optužnicu koju je tužitelj podigao protiv Janka BOBETKA i koju sam potvrdio 17. rujna 2002. godine, kopija koje je priložena uz ovaj nalog za uhićenje i nalog za predaju.*“

Predlagatelj je zaprimio oba citirana Naloga kao i samu Optužnicu protiv generala Janka Bobetka, ali nije zaprimio i akt suca kojim je potvrdio Optužnicu, premda se navodi suprotno u citiranom tekstu Naloga. Republika Hrvatska, dakle, nije dobila Odluku kojom se Optužnica potvrđuje, ali polazi od pretpostavke da je takva Odluka donesena. Republika Hrvatska, postupajući *bona fide*, očekuje da će Sud Odluku dostaviti naknadno bez čega nije moguće voditi daljnji postupak u Republici Hrvatskoj. Članak 16. Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom za uredno postupanje traži da optužnica bude potvrđena što se ustanovljava iz same Odluke o potvrđivanju optužnice.

2. Pravni temelj za izdavanje navedenih Naloga sudac nalazi u činjenici da je protiv generala Janka Bobetka Ured tužiteljice MKSJ (u nastavku UT) dana 26. kolovoza 2002. godine podigao Optužnicu. Sudac je potvrdio Optužnicu dana 17. rujna 2002. godine, sve na temelju članaka 19. (2) i 29. Statuta MKSJ te pravila od 54. do 61. Pravilnika o postupku i dokazima (u nastavku PPD) MKSJ.

3. Navedena Optužnica i nalozi zaprimljeni su u Uredu Vlade Republike Hrvatske za suradnju s MKSJ dana 23. rujna 2002. godine, osobnom dostavom predstavnika Ureda MKSJ u Zagrebu, Republika Hrvatska.

4. Podignutom Optužnicom tereti se Janko Bobetko da je prije, za vrijeme i nakon hrvatske vojne akcije u Medačkom džepu od 9. rujna do 17. rujna 1993. godine, ili približno do tog datuma, počinio više kaznenih djela predviđenih po člancima 5. (h), 3. (1) (a), 3. (1) (e), 3. (1) (b), sve u vezi s člancima 7. (1) i 7. (3) Statuta MKSJ. Opći činjenično-pravni okvir navedene Optužnice (para. 10, str. 3.) jest tvrdnja Optužnice da je tijekom čitavog vremena na koje se odnosi Optužnica u predjelu Krajine, regije Republike Hrvatske, postojalo stanje oružanog sukoba.

5. Republika Hrvatska smatra da navedenu Optužnicu te priležeće Naloge za uhićenje i predaju, a posebno akt o potvrđivanju Optužnice, treba pravno razmatrati jedinstveno; tj. ovi pravni akti predstavljaju jednu cjelinu koja se u pravnoj formi reflektira na obvezu i način postupanja predlagatelja u odnosu na traženje MKSJ. Predlagatelj nadalje smatra da je ovlašten postupati pred MKSJ u konkretnoj procesnoj situaciji, a u smislu odredbi Pravila 108.bis (A) PPD s obzirom da sporna odluka suca utvrđuje pitanja od općeg značaja koja se odnose na ovlasti MKSJ.

II. NADLEŽNOST SUDA DA ODLUČUJE PREMA PRAVILU 108.BIS

6. Pravilo 108.bis predviđa da «Država na koju se neposredno odnosi posebna odluka raspravnog vijeća može u roku od petnaest dana od dana donošenja odluke zatražiti njeno preispitivanje od strane Žalbenog vijeća, ako se odluka bavi pitanjima opće važnosti koja se odnose na ovlasti Suda.»

7. Republika Hrvatska smatra da su odluka suca kojom potvrđuje optužnicu, te nalog kojim od države zahtjeva uhićenje i predaja okrivljenika, interlokutorne odluke *sui generis* koje imaju pravne i političke posljedice na državu da opravdavaju preispitivanje prema Pravilu 108.bis. U konkretnom slučaju, traži se preispitivanje Odluke i zato što je riječ o pitanjima od općeg značaja koja se odnose na ovlasti Suda. Ovlasti na koje se ovaj zahtjev odnosi su:

a) ovlast Suda (Žalbenog vijeća) da preispita pogrešnu Odluku o potvrđivanju Optužnice koja se temelji na tvrdnjama koje su protivne općepoznatim činjenicama na način kojim se zadire u ustavni i pravni poredak države i uzrokuje ozbiljne pravne i političke posljedice za tu državu, te samo preispitivanje konkretne Odluke o potvrđivanju Optužnice protiv generala Janka Bobetka, te

b) dužnost Suda da pri izdavanju naloga nekoj državi da uhiti i preda određenog optuženika primijeni ili uzme u obzir (u okviru ciljeva i ovlasti samoga Suda) načela i norme međunarodnog prava koje inače obvezuju državu da poštuje unutarnji pravni poredak države u mjeri u kojoj to ne zadire u ovlasti i ciljeve Suda i integritet postupka, uključivši i preispitivanje konkretnog Naloga o uhićenju i predaji generala Janka Bobetka.

Odluka o potvrđivanju optužnice, te nalog da se okrivljenik uhiti i preda sudu temeljne su i inicijalne odluke koje Sud donosi na samom početku postupka. Posljedice tih odluka su dalekosežne i velike te je u duhu Statuta i Pravila o postupku i dokazima omogućavanje njihovog preispitivanja prema Pravilu 108.bis. Iako to pravilo govori o preispitivanju odluke raspravnog vijeća, Republika Hrvatska zbog važnosti Odluke smatra da ima mjesta primjeni Pravila 108.bis *per analogiam*. Naime, bilo bi potpuno nelogično i protivno općim načelima prava da se mogu preispitivati odluke sudskog tijela u višoj fazi postupka (rasprava) i u «jačem» sastavu (vijeće), a ne i u nižoj

fazi (potvrđivanje optužnice) i u «slabijem» sastavu (sudac pojedinac). Dakle, ako je žalba moguća u slučajevima kada je odluku donijelo tijelo MKSJ s većim procesnim ovlaštenjem (raspravno vijeće), tada je pozivom na načelo *a maiore ad minus* isto tako moguće preispitati i odluku koju je donio sudac pojedinac koji ima manja procesna ovlaštenja od raspravnog vijeća. Pored ove teze predlagatelj ističe i tezu da je u nekim drugim odredbama PPD *explicite* navedena mogućnost pobijanja odluke kako suca pojedinca, tako i raspravnog vijeća (vidi Pravilo 54., 54. bis, 55. etc.). Dakle, *spiritus legis* PPD, nije u ograničavanju prava na preispitivanje pojedinih sudskih odluka, već omogućavanje preispitivanja pojedinih sudskih odluka bilo da ih je donio sudac pojedinac ili raspravno vijeće.

8. Republika Hrvatska ima pravni interes u predmetnom slučaju temeljem činjenice da je izravno uključena u postupak na temelju Odluke o potvrđivanju Optužnice, kao i Naloga za uhićenje i predaju optuženika Janka Bobetka, hrvatskog državljanina sa stalnim prebivalištem u Republici Hrvatskoj, na čiji slučaj Republika Hrvatska treba primijeniti međunarodno i domaće pravo, štiteći svoj pravni poredak i međunarodno prihvaćene standarde zaštite prava okrivljenika. S obzirom na činjenicu da su događaji na koji se Optužnica odnosi dio obrambenog Domovinskog rata koji je važan dio hrvatske povijesti, Republika Hrvatska zainteresirana je i za točan prikaz povijesnih činjenica, posebice s obzirom na općedruštvene i političke konotacije koje mogu imati za posljedicu pogrešan prikaz povijesnih događaja. Stoga, Republika Hrvatska predlaže Žalbenom vijeću da preispita predmetne odluke sa stajališta međunarodnog prava. Nadalje Republika Hrvatska traži da Sud preispita i Odluku koja se odnosi na zaštitu prava optuženika u kaznenom postupku. Republika Hrvatska implementirala je te standarde u svoj

pravni sustav u samom Ustavu, Ustavnom zakonu o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom te drugim propisima koji se odnose na kazneni postupak.

9. Sukladno navedenome, Republika Hrvatska ima opravdan interes da stupi u proceduru pred MKSJ u konkretnom predmetu i da ulaganjem zahtjeva za preispitivanje Odluke suca o potvrđivanju Optužnice protiv hrvatskog državljanina Janka Bobetka i Naloga za uhićenje i predaju zatraži odluku od Žalbenog vijeća.

10. Predlagatelj nadalje ukazuje Sudu da je, postupajući u istom predmetu, podnio dana 27. rujna 2002. godine zahtjev da se dozvoli interlokutorna žalba protiv Naloga o uhićenju i predaji donesenih od istog suca pojedinca. Međutim, važnost pitanja na koja se ovdje ukazuje dozvoljava preispitivanje Naloga i prema pravilu 108bis.

11. Sporni Nalozi i Optužnica uručeni su Vladi Republike Hrvatske putem Ureda za suradnju s MKSJ dana 23. rujna 2002. godine. Od tog datuma dakle počinje teći rok od petnaest dana predviđen Pravilom 108.bis (A) PPD.

III. ISPITIVANJE ODLUKE O POTVRĐIVANJU OPTUŽNICE UTEMELJENE NA TVRDNJAMA PROTIVNIM OPĆEPOZNATIM ČINJENICAMA NA NAČIN KOJIM SE ZADIRE U USTAVNI I PRAVNI POREDAK REPUBLIKE HRVATSKE

12. U konkretnom slučaju UT je zahtijevao od suca potvrđivanje Optužnice primjenom kriterija *prima facie* što je sudac i učinio. Odredbom Članka 19.(1) Statuta (Pravilo 19.(1): Sudac raspravnog vijeća kojem je optužnica dostavljena razmotrit će optužnicu. Ako smatra da je tužitelj podnio optužnicu s dovoljno dokaza (*prima facie* slučaj), potvrdit će optužnicu. U protivnom, optužnicu će odbaciti) utvrđuje se da će sudac raspravnog vijeća potvrditi optužnicu ukoliko ona zadovoljava *prima*

facie kriterij. Pitanje opsega tumačenja ovog kriterija jedno je od temeljnih pitanja u odnosu na ovlasti MKSJ, tako da nedvojbeno zadovoljava traženje opisano u Pravilu 108.bis (A) PPD. Ovaj članak, 19.(1) Statuta, treba tumačiti u sukladnosti s Pravilom 47. PPD koje, umjesto *prima facie* kriterija, upotrebljava kriterij dovoljnih dokaza za postojanje razumnog temelja da je osumnjičenik počinio krivično djelo iz nadležnosti MKSJ (Pravilo 47.(B): Ako se tužitelj tijekom istrage uvjeri da postoji dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je osumnjičenik počinio kazneno djelo koje je u nadležnosti Suda, on sastavlja optužnicu, i kako bi je sudac potvrdio, dostavlja je zajedno s popratnim materijalom). Potvrđivanjem Optužnice sudac je kao notorno zapravo potvrdio činjenične i pravne tvrdnje iznesene u Optužnici koje su u izravnoj suprotnosti sa stvarno notorno poznatim okolnostima, a kako su pobliže opisane u para. 9. i 10. ovog podneska. Postupivši na taj način sudac je donio pogrešnu Odluku o potvrđivanju Optužnice protiv koje Republika Hrvatska zahtijeva preispitivanje od strane Žalbenog vijeća.

13. Drugi, ali ne manje važan razlog, podnositelj nalazi u činjenici da je pitanje primjene kriterija *prima facie* izvjesno i nepobitno pitanje od općeg značaja koje se odnosi na ovlasti MKSJ. Zbog svog značaja to je pitanje važno i za međunarodno pravo općenito. Pitanje primjene tog kriterija prilikom potvrđivanja Optužnice na neki način usmjerava cjelokupni postupak i na izravan način prejudicira stav raspravnog vijeća o pojedinim tvrdnjama Optužnice. Ukoliko se *prima facie* kriterij primjenjuje ekstenzivno, kao u konkretnom slučaju, tada se budući postupak pred raspravnim vijećem nužno mora baviti nepotrebnim dokazivanjem činjenica koje su povijesno i pravno općepoznate i priznate (Navodi iz osporavane optužnice u očitoj su suprotnosti s cjelokupnim dokaznim

materijalom koji je UT priložio optužnici protiv Slobodana Miloševića). Te su činjenice pogrešno okvalificirane u osporavanoj Optužnici i pogrešno potvrđene kao osnovane ekstenzivnom primjenom *prima facie* kriterija. Na taj način nepotrebno se odugovlači sudski postupak čime se izravno zadire u prava optuženika na pošteno suđenje i presumpciju nevinosti u smislu Članka 21. (2) i (3) Statuta. Sasvim konkretno, predlagatelj smatra da je potvrđujući sudac pogrešno primijenio *prima facie* kriterij u ocjeni tvrdnje iz Optužnice opisane u paragrafu 10., str. 3 (Para.10.: Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica u Krajini, regiji Republike Hrvatske, postojalo je stanje oružanog sukoba, kako je opisano u ovoj optužnici) i paragrafu 14., str. 4 (Para.14.: Navedena djela ili propusti koji predstavljaju zločine protiv čovječnosti, zločine kažnjive po članku 5 Statuta Međunarodnog suda, bili su dio rasprostranjenog ili sustavnog napada na civilno stanovništvo, konkretno, civilno stanovništvo u medačkom džepu), a posebno paragrafu 19., str.5 (Para.19.: Nakon višestranačkih izbora održanih u Hrvatskoj 1990. godine, Hrvatska je 25. lipnja 1991. proglasila neovisnost. Mjesecima prije toga, postojao je oružani sukob između hrvatskih Srba i hrvatskih snaga. U rujnu 1991. godine hrvatska je vlada izjavila da hrvatski Srbi i JNA nadziru približno trećinu teritorija Hrvatske).

14. Odlučujući prema *prima facie* kriteriju, sudac je potvrđujući Optužnicu implicate potvrdio tezu o tome kako je akcija «Medački džep» planirana kao ilegalna akcija za ostvarenje nezakonitih (zločinačkih) ciljeva. Takva je ocjena pravno i politički neprihvatljiva za Republiku Hrvatsku, suprotno notornim činjenicama i međunarodnom pravu. Ne ulazeći u to da li je i tko počinio zločin tijekom navedene akcije, jer će o tome odlučiti Međunarodni kazneni sud, Republika Hrvatska se protivi takvoj ocjeni navedene akcije iz razloga koji slijede.

15. Na Republiku Hrvatsku je u vrijeme raspada bivše SFRJ izvršena agresija Jugoslavenske narodne armije (JNA) i republika Srbije i Crne Gore. Ta je agresija nastavljena i nakon što je proglašena neovisnost i samostalnost Republike Hrvatske (25. lipnja 1991. odnosno 8. listopada 1991.), pa i nakon što je Republika Hrvatska, temeljem mišljenja Badinterove komisije, međunarodno priznata u granicama bivše Socijalističke Republike Hrvatske dana 15. siječnja 1991. od država članica EU, a potom i cijele međunarodne zajednice te postala članicom Ujedinjenih naroda dana 22. svibnja 1992. Ovoj agresiji pridružio se i dio hrvatskih Srba s okupiranih područja Republike Hrvatske.

16. Na okupiranom području Republike Hrvatske samo-proglašena je tzv. Republika Srpska Krajina. S okupiranih dijelova teritorija Republike Hrvatske protjerano je sve nesrpsko stanovništvo, a srpske paravojne postrojbe intenzivirale su teroristička djelovanja po civilnim ciljevima, posebice naseljenim mjestima i gradovima u slobodnim područjima Republike Hrvatske.

17. Jedno od okupiranih područja Republike Hrvatske nalazilo se južno od Gospića, a obuhvaćalo je mjesta Divošelo, Čitluk i dio Počitelja te brojne male zaseoke (u daljnjem tekstu: područje Medačkog džepa). To se područje nije nalazilo ni u jednoj od ukupno četiri UNPA zone (područja Republike Hrvatske u kojima su bile razmještene Zaštitne snage Ujedinjenih naroda – UNPROFOR). Područje Medačkog džepa se laički nazivalo "ružičastom zonom", to jest zonom koja je bila pod okupacijom srpskih paravojnih formacija, a nad kojom međunarodna zajednica (UNPROFOR) nije imala nikakvih ovlasti. S okupiranog područja Medačkog džepa srpske su paravojne formacije, u koje su bili uključeni odrasli stanovnici tog područja, ostaci bivše JNA te pridošli dobrovoljci iz Srbije, Crne Gore i iz tzv. Vojske

Republike Srpske (Bosna i Hercegovina), stalnim topničkim napadima i drugim terorističkim akcijama napadali grad Gospić te sela i naselja koja su se nalazila na okolnom slobodnom području. Samo u razdoblju od 20. ožujka 1993. do 9. rujna 1993. godine u gradu Gospiću i na okolnom slobodnom području Republike Hrvatske poginulo je 13 osoba, ranjena je 61 osoba, te je uništena ili oštećena imovina velike vrijednosti, što je bila posljedica djelovanja teškog naoružanja (registrirano je 2.335 granata različitog kalibra), i diverzantskih i drugih terorističkih akcija. O tim činjenicama hrvatske vlasti upoznale su, između ostalog, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda pismom od 03. lipnja 1993. godine (S/25885, 4 June 1993).

18. Radi uspostave suvereniteta i teritorijalne cjelovitosti Republike Hrvatske i radi sprječavanja daljnjih topničkih napada i diverzantskih i drugih terorističkih akcija u kojima su stradavali stanovnici na slobodnom teritoriju koji je okruživao okupirano područje Medačkog džepa, Oružane snage Republike Hrvatske su početkom rujna 1993. godine provele dvodnevnu antiterorističku vojno-redarstvenu akciju "Medački džep" pod zapovjedništvom Zbornog područja Hrvatske vojske Gospić. Sukladno Ustavu i Zakonu o obrani RH tadašnji državni i vojni vrh Republike Hrvatske poduzeo je akciju «Medački džep» kao mjeru nužne obrane, temeljene na općim načelima međunarodnog prava a u cilju zaštite civilnog stanovništva od daljnjih terorističkih djelovanja.

19. Optužnica utvrđuje:

– u točki 7. (individualna kaznena odgovornost i odgovornost nadređenog): "7. Prirodom svoje visoke dužnosti načelnika Glavnog stožera HV-a, Janko Bobetko je imao središnju ulogu u razradi, planiranju, odobravanju, naređivanju i/ili izvršenju hrvatske vojne akcije u Medačkom džepu u rujnu 1993. (dalje u tekstu: akcija

"Medački džep"), tijekom koje su počinjena teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava i zločini protiv čovječnosti, na način kako se navodi u ovoj Optužnici.";

- u točki 33. (Točka 1. /Progoni/Optužbe/) "33. Prije, za vrijeme i nakon hrvatske vojne akcije u Medačkom đepu, od 9. rujna do 17. rujna 1993. ili do približno tog datuma, Janko Bobetko, djelujući kao pojedinca i/ili u dogovoru s drugima, planirao je, poticao, naredio, počinio ili na druge načine pomogao i podržao planiranje, pripremu ili izvršenje progona srpskih civila iz Medačkog đepa na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi."

Kada se navedeni dijelovi Optužnice stave u vezu s točkom 19. (Činjenice) prema kojoj "19. Nakon višestranačkih izbora održanih u Hrvatskoj 1990. godine, Hrvatska je 25. lipnja 1991. godine proglasila neovisnost. Mjesecima prije toga postoji oružani sukob između hrvatskih Srba i hrvatskih snaga.", točkom 14. (opći navodi) prema kojoj su u Republici Hrvatskoj bili "rasprostranjeni ili sustavni napadi na civilno stanovništvo", te točkom 18. (činjenice) iz koje proizlazi da su na području Medačkog džepa živjeli samo civili, te nekim drugim tvrdnjama iz Optužnice, onda je očito da se Optužnicom protiv generala Janka Bobetka osporava da je akcija «Medački džep» bila legalna antiteroristička vojno-redarstvena akcija utmeljena na Ustavu i zakonima Republike Hrvatske i međunarodnom pravu, planirana sukladno odgovarajućim zakonskim odredbama. Time se legalna i legitimna akcija suverene države s ciljem sprječavanja terorističkih akcija kvalificira akcijom (planiranom, pripremanom i izvedenom) s ciljevima protivnim međunarodnom pravu. Provođenje akcije na koju su Oružane snage i načelnik Glavnog stožera bili Ustavom obvezani u Optužnici se označava kao progon civila na vjerskoj, rasnoj i političkoj osnovi, te se načelnika Glavnog stožera OS RH za to tereti prvenstveno po zapovjednoj odgovornosti.

20. Ustavni sud Republike Hrvatske u više je svojih odluka definirao pravni status i pravnu prirodu paravlasti formiranih na okupiranim područjima Republike Hrvatske. U nastavku samo primjerično navodimo neke od njih:

– u Odluci, broj U/I-214/1990 od 28. kolovoza 1990. godine, Ustavni sud poništio je odluke skupština općina Knin i Donji Lapac o osnivanju i konstituiranju tzv. Zajednice općina Sjeverne Dalmacije i Like te odluke skupština općina Vojnić, Dvor, Glina, Obrovac i Benkovac o pristupanju Zajednici općina Sjeverne Dalmacije i Like. U obrazloženju svoje odluke, Ustavni sud Republike Hrvatske je utvrdio da se samo Ustavom i zakonom može utvrđivati politički i teritorijalni sustav Republike;

– u Odluci, broj U/I-331/1990 i 5/91 od 10. siječnja 1991. godine, Ustavni sud Republike Hrvatske poništio je odluke skupština općina Benkovac, Vojnić, Dvor, Obrovac, Gračac, Kostajnica i Knin o usvajanju Statuta Srpske Autonomne Oblasti Krajine, izrijekom navodeći da je tzv. SAO Krajina "neustavna tvorevina", te da se ustavnosudskom odlukom "poništava i svaki drugi akt svrha kojeg je prihvaćanje i ostvarenje neustavnog, pravno nepostojećeg, Statuta SAO Krajina";

– u Odluci, broj U/I-331/1990 i 5/91 od 10. siječnja 1991. godine, Ustavni sud Republike Hrvatske poništio je odluku Skupštine općine Vrginmost o raspisivanju referenduma o pristupanju općine Vrginmost tzv. SAO Krajini. U toj odluci Ustavni sud iznova ponavlja da je tzv. SAO Krajina "neustavna tvorevina" koja "pravno ne postoji, pa su svi akti i radnje upravljani na osnivanje te tzv. oblasti protivni Ustavu Republike Hrvatske. (...) Stoga se raspisivanjem i provođenjem referenduma o pristupanju toj tzv. oblasti krši ne samo navedena odluka ovoga Suda, br. U/I-331/1990, nego i narušava teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske".

21. Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda potvrđivalo je suverenitet Republike Hrvatske nad cjelokupnom njenom području (uključujući UNPA i «ružičaste» -zone) u više svojih rezolucija, od kojih ističemo R 724 od 14. prosinca 1991., R 762 od 30. lipnja 1992., R 769 od 7. kolovoza 1992., R 807 od 19. veljače 1993., R 815 od 30. ožujka 1993., R 820 od 17. travnja 1993., R 847 od 30. rujna 1993., R 871 od 4. listopada 1993., R 981 iz 1995.

Opća skupština Ujedinjenih naroda donijela je na svom 89. plenarnom zasjedanju, održanom 9. prosinca 1994, Rezolucije 49/43 (A/RES/49/43) u kojoj je izrijeком utvrdila da su pojedina područja Republike Hrvatske okupirana i da su pod «srpskom kontrolom» što ozbiljno narušava suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske.

22. – Ustavne osnove djelovanja oružanih snaga Republike Hrvatske te njihova dužnost zaštite teritorijalnog integriteta i ustavnog poretka uređene su odgovarajućim odredbama Ustava i razrađene zakonskim propisima.

U razdoblju od 22. prosinca 1990. do 16. studenoga 1998. godine u Republici Hrvatskoj važio je Ustav Republike Hrvatske («Narodne novine», broj 56/90, 135/97, 8/98 – pročišćeni tekst), koji je, između ostaloga, propisivao:

Članak 1.

Republika Hrvatska jedinstvena je i nedjeljiva demokratska i socijalna država.

(...)

Članak 2.

Suverenitet Republike Hrvatske neotuđiv je, nedjeljiv i neprenosiv.

Suverenitet Republike Hrvatske prostire se nad njezinim kopnenim područjem, rijekama, jezerima, prokopima,

unutrašnjim morskim vodama, teritorijalnim morem te zračnim prostorom iznad tih područja.

Republika Hrvatska ostvaruje, u skladu s međunarodnim pravom, suverena prava i jurisdikciju u morskim područjima i u podmorju Jadranskoga mora izvan državnoga područja do granica sa susjedima.

Članak 7.

Oružane snage Republike Hrvatske štite njezin suverenitet i neovisnost i brane njenu teritorijalnu cjelovitost.

Obrambeno se ustrojstvo Republike uređuje zakonom.

Članak 8.

Granice se Republike Hrvatske mogu mijenjati samo odlukom Sabora Republike Hrvatske.

Članak 94.

Predsjednik Republike Hrvatske državni je poglavar.

Predsjednik Republike zastupa Republiku u zemlji i inozemstvu, brine se za poštivanje Ustava, osigurava opstojnost i jedinstvenost Republike i redovno djelovanje državne vlasti.

Članak 100.

Predsjednik Republike vrhovni je zapovjednik oružanih snaga Republike Hrvatske.

(...)

23. Sukladno članku 7. stavku 1., kao i ostalim navedenim odredbama Ustava Republike Hrvatske, Vlada Republike Hrvatske smatra da su oružane snage Republike Hrvatske, pod zapovjedništvom Glavnog stožera Oružanih snaga na čijem se čelu nalazi načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga, bile dužne i ovlaštene poduzeti sve potrebne radnje da bi se okupirani dio državnog teritorija Republike Hrvatske vratio pod njezin suverenitet i da bi se obranila teritorijalna cjelovitost Republike Hrvatske, i to sprječavanjem daljnjih terorističkih, diverzantskih i/ili diverzantsko-

terorističkih i drugih subverzivnih akcija koje su srpske paravojne formacije poduzimale s privremeno okupiranog područja Medačkog džepa i usmjeravale prema okolnom neokupiranom teritoriju Republike Hrvatske, te prema njezinim građanima i njihovoj imovini.

24. Prema brojnim međunarodnim izvorima, a i prema optužnicama koje je UT podigao pred Sudom, nedvojbeno je kako su JNA, Srbija i Crna Gora i njihov sljednik Savezna Republika Jugoslavija organizirale i provele agresiju na Republiku Hrvatsku u koju su se uključile i paravojne snage lokalnih Srba te paravojne jedinice iz Srbije i Crne Gore. O tome najbolje govori sadržaj Optužnice protiv Slobodana Miloševića u kojoj UT sam zastupa takvo stajalište. Dakle, u Republici Hrvatskoj bio je na djelu međunarodni oružani sukob u okviru kojega su se s okupiranih područja Republike Hrvatske činila teroristička djela. Upravo je akcija «Medački džep» klasični primjer vojno-redarstvene akcije kojom je, u okviru međunarodnog oružanog sukoba, suzbijeno terorističko djelovanje i spriječena daljnja stradanja civila i uništavanje imovine.

25. Sukladno notornim povijesnim i pravnim činjenicama, očito se ne može zaključiti *prima facie* da su *tempore acti suspecti* zločini, koji su nedvojbeno počinjeni na području Medačkog džepa, bili dio rasprostranjenog ili sustavnog napada na civilno stanovništvo (Para.14., str. 4 optužnice), a posebice ne da je tako što planirano na najvišoj zapovjednoj razini u Hrvatskoj vojsci. Nasuprot citiranim tvrdnjama potvrđene Optužnice, nedvojbeno se može zaključiti sasvim suprotno; da je suverena i međunarodno priznata država – Republika Hrvatska – u vrijeme i na mjestu opisanom u Optužnici poduzela legalnu, legitimnu, vremenski ograničenu antiterorističku vojno-redarstvenu akciju u cilju suzbijanja terorističkog djelovanja. Na ovakvu obrambenu akciju suzbijanja terorističkih akata Republiku Hrvatsku obvezuje međunarodno pravo i unutrašnji pravni poredak.

Teroristi nemaju i nikada nisu imali primarno obilježje nacionalnosti ili vjeroispovijesti koje bi karakteriziralo i motiviralo njihovo postupanje. Ovdje se ne radi o sukobu između hrvatskih Srba i hrvatskih vlasti, već o suzbijanju terorističkog djelovanja u području Medačkog džepa koje se dogodilo u okviru obrambenog rata te prava na obranu nužnu sukladno međunarodnom pravu.

26. Zbog svega navedenog opravdano je preispitati Odluku o potvrđivanju Optužnice jer je nepravilno primijenjen *prima facie* kriterij, te su time potvrđeni navodi Optužnice koji su u očitoj suprotnosti s općepoznatim činjenicama koje se odnose na povijesne događaje i primjenu međunarodnog i nacionalnog prava.

IV. DUŽNOST SUDA DA PRI IZDAVANJU NALOGA DRŽAVI PRIMJENJUJE ILI UZIMA U OBZIR NAČELA I NORME MEĐUNARODNOG PRAVA I POŠTUJE UNUTARNJI PRAVNI POREDAK U MJERI U KOJOJ TO NIJE U SUPROTNOSTI PRAVDE PRED MKSJ: NALOG ZA UHIĆENJE I PREDAJU GENERALA BOBETKA NE UVAŽAVA NORME MEĐUNARODNOG PRAVA I DOMAĆEG ZAKONODAVSTVA

27. Odredbom Pravila 54. PPD utvrđuje se da sudac može izdavati naloge za uhićenje i predaju potrebne za vršenje istrage ili pripremu suđenja (Pravilo 54.: "Na zahtjev jedne stranke ili *proprio motu*, sudac ili raspravno vijeće mogu izdati naredbe, sudske pozive, subpoene, naloge i naredbe za transfer koji su potrebni za provođenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja). Odredbom Pravila 47. (H) (i) utvrđuje se da sudac može izdati nalog za uhićenje u skladu sa pravilom 55. (A) (Pravilo 47. (H)(i): "Nakon potvrde nekih ili svih točaka optužnice, (i) sudac može izdati nalog za uhićenje, u skladu s potpravilom 55. (A), te bilo koju drugu naredbu, u skladu s člankom 19. Statuta, (ii) osumnjičenik stječe status optuženika). Pravnom analizom citiranih odredbi može se zaključiti da one nisu im-

perativne nego fakultativne naravi, tj. Sudac nije obvezan po PPD ili Statutu MKSJ da obligatorno mora izdati nalog za uhićenje. Sudac to može učiniti, ali pod uvjetom da je to potrebno za vršenje istrage ili pripremu suđenja. Ovako intonirano pravno pravilo nužno upućuje da je Sudac, prije nego što je izdao Nalog za uhićenje, trebao zatražiti od Tužiteljice (u nastavku: UT) da priloži dokaze koji bi upućivali na nužnost izdavanja Naloga za uhićenje. Svoj stav žalitelj temelji na analognoj primjeni Pravila 54. bis PPD (Pravilo 54. bis: "Stranka može zahtijevati prema Pravilu 54. da država preda dokumente ili podatke koji će koristiti pred nadležnim sucem ili raspravnim vijećem ...) koje obvezuje stranu koja traži izdavanje Naloga, ovdje UT, da Sucu mora podnijeti pismeni zahtjev uz obrazloženje zbog kojeg razloga zahtjeva određeno postupanje Suca prema državi na koju bi se nalog trebao primijeniti. Tek nakon tako obrazloženog i podnesenog pismenog zahtjeva, Sudac može izdati Nalog za uhićenje.

28. Odluka o pritvoru donosi se i primjenom međunarodnih kriterija sadržanih u odredbama članka 5. Europske konvencije za ljudska prava te članka 7. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, prihvaćenim i u nacionalnim zakonodavstvima brojnih demokratskih zemalja. Te kriterije sadrži i članci 22. i 25. Ustava Republike Hrvatske, te Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske. Posebice, načelo razmjernosti sadržano je u članku 87. navedenog zakona. Republika Hrvatska stajališta je da kriterije o kojima je riječ treba prihvatiti i poštivati Međunarodni kazneni sud jer oni pozitivno utječu na njegovu zadaću i ciljeve kažnjavanja počinitelja ratnih zločina. Primjenom tih kriterija Sud potvrđuje svoju legitimaciju kao nepristrano i pravedno sudište.

29. S obzirom na navedeno, *conditio sine qua non* pravnog i pravednog postupanja Suca je:

1. pismeni zahtjev UT uz obrazloženje potrebe za izdavanje traženog naloga za uhićenje;
2. mogućnost izdavanja naloga za uhićenje uvjetovana nužnošću za potrebe pripreme i vođenja suđenja;
3. obrazloženi stav Suca o odlučnim činjenicama koje upućuju na potrebu izdavanja naloga za uhićenje u svrhu pripreme i vođenja suđenja.

U konkretnom slučaju Nalog za uhićenje i predaju generala Janka Bobetka MKSJ kojim se traži suradnja i postupanje Republike Hrvatske, ne sadrži nikakve argumente niti obrazloženje koje bi upućivalo na zaključak da je izdavanje tih naloga bilo neophodno za pripremu i vođenje suđenja. Nije razvidno da li su, prije izdavanja Naloga za uhićenje, poduzete ikakve radnje u cilju ostvarenja cilja koji se želi postići izdavanjem Naloga za uhićenje. UT nije uopće zatražio predraspravno ispitivanje generala Janka Bobetka kao eventualnog osumnjičenika niti je imenovanom uputio bilo kakav poziv radi takvog ispitivanja. UT dakle nema podataka o tome da li bi se general Janko Bobetko odazvao pozivu na ispitivanje, nastavno i pozivu na dobrovoljno sudjelovanje na glavnoj raspravi pred raspravnim vijećem MKSJ. Nasuprot tome, UT jednostrano i neutemeljeno zaključuje da se sudjelovanje u postupku pred MKSJ može osigurati jedino i isključivo primjenom pritvora protiv optuženika. Posljedično ovakvom stavu UT, Sudac je izdao sporni Nalog za uhićenje bez da je obrazložio potrebu izdavanja tog Naloga u skladu s odredbom Pravila 54. PPD.

30. Ovakvo postupanje i pravni stav Suca nije utemeljeno na pravnim pravilima MKSJ, a ujedno je direktno suprotno temeljnom institutu kaznenog prava – načelu proporcionalnosti. (Principle of proportionality) Ovo načelo, koje je općeprihvaćeno u svim pravnim sustavima civiliziranih zemalja (vidjeti članak 87. Zakona o kaznenom postupku Republike Hrvatske), uči nas da se mjere

prisile u kaznenom postupku moraju primjenjivati sukcesivno, tj. da nema mjesta primjeni teže procesne mjere dok nije iscrpljena mogućnost primjene lakše mjere. Načelo govori o tome da se, uvažavajući temeljno ljudsko pravo na pravedno i pošteno suđenje, prema osumnjičeniku/optuženiku mora primijeniti najblaža mjera osiguranja prisustva u postupku kojom je moguće to prisustvo osigurati. Analogno, u međunarodnom pravu ovo se načelo očituje kao: "...Načelo prema kojem primjena sile mora biti razmjerna prijetnji ili opasnosti koja je izazvala primjenu sile..." (Black's Law Dictionary, sedmo izdanje, St. Paul, Minn., 1999., str. 1235).

Navedeno znači da postupovne mjere nikada ne smiju biti kapriciozne ili pretjerane i ukoliko je svrhu moguće postići korištenjem blaže mjere, potrebno je primijeniti takvu mjeru. Opće načelo proporcionalnosti mora se poštivati u svakom slučaju kada je to primjereno, nužno i kada su njegov stupanj i opseg u razumnom odnosu prema predviđenom cilju što predstavlja proporcionalnost u najužem smislu (slučaj Blagojević i dr. Br. IT.02-60-PT1).

Kao što je rečeno, general Janko Bobetko je osoba koja je navršila 83 godine života, vrlo je slabog zdravstvenog stanja i pokretljivosti, tako da uopće ne izlazi iz kruga svoje kuće u Zagrebu. U tom smislu Republika Hrvatska pripravna je dostaviti Žalbenom vijeću kompletnu liječničku dokumentaciju koja upućuje na navedenu tvrdnju. U tom smislu zahtjevu se prilažu najnoviji liječnički nalazi o izuzetno teškom i pogoršavajućem zdravstvenom stanju optuženika. Prema tome, doista ne postoje nikakve okolnosti koje bi upućivale na zaključak da Janko Bobetko predstavlja opasnost za potencijalne svjedoke ili žrtve. Nadalje, Republika Hrvatska spremna je pružiti Žalbenom vijeću svoje jamstvo da će general Janko Bobetko, u okviru rečenih mogućnosti, sudjelovati u budućem postupku. Sukladno tome, Republika Hrvatska

smatra da su u konkretnom slučaju ispunjeni svi uvjeti koji prema praksi MKSJ moraju biti ispunjeni prilikom donošenja odluke o privremenom oslobađanju pritvorenika.

31. Praksa Suda da se okrivljenici iz zdravstvenih, ali i drugih razloga puštaju da se brane sa slobode utemeljena je u odlukama Suda. Štoviše, najnovija odluka Suda da, ne samo omogući obranu sa slobode optuženici Biljani Plavšić, već i da joj dopusti da se o krivnji izjasni sa slobode – video vezom, iako je optužena za genocid, te da nakon priznanja krivnje ostane na slobodi do izricanja kazne, posebno govori o neopravdanosti Naloga Republici Hrvatskoj da uhiti i preda generala Janka Bobetka. Naime, njegova visoka starosna dob i vrlo loše zdravstveno stanje, povezano s činjenicom da ne postoji mogućnost bijega ili ugrožavanja svjedoka, ne opravdavaju takav Nalog.

32. Republika Hrvatska ima opravdan pravni interes za preispitivanje Naloga o uhićenju i predaji generala Bobetka jer je on u suprotnosti s međunarodno priznatim kriterijima za uhićenje i pritvor prihvaćenim u zakonodavstvima civiliziranih i demokratskih država, pa tako i u hrvatskom zakonodavstvu, te se protivi praksi samog Suda koja se odnosi na obranu okrivljenika sa slobode. Udovoljavanje tome Nalogu Republici Hrvatsku bi dovelo u situaciju da prema svom državljaninu primjenjuje kriterije koji se protive standardima poštivanja prava okrivljenika i primjene prisilnih mjera, te bi se i Sud i Republika Hrvatska izložili prigovorima da se prema hrvatskim državljanima primjenjuju drukčiji kriteriji nego prema drugim okrivljenicima.

V. ZAKLJUČAK

33. Zbog svega navedenog Republika Hrvatska traži od Žalbenog vijeća:

A) da ukine Odluku o potvrđivanju Optužnice i da od suca nadležnog za potvrđivanje Optužnice zatraži da Optužnicu ponovo razmotri u smislu članka 47.(F)(i) te 47.(F)(iii), imajući u vidu okolnosti koje se navode u ovoj žalbi,

ili da podredno

ukine Odluku o potvrđivanju Optužnice i od Tužitelja neposredno zatraži da postupi u smislu članka 47.(F)(i) i 47.(F)(iii);

B) da ukine Nalog za uhićenje i predaju okrivljenika generala Janka Bobetka jer se isti cilj (njegov dolazak pred Sud i izjašnjavanje o optužbi) može ostvariti blažim mjerama primjerenim okolnostima konkretnog slučaja.

Republika Hrvatska pružit će Međunarodnom sudu svaku pomoć i suradnju pri provedbi odgovarajuće odluke Suda, sukladno Statutu, PPD, te Ustavnom zakonu o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom.

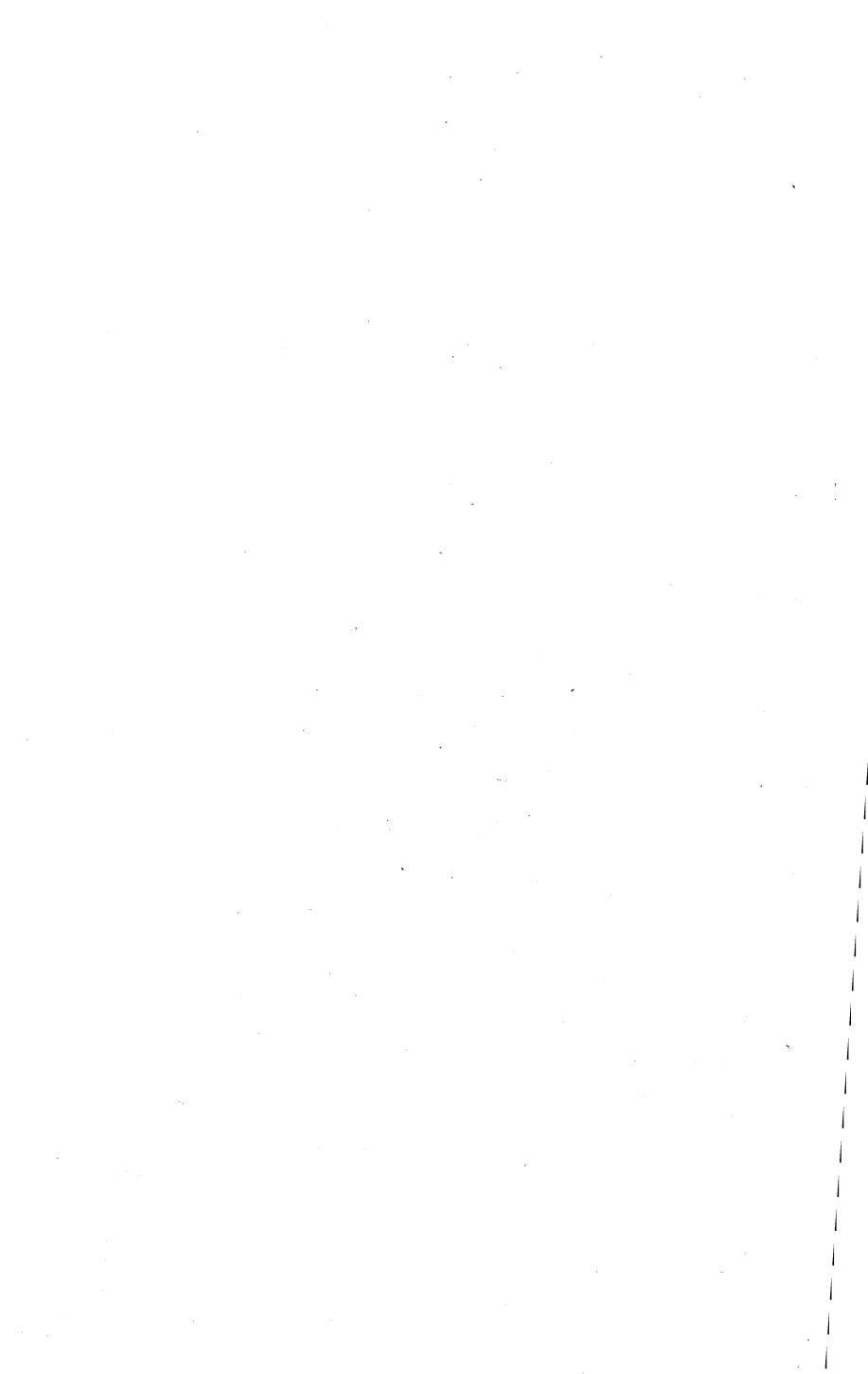
Datum: 04. listopada 2002.

POTPREDsjedNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I
PREDsjedNIK SAVJETA ZA SURADNju S MEĐU-
NARODNIM SUDOM I MEĐUNARODNIM KAZ-
NENIM SUDOVIMA

Dr. sc. Goran Granić

Prilog:

1) Liječnička dokumentacija – Kontrolni pregledi od 12., 24., 26., 27. i 30. rujna, te od 01. i 03. listopada 2002. godine

Replika Vlade RH na
stav Tužiteljstva u vezi
s prvom žalbom

(18. listopada 2002.)

PREDMET BR. IT-02-62-A

PRED ŽALBENIM VIJEĆEM

Pred: Sudac: Jorda, predsjedavajući

Sudac: Shahabuddeen

Sudac: Hunt

Sudac: Gueney

Sudac: Pocar

Tajnik: Gosp. Hans Holthuis

Datum podneska: 18. listopada 2002. god.

TUŽITELJ

protiv

JANKA BOBETKA

REPLIKA REPUBLIKE HRVATSKE NA ODGOVOR
TUŽITELJICE PODNESEN PROTIV MOLBE
REPUBLIKE HRVATSKE ZA PODNOŠENJE
INTERLOKUTORNE ŽALBE PROTIV NALOGA ZA
UHIĆENJE I PREDAJU OD 27. RUJNA 2002.

Ured Tužiteljice:

Gđa. Carla Del Ponte

Podnositelj zahtjeva:
Republika Hrvatska

1. Dana 10. listopada 2002. godine Ured tužiteljice (u nastavku: UT) Međunarodnog kaznenog suda za kazneni progon osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine (u nastavku MKSJ) podnio je odgovor na molbu Republike Hrvatske za podnošenje interlokutorne žalbe protiv naloga za uhićenje i predaju MKSJ od dana 27. rujna 2002. godine, generala Janka Bobetka. Ovaj odgovor UT zaprimljen je putem Veleposlanstva Republike Hrvatske u Kraljevini Nizozemskoj dana 14. listopada 2002. godine. UT u navedenom podnesku ističe kako smatra da je molba Republike Hrvatske od dana 27. rujna 2002. godine bespredmetna te da je žalbeno vijeće treba odbiti kao neosnovanu.

2. Republika Hrvatska smatra kako ima ovlaštenje replicirati odgovoru UT pozivom na odredbu pravila 113 (Pravilo 113 PPD: *Žalitelj može podnijeti repliku na podnesak respondenta u roku od petnaest dana od prijema podneska respondenta*) Pravila o postupku i dokazima (u nastavku: PPD) MKSJ koja se odredba primjenom načela *mutatis mutandis* ima primijeniti i na konkretnu procesnu situaciju. Naime, ukoliko i kada PPD omogućuju strani u postupku podnošenje replike na podnesak respondenta (UT) u žalbenoj fazi postupka, tada se to isto pravilo ima primijeniti i na slučaj kada Republika Hrvatska odgovara navodima podneska UT.

3. UT u svom odgovoru ističe i prigovara podnesku Republike Hrvatske od 27. rujna 2002. godine (u nastavku: podnesak RH) kako slijedi:

A) – nije jasna prava priroda podneska RH (odgovor UT, para.), radi li se o molbi za podnošenje interlokutorne žalbe ili o žalbi samoj

B) – prema odredbama PPD nema osnova za podnošenje žalbe protiv naloga za uhićenje i predaju izdanog od strane potvrđujućeg suca (odgovor UT, para. 3.)

C) – niti jedno pravilo citirano od strane Republike Hrvatske ne podupire jurisdikciju žalbenog vijeća da preispita pravovaljanost odluke suca koji je izdao uhiđbeni nalog i nalog za predaju (odgovor UT: para. 5. i 16.)

4. Nasuprot iznesenim stavovima UT, Republika Hrvatska i nadalje ustraje pri svojim tvrdnjama i pravnim stavovima, a kako je to opisano u podnesku od 27. rujna 2002. godine. Pri tome se na navode odgovora UT očituje kako slijedi:

Ad A) Podnesak RH ni u kojem slučaju nije nejasne prirode kako to ističe odgovor UT. Podnesak je nedvosmisleno naslovljen kao molba za podnošenje interlokutorne žalbe pa se prema tome kao takav treba i tretirati. Ukoliko UT smatra da to nije jasno slijedom sadržaja rečenog podneska, tada je to jedino pitanje činjenično-pravne interpretacije sadržaja podneska RH od strane tužitelja. Sasvim je jasno da se određena pravna, a posebice i činjenična pitanja, mogu interpretirati na različite načine, pa čak i na način da se suprotnoj strani prigovara kako je nejasno artikulirala svoje pravno shvaćanje. To je naravno procesno pravo strane u postupku. U konkretnom slučaju Republika Hrvatska smatra da je citirana interpretacija UT potpuno neutemeljena jer ne proizlazi niti slijedom atribucije podneska RH niti slijedom samog sadržaja, a posebno ne slijedom zaključka podneska u kojem se traži dozvola za podnošenje interlokutorne žalbe.

Za pretpostaviti je kako UT pogrešno tumači sadržaj podneska RH u dijelu u kojem se opisuje pravno stajalište Republike Hrvatske (Para. 6. do 10. podneska RH). Ovaj dio podneska RH samo upućuje na pravni stav Republike Hrvatske radi prosudbe žalbenog vijeća, a koji pravni stav bi se trebao potanko elaborirati tek nakon i ukoliko žal-

beno vijeće dozvoli Republici Hrvatskoj podnošenje interlokutorne žalbe. Nije naime realno pretpostaviti da bi žalbeno vijeće uopće moglo razmatrati molbu Republike Hrvatske na podnošenje žalbe ukoliko ne bi bilo poznato barem s osnovnim pravnim stajalištem Republike Hrvatske u odnosu na sporne odluke potvrđujućeg suca.

Pored toga, Republika Hrvatska obvezna je bila učiniti vjerojatnim, pozivom na pravilo 73. (D) PPD (Pravilo 73. (D) : Na odluke o svim drugim podnescima interlokutorna žalba može se uložiti samo uz dopuštenje tročlanog žalbenog vijeća koje takvo dopuštenje može dati: (i) ako bi pobijana odluka strani koja traži dopuštenje prouzročila štetu koja se ne bi mogla ispraviti konačnom sudskom odlukom, pa ni žalbenim postupkom nakon presude; (ii) ako je pitanje u predloženoj žalbi od opće važnosti za postupke pred Sudom ili u međunarodnom pravu uopće), da je pitanje eventualne buduće žalbe od opće važnosti za postupke pred MKSJ ili za međunarodno pravo uopće.

Ove okolnosti UT očividno pogrešno interpretira kao nejasnu karakterizaciju podneska RH.

Ad B) U odgovoru UT navodi se kako odredbe PPD ne predviđaju mogućnost podnošenja žalbe protiv odluke potvrđujućeg suca kojim je izdao naloge za uhićenje i predaju. Ova tvrdnja tužitelja doista je točna. Međutim, *argumentum a contrario*, odredbe PPD isto tako izrijeком ne zabranjuju mogućnost podnošenja molbe da se takova žalba dozvoli. Čak što više, prema istaknutom pravnom tumačenju Republike Hrvatske (vidi podnesak RH, para. 11. do 14.), a primjenom dozvoljene analogije u kaznenom procesnom pravu, ovlaštenje na podnošenje molbe za dozvolu podnošenja interlokutorne žalbe nije procesno-pravno neutemeljeno. Analogija u kaznenom procesnom pravu jest način stvaranja pravnih pravila putem sličnosti, odnosno metoda tumačenja na temelju sličnosti u okviru

postojećih pravnih pravila. Analogija kao sredstvo tumačenja pravnih pravila dozvoljena je u svim slučajevima kad se zaključak na temelju sličnosti kreće u okviru sadržaja i smisla – *ratio legis* – određenog pravnog pravila (*analogia legis*) ili pak odgovara smislu koji proizlazi iz čitavog kompleksa pravnih pravila (*analogia juris*). Sva suvremena kaznena zakonodavstva poznaju tzv. *kreativnu analogiju*, posebice ukoliko je riječ o tzv. *analogia in bonam partem* – dakle analogija koja ide u korist stranke, odnosno u širem smislu u korist interesa pravde i općih principa prava. Napokon, PPD Tribunala kao svoj *ratio legis* ističu posebice kriterij interesa pravde (vidi np. pravilo 89. (B), (F) PPD).

Ad C) Kao što je već naprijed rečeno, točno je da *explicite* niti jedna odredba PPD ne podupire pravno stajalište Republike Hrvatske kojom traži dozvolu za podnošenje interlokutorne žalbe. Pri tome se opetovano ističe da se to pravo na molbu niti jednom odredbom PPD ne otklanja.

Ipak, radi razjašnjenja pravnog stajališta i nasuprot stavu UT, treba istaknuti da je Republika Hrvatska pravno tumačila odredbe PPD na način da primjenjujući kriterij *analogia juris* artikulira svoje pravno shvaćanje. Kada je dakle u pitanju teza UT kako pravilo 73. (D) i (B) regulira interlokutorne žalbe protiv odluka raspravnog vijeća, a ne i protiv odluka suca pojedinca, tada treba ponovno istaknuti princip *a maiore ad minus*. Naime, iako to pravilo govori o preispitivanju odluke raspravnog vijeća, Republika Hrvatska zbog važnosti Odluke smatra da ima mjesta primjeni Pravila 73 PPD *per analogiam*. Naime, bilo bi potpuno ne-logično i protivno općim načelima prava da se mogu preispitivati odluke sudskog tijela u višoj fazi postupka (rasprava) i u "jačem" sastavu (vijeće), a ne i u nižoj fazi (izdavanje uhidbenog naloga i naloga za predaju u predraspravnoj fazi postupka) i u "slabijem" sastavu (sudac pojedinac). Dakle, ako je žalba moguća u slučajevima kada je

odluku donijelo tijelo MKSJ s većim procesnim ovlaštenjem (raspravno vijeće), tada je pozivom na načelo *a maiore ad minus* isto tako moguće preispitati i odluku koju je donio sudac pojedinac koji ima manja procesna ovlaštenja od raspravnog vijeća. Pored ove teze Republika Hrvatska ističe i tezu da je u nekim drugim odredbama PPD *explicite* navedena mogućnost pobijanja odluke kako suca pojedinca, tako i raspravnog vijeća (vidi Pravilo 54., 54. bis, 55. etc.). Dakle, *spiritus legis* PPD, nije u ograničavanju prava na preispitivanje pojedinih sudskih odluka, već omogućavanje preispitivanja pojedinih sudskih odluka bilo da ih je donio sudac pojedinac ili raspravno vijeće. Napokon, i u samom odgovoru UT (para. 12.) indirektno se potvrđuje naprijed izneseni pravni stav Republike Hrvatske. Ovo u dijelu kada se ističe da je u skladu s pravnom praksom MKSJ mogućnost podnošenja određenih oblika žalbi i u odsutnosti bilo koji statutarnih odredbi.

Republika Hrvatska u potpunosti se slaže s tvrdnjom UT u podnesenom odgovoru (Para. 13.) da u pravilima Tribunala ne postoji opće pravo na podnošenje žalbe. Upravo zbog identičnog pravnog stava, Republika Hrvatska je i podnijela molbu da joj se dozvoli ulaganje žalbe.

5. Republika Hrvatska je zahvalna UT na pravnoj poduci kako postoje i drugi pravni lijekovi koji se mogu podnijeti protiv nelegalnosti procedure (Para. 14.). Pri tome se u odgovoru UT posebice upućuje da obrana ima mogućnost podnošenja prikladnih podnesaka pozivom na odredbe pravila 72. i 73. PPD. Nažalost, citirana pravna pouka Republici Hrvatskoj je procesno i suštinski potpuno promašena. Naime, odredbe pravila 72. i 73. tretiraju preliminarne podneske obrane, dakle optuženika kao individualne osobe, a ne podneske države kao strane u prethodnom postupku koja eventualno ima pravni interes za sudjelovanje u toj fazi postupka. Riječ je naravno o fazi postupka kada optuženiku još uopće i nije uručena

optužnica niti se je optuženik izjasnio o pitanju krivnje. Citirane odredbe adresirane su dakle na samog optuženika i predviđaju određena procesna prava koja nisu primjenjiva na konkretan slučaj i konkretnu procesnu situaciju.

6. UT navodi u svom odgovoru kako je, slijedom pravila 54. PPD, sudac ovlašten izdati bilo koji nalog u smislu najšireg ovlaštenja. Uz dužno poštovanje treba istaknuti da to i nije sasvim nedvojbeno. Ovakvo tumačenje UT ukazivalo bi da je sudac bez ikakvog ograničenja ovlašten izdati bilo kakav nalog. Naime, Republika Hrvatska smatra kako odredbu pravila 54 treba tumačiti u sagledavanju njene cjeline i *ratio legis*, posebno zadnjeg dijela teksta tog pravila (Pravilo 54.: ... i druge naloge koji su potrebni za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja...). *Ratio legis* ogleda se u ovlaštenju suca da izdaje naloge samo ukoliko je to potrebno za vršenje istrage ili pripremu i vođenje suđenja. Prema tome, sudac je dužan prije izdavanja bilo kojeg naloga *ex officio* ispitati da li je izdavanje određenog naloga nužno za svrhu u koju se izdaje. Kao dodatni argument ovakvom pravnom shvaćanju

Republika Hrvatska ukazuje na odredbu članka 58. Rimskog Statuta Međunarodnog kaznenog suda prihvaćenog u Rimu, 17. srpnja 1998. godine. Ovaj članak normira izdavanje uhidbenog naloga ili poziva za sudsko pojavljivanje. Predraspravno vijeće ovlašteno je izdati uhidbeni nalog protiv okrivljenika pod određenim uvjetima i to:

- radi osiguranja prisustva na suđenju
- radi osiguranja da okrivljenik neće opstruirati ili ugroziti istragu odnosno sudski postupak
- radi osiguranja da okrivljenik neće nastaviti s izvršenjem kaznenog djela

Slijedom ove odredbe Rimskog Statuta očividno je da i te kako postoje pravne pretpostavke za izdavanje uhidbenog

naloga i određivanja pritvora protiv okrivljenika koje su prihvaćene u međunarodnom kaznenom pravu.

Prema tome, nije pravno utemeljen stav UT da sudac nije vezan nikakvim ograničenjem pri izdavanju svojih naloga. To ograničenje proizlazi slijedom pravne stilizacije samog pravila 54. PPD kao i opće prihvaćenih principa međunarodnog kaznenog prava.

7. Apsolutno je pravno neprihvatljiv stav UT artikuliran u odgovoru (odgovor UT, para. 26.) kako se zapravo radi o rutini izdavanja uhidbenih naloga protiv optuženika pred MKSJ. Ukoliko bi to doista bilo tako, onda bi takva praksa rutinskog izdavanja uhidbenih naloga bila sasvim suprotna temeljnim načelima kaznenog prava koja govore o individualizaciji krivnje i kaznene odgovornosti. MKSJ kao primjer međunarodnog kaznenog suda svakako ne može prihvatiti kazneno-pravne kriterije koji bi bili ispod općeprihvaćenih pravnih standarda suvremene znanosti kaznenog prava. Jedan od temeljnih principa je svakako princip individualizacije odgovornosti i krivnje, te nastavno i same kaznene sankcije. Postupak pred MKSJ nije i ne može biti rutina u smislu automatiziranog postupanja u identičnim procesnim okolnostima. Kako ne postoje dva identična ljudska bića na zemaljskoj kugli, dva identična okrivljenika, tako ne postoje niti dvije identične procesne situacije koje bi se mogle primijeniti na različite okrivljenike. Svaki je predmet pred MKSJ *casus per se eo ipso*. Suština i svrha svakog kaznenog postupka jest prilagoditi pravne norme individualno različitim procesnim situacijama i individualno različitim okrivljenicima. Upravo na tragu ovog pravnog shvaćanja i razmišljanja, Republika Hrvatska argumentirala je svoj pravni položaj i pravno shvaćanje u podnesku od 27. rujna 2002. godine.

8. UT polemizira sa pravnim shvaćanjem Republike Hrvatske u dijelu primjene kriterija za privremeno puštanje na slobodu optuženika kao analogiju za kriterij

primjenljiv određivanju pritvora protiv optuženika. Ovdje se ponovno ističe da kriterij za određivanje pritvora mora biti prisutan jednako tako kao i kriterij za ukidanje pritvorske mjere i privremenog puštanja na slobodu. Čak što više, za istaknuti je da su ove dvije kategorije međusobno komplementarne; opstojnost kriterija za ukidanje pritvora po logici stvari identična je kriteriju za ne-određivanje pritvora. Da budemo potpuno jasni: ukoliko postoje okolnosti na temelju kojih se pritvor protiv optuženika može ukinuti, tada *vice versa argumento a contrario* ne postoje okolnosti za određivanje pritvorske mjere protiv tog istog optuženika. Koji bi to pravno racionalni razlog bio da se određuje pritvor protiv optuženika, ukoliko postoje okolnosti koje bi upućivale na mogućnost ukidanja pritvora? Republika Hrvatska ustraje u pravnom shvaćanju kako je to izloženo u podnesku RH i opravdano tvrdi da u konkretnom slučaju nema mjesta primjeni mjere uhićenja Janka Bobetka, kao najradikalnije procesne mjere, nasuprot neiskorištene mogućnosti primjene blaže procesne mjere – redovnog sudskog poziva. Ponovno se ukazuje na načelo proporcionalnosti kao opće-prihvaćeno načelo suvremenog kaznenog prava.

9. UT očevidno pogrešno razumije i interpretira navode podneska RH u kojem se ukazuje na praksu domicilnog prava Republike Hrvatske (odgovor UT, para. 33.). Naime, Republika Hrvatska niti u jednom trenutku ne pokušava tvrditi da domicilno pravo ima supremaciju nad međunarodnim pravom; tj. odredbama Statuta i PPD. Uopće nije sporno da međunarodno pravo, uključivo i odredbe Statuta i PPD MKSJ, imaju prednost pred svakim domicilnim zakonodavstvom. U svom podnesku od 27. rujna Republika Hrvatska samo je željela istaknuti da je i domicilno zakonodavstvo prihvatilo suvremene kazneno-pravne principe koji se ogledaju u obvezi ispitivanja *ex officio* procesne sposobnosti

optuženika u smislu zdravstvenog stanja i ubrojivosti te time i sposobnosti sudjelovanja u sudskom postupku. Princip da je sud dužan ispitati, na prijedlog strane ili *proprio motu*, procesnu sposobnost optuženika, prihvaćen je u svim modernim kazneno-pravnim sustavima suverenih država. Isti princip prihvaćen je i Rimskim Statutom Međunarodnog kaznenog suda (vidi članak 31. (a) Rimskog Statuta). Optuženik nužno mora biti mentalno i fizički zdravstveno sposoban pratiti tijek sudskog postupka kako bi mogao u tom postupku aktivno sudjelovati. Suprotni stav nužno implicira na odsustvo principa pravičnog suđenja koji princip je *conditio sine qua non* svakog sudskog postupka.

10. Jednako tako UT u svom odgovoru (odgovor UT, para. 34.) pogrešno shvaća i interpretira navode podneska RH od 27. rujna 2002. godine u dijelu u kojem se govori o "praktičnim poteškoćama" Republike Hrvatske u odnosu na postupanje po nalogima Tribunala. Ovdje se uopće ne radi o "praktičnim poteškoćama", suština je tvrdnji podneska RH na ukazivanju odsustva primjene suvremenih načela kaznenog prava koja su općeprihvaćena u međunarodnom kaznenom zakonodavstvu. Drugim riječima, nije zdravstveno stanje, kao "praktična poteškoća", optuženika Janka Bobetka temeljna okolnost koja determinira postupke Republike Hrvatske u ovoj fazi postupka. Temeljna je okolnost ukazivanje na pravne aspekte i konzekvence koje proizlaze slijedom izdanih naloga potvrđujućeg suca. Pa ipak, zdravstveno stanje Janka Bobetka samo je jedan od elemenata koje treba razmotriti u svrhu pravednog postupanja sukladno normama međunarodnog kaznenog prava.

ZAKLJUČAK I PRIJEDLOG

Zbog svega navedenog Republika Hrvatska traži od Žalbenog vijeća da odbaci kao neosnovane primjedbe UT navedene u odgovoru od 10. listopada 2002. godine te da

postupi sukladno prijedlogu iznesenom u podnesku RH od dana 27. rujna 2002. godine.

Republika Hrvatska pružit će Međunarodnom sudu svaku pomoć i suradnju pri provedbi odgovarajuće odluke Suda, sukladno Statutu, PPD, te Ustavnom zakonu o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom.

Datum: 18. listopada 2002.

POTPREDSJEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I
PREDSJEDNIK SAVJETA ZA SURADNJU S MEĐU-
NARODNIM SUDOM I MEĐUNARODNIM KAZ-
NENIM SUDOVIMA

Dr. sc. Goran Granić

Replika Vlade RH na
odgovor Tužiteljstva u vezi
s drugom žalbom

(25. listopada 2002.)

Predmet br. IT-02-62-A

PRED ŽALBENIM VIJEĆEM

Pred: Sudac: Claude Jorda, predsjedavajući

Sudac: Mohamed Shahabuddeen

Sudac: David Hunt

Sudac: Mehmet Gueney

Sudac: Fausto Pocar

Tajnik: Gosp. Hans Holthuis

Datum podneska: 25. listopada 2002.

TUŽITELJ

protiv

JANKA BOBETKA

REPLIKA REPUBLIKE HRVATSKE NA ODGOVOR
TUŽITELJICE PODNESEN PROTIV ZAHTJEVA
REPUBLIKE HRVATSKE ZA PREISPITIVANJE
ODLUKE SUCA OD 17. RUJNA 2002. GODINE
KOJOM JE POTVRĐENA OPTUŽNICA PROTIV
JANKA BOBETKA I NALOGA ZA UHIĆENJE I
PREDAJU OD 20. RUJNA 2002.

Ured Tužiteljice:

Gđa. Carla Del Ponte

Podnositelj zahtjeva:

Republika Hrvatska zastupana po odvjetniku Goranu Mikuličiću

1. Dana 21. listopada 2002. godine Ured tužiteljice (u nastavku: UT) Međunarodnog kaznenog suda za kazneni progon osoba odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriju bivše Jugoslavije od 1991. godine (u nastavku MKSJ) podnio je odgovor na zahtjev Republike Hrvatske za preispitivanje odluke suca o potvrđivanju optužnice protiv umirovljenog generala Janka Bobetka od 17. rujna 2002. godine i protiv naloga za uhićenje i predaju istog suca od dana 20. rujna 2002. godine. Ovaj odgovor UT zaprimljen je putem faxesa dana 21. listopada 2002. godine (u nastavku: drugi odgovor UT). UT u navedenom podnesku ističe kako smatra da je zahtjev Republike Hrvatske od dana 4 listopada 2002. godine bespredmetan te da ga žalbeno vijeće treba odbiti kao neosnovan.

2. Odlukom Predsjednika MKSJ od dana 11. listopada 2002. godine imenovano je peteročlano žalbeno vijeće te je određeno da će se, povodom prvog podneska Republike Hrvatske od dana 27. rujna 2002. godine (u nastavku: prvi podnesak RH) i drugog podneska RH od dana 4. listopada 2002. godine, provesti jedinstveni postupak.

3. Republika Hrvatska smatra kako ima ovlaštenje replicirati odgovoru UT pozivom na odredbu pravila 113 (Pravilo 113 PPD: Žalitelj može podnijeti repliku na podnesak respondenta u roku od petnaest dana od prijema podneska respondenta) Pravila o postupku i dokazima (u nastavku: PPD) MKSJ koja se odredba primjenom načela mutatis mutandis ima primijeniti i na konkretnu procesnu situaciju. Povrh toga Republika Hrvatska smatra da pravo na repliku proizlazi i slijedom odredbi Praktične upute o proceduri za

podnošenje pismenih podnesaka u žalbenom postupku pred Međunarodnim Tribunalom (praktična uputa o proceduri za podnošenje pisanih podnesaka u žalbenom postupku pred Međunarodnim Tribunalom od 7. ožujka 2002. godine: "Podnositelj može replicirati u roku od četiri dana od podnijetog odgovora".).

4. UT u svom drugom odgovoru na drugi podnesak RH ističe i prigovara podnesku Republike Hrvatske u glavnim crtama kako slijedi:

A) – drugi podnesak RH u suštini je sličan prvom podnesku RH te se oba

podneska na neki način sadržajno preklapaju tako da se navodi odgovora UT na prvi podnesak RH *mutatis mutandis* trebaju primijeniti i u odgovoru na drugi podnesak RH;

B) – smatra kako žalbeno vijeće nema jurisdikcije odlučivati povodom

zahtjeva Republike Hrvatske za preispitivanje odluke suca o potvrđivanju optužnice protiv Janka Bobetka, a sve to pozivom na pravilo 108 bis PPD;

C) – drugi podnesak RH nema pravnog temelja i treba ga odbaciti, a ukoliko pak taj podnesak ipak ima pravni temelj – tada su njegovi navodi i argumentacija u suštini bezvrijedni;

5. Nasuprot iznesenim stavovima UT, Republika Hrvatska i nadalje ustraje pri svojim tvrdnjama i pravnim stavovima, a kako je to opisano u podnesku od 4. listopada 2002. godine. Pri tome se na navode drugog odgovora UT očituje kako slijedi:

Ad A) – Republika Hrvatska slaže sa stavom UT da se oba njena podneska sadržajno i suštinski u mnogim dijelovima preklapaju tako da i sama Republika Hrvatska ističe i predlaže da se navodi njene replike na prvi odgovor UT protiv prvog podneska RH, imaju *mutatis mutandis*

primijeniti i na repliku protiv drugog odgovora UT u odnosu na drugi podnesak RH.

Ad B) U svom drugom odgovoru UT navodi kako odredbe PPD, posebno pravilo 108 bis, ne predviđaju nadležnost žalbenog vijeća da razmatra zahtjev za preispitivanje odluke suca o potvrđivanju optužnice. Ova tvrdnja tužitelja doista je točna, ali samo ukoliko se pravilo 108 bis bukvalno interpretira, izolirano od smisla i svrhe cjelokupne žalbene procedure. Naime, doista treba imati u vidu činjenicu da je pravilo 108 bis prihvaćeno na Plenarnoj sjednici MKSJ sa svrhom da države, na koje direktno utiče interlokutorna odluka raspravnog vijeća, mogu zahtijevati preispitivanje pojedinih odluka raspravnog vijeća. U tom smislu skreće se pažnja poštovanom žalbenom vijeću na odluku-presedan u predmetu Blaškić; IT-95-14-AR od 12. kolovoza 1997. godine. Odluka suca o potvrđivanju optužnice protiv koje Republika Hrvatska traži preispitivanje zapravo je interlokutorna odluka sui generis te u tom smislu Republika Hrvatska, radi izbjegavanja ponavljanja argumentacije, upućuje na pravno stajalište izneseno u svom drugom podnesku (vidi: Zahtjev za preispitivanje od 4. listopada 2002.g., para. 7). Republika Hrvatska opetovano ističe da u konkretnom slučaju treba primijeniti analogiam in bonam partem.

Primjenom dozvoljene analogije u kaznenom procesnom pravu, ovlaštenje na podnošenje zahtjeva po pravilu 108 bis nije procesno-pravno neutemeljeno.

Analogija kao sredstvo tumačenja pravnih pravila dozvoljena je u svim slučajevima kad se zaključak na temelju sličnosti kreće u okviru sadržaja i smisla – ratio legis – određenog pravnog pravila (analogia legis) ili pak odgovara smislu koji proizlazi iz čitavog kompleksa pravnih pravila (analogia juris). Sva suvremena kaznena zakonodavstva, pa tako i međunarodno kazneno-pravna znanost, poznaju tzv. kreativnu analogiju. Ovo posebice ukoliko je riječ o

tzv. analogia in bonam partem – dakle analogija koja ide u korist stranke, odnosno u širem smislu u korist interesa pravde i općih principa prava. Napokon, PPD MKSJ kao svoj *ratio legis* ističu posebice kriterij interesa pravde (vidi npr. pravilo 89 (B), (F) PPD).

(i) – Nadalje, u drugom odgovoru UT ističe se kako pravni lijek u smislu pravila 108 bis nije automatske, već diskrecijske prirode (vidi drugi odgovor UT, para 10). U tom kontekstu žalbeno vijeće treba primijeniti test kako bi odlučilo da li je zahtjev utemeljen i dopušten, dakle žalbeno vijeće ima diskreciono pravo udovoljiti ili na podnesenom zahtjevu.

Republika Hrvatska u potpunosti se slaže s ovakovim pravnim stavom UT pak je zbog toga i obrazložila svoj zahtjev u drugom podnesku u smislu potrebe za primjenom adekvatnog testa utemeljenosti samog zahtjeva za preispitivanje odluke o potvrdi optužnice. Radi izbjegavanja ponavljanja argumenata, upućuje se poštovano žalbeno vijeće na navode drugog podneska iznesene u paragrafima 7, 8 i 9. Ovom prilikom Republika Hrvatska ukazuje poštovanom žalbenom vijeću na *ratio tzv. Interlocutory Appeals Act* (ovim pravilom daje se diskreciono ovlaštenje žalbenom sudu u SAD da preispituju interlokutorne naloge ukoliko sporni nalozi uključuju pravno pitanje povodom kojeg postoje suštinski različita pravna shvaćanja i ukoliko bi odmah podnesena žalba na takov nalog mogla suštinski utjecati na okončanje postupka; 28 USCA, para. 1292(b)) sukladno kojem pravilu žalbena vijeća u SAD mogu preispitati interlokutori nalog.

(ii) – UT navodi kako nema osnova da se osporava odluka o potvrđivanju optužnice od strane države jer da to pravo nema niti sam optuženik (vidi drugi odgovor UT, para 13). Ovakav stav UT nije pravno prihvatljiv. Upravo suprotno, Republika Hrvatska pravni temelj nalazi u okolnosti da sporna odluka suca o potvrđivanju optužnice direktno

utiče na državne interese Republike Hrvatske, a kako je to pobliže obrazloženo u drugom podnesku RH u paragrafima 15 – 24.

(iii) – UT smatra kako pravilo 108 bis predstavlja "ograničenu iznimku" (vidi drugi odgovor UT, para 14) da država može zahtijevati preispitivanje sudske odluke. Republika Hrvatska ne slaže se s ovom tvrdnjom UT te naprotiv ističe kako citirano pravilo treba shvatiti kao opće pravilo koje tretira moguće interese međunarodnopravnog subjekta – države, a ne kao iznimku. Tijekom višegodišnje prakse raspravljanja pred MKSJ ukazala se je potreba da se PPD nadopune odredbom o pravnim interesima država te je upravo tako i postupljeno kada je izvorni tekst PPD nadopunjen i novim pravilom 108 bis. Svrha nadopune PPD upravo se ogleda u činjenici postojanja pravnog interesa države koji se artikulira kroz postupak preispitivanja sporne sudačke odluke putem žalbenog vijeća MKSJ i koji je pravni interes prepoznala sudska praksa MKSJ (vidi supra 5, Ad) B).

(iv) – Pitanje zdravstvenog stanja optuženika i te kako je od opće važnosti za pitanja ovlaštenja MKSJ. Naime, procesna sposobnost optuženika predstavlja *conditio sine qua non* svakog kaznenog postupka. Nije za očekivati da bi se kazneni postupak mogao voditi protiv osobe koja zdravstveno nije u mogućnosti pratiti tijek postupka, dakle aktivno sudjelovati u samom postupku izvođenja dokaza, unakrsnog ispitivanja svjedoka, vještaka i sl. Pitanje procesne sposobnosti optuženika jest u domeni stručnog mišljenja specijaliziranih osoba – sudskih vještaka medicinske struke. Ukoliko postoji sumnja u zdravstvenu sposobnost optuženika, tada je nužno tu sumnju otkloniti ili potvrditi određivanjem prethodnog adekvatnog vještačenja zdravstvenog stanja optuženika.

(v) – UT zaključuje u svom odgovoru da odluka suca kojom je potvrdio optužnicu protiv Janka Bobetka nije inter-

lokutorna odluka raspravnog vijeća u smislu odredbi pravila 108 bis PPD. Kao što je već ranije istaknuto, doista gledajući izvan konteksta ratio legis odluka suca pojedinca nema formalne attribute interlokutorne odluke raspravnog vijeća. Međutim, radi izbjegavanja ponavljanja već rečene argumentacije, ovdje valja istaknuti slijedeće teze za koje se zalaže Republika Hrvatska

- interlokutorna odluka jest ona odluka koja se odnosi na neko posredno pitanje (pitanje "u sredini između dva"),

- većina interlokutornih odluka nije ožalbena, ali većina jurisdikcija dozvoljava podnošenje žalbe protiv nekih interlokutornih odluka sukladno doktrini kolateralnog naloga (Doktrina kolateralnog naloga: Doktrina prema kojoj je dopuštena žalba na interlokutorni nalog kojim se konačno odlučuje o pitanju neovisnom o predmetu zbog kojega se vodi postupak i koji nalog nije moguće osporavati u žalbi na konačnu odluku suda (iz Cohen protiv Beneficial Indus. Loan Corp., 337 U.S. 541, 69 S. Ct. 1221 (1949) – vidi Black's Law dictionary, 7. izdanje, St. Paul, Minn, 1999.)) ili tzv. Cohen doktrini,

- ožalbena je ona interlokutorna odluka koja u dovoljnoj mjeri konačna da se protiv nje može pokrenuti žalbeno preispitivanje; odluka ili nalog koji je momentalno primjenljiv kao np. nalog za uhićenje i predaju ili odluka o potvrđivanju optužnice

(vi) – Republika Hrvatska nije zaprimila odluku suca kojom je potvrđena optužnica. Doista, u PPD ili Statutu MKSJ nema odredbe slijedom koje postoji obveza dostavljanja potvrde optužnice državi od koje se zahtjeva asistencija. Pa ipak, dosadašnja praksa MKSJ bila je upravo takova. Pri tome Republika Hrvatska izražava naprosto svoje čuđenje izostankom uobičajene prakse ne ukazujući na taj element kao nešto što bi smatrala contra legem.

Ad C) – UT u svom drugom odgovoru ističe kako je pravna argumentacija RH navedena u drugom podnesku, neutemeljena i lišena svake vrijednosti. UT pri tome argumentira da je tvrdnja iz drugog podneska RH u vezi pogrešne primjene standarda *prima facie* koji primjenjuje sudac prilikom potvrđivanja optužnice, pravno promašena jer da ne zadovoljava kriterije opće važnosti ovlaštenja MKSJ.

Nasuprot navedenom stavu UT, Republika Hrvatska insistira na ranije argumentiranom pravnom shvaćanju (vidi drugi podnesak RH, para. 7) te radi izbjegavanja ponavljanja argumentacije, upućuje na svoje pravnu poziciju.

6. UT navodi u svom odgovoru kako je moguće jedino pravno relevantno pitanje koji ističe Republika Hrvatska, pitanje tzv. principa proporcionalnosti (vidi drugi odgovor UT, para. 21), ali da je i to pitanje u krajnjem slučaju nije meritorno. Naprotiv, princip proporcionalnosti i te kako je važan u kaznenom sudovanju, kako u suvremenim nacionalnim zakonodavstvima, tako i u međunarodnom kaznenom pravu uopće. Republika Hrvatska, i opet u želji da se ne ponavljaju već ranije izneseni argumenti, ukazuje poštovanom žalbenom vijeću na navode svog prvog podneska (vidi prvi podnesak RH, para. 9).

7. Nije pravno utemeljena tvrdnja UT kako je donošenje odluke o potvrđivanju optužnice dio *ex parte* procedure te da niti jedan pravni sustav ne poznaje obvezu konsultiranja treće strane o toj odluci (vidi drugi odgovor UT, para. 23).

Sama okolnost da se određena odluka ili nalog donosi tijekom *ex parte* procedure ne ukazuje na zaključak da takova odluka može sadržavati neke pravno inferiornije standarde nego što bi ista ili slična odluka/nalog trebala sadržavati tijekom redovne procedure. Bez obzira da li se odluka/nalog donosi *ex parte* ili u redovnoj proceduri, sudska odluka/nalog mora biti uvijek utemeljena na istovrsnim

pravnim standardima podložnim ožalbenom preispitivanju pravne utemeljenosti. Čak što više, ukoliko je neka odluka/nalog donesena ex parte, a tangira prava i interese treće strane, tada svakako interes pravde nalaže da se toj trećoj strani omogući žalbeni postupak i preispita da li sporna odluka zadire u opravdane pravne interese treće strane. Republika Hrvatska niti u jednom trenutku ne tvrdi da je trebala biti konsultirana prilikom donošenja spornih naloga i odluke o potvrđivanju optužnice, ali tvrdi da joj se mora omogućiti da artikulira svoje pravno gledište i stavove u smislu kriterija prema pravilu 108 bis PPD. Argument za ovakav stav jest teza da nema potrebe opterećivati raspravno vijeće MKSJ s nekim predraspravnim pitanjem, ukoliko se to pitanje može riješiti u predraspravnoj fazi postupka. Ratio legis PPD upravo i jest u tome da se što više spornih pitanja riješi u predraspravnoj fazi i u skladu s tom idejom u zadnjih nekoliko godina bitno su izmijenjena i nadopunjena pravila MKSJ (vidi pravilo 65 bis, 65 ter, 71 itd.).

8. UT je, nažalost, pogrešno shvatio stav Republike Hrvatske kada tvrdi da se osporava sama optužnica (vidi drugi odgovor UT, para. 24). Ono što Republika Hrvatska osporava jest odluka o potvrđivanju optužnice suviše ekstenzivnom primjenom prima facie kriterija od strane potvrđujućeg suca. Sasvim posredno, moglo bi se zaključiti da se time kolateralno osporava i onaj dio optužnice koji je u suprotnosti s notorno poznatim činjenicama (vidi drugi podnesak RH, para. 15 – 18).

Radi ilustracije ove tvrdnje moglo bi se istaknuti kao primjer u potvrdu teze o notornim činjenicama, ne/mogućnost potvrđivanja neke imaginarne optužnice nekog imaginarnog kaznenog suda protiv časnika američke vojske koji je navodno počinio zločin kršenja ratnog prava i običaja prilikom oružanog sukoba kod Pearl Harbour-a. Tom imaginarnom optužnicom tereti se časnik američke vojske

da bi počinio ratni zločin "...u situaciji vojne agresije američke armije na borbene lovačke zrakoplove japanske vojske koji su mirno nadlijetali ribarsku luku Pearl Harbour...". Naravno da bi ovakav pravni okvir optužnice bio u suprotnosti s notornim povijesno-političkim činjenicama i da bi kao takav bio podoban za preispitivanje od strane nekog imaginarnog žalbenog vijeća i prije početka samog postupka. Upravo temeljem ove pravne logike, Republika Hrvatska zahtijeva preispitivanje odluke o potvrđivanju optužnice protiv Janka Bobetka u dijelu u kojem je optužnica u suprotnosti s notornim činjenicama.

ZAKLJUČAK I PRIJEDLOG

Zbog svega navedenog Republika Hrvatska traži od Žalbenog vijeća da odbaci kao neosnovane primjedbe UT navedene u drugom odgovoru od 21. listopada 2002. godine te da postupi sukladno prijedlogu iznesenom u drugom podnesku RH od dana 4. listopada 2002. godine Republika Hrvatska pružit će Međunarodnom sudu svaku pomoć i suradnju pri provedbi odgovarajuće odluke Suda, sukladno Statutu, PPD, te Ustavnom zakonu o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom.
Datum: 25. listopada 2002.

**REPUBLIKA HRVATSKA
ZASTUPANA PO ODVJETNIKU GORANU MIKULIČIĆU**

Saborska Deklaracija o suradnji RH s Haaškim sudom

(14. travnja 2000.)

ZASTUPNIČKI DOM HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA

Polazeći od članka 20. Ustava Republike Hrvatske i od vladavine prava kao jedne od najviših vrijednosti ustavnog poretka Republike Hrvatske, te izražavajući uvjerenje da svi počinitelji zločina moraju biti kažnjeni, a posebice oni koji su počinili najteže zločine, kao što su ratni zločini i teške povrede humanitarnog prava, uvjereni da je zadatak Međunarodnoga kaznenog suda utvrditi individualnu krivnju počinitelja kaznenih djela ratnog zločina, vjerujući da je iskrena suradnja s Međunarodnim kaznenim sudom od bitnog međunarodnog interesa za Republiku Hrvatsku, koja se time potvrđuje kao odgovorni subjekt međunarodne zajednice, tom suradnjom s Međunarodnim kaznenim sudom, što će bitno pridonijeti političkoj stabilnosti u regiji, kao i uspostavi i razvoju međunarodnoga pravnog poretka i uključivanju Republike Hrvatske u euro-atlantske integracije, ocjenjujući da su Ustavni zakon o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom i Ugovor o statusu Ureda Tužiteljstva Međunarodnoga kaznenog suda, normativni okvir za suradnju, utvrđujući da je otežavanjem suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom, nanesena velika šteta vjerodostojnosti pravnoga sustava Republike Hrvatske,

kao i neposrednim državnim interesima, a zemlja je dovedena u međunarodnu izolaciju, uvjeren da će se kroz međusobnu suradnju i utjecaj poboljšati odnosi sa Sudom, uspostaviti veće međusobno razumijevanje, te osigurati vladavina prava u Republici Hrvatskoj, Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora na sjednici 14. travnja 2000., donio je

DEKLARACIJU

O SURADNJI S MEĐUNARODNIM KAZNENIM SUDOM U DEN HAAGU

A) Načelni stavovi:

1. Republika Hrvatska smatra, da svi počinitelji ratnih zločina, koje su počinili na području bivše Jugoslavije, trebaju biti kažnjeni, bez obzira na to koje su nacionalnosti, u kojim su postrojbama djelovali i koje su dužnosti obavljali.
2. Pravosudni organi poduzet će sve zakonom predviđene mjere da bi počinitelji ratnih zločina bili otkriveni i primjereno kažnjeni.
3. U skladu s odredbama Ustavnoga zakona o suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu, te odredbama Statuta Međunarodnoga kaznenog suda u Den Haagu, Republika Hrvatska ne dovodi u pitanje pravo Suda da pokreće postupke utvrđivanja odgovornosti za zločine počinjene za vrijeme i neposredno nakon završetka Domovinskog rata.
4. U razvoju suradnje s Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu, Republika Hrvatska će se zalagati za odgovarajući suradnički odnos u kaznenom progonu i suđenju optuženim za ratne zločine.
5. Hrvatski državni sabor poziva Vladu Republike Hrvatske da nastavi suradnju s Međunarodnim kaznenim sudom u Den Haagu u okvirima Ustavnog zakona o suradnji kojeg je ovaj Dom Sabora donio 19. travnja 1996. godine, u skladu s međunarodno preuzetim obvezama i

zaključcima ove Deklaracije, vodeći pri tome uvijek računa o zaštiti nacionalnih interesa, i dostojanstva hrvatskih ljudi i hrvatske države.

B) Konkretna mjera:

1. Intenzivirati aktivnosti hrvatskih pravosudnih tijela u procesuiranju otkrivenih ratnih zločina.

2. Ubrzati rad na otkrivanju ratnih zločina i njihovih počinitelja te na prikupljanju dokaza, ne čekajući za to poticaj od Međunarodnoga kaznenog suda.

3. Otpočeti razgovore s Tužiteljstvom Međunarodnoga kaznenog suda i dogovoriti model po kojem će se razmjenjivati informacije o ratnim zločinima i njihovim počiniteljima.

4. Udovoljiti zahtjevima Međunarodnoga kaznenog suda i branitelja okrivljenika za dostavom kopija dokumenata što mogu biti relevantni dokaz za provođenje postupka za utvrđivanje ratnog zločina, a čuvaju se u arhivima državnih tijela Republike Hrvatske, vodeći pri tome računa o zaštiti nacionalnih interesa i interesa nacionalne sigurnosti. Svi dokumenti trebaju biti istodobno dostupni Tužiteljstvu i obrani.

5. Ponuditi Tužiteljstvu Međunarodnoga kaznenog suda provođenje zajedničkih istraga, odnosno istražnih radnji u kojima bi sudjelovali hrvatski istražni organi i istražni organi Tužiteljstva.

6. Predložiti Međunarodnom kaznenom sudu sporazum po kojem bi taj Sud ustupio određene kaznene postupke domaćim sudovima.

7. Predložiti Međunarodnom kaznenom sudu zaključenje sporazuma po kojem bi hrvatski državljani osuđeni za ratne zločine izdržavali kaznu zatvora u kaznenim tijelima Republike Hrvatske.

8. Inzistirati na tome da Međunarodni kazneni sud u svome postupanju osigura učinkovitost u procesuiranju svih počinjenih ratnih zločina na području bivše Jugoslavije.

9. Inzistirati na tome da se svi postupci pred Međunarodnim kaznenim sudom ubrzaju, upozoravati na propuste i nedosljednosti Suda.

10. Preispitati dosadašnju praksu plaćanja obrane optuženih pred Međunarodnim kaznenim sudom iz sredstava državnoga proračuna, te učiniti transparentnima eventualna buduća plaćanja.

Klasa: 004-01/00-01/01

Zagreb, 14. travnja 2000.

ZASTUPNIČKI DOM
HRVATSKOGA DRŽAVNOG SABORA

Predsjednik
Zastupničkog doma
Hrvatskoga državnog sabora
Zlatko Tomčić dipl. ing., v. r.

Presuda Općinskog suda kojom se nalaže Vladi RH da odvjetnicima generala Gotovine uruči tražene dokumente

(17. lipnja 2002.)

Posl.br. LXXIII-P-9923/01-28

U IME REPUBLIKE HRVATSKE

MEĐUPRESUDA

I

PRESUDA

Općinski sud u Zagrebu u Vijeću sastavljenom od suca toga suda Slavka Pavković kao predsjednika Vijeća i sudaca toga Suda Gordane Filipović i Darka Milković, kao članova Vijeća, u pravnoj stvari tužitelja Ante Gotovine iz Zagreba, Srebrnjak 95, koga zastupaju Ivo Farčić, Ante Vukorepa i Marijan Pedišić, odvjetnici iz Zagreba, protiv I-vo tuženika Republika Hrvatska, II-go tuženika Vlada Republike Hrvatske iz Zagreba, Trg Svetog Marka 2, III-će tuženika Ured za suradnju s Međunarodnim sudom pravde i međunarodnim kaznenim sudovima iz Zagreba, Mesnička 23, svi zastupani po Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, a ovo zastupano po Zlati Hrvoj Šipek, zamjenici u tom državnom odvjetništvu, radi zaštite od nezakonite radnje, nakon glavne i javne rasprave zaključene dana 31. svibnja 2002. godine, održane u prisutnosti navedenih punomoćnika i zastupnika stranaka, dana 17. lipnja 2002. godine

presudio je

Utvrđuje se da je II-go tuženik u obavezi predati braniteljima tužitelja dokumentaciju zatraženu u zamolbi branitelja tužitelja upućenu II-go tuženiku od dana 29. kolovoza 2001. godine

presudio je

I Odbija se tužbeni zahtjev tužitelja protiv I-vo i III-će tuženika, a koji tužbeni zahtjev glasi:

"I Utvrđuje se da su tuženi Republika Hrvatska i Ured za suradnju s Međunarodnim sudom pravde i međunarodnim kaznenim sudovima izvršili nezakonitu radnju odbijanjem zahtjeva obrane tužitelja Ante Gotovine za dostavom preslika i/ili uvidom u dokumentaciju koju su tuženi dostavili Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu u kaznenom predmetu Ante Gotovine.

II Zabranjuje se I-vo i III-će tuženima daljnje vršenje nezakonite radnje iz točke I., te se I-vo i III-će tuženima nalaže da obrani tužitelja dostave u ovjerenom prijepisu, a ukoliko sud ne udovolji zahtjevu za dostavom, da tada usvoji zahtjev da I-vo i III-će tuženi omogućće braniteljima tužitelja uvid u sljedeće dokumente:

a) sve dokumente koje su institucije Republike Hrvatske dostavile Tužiteljstvu ili drugim tijelima MKS-a, a koje se tiču istraga istih u vezi operacija Hrvatske vojske u kojima je sudjelovao general pukovnik Ante Gotovina;

b) sve dokumente, transkripte, video kazete, audio snimke..., a koje se odnose na postupanja snaga pod zapovjedništvom general pukovnika Ante Gotovine, posebice u odnosu na ratne zarobljenike i civile, tijekom vremenskoga razdoblja od 17. srpnja 1995. godine do 15. studenoga 1995. godine;

c) sve dokumente, izvješća, zapisnike, video i audio snimke sastanaka, posebice s predstavnicima međunarodnih organizacija te vojnog i civilnog vrha Republike Hrvatske,

na kojima je sudjelovao general pukovnik Ante Gotovina, od travnja 1995. godine pa do 15. studenoga 1995. godine;

d) sve zaključke, rezolucije, diplomatske poruke, osobne poruke... (primljene u Uredu Predsjednika Republike Hrvatske, Vladi Republike Hrvatske, Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske, Ministarstvu obrane Republike Hrvatske, Hrvatskoj izvještajnoj službi i drugim institucijama Republike Hrvatske) a koji se odnose na borbena djelovanja HV-a u razdoblju od travnja 1995. godine do 15. studenoga 1995. godine;

e) sve dokumente, posebice zapovijedi i izvješća, potpisana od general pukovnika Ante Gotovine ili u njegovo ime u razdoblju od 17. srpnja do 15. studenoga 1995. godine;

f) sve dokumente, posebice radne zemljovide, ovjerene ili odobrene od general pukovnika Ante Gotovine ili u njegovo ime u razdoblju od 17. srpnja do 15. studenoga 1995. godine;

g) sve dokumente, posebice zapovijedi, koje je general pukovnik Ante Gotovina primio u razdoblju od 17. srpnja do 15. studenoga 1995. godine;

h) sve dnevnik (operativne, ratne, zapovjednika...) nastale u zapovjedništvima postrojbi kojima je zapovijedao general pukovnik Ante Gotovina u razdoblju od travnja 1995. godine pa do 15. studenoga 1995. godine;

i) sve dokumente, izvješća, zabilježbe, upute..., a koje se odnose na operativne akcije obavještajne zajednice Republike Hrvatske vođene u suradnji sa obavještajnim zajednicama drugih država s ciljem prikupljanja i obrade podataka o položajima, stanju i odnosima u neprijateljskim snagama.

j) sve dokumente, izvješća, zabilježbe, upute..., a koje se odnose na operativne akcije službi obavještajne zajednice Republike Hrvatske, a u kojima su obrađivani mogući pojedini zločini tijekom i nakon završetka operacije "Oluja";

k) sve dokumente, mišljenja, upute koje su predstavnici Republike Hrvatske koristili tijekom postupka pred MKS-om, a u vezi osporavanja nadležnosti istoga za Operacije HV-a "Bljesak" i "Oluja"

l) sve dokumente, presude, zapisnike..., a koji se tiču postupka pravosudnih tijela Republike Hrvatske prema počiniteljima pojedinih kaznenih djela tijekom i neposredno nakon operacije "Oluja";

m) kaznene prijave tijela MO Republike Hrvatske podnijete protiv počinitelja pojedinih kaznenih djela tijekom i neposredno nakon operacije "Oluja";

n) kaznene prijave tijela MUP Republike Hrvatske podnijete protiv počinitelja pojedinih kaznenih djela tijekom i neposredno nakon operacije "Oluja".

III Po obvezama iz točke I i II ove presude I-vo i III-će tuženi su dužni postupiti u roku od 3 dana od dana dostave presude pod prijetnjom izvršenja te su dužni tužitelju nadoknaditi trošak postupka u roku od 15 dana.

IV Žalba protiv ove presude ne odgađa izvršenje."

II Odbija se tužbeni zahtjev tužitelja protiv II-go tuženika u dijelu koji glasi:

"Vlada Republike Hrvatske izvršila je nezakonitu radnju odbijanjem zahtjeva obrane tužitelja Ante Gotovine za dostavom preslika i/ili uvidom u dokumentaciju koju su tuženi dostavili Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu u kaznenom predmetu Ante Gotovine."

III Nalaže se tužitelju da I-vo i III-će tuženiku u roku od 15 dana nadoknadi parnični trošak u iznosu od 3.000,00 kn.

O b r a z l o ž e n j e

Tužitelj tvrdi da su njegovi opunomoćeni branitelji dana 29. 08. 2001. g. II-go tuženiku podnijeli zahtjev da im se u svrhu pripremanja obrane stavi na raspolaganja doku-

mentacija koja je relevantna za potpuno sagledavanje kaznenog pravnog statusa okrivljenika. Navode da II-go tuženik nije udovoljio takvom zahtjevu. Tužitelj smatra da odbijanje udovoljenja takvom zahtjevu ima značaj nezakonite radnje jer da tužitelj ima pravo na zahtijevanu dokumentaciju. Pri tome se poziva na članak 29 Ustava Republike Hrvatske, članak 14 Zakona o odvjetništvu, na odjeljak B točka 4 Deklaracije o suradnji s Haaškim tribunalom od 14. 04. 2000.g., te na odredbe članka 3, 17, 19 do 24. Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom. Stoga tužitelj postavlja sljedeći tužbeni zahtjev:

"I Utvrđuje se da su tuženi Republika Hrvatska, Vlada Republike Hrvatske i Ured za suradnju s Međunarodnim sudom pravde i međunarodnim kaznenim sudovima izvršili nezakonitu radnju odbijanjem zahtjeva obrane tužitelja Ante Gotovine za dostavom preslika i/ili uvidom u dokumentaciju koju su tuženi dostavili Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu u kaznenom predmetu Ante Gotovine.

II Zabranjuje se I do III tuženima daljnje vršenje nezakonite radnje iz točke I., te se I do III tuženima nalaže da obrani tužitelja dostave u ovjerenom prijepisu, a ukoliko sud ne udovolji zahtjevu za dostavom, da tada usvoji zahtjev da I do III tuženi omoguće braniteljima tužitelja uvid u sve sljedeće dokumente:

a) sve dokumente koje su institucije Republike Hrvatske dostavile Tužiteljstvu ili drugim tijelima MKS-a, a koje se tiču istraga istih u vezi operacija Hrvatske vojske u kojima je sudjelovao general pukovnik Ante Gotovina;

b) sve dokumente, transkripte, video kazete, audio snimke..., a koje se odnose na postupanja snaga pod zapovjedništvom general pukovnika Ante Gotovine, posebice u odnosu na ratne zarobljenika i civile, tijekom vremenskoga razdoblja od 17. srpnja 1995. godine do 15. studenoga 1995. godine;

- c) sve dokumente, izvješća, zapisnike, video i audio snimke sastanaka, posebice sa predstavnicima međunarodnih organizacija te vojnog i civilnog vrha Republike Hrvatske, na kojima je sudjelovao general pukovnik Ante Gotovina, od travnja 1995. godine pa do 15. studenoga 1995. godine;
- d) sve zaključke, rezolucije, diplomatske poruke, osobne poruke... (primljene u Uredu Predsjednika Republike Hrvatske, Vladi Republike Hrvatske, Ministarstvu vanjskih poslova Republike Hrvatske, Ministarstvu obrane Republike Hrvatske, Hrvatskoj izvještajnoj službi i drugim institucijama Republike Hrvatske), a koji se odnose na borbena djelovanja HV-a u razdoblju od travnja 1995. godine do 15. studenoga 1995. godine;
- e) sve dokumente, posebice zapovijedi i izvješća, potpisana od general pukovnika Ante Gotovine ili u njegovo ime u razdoblju od 17. srpnja do 15. studenoga 1995. godine;
- f) sve dokumente, posebice radne zemljovide, ovjerene ili odobrene od general pukovnika Ante Gotovine ili u njegovo ime u razdoblju od 17. srpnja do 15. studenoga 1995. godine;
- g) sve dokumente, posebice zapovijedi, koja je general pukovnik Ante Gotovina primio u razdoblju od 17. srpnja do 15. studenoga 1995. godine;
- h) sve dnevnik (operativne, ratne, zapovjednika...) nastale u zapovjedništvima postrojbi kojima je zapovijedao general pukovnik Ante Gotovina u razdoblju od travnja 1995. godine pa do 15. studenoga 1995. godine;
- i) sve dokumente, izvješća, zabilježbe, upute..., a koje se odnose na operativne akcije obavještajne zajednice Republike Hrvatske vođene u suradnji sa obavještajnim zajednicama drugih država s ciljem prikupljanja i obrade podataka o položajima, stanju i odnosima u neprijateljskim snagama;
- j) sve dokumente, izvješća, zabilježbe, upute..., a koje se odnose na operativne akcije službi obavještajne zajednice Re-

publike Hrvatske, a u kojima su obrađivani mogući pojedini zločini tijekom i nakon završetka operacije "Oluja";

k) sve dokumente, mišljenja, upute koje su predstavnici Republike Hrvatske koristili tijekom postupka pred MKS-om, a u vezi osporavanja nadležnosti istoga za operacije "Bljesak" i "Oluja";

l) sve dokumente, presude, zapisnike..., a koji se tiču postupaka pravosudnih tijela Republike Hrvatske prema počiniteljima pojedinih kaznenih djela tijekom i neposredno nakon operacije "Oluja";

m) kaznene prijave tijela MO Republike Hrvatske podnijete protiv počinitelja pojedinih kaznenih djela tijekom i neposredno nakon operacije "Oluja";

n) kaznene prijave tijela MUP Republike Hrvatske podnijete protiv počinitelja pojedinih kaznenih dijela tijekom i neposredno nakon operacije "Oluja".

III Po obvezama iz točke I i II ove presude I-vo do III-će tuženi su dužni postupiti u roku od 3 dana od dana dostave presude pod prijetnjom izvršenja te su dužni tužitelju nadoknaditi trošak postupka u roku od 15 dana.

IV Žalba protiv ove presude ne odgađa izvršenje."

I-vo i III-će tuženi se protive tužbenom zahtjevu stavljajući prigovor promašaja pasivne legitimacije jer da I-vo i III-će tuženi nisu tijela državne vlasti u smislu čl. 67 Zakona o upravnim sporovima.

II-go tuženik se protivi tužbenom zahtjevu navodeći pri tom da II-go tužena nije počinila nezakonitu radnju jer da nije postojala obaveza II-go tuženika dostaviti obrani tužitelja zahtijevanu dokumentaciju. Tako II-go tuženik navodi da se branitelji tužitelja nisu legitimirali kao ovlašteni branitelji pred Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu. Zatim II-go tuženik navodi da iz zamolbe branitelja tužitelja od 29. 08. 2001. g ne proizlazi da bi predmetna doku-

mentacija bila tražena radi potrebe obrane tužitelja u postupku predaje a koji postupak se vodi pred Županijskim sudom u Zagrebu. Pri tome II-go tuženik ukazuje da tražena dokumentacija ne bi bila niti potrebna za obranu pred tim sudom jer da odluka o predaji ovisi o utvrđenju identiteta osobe protiv koje se vodi postupak i o utvrđenju nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda za konkretno kazneno djelo.

I do III tuženici predlažu odbiti tužbeni zahtjev tužitelja. Zahtijevaju naknadu parničnog troška.

Tužba tužitelja u ovoj pravnoj stvari je dopuštena.

Člankom 67. Zakona o upravnim sporovima (NN 9/92 i NN 77/92 – u daljnjem tekstu ZUS) određeno je da se postupak za zaštitu ustavom zajamčenog prava i slobode čovjeka i građanina, ukoliko je takva sloboda ili pravo povrijeđeno nezakonitom radnjom službene osobe u tijelima državne vlasti ili ovlaštene osobe u poduzećima i drugim pravnim osobama, ako nije osigurana druga sudska zaštita, pokreće tužbom zbog nezakonite radnje.

Pravo na obranu jedno je od Ustavom zajamčenih prava čovjeka i građanina (čl. 29 Ustava Republike Hrvatske – pročišćeni tekst NN 41/01).

Pravni poredak Republike Hrvatske nije osigurao drugu sudska zaštitu za slučaj da tijela državne vlasti odbiju okrivljeniku odnosno njegovim braniteljima predati dokumentaciju potrebnu za obranu.

Stoga dakle ispunjene su zakonske pretpostavke iz čl. 67 ZUS-a za podnošenje tužbe tužitelja u ovoj pravnoj stvari.

Među strankama je sporno da li su tuženici počinili nezakonitu radnju kada nisu postupili po zamolbi tužitelja od 29.08. 2001. g.

Osnovan je tužbeni zahtjev tužitelja protiv II-go tuženika u dijelu zahtjeva tužitelja za predaju njegovim braniteljima

dokumentacije zatražene u zamolbi branitelja tužitelja upućen II-tuženiku od dana 29. 08. 2001. g.

Uvidom u optužnicu tužitelja Međunarodnog suda u Haagu od 21.05. 2001. g. (list 18 do 27 spisa) sud je utvrdio da je tužitelj Međunarodnog kaznenog suda u Haagu protiv ovdje tužitelja kao okrivljenika Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu podnio optužnicu tereteći ga za više zločina protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja a koji zločini su počinjeni u razdoblju od 17.07. 1995. g. do 15.11.1995.g.

Među strankama nisu sporne sljedeće činjenice:

– da su u ovoj pravnoj stvari punomoćnici tužitelja dana 29.08.2001. g. II-go tuženiku podnijeli zahtjev za stavljanje na raspolaganje dokumentacije navedene u tužbenom zahtjevu tužitelja;

– da tuženik nije udovoljio tom zahtjevu;

– da su u ovoj pravnoj stvari punomoćnici tužitelja uz prije navedeni zahtjev predali II-go tuženiku i punomoć tužitelja sa sadržajem:

"Ovlašćujem(o) ga da me (nas) zastupa u svim mojim (našim) pravnim poslovima u sudu i izvan suda i kod svih drugih državnih tijela te da zbog zaštite i ostvarenja mojih (naših) na zakonu osnovanih prava i interesa poduzima sve pravne radnje i upotrijebi sva u zakonu predviđena sredstva a naročito da podnosi tužbe i ostale podneske, da sklapa poravnanja, da daje nasljedne izjave te da prima novac i novčane vrijednosti i da o tome izdaje potvrde."

– da je pred Županijskim sudom u Zagrebu u tijeku postupak povodom zahtjeva za predaju tužitelja Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu.

Uvidom u zamolbu branitelja tužitelja od 29.08. 2001.g. (list 53 do 55 spisa) sud je utvrdio da tom zamolbom tužitelj zahtjeva dostavu dokumentacije koja se može odnositi na predmet protiv tužitelja pred Međunarodnim kaznenim su-

dom u Haagu. Branitelji tužitelja traženu dokumentaciju specificiraju istovjetno kao ovdje u tužbenom zahtjevu. U samoj zamolbi branitelji tužitelja posebno ne određuju da li bi im ta dokumentacija bila potrebna za obranu tužitelja pred Županijskim sudom u Zagrebu u postupku predaje ili bi im ta dokumentacija bila potrebna u samom postupku pred Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu.

Člankom 29 Ustava Republike Hrvatske određeno je da svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obavezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela. U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ima pravo:

– da u najkraćem roku bude obaviješten potanko i na jeziku koji razumije o naravi i razlozima optužbe koja se diže protiv njega i o dokazima koji ga terete,

– da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane.

Člankom 14 Zakona o odvjetništvu određeno je da su državna tijela dužna odvjetniku dati podatke koji su mu potrebni u obavljanju odvjetničke djelatnosti u konkretnom predmetu, ako to nije u protivnosti s dužnošću čuvanja službene ili profesionalne tajne.

Člankom 5 Statuta Međunarodnog kaznenog suda određeno je da je taj sud ovlašten za vođenje kaznenih postupaka za zločine protiv čovječnosti počinjene u oružanom sukobu.

Člankom 9 do 12 Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom (NN 32/96. – u daljnjem tekstu: Ustavni zakon) propisano je ustupanje kaznenog progona i kaznenog postupka tom Sudu.

Člankom 17 istog Zakona propisano je da će nadležni Županijski sud u postupku odlučivanja o zahtjevu Međunarodnog kaznenog suda za predaju okrivljenika upoznati okrivljenika sa zahtjevom i optužbama koje mu se

stavljaju na teret, ispitati ga o djelima koja mu se stavljaju na teret, te o drugim okolnostima važnim za odlučivanje o zahtjevu Međunarodnog kaznenog suda.

Člankom 18 tog Zakona određeno je da u postupku za predaju okrivljenika okrivljenik obavezno ima branitelja.

Člankom 19 istog Zakona propisano je između ostalog da će u postupku za predaju okrivljenika sud utvrditi činjenice potrebne za donošenje odluke primjenjujući na odgovarajući način odredbe Zakona o krivičnom postupku.

Članom 20 toga Zakona određeno je da će sud donijeti rješenje kojim udovoljava zahtjevu za predaju okrivljenika Međunarodnom kaznenom sudu ako utvrdi da se zahtjev odnosi na osobu protiv koje se vodi postupak za predaju i da se radi o kaznenom djelu za koje je Međunarodni kazneni sud nadležan prema svom statutu.

Imajući u vidu činjenicu da je članom 9 Ustavnog zakona Republika Hrvatska ustupila kazneni progon i kazneni postupak Međunarodnom kaznenom sudu za kaznena djela koja prema statutu toga suda ulaze u njegov djelokrug te imajući u vidu da je pred tim sudom protiv tužitelja podignuta optužnica, ovaj Sud ocjenjuje da postupak za predaju tužitelja pred Županijskim sudom u Zagrebu i postupak pred Međunarodnim kaznenim sudom predstavljaju jednu životnu, logičnu i pravnu cjelinu. Riječ je dakle o jednom cjelovitom jedinstvenom kaznenom progonu premda se postupanje odvija pred dva različita suda. Stoga o ocjeni ovoga suda za ishod ovog spora nije od odlučujućeg značaja činjenica što branitelji tužitelja u svojoj zamolbi od 29.08. 2001. g. nisu pobliže odredili da li im je zatražena dokumentacija potrebna za postupanje pred Županijskim sudom u Zagrebu ili pred Međunarodnim kaznenim sudom. Iz njihove zamolbe nedvojbeno je vidljivo da im je zatražena dokumentacija potrebna radi obrane tužitelja od optužbi za djela navedena u podignutoj optužnici.

Imajući u vidu odredbu iz čl. 29 Ustava Republike Hrvatske, te prije navedene odredbe Ustavnog zakona, pravno shvaćanje ovoga suda je da je pravo branitelja određeno člankom 14 Zakona o odvjetništvu ujedno i izvorno pravo okrivljenika. Stoga pored prava branitelja na potrebnu dokumentaciju od tijela državne vlasti i sam okrivljenik ima isto to pravo tj. aktivno je legitiman u postupku za ostvarenje tog prava.

Nije u pravu II-go tuženik kada smatra da ovdje tužitelju odnosno njegovim braniteljima u postupku za predaju pred Županijskim sudom u Zagrebu nije potrebna zatražena dokumentacija. U pravu je II-go tuženik kada ukazuje da odluka o predaji okrivljenika u tom postupku ovisi o utvrđenju identiteta osobe protiv koje se vodi postupak i o utvrđenju nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda za kazneno djelo za koje je zatražena predaja. To proizlazi iz članka 20 prije navedenog Ustavnog zakona. No pri tom očito II-go tuženik ispušta iz vida prava okrivljenika iz čl. 17 tog Ustavnog zakona. Da bi se okrivljenik u postupku ispitiivanja o djelima koja mu se stavljaju na teret te o drugim okolnostima važnim za odlučivanje o zahtjevu za predaju u potpunosti mogao očitovati i štititi svoja prava i interese potrebno je da ima na raspolaganju zatraženu dokumentaciju. Ovo posebno iz razloga imajući u vidu da je okrivljenik ovdje tužitelj po optužnici terećen za brojna i činjenično izuzetno složena kaznena djela, te da bi ta djela bila počinjena na širem teritoriju i to u dužem vremenskom razdoblju.

K tome posebno je za ukazati da je zatražena dokumentacija tužitelju potrebna u postupku pred Županijskim sudom u Zagrebu i u pogledu rasprave o nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda za djela koja mu se stavljaju na teret. Očito da će pred tim sudom biti sporno pitanje nadležnosti Međunarodnog kaznenog suda za pojedina djela a s obzirom da okrivljenik ovdje tužitelj smatra da pojedina djela koja mu se stavljaju na teret nisu počinjena u oružanom sukobu (čl.5

Statuta Međunarodnog kaznenog suda). Pri tome još je jednom za ukazati da optužnica tužitelja Međunarodnog suda u Haagu protiv ovdje tužitelja sadrži više kaznenih djela počinjena u razdoblju od 17.07.1995. g. do čak 15.11.1995. g.

Dakle i bez obzira što branitelji tužitelja ni u ovom postupku nisu dokazali da bi imali ovlaštenja braniti tužitelja pred Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu, tužitelj te njegovi branitelji imaju potrebu pa time i pravo na dostavu zatražene dokumentacije u zamolbi od 29.08. 2001. godine.

Kako je II-go tuženik odbio postupiti po zamolbi branitelja tužitelja od 29.08.2001. g. to je dakle postupio protivno čl.14 Zakona o odvjetništvu, tj. počinio je nezakonitu radnju u smislu čl.67 ZUS-a jer je povrijedio Ustavom zajamčeno pravo tužitelja na obranu.

Stoga dakle kao osnovanim ukazuje se tužbeni zahtjev tužitelja protiv II-go tuženika u dijelu zahtjeva za predaju braniteljima tužitelja dokumentacije zatražene u predmetnoj zamolbi.

S obzirom da se tužitelj poziva na Deklaraciju Hrvatskog sabora o suradnji s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu od 14.04.2000.g. (NN 41/00. – u daljnjem tekstu: Deklaracija) za ukazati je na sljedeće:

Odjeljkom B) točkom 4 te Deklaracije kao jedna od konkretnih mjera utvrđeno je:

"Udovoljiti zahtjevima Međunarodnog kaznenog suda i branitelja okrivljenika za dostavom kopija dokumenata što mogu biti relevantni dokaz za provođenje postupka za utvrđivanje ratnog zločina, a čuvaju se u arhivama državnih tijela Republike Hrvatske, vodeći pri tome računa o zaštiti nacionalnih interesa i interesa nacionalne sigurnosti. Svi dokumenti trebaju biti istodobno dostupni Tužiteljstvu i obrani."

Među strankama nije sporno da je II-go tuženik Međunarodnom kaznenom sudu za potrebe kaznenog progona tužitelja dostavio 77 dokumenata.

Stoga dakle prema netom navedenoj odredbi iz Deklaracije obaveza je II-go tuženika bila i obrani tužitelja dostaviti dokumentaciju koja je dostavljena Međunarodnom kaznenom sudu. Pravo okrivljenika ovdje tužitelja, po toj Deklaraciji nije ničim uvjetovano, a posebno ne legitimacijom branitelja okrivljenika pred Međunarodnim kaznenim sudom.

No međutim odredba navedene Deklaracije nije pravni osnov ove međupresude. Ovo iz razloga što navedena Deklaracija nije izvor prava pred sudom. Prema čl. 117 Ustava Republike Hrvatske i čl.5 Zakona o sudovima sudovi sude na osnovi Ustava i Zakona te na osnovi međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske. Predmetna deklaracija nema pravna obilježja niti jednog od prije navedenih izvora prava. Ta Deklaracija je akt Sabora Republike Hrvatske kojom Sabor Republike Hrvatske izražava svoju politiku (čl. 80 Ustava Republike Hrvatske). Pri tome tek je za ukazati da i važeći Poslovnik Hrvatskog sabora određuje da se Deklaracijom izražava opće stajalište Sabora o pitanjima unutarnje ili vanjske politike te o drugim bitnim pitanjima važnim za državu (NN 6/02.).

Dakle obaveza II-go tuženika po Deklaraciji, na predaju obrani tužitelja zatražene dokumentacije nije pravna tj. zakonska obaveza. Riječ je o izvanzakonskoj obavezi II-go tuženika koja proizlazi iz Ustavnog položaja i odnosa Sabora Republike Hrvatske i II-go tuženika.

Sam tužbeni zahtjev tužitelja protiv II-go tuženika u dijelu za predaju (dotavu) zatražene dokumentacije nije određen (čl. 106 Zakona o parničnom postupku NN 53/91, NN 91/92. i NN 112/99. – u daljnjem tekstu ZPP). Tužitelj zahtjeva dokumentaciju koju označava kao "sve dokumente, sve zaključke, sve dnevnike, sva izvješća, sve

zabilježbe, sve upute" i slično. Tužitelj pobliže ne identificira svaki pojedini dokument.

Stoga prema čl.109 ZPP tužbu tužitelja u tom dijelu trebalo je vratiti tužitelju na ispravak i dopunu. No za ukazati je da sud tako nije postupio. Ovo iz razloga što je člankom 74 stavak 6 ZUS-a propisano da se u postupku zaštite od nezakonitih radnji primjenjuju tek na odgovarajući način odredbe Zakona o parničnom postupku. Člankom 7) ZUS-a propisano je da sud po tužbi postupa hitno i na način kojim se, čuvajući osnovna načela postupka, osigurava uspješna zaštita prava i interesa stranaka u postupku.

Očito je da tužitelj u ovoj pravnoj stvari zahtjeva dokumentaciju koju je II-go tuženik nesporno dostavio Međunarodnom kaznenom sudu. Sam II-go tuženik u dosadašnjem postupku nije individualizirao svaki pojedini dokument koji je dostavljen tom sudu. Stoga, tužitelj u ovom trenutku nema objektivnih mogućnosti odrediti tužbeni zahtjev u predmetnom dijelu protiv II-go tuženika u smislu čl. 106 ZPP.

Dakle, da je sud postupio sukladno odredbi čl. 109 ZPP, u konačnici rezultat bi bio odbačaj tužbenog zahtjeva tužitelja protiv II-go tuženika u predmetnom dijelu, a čime bi tužitelj bio onemogućen u suštinskoj sudskoj zaštiti prava. To sve bilo bi protivno dakle odredbi čl. 71 ZUS-a.

Iako se predmetni dio tužbenog zahtjeva tužitelja protiv II-go tuženika ne odnosi na novčano potraživanje, u kom slučaju ZPP predviđa mogućnost donošenja međupresude (čl. 330 ZPP), ovaj sud ocjenjuje da je u konkretnom slučaju opravdano o osnovanosti predmetnog dijela tužbenog zahtjeva tužitelja odlučiti međupresudom, jer kao što je već rečeno člankom 74 st. 6 ZUS-a propisano je da se u postupcima zaštite od nezakonitih radnji na odgovarajući način primjenjuju odredbe ZPP. Time po ocjeni ovoga suda nisu povrijeđena osnovna načela postupka (čl. 71 ZUS-a).

Dakle kraj očitih objektivnih teškoća tužitelja u određivanju tužbenog zahtjeva u predmetnom dijelu, te kraj činjenice da je u pogledu osnove zahtjeva ova pravna stvar sazrela za donošenje odluke, to je bilo svrsishodno najprije odlučiti o osnovanosti tužbenog zahtjeva tužitelja u predmetnom dijelu.

Radi iznesenog valjalo je dakle odlučiti kao u izreci ove međupresude.

Nije osnovan tužbeni zahtjev tužitelja protiv I-vo i III-će tuženika.

Prema čl. 67 u svezi s čl. 72 st. 1 ZUS-a u postupku za zaštitu od nezakonite radnje tuženik je tijelo državne vlasti.

I-vo tuženik Republika Hrvatska je država a ne tijelo državne vlasti pa kao takova ne može biti ni pasivno legitimirana u postupku za zaštitu od nezakonite radnje.

III-će tuženik Ured za suradnju s Međunarodnim sudom i međunarodnim kaznenim sudovima je stručna služba Vlade Republike Hrvatske a ne tijelo državne vlasti (čl. 24 i 26 Zakona o Vladi Republike Hrvatske NN 101/98., čl. 1 Uredbe o Uredu za suradnju s Međunarodnim sudom pravde i međunarodnim kaznenim sudom NN 61/96., NN 131/97., NN 89/99, NN 29/2000.). Dakle ni III-će tuženik ne može biti pasivno legitimiran u ovom postupku.

Kako dakle I-vo i III-će tuženik ne stoji u pravnom odnosu sa tužiteljem povodom obaveza predaje zatražene dokumentacije, to je tužbeni zahtjev tužitelja protiv I-vo i III-će tuženika valjalo odbiti u cijelosti kao neosnovan tj. presuditi kao u točki 1 izreke ove presude.

Nije osnovan tužbeni zahtjev tužitelja protiv II-go tuženika u dijelu u kom zahtjeva utvrđenje da bi II-go tuženik izvršio nezakonitu radnju odbijanja zahtjeva obrane za dostavom ili uvidom u dokumentaciju koju su tuženi dostavili Međunarodnom kaznenom sudu u Haagu.

Ovo iz razloga što iz odredbe čl. 73 st. 2 ZUS-a proizlazi da sadržaj dispozitiva presude kojom se usvaja tužbeni zahtjev za zaštitu od nezakonite radnje može biti zabrana daljnjeg vršenja nezakonite radnje te prema potrebi nalaganje uspostave stanja kakvo je bilo prije vršenja nezakonite radnje. Dakle sadržaj dispozitiva ovakve presude ne može biti utvrđenje činjenja nezakonite radnje odnosno utvrđenje povrede Ustavom zajamčenog prava i sloboda.

Stoga dakle valjalo je u tom dijelu tužbeni zahtjev tužitelja protiv II-go tuženika odbiti (točka II izreke ove presude).

Odluka o naknadi parničnog troška tužitelja I-vo i III-će tuženiku osniva se na čl. 154 st. I ZPP u svezi s čl. 22 st. 1 Zakona o državnom odvjetništvu (NN 51/01). Kao potreban parnični trošak I-vo i III-će tuženika ukazuje se trošak nagrade za zastupanje i to po 40 bodova za sastav odgovora na tužbu, pristupa na ročište od 04.10.2001. g., pristupa na ročište od 25.10.2001.g., te po 45 bodova za sastav podneska od 08.01.2002.g., pristupa na ročište od 22.01.2002.g., sastav podneska od 31.05.2002. g., te pristupa na ročište od 31.05.2002. g. Dakle ukupno 300 bodova, što po važećoj OT na dan presuđenja predstavlja iznos od 3.000,00 kn (točka III izreke ove presude).

Odluka o zahtjevima za naknadu parničnog troška tužitelja protiv II-go tuženika te II-go tuženika protiv tužitelja biti će sadržana u kasnijoj presudi (čl. 165 ZPP).

OPĆINSKI SUD U ZAGREBU, dna 17. lipnja 2002. g.

Predsjednik Vijeća:
Slavko Pavković, v.r

Uputa o pravnom lijeku:

Protiv ove Međupresude i Presude nezadovoljna stranka ima pravo žalbe. Žalba se izjavljuje na Županijski sud u Zagrebu putem ovoga Suda pismeno u 4 istovjetna primjerka u roku od 3 dana od dana dostave prijepisa ove Međupresude i Presude.

DNA

1. Tužitelju po punomoćniku uz nalog za platež sudskih pristojbi za tužbu – 1.200,00 kn i za Međupresudu i Presudu – 1.200,00 kn.
2. Tuženiku po DORH-u

Za točnost otpravka ovlaštena:
Biserka Čuljak, uz. ....

Zahtjev za ocjenom ustavnosti poduprt s 53 potpisa saborskih zastupnika upućen Ustavnom sudu

(26. rujna 2001.)

Odvjetnici
ANTE VUKOREPA
MARIJAN PEDIŠIĆ
IVO FARČIĆ

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

PREDMET: Zahtjev za ocjenu ustavnosti

Ovime se utvrđuje da je dana 13. rujna 2001. godine, general pukovnik HV-a u mirovini Ante Gotovina podnio Ustavnom sudu Republike Hrvatske prijedlog za ocjenu ustavnosti Ustavnog zakona o suradnji sa Međunarodnim kaznenim sudom sa slijedećim tekstom:

1. Zastupnički dom Sabora Republike Hrvatske donio je na sjednici od 19. travnja 1996. godine, temeljem članka 80. Ustava Republike Hrvatske, pod klasom 012-01/96-01/02, Odluku o proglašenju Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom. Navedenim zakonom uređena je suradnja Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom za teška kršenja Međunarodnog humanitarnog prava počinjena na području bivše Jugoslavije od 1991. godine.

2. Postavlja se pitanje da li je moguće ocjenjivati usklađenost ustavnog zakona sa Ustavom RH.

U glavi 7. Primjena ustavnog zakona: pravne i političke kontraverze, knjige "Haško implementacijsko kazneno pravo", dr. Ivo Josipović navodi dileme o pravnoj snazi Ustavnog zakona o suradnji sa Haškim sudom.

U točki 7.2 Pravna priroda ustavnog zakona navode se slijedeće činjenice:

– hrvatska hijerarhija pravnih normi poznaje četiri razine: ustavnu, zakonsku i podzakonsku, time da su između ustavne i zakonske interpolirane norme međunarodnih ugovora (u skladu sa tadašnjim člankom 134. Ustava, sada članak 140. Ustava RH). Stoga se postavlja pitanje u koju kategoriju može biti svrstan ustavni zakon sa reperkusijom mogućnosti ocjene ustavnosti istog akta. Naime, ukoliko se radi o zakonu tada je isti podložan ocjeni ustavnosti, no ukoliko se radi o normi ustavnog ranga ona izlazi iz eventualne nadležnosti Ustavnog suda. U obzir bi za ocjenu ustavnosti dolazile odredbe članka 9–12 Ustavnog zakona (ustup kaznenog progona i kaznenog postupka), članka 13–24 Ustavnog zakona (uhićenje i predaja okrivljenog). Oni bi mogli biti u nesuglasju sa odredbama članka 9. stavak 2, te članka 2. stavak 1. Ustava, članka 22. i 24. Ustava (uvjeti za uhićenje i pritvor), članka 29. (pravo na pravično suđenje pred nadležnim sudom u Hrvatskoj) te člankom 31. Ustava (načelo legaliteta).

– pravna norma koja nije donesena po postupku koji je predviđen za donošenje Ustava ne bi predstavljala ustavnu normu, već bi predstavljala zakon.

– postupak donošenja Ustava utvrđen je tadašnjim člancima 136 – 139 Ustava, pri čemu članci 80. i 82. Ustava sadrže najopćenitije norme o nadležnosti domova Sabora. Uspoređujući postupak donošenja ustava i postupak

donošenja zakona sa postupkom donošenja Ustavnog zakona "može se konstatirati da je on neobična mješavina jednog i drugog postupka koji je imao daleko više elemenata postupka za donošenje zakona nego elemenata za donošenje/promjenu Ustava" (dr. Ivo Josipović).

- Ustavnopravna procedura obuhvaćala je dvije faze i to 1 – predlaganje ustavnih promjena od strane ovlaštenog predlagača sa prethodnim mišljenjem Županijskog doma o tome hoće li se pristupiti promjeni Ustava i 2 – donošenje ustavnih normi je samo usvajanje u Zastupničkom domu dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika uz prethodno mišljenje Županijskog doma. Promjenu Ustava proglašavao je Zastupnički dom Sabora.

- prilikom donošenja Ustavnog zakona nije obavljena prva faza postupka donošenja/promjene Ustava i nije uz prethodno mišljenje Županijskog doma donesena odluka o promjeni Ustava. Umjesto toga provedeno je prvo čitanje prijedloga Ustavnog zakona sukladno proceduri za donošenje zakona. Također Županijski dom je dao prethodno mišljenje samo u prvoj fazi (čitanju).

- međutim, Ustavni zakon je donesen dvotrećinskom većinom potrebnom za promjenu Ustava.

U nastavku teksta autor dr. Ivo Josipović zaključuje da bi se iz volje donošenja norme ustavnog ranga trebalo zaključiti da se ipak radi o normi svakako iznad ranga zakona ako ne i ustavnog.

Suprotno ovom mišljenju podnositelj ovog prijedloga smatra da je postupak donošenja Ustava izuzetno formalan, te niti ne postoji mogućnost teleološkog tumačenja, već nedostatak bilo kojeg elementa utvrđene procedure izaziva nedostatak ustavne snage u donesenom aktu.

Pritom, kasnije izmjene Ustava RH, pa čak i ukidanje Županijsko doma Sabora, ne može imati učinak u pogledu osnaživanja akta, jer ono što je doneseno na nepropisan

način ne može protekom vremena biti osnaženo – *quod ab initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere.*

Predlagatelj također skreće pozornost i na stanovište izraženo u knjizi autora Smiljka Sokola i Branka Smerdela "Ustavno pravo" Informator 1995., gdje je izričito navedeno da Ustavni zakoni moraju biti u skladu sa Ustavom Republike Hrvatske, iz čega jasno proizlazi, prema mišljenju predlagatelja, da je Ustavni sud Republike Hrvatske nadležan za ocjenu ustavnosti svakog ustavnog zakona, pa tako i osporenog.

3. No, čak i kada bi Ustavni zakon imao ustavnu snagu, sama odredba već članka 3. upućuje na respektiranje odredbi Ustava, odnosno na obvezu ispitivanja usklađenosti zahtjeva za suradnju ili izvršenje odluke MKS-a sa Ustavom RH, pri čemu se očito misli upravo na tekst Ustava RH, a ne i na tekst Ustavnog zakona

Pod ovim se govori o konkretnom tekstu članka 3. Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom koji glasi:

Zahtjevu za suradnju ili izvršenje odluke Međunarodnog kaznenog suda Republike Hrvatske udovoljit će ako je zahtjev ili odluka utemeljena na odgovarajućim odredbama Statuta ili Pravila o postupku i dokazima Međunarodnog kaznenog suda i ako nije u suprotnosti s Ustavom Republike Hrvatske

4. Stoga se, ovim putem podnosi prijedlog za ocjenu ustavnost dijela članka 20. Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom koji glasi:

Vijeće će donijeti rješenje kojim se udovoljava zahtjevu za predaju okrivljenika Međunarodnom kaznenom sudu ako utvrdi da se zahtjev odnosi na osobu protiv koje se vodi postupak za predaju i da se radi o kaznenom djelu za

koje je Međunarodni kazneni sud nadležan prema svom Statutu.

5. Citirana odredba Ustavnog Zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom u direktnoj je suprotnosti s odredbom članka 26. Ustava Republike Hrvatske, čiji cjeloviti tekst glasi:

Svi su državljani Republike Hrvatske i stranci jednaki pred sudovima i drugim državnim i inim tijelima koji imaju javne ovlasti.

Također je u suprotnosti sa odredbom članka 29. Ustava republike Hrvatske čiji cjeloviti tekst glasi:

Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.

U slučaju sumnje ili optužbe zbog kažnjivog djela osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ima pravo:

- da u najkraćem roku bude obaviješten potanko i na jeziku koji razumije o naravi i razlozima optužbe koja se diže protiv njega i dokazima koji ga terete,*
- da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane,*
- na branitelja i nesmetano uspostavljanje veze s braniteljem, i s tim pravom mora biti upoznat,*
- da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava da plati branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja pod uvjetom propisanim zakonom,*
- da mu se sudi u njegovoj nazočnosti, ukoliko je dostupan sudu,*

– da ispituje ili daje ispitati svjedoké optužbe i da zahtjeva da se osigura nazočnost i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe,

– na besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava na sudu.

Osumnjičenik, okrivljenik ili optuženik ne smije se siliti da prizna krivnju.

Dokazi pribavljeni na nezakonit način ne mogu se uporabiti u sudskom postupku.

Kazneni postupak može se pokrenuti samo pred sudom na zahtjev ovlaštenog tužitelja.

6. Suprotnost odredbe članka 20. Ustavnog Zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom sa odredbom članka 26. Ustava očituje se u sljedećim činjenicama:

– temeljem odredbe članka 9. Ustava Republike Hrvatske državljani Republike Hrvatske ne može biti izručen stranom sudu;

– stranom sudu mogu biti izručeni samo stranci, dakle osobe koje nisu državljani Republike Hrvatske i to nakon kombiniranog postupka u kojem sudska i upravna tijela utvrđuju da li postoje uvjeti za izručenje;

– da bi strani državljani mogao biti izručen sudu druge države utvrđuju se tzv. pretpostavke za izručenje, odnosno utvrđuje se da li je zahtjev za izručenje u skladu sa ustavom i zakonom zagwarantiranim nivoom ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

Osnovne pretpostavke za izručenje navedene su u članku 512 ZKP-a koji navodi da je u postupku nužno ustanoviti:

1. da osoba čije se izručenje traži nije državljani Republike Hrvatske:

2. da djelo zbog kojeg se traži izručenje nije počinjeno na području Republike Hrvatske, protiv nje ili njezina državljanina;

3. da je djelo zbog kojega se traži izručenje krivično djelo i po domaćem zakonu i po zakonu države u kojoj e počinjeno

4. da po domaćem zakonu nije nastupila zastara krivičnog gonjenja ili zastara: izvršenja kazne prije nego što je stranac pritvoren ili kao okrivljenik ispitan

5. da stranac čije se izručenje traži nije zbog istog djela od domaćeg suda već osuđen, ili da za isto djelo nije od domaćeg suda pravomoćno oslobođen, osim ako se stječu uvjeti za ponavljanje krivičnog postupka predviđeni ovim zakonom, ili da protiv stranca nije u Republici Hrvatskoj zbog istog djela počinjenog prema Republici Hrvatskoj pokrenut krivični postupak, a ako je pokrenut postupak zbog djela počinjenog prema državljaninu Republike Hrvatske – da je položeno osiguranje za ostvarivanje imovinsko-pravnog zahtjeva oštećenika.

6. da je utvrđena istovjetnost osobe čije se izručenje traži

7. da ima dovoljno dokaza za osnovanu sumnju da je stranac čije se izručenje traži počinio određeno kazneno djelo ili da postoji pravomoćna presuda;

Da bi mogao provjeriti činjenice koje zakon propisuje u članku 512. ZKP-a Županijski sud traži dokumentaciju koja je utvrđena u članku 513 ZKP-a i to:

1. *sredstva za utvrđenje istovjetnosti okrivljenika odnosno osuđenika*

2. *svjedodžba ili drugi podaci o državljanstvu stranca*

3. *optužnica ili presuda ili odluka o pritvoru ili koji drugi akt ravan toj odluci u izvorniku ili ovjerenom prijepisu, u kojem treba da je naznačeno ime i prezime osobe čije se izručenje traži i ostali podaci potrebni za utvrđivanje*

njezine istovjetnosti, opis djela, zakonski naziv krivičnog djela i dokazi za osnovanu sumnju

4. izvadak iz teksta krivičnog zakona strane države koji se ima primijeniti ili je primijenjen prema okrivljeniku zbog djela u povodu kojeg se traži izručenje.

Ukoliko sud u propisanom postupku utvrdi da su ispunjeni uvjeti za izručenje predmet se dostavlja ministru pravosuđa i uprave koji temeljem rješenja suda donosi rješenje o izručenju.

U rješenju kojim dopušta izručenje stranca ministar pravosuđa i uprave navest će:

1. da se on ne može goniti za drugo prije izručenja počinjeno kazneno djelo

2. da se prema njemu ne može izvršiti kazna za drugo prije izručenja počinjeno kazneno djelo

3. da se prema njemu ne može primijeniti teža kazna od one na koju je osuđen

4. da se on ne smije izručiti trećoj državi radi gonjenja za kazneno djelo počinjeno prije dopuštenog izručenja.

Konačno, na temelju ovog rješenja međunarodno-pravni odjel Ministarstva vanjskih poslova sačinjava tekst sporazuma o izručenju u kojem se druga država obvezuje da će postupak prema izručenoj osobi biti u skladu sa gore navedenim rješenjem ministra pravosuđa i uprave.

8. Suprotno gore navedenim standardima zaštite ljudskih prava koje Republika Hrvatska primjenjuje na strance, dok ih za vlastite državljane ne utvrđuje iz jednostavnog razloga što Ustav RH u članku 9. izričito zabranjuje izručenje, postupak izručenja prema MKS-u je osiromašen do te mjere, da sadašnja praksa sudova u RH predviđa puno kompliciraniju proceduru za primjerice upis stana u zemljišne knjige.

Tako se, u postupku izručenja prema Međunarodnom kaznenom sudu, ne utvrđuje stvarna nadležnost suda već se ispitivanje svodi na činjenicu da li se radi o djelu koje je navedeno u Pravilniku o postupku i dokazima Međunarodnog kaznenog suda.

Nadalje, ne utvrđuje se zakonitost dokaza, odnosno da li su dokazi u postupku pribavljeni putem Ureda za suradnju sa Haškim sudom, te da li su pribavljeni u skladu sa odredbama Ustavnog zakona o suradnji Republike s Međunarodnim kaznenim sudom, te konačno da li su u skladu sa odredbama ZKP-a, obzirom da bi pozicija svih građana morala biti jednaka.

9. Samim aktom izručenja državljanin Republike Hrvatske, a i stranac, stavlja se u poziciju nejednakosti.

Naime, u razdoblju od donošenja prvog Ustava Republike Hrvatske pa sve do 1. siječnja 1998. godine kada je stupio na snagu Kazneni zakon, maksimalna moguća kazna prema tada važećem Osnovnom kaznenom zakonu Republike Hrvatske i Kaznenom zakonu Republike Hrvatske je bila kazna zatvora u trajanju od 20 godina.

Međunarodni kazneni sud u svojem postupanju primjenjuje dva propisa o visini kazne:

Članak 24. Statuta MKS-a

Kazna koju izrekne raspravno vijeće bit će ograničena na kaznu zatvora. Pri odmjeravanju kazne, raspravna vijeća uzimaju u obzir odmjeravanje kazni zatvora u sudskoj praksi bivše Jugoslavije

i

Pravilo 101, Pravilnika o postupku i dokazima MKS-a

Kazne

(A) Osoba proglašena krivom može biti osuđena na kaznu zatvora uključujući i doživotnu kaznu zatvora.

(B)Prilikom određivanja kazne raspravno vijeće uzima u obzir faktore spomenute u članku 24 (2) Statuta, kao i faktore kao što su:

I sve otežavajuće okolnosti

II sve olakšavajuće okolnosti, uključujući i značajnu suradnju osuđenog s tužiocem prije ili poslije izricanja presude

III opću praksu izricanja kazni na sudovima bivše Jugoslavije

IV koliko je osuđeni izdržao od bilo koje kazne koju je sud bilo koje države izrekao za isto djelo kao što je spomenuto u članku 10 (3) Statuta.

Iz gornjeg je vidljivo da se sve osobe izručene sudu MKS-u ovime stavljaju u položaj nejednakosti, a obzirom da Kazneni zakon određuje na počinitelje primjenu zakona koji je vrijedio u vrijeme kada je djelo počinjeno, a u slučaju promjene zakona primjenu zakona koji je blaži za počinitelja.

10. Konačno nije nevažno niti spomenuti da ovakvim propisom Republika Hrvatska krši i međunarodno preuzete obveze i to Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Rim, 4. studeni 1950. godine, NN međunarodni ugovori broj 18/1997.) koja članku 7. govori:

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutarnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo.

Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

11. Predlagatelj ovog prijedloga ne bi stao na stanovište da bi bilo oportuno prekinuti suradnju sa MKS-om. Naime, predlagatelj je mišljenja da bi Ustavni sud Republike

Hrvatske morao staviti van snage samo pojedina rješenja trenutno važećeg Ustavnog zakona, kako bi se nakon detaljne rasprave usvojila rješenja koja bi zadržavala pravni standard zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

Pritom predlagatelj podrazumijeva ispitivanje optužnice i zakonitosti predloženih dokaza najmanje na nivou zaštite prava stranih državljana.

Primjer ovakve zakonske regulative, čije je postojanje MKS već prihvatio, predlagatelj pronalazi u zakonskoj regulativi SAD-a koja regulira suradnju SAD-a i MKS-a.

Uvažavajući sve prethodno iznijeto, predlagatelj je mišljenja da Ustavni zakon o suradnji Republike Hrvatske sa Međunarodnim kaznenim sudom ne pruža uobičajenu pravnu zaštitu državljanima Republike Hrvatske, a koju Republika Hrvatska pruža nedržavljanima Republike Hrvatske prilikom njihovog izručenja drugoj pravnoj nadležnosti što uzrokuje očitu nejednakost, a što nije u skladu sa odredbama Ustava Republike Hrvatske, pozitivnim zakonskim propisima Republike Hrvatske te međunarodnim konvencijama kojima je Republika Hrvatska pristupila, stoga predlagatelj ustaje sa ovim prijedlogom za ocjenu ustavnosti odredbi Ustavnoga zakona o suradnji Republike Hrvatske sa Međunarodnim kaznenim sudom.

Stoga, *sub specie iuris*, podnositelj temeljem odredbe članka 38. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, ovim putem

p r e d l a ž e

da Ustavni sud ukine odredbu dijela članka 20. Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom koji glasi:

Vijeće će donijeti rješenje kojim se udovoljava zahtjevu za predaju okrivljenika Međunarodnom kaznenom sudu ako

utvrdi da se zahtjev odnosi na osobu protiv koje se vodi postupak za predaju i da se radi o kaznenom djelu za koje je Međunarodni kazneni sud nadležan prema svom Statutu.

PREDLAGATELJ

*PRIJEDLOG ZA ODREĐIVANJE PRIVREMENE MJERE
Nastavno gornjem prijedlogu predlagatelj temeljem
odredbe članka 43. Ustavnog zakona o ustavnom sudu Re-
publike Hrvatske*

predlaže

da Ustavni sud Republike Hrvatske donese sljedeću

O d l u k u

Temeljem odredbe članka 43. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske privremeno se obustavlja izvršenje rješenja o ustupanju kaznenog progona i kaznenog postupka i rješenja o udovoljavanju zahtjeva za predaju okrivljenika Međunarodnom kaznenom sudu donesenih temeljem odredbi Ustavnog zakona o suradnji Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom.

PREDLAGATELJ

Potpisom ovog zahtjeva svi dolje potpisani zastupnici Sabora Republike Hrvatske, podržavaju gore podneseni prijedlog, tekst prijedloga prihvaćaju kao svoj, potpisom jedne petine zastupnika isti osnažuju u zahtjev, te

predlažu

1. da se gore navedeni prijedlog za ocjenu ustavnosti pod brojem U-I-1904/2001 od 13. rujna 2001. godine, smatra zahtjevom za ocjenu ustavnosti u smislu odredbe članka 34. stavak 1. točka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (NN broj 99/99.).

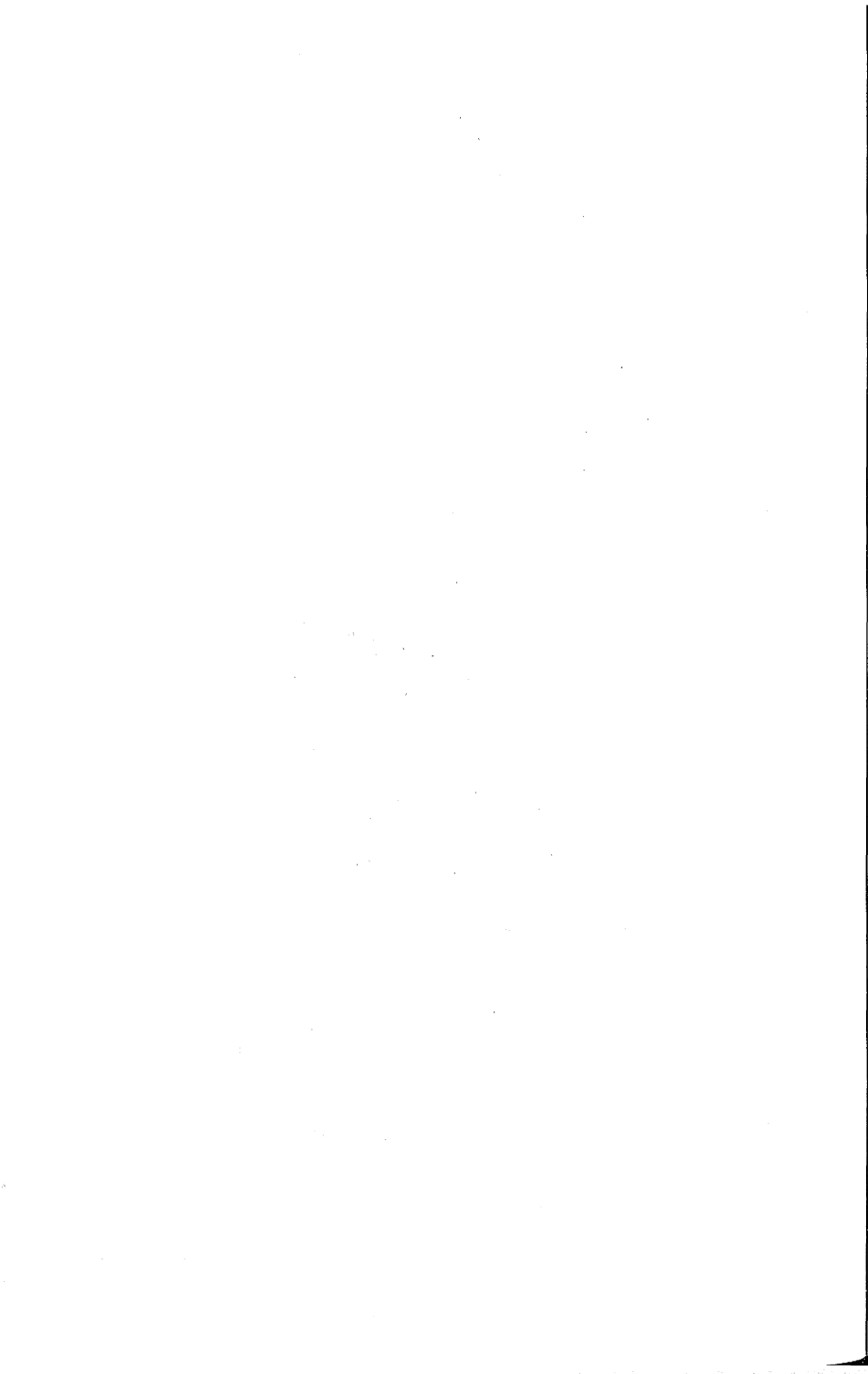
2. da Ustavni sud udovolji svim zahtjevima postavljenim u gornjem tekstu.

POTPISI:

Ivić Pašalić,
Božidar Kalmeta,
Ljerka Mintas Hodak,
Hrvoje Vojvoda,
Velimir Pleša,
Josip Sesar,
Vladimir Šeks,
Željko Krapljan,
Juraj Njavro,
Ivan Penić,
Ante Beljo,
Marina Matulović-Dropulić,
Dubravka Šuica,
Nevio Šetić,
Zdenka Babić-Petričević,
Karmela Caparin,
Dario Vukić,
Nikica Valentić,
Branimir Glavaš,
Milan Kovač,
Ljubo Česić-Rojs,
Pavao Miljavac,
Dorica Nikolić,
Krunoslav Kordić,
Ivan Šuker,

Dražen Budiša,
Zlatko Mateša,
Ivan Jarnjak,
Ivica Kostović,
Ante Đapić,
Miroslav Rožić,
Marija Bajt,
Jadranka Kosor,
Anto Kovačević,
Vesna Škare Ožbolt,
Ivo Baica,
Ante Grabovac,
Željko Glavan,
Joško Kontić,
Mario Kovač,
Đuro Dečak,
Ivan Milas,
Berislav Šmit,
Ivica Tafra,
Jure Radić,
Luka Bebić,
Ivo Sanader,
Vlatko Pavletić,
Drago Krpina,
Ivo Lončar

Kaznena prijava Hrvatskog svjetskog kongresa haaškom tužiteljstvu protiv američkih dužnosnika

(4. srpnja 2002.)

HRVATSKI SVJETSKI KONGRES

ZAHTJEV KOJIM SE TRAZI DA TUŽITELJ ISTRAŽI
NAVEDENE OSOBE ZBOG KRŠENJA MEĐUNAROD-
NOG HUMANITARNOG PRAVA I PRIPREMI
OPTUŽNICE ZA NJIH PO ČLANKU 18.1 I 18.4 STA-
TUTA SUDA

Gospođa Carla Del Ponte

Tužitelj

Međunarodni Kazneni sud za područje bivše Jugoslavije

Churcillplein 1,2501 EW,

Haag

Nizozemska

Poštovana tužiteljice Del Ponte;

U ime Hrvatskog Svjetskog Kongresa, nevladine organizacije koja je članica Ujedinjenih Naroda sa savjetodavnim statusom, temeljem članka 18.1 Statuta Međunarodnog Kaznenog suda za bivšu Jugoslaviju želimo Vam ukazati na postojanje informacija koje se odnose na ozbiljno kršenje Međunarodnog Humanitarnog prava (u nastavku teksta MHP) od strane dužnosnika Sjedinjenih država ; navodimo njihova imena uz napomenu kako postoji mogućnost proširenja ovog popisa; William Jefferson

Clinton, Anthony Lake, Samuel Berger, Richard Holbrooke, Peter Galbraith i/ili George J. Tenet (u nastavku teksta kada se o njima grupno izjašnjava koristit će se termin “ američki dužnosnici”), koji su pomagali i podržavali hrvatskog generala Antu Gotovinu, za kojeg je vaš ured izdao optužnicu dna. 8. lipnja 2001.

U vašoj optužnici protiv generala Ante Gotovine, optužili ste generala Gotovinu da je odgovoran za zločine počinjene tijekom i poslije Operacije Oluja, hrvatske vojne operacije protiv tzv. “Republike Srpske Krajine”. U optužnici se navodi kako je Operacija Oluja bila prethodno isplanirana kao akcija etničkog čišćenja koja je rezultirala progonom 150 000 hrvatskih Srba u kolovozu 1995. te ubojstvom 150 hrvatskih Srba. U optužnici se navodi da je:

Između 17. srpnja 1995. i 15. studenog 1995., Ante Gotovina je, djelujući sam i /ili u dogovoru s drugima, uključujuću predsjednika Franju Tuđmana, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje krivičnih djela koja se terete u nastavku, za vrijeme i nakon ofenzive “Oluja”. Ante Gotovina je, po članku 7(1) Statuta Međunarodnog suda, individualno odgovoran za krivična djela za koja se tereti u ovoj optužnici. Individualna krivična odgovornost uključuje planiranje , poticanje , naganje, počinjenje te pomaganje i podržavanje, na drugi način, pri planiranju, pripremi ili izvršenju bilo kojeg od krivičnih djela navedenih u člancima 2 do 5 Statuta.

Stoga tvrdnja vašeg ureda je kako je čak 17. srpnja (što znači dva tjedna prije Operacije Oluja) general Gotovina djelujući “ u dogovoru s drugima”, “planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje krivičnih djela koja se terete u nastavku, za vrijeme i nakon ofenzive “Oluja”.

Hrvatski Svjetski Kongres (HSK) želi na početku izraziti svoje zgražanje vašom optužnicom protiv generala Gotovine. HSK čvrsto vjeruje kako je general Gotovina nevin unatoč optužbama koje ste protiv njega podigli te kako je Operacija Oluja provedena profesionalno te u potpunosti u skladu s Međunarodnim Humanitarnim pravom.

Unatoč tome, vaš ured i nadalje nastavlja s progonom generala Gotovine, što u pravnom smislu znači da dokazi koje imate pokazuju da je general Gotovina kriv iznad svake sumnje.

Ukoliko je to doista tako, tada HSK vjeruje kako pravo nalaže da ujedno sudski progonite i sve potencijalne pomagače, te da se prema svim nacijama treba podjednako postupati. Međunarodni Kazneni Sud često biva predmetom kritike jer jedne standarde primjenjuje za zemlje i građane Hrvatske, Bosne i Hercegovine te bivše Federalne Republike Jugoslavije dok sasvim drugačije standarde primjenjuje za države Zapadne Europe i Sjeverne Amerike. Iz tog razloga, prilažemo vam ovaj Ukaz po članku 18(1) Statuta suda kako bismo omogućili vašem uredu da pokaže svoju pravičnost i jednakost u postupanju prema svima.

SJEDINJENE DRŽAVE SUDJELOVALE SU U OPERACIJI OLUJA

Postoje mnogi dokazi koji su već poznati javnosti a potkrepljuju tvrdnju da su dužnosnici Sjedinjenih Država pomagali i podržavali Operaciju Oluja. Te javne činjenice sadrže:

1. *“Zelena svjetlo”*: Opće je poznato da su američki dužnosnici dali “zeleno svjetlo” Hrvatima za započinjanje operacije Oluja. Sjedinjene Države dakako to poriču, ali ova je informacija izašla u javnost.

A. The Observer, 30. srpnja 1995: 30. srpnja, 1995 (šest dana prije početka Operacije Oluja), britanske novine The

Observer navode izjavu ne imenovanog zapadnog diplomata koji izjavljuje da su američki dužnosnici Hrvatima dali "zeleno svjetlo". Ovako The Observer prenosi diplomatov citat:

'Diplomatski izvor na ovom području, koji ne želi biti imenovan, izjavljuje kako je hrvatska ofenziva uslijedila nakon diskretnog ohrabrenja Sjedinjenih Država.'

"Hrvatska je dobila palac prema gore od strane Amerike", izjavio je izvor. "U principu im je rečeno: "Razumijemo da vi to morate učiniti. Obavite to brzo i nemojte se ponašati nedolično...."

B. Izjava šefa Hrvatske vojne-kontraobavještajne službe:
U kolovozu 2001, u hrvatskim novinama "Narodni List" navodi se izjava šefa vojne – kontraobavještajne službe u vrijeme Operacije Oluja: "Bivši šef hrvatske vojno-kontraobavještajne službe Markica Rebić izjavio je danas kako su Pentagon i CIA potpuno nadzirali operaciju Hrvatske vojske "Oluja". Rebić nadalje izjavljuje kako je on dobio poruku od američkog vojnog atašea da SAD nemaju ništa protiv Oluje ukoliko je Hrvatska provede brzo i čisto. Kao što možete primijetiti, članak iz Observera iz 1995. godine i Rebićev intervju šest godina kasnije ukazuju vrlo slično na postojanje poruke "zelenog svjetla" od strane Sjedinjenih Država.

C. Izjava hrvatskog predsjednika Stipe Mesića: Sadašnji hrvatski predsjednik Stipe Mesić također tvrdi kako su Sjedinjene Države dale "zeleno svjetlo" Operaciji Oluja. Mesić je to izjavio njemačkom tjedniku "Der Spiegel" i to 7. kolovoza 1995. Slijedi navod gosp. Mesića iz intervjuja:

"Uvjeren sam da predsjednik Tuđman nikad ne bi poduzeo vojnu akciju da nije dobio zeleno svjetlo od SAD-a i Njemačke... Vjerujem da se američki predsjednik Clinton boji da će njegov veto (na podizanje UN-ovog unilateralnog embarga na oružje u Bosni i Hercegovini) u Kongresu

biti nadglasani te da će njegova politika u pogledu Bosne doživjeti potpunu propast. S druge strane, ukoliko Hrvatska uspije povratiti Knin, onda će biti moguće obraniti Bihać te okončati opsadu Sarajeva, što će na kraju natjerati Srbe da sjednu za pregovarački stol.

2. Poznavanje događaja tijekom Operacije Oluja: Uključenost američkih dužnosnika u Operaciju Oluja ide mnogo dalje od davanja zelenog svjetla.

Prema navodima Newsweek časopisa, (od 27. kolovoza 2001) CIA je uspostavila svoju bazu unutar vojne baze Hrvatske Vojske, u blizini Zadra, Hrvatska. Ta CIA baza korištena je za lansiranje bespilotnih obavještajnih letjelica poznatijih kao GNAT 750 koje su omogućile CIA nadziranje cjelokupne operacije. Ti video-zapisi prenašali su se nazad u Pentagon te omogućavali pojedincima u Washingtonu praćenje cjelokupne Operacije Oluja. Najbolje slijedi, Newsweek također navodi da je CIA te snimke dijelila sa generalom Gotovinom u namjeri uspješnijeg provođenja Operacije Oluja, što znači da su izravno pomogli Gotovini u razbijanju srpske protuofenzive. Stoga, očito je da su američki dužnosnici dobro poznavali razvoj događaja u tzv. Krajini te su pomagali Hrvatsku Vojsku u njihovoj ofenzivi. Čak štoviše, američki dužnosnici su pomagali i podržavali generala Gotovinu u provođenju Operacije Oluja.

3. Kršenje UN-ovog embarga na oružje: Vijeće Sigurnosti Ujedinjenih naroda je sukladno Rezoluciji 713. i 727., propisalo potpunu zabranu dostavljanja oružja i vojne opreme za sve zemlje bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Američki dužnosnici su se unatoč tome uključili u prikrivenu vojnu operaciju naoružavanja vojske i to ne samo Hrvatske Vojske (HV) već i Armije Bosne i Hercegovine (ABIH) što je očigledno kršenje Rezolucije 713. i 727. Vijeća Sigurnosti.

Bivši američki veleposlanik u Hrvatskoj, Peter Galbraith priznao je u intervjuu za "Večernji list" (21. srpnja 2001) da se samo pribavljanje obavještajnih podataka za Hrvatsku Vojsku u konačnici može smatrati "teškim kršenjem UN-ove zabrane naoružavanja." Naknadno je uslijedio članak u Newsweeku u kojem je izneseno da su Sjedinjene Države doista prikupljale obavještajne podatke za generala Gotovinu i HV.

Istraga Kongresa Sjedinjenih država 1996. godine kao i članak u Los Angeles Times-u otkrili su da pojedini američki dužnosnici; veleposlanik Galbraith, predsjednik Clinton te Lake, odobravaju plan kojim je omogućen uvoz oružja iz Irana za Hrvatsku i Bosnu. Pogledajte članak u Los Angeles Timesu od 14. srpnja 1996. "US Had Option to Let Bosnia Get Arms, Avoid Iran"; i članak od 23. prosinca 1996. također u Los Angeles Timesu, "Closer US Role Seen on Bosnia-Iran Arms Pipeline". Američki dužnosnici su odigrali važnu ulogu u naoružavanju HV-a u korist Operacije Oluja, iako su bili svjesni da time krše UN-ovu zabranu naoružavanja.

4. Zračna podrška Operacije Oluja: Uz to što su pružali obavještajnu potporu, američki dužnosnici osigurali su i zračnu podršku hrvatske ofenzive. Prvog dana trajanja Operacije Oluja, dva su američka zrakoplova napala položaje krajiških Srba. Njemačka novinska agencija izvijestila je sljedeće:

Glasnogovornik NATO-a Jim Mitchell iz Aviana, Italija-izjavio je da su dva pilota američke mornarice, zrakoplovima "EA-6B Prowlers" pucala na projektil krajiških Srba u samoobrani dok su prelijetali područje na kojima se odvijaju borbe na zahtjev vojnog zapovjednika UN-a. EA-6B Prowlers su elektronski ratni zrakoplovi koji se koriste za zaštitu od napada iz zraka i s brodova na način da uzrokuju smetnje na neprijateljskom radaru, elektronskim data vezama i komunikacijama.

Područje na kojem su se nalazili projektili bilo je u blizini zračne luke Udbina, što je u konačnici omogućilo Hrvatima da unište zračnu luku i spriječe krajiške Srbe u korištenju zračnih snaga tijekom ofenzive Oluja. Bitno za naglasiti je da su Sjedinjene Države koristile EA-6B Prowlers zrakoplove koji su, kao što je gore navedeno, elektronski ratni zrakoplovi. Moguće je kako su ih Amerikanci koristili upravo iz razloga da bi prouzročili zastoj u komunikacijama krajiških Srba na tlu te time dodatno pomogli Hrvatima.

5. Hrvati su za nas obavljali prljavi posao : uspomene američkog veleposlanika Richarda Holbrookea na ovaj vremenski period zapisane su u knjizi "To End a War" te sadrže priznanja stvarne uloge koju su Sjedinjene Države odigrale u Operaciji Oluja.

Na stranici 73. Holbrooke opisuje svoj susret s američkim veleposlanikom Robertom Frasureom i Franjom Tuđmanom na večeri koja je bila 17. kolovoza 1995. godine (trinaest dana nakon početka Operacije Oluja). Holbrooke navodi kako mu je veleposlanik Frasure tijekom večeri proslijedio poruku u kojoj je pisalo slijedeće:

"Iskoristili smo te ljude da obave prljavi posao za nas iz razloga što smo bili očajni. Moramo ih pokušati kontrolirati. Sada nije vrijeme da budemo izbirljivi oko ovih stvari. Ono što je za nas najvažnije je da uspostavimo stabilnost, kako bi smo odavdje otišli".

Stoga, sama Holbrookova knjiga nam nudi konkretno priznanje da su SAD iskoristile Hrvate za obavljanje prljavog posla. Odlomak čak ukazuje na potrebu Sjedinjenih država da kontrolira Hrvate.

6. Holbrookova kontrola nad hrvatskom vojnom operacijom: Holbrookova knjiga jasno ukazuje da su Sjedinjene Države općenito, a Holbrook pojedinačno kontrolirali hrvatske snage te koristili HV kao svoje vlastite kopnene

snage u nastojanju da uspostave preduvjete potrebne za Daytonski mirovni sporazum. Na stranici 160 Holbrook priznaje kako je rekao Tuđmanu koje gradove treba zauzeti:

“Rekao sam Tuđmanu da ofenziva ima veliku vrijednost u pregovorima. Bilo bi puno jednostavnije za stolom zadržati ona područja koja su osvojena u borbama nego od Srba očekivati da se odreknu teritorija koje su kontrolirali nekoliko godina. Uvjeravao sam Tuđmana da zauzme Sanski Most, Prijedor i Bosanski Novi – sve važne gradove koji su naknadno postali svjetski simboli etničkog čišćenja... Banja Luka, rekao sam, je potpuno drugačija stvar.”

Naknadno na stranici 166. Holbrook piše što je rekao hrvatskom ministru obrane Gojku Šušku:

“Ništa što smo danas rekli nemojte protumačiti na način kako vas mi želimo zaustaviti u provođenju ostatka ofenzive, iznimka je u pitanju Banja Luke. Brzina je važna. Ne možemo to reći javno, ali vas molimo da zauzmete Sanski Most, Prijedor i Bosanski Novi. Učinite to brzo prije nego li se Srbi regrupiraju.”

Jasno je iz Holbrookovih riječi kako je upravo on davao zapovjedi i Tuđmanu i Šušku u vojnom segmentu. Najblaže rečeno Holbrook je pružao podršku hrvatskim vojnim operacijama što naknadno prelazi u stupanj pomaganja i podržavanja u terminologiji Međunarodnog Humanitarnog prava. Po Holbrookovim uputama Hrvati su napali sva tri grada ali su uspjeli samo u zauzimanju Sanskog Mosta. Sjedinjene Države bile su direktno uključene u hrvatske vojne operacije.

7. Holbrook je ohrabrivao Hrvate unatoč spoznajama o kršenju ljudskih prava: on je nadalje ohrabrivao hrvatsku ofenzivu unatoč saznanjima o kršenju međunarodnih humanitarnih prava. Holbrook je to zapisao na 160. stranici svoje knjige.

“Čak i kad smo ohrabivali ofenzivu Galbraith i ja izrazili smo veliku zabrinutost zbog velikog broja izbjeglica. Rekli smo Tuđmanu kako ne postoji nikakvo opravdanje za okrutno tretiranje Srba koje je uslijedilo nakon gotovo svih hrvatskih vojnih uspjeha. Maltretiranje srpskih civila, većina njih je na tom području živjela generacijama, bilo je pogrešno. Koristeći provokativnu frazu koja se obično koristila samo za Srbe rekao sam Tuđmanu kako se trenutno hrvatsko ponašanje može smatrati blažim oblikom etničkog čišćenja.”

Holbrook ovdje priznaje kako je podupirao vojne operacije HV-a unatoč saznanjima o kršenju ljudskih prava koja su se događala tijekom i nakon operacije “Oluja”.

8. Mogućnost prekida operacija: Evidentno je kako su u svim značajnim trenucima Sjedinjene Države bile u poziciji izdati “crveno svjetlo” Hrvatima. Zapravo kao što je prije navedeno Holbrook je izdao “crveno svjetlo” Hrvatima što se tiče grada Banja Luke. Holbrook je rekao Hrvatima kako trebaju zauzeti Sanski Most, Prijedor i Bosanski Novi ali neka se zaustave kada dođu do predgrađa Banja Luke. Tako se točno i dogodilo.

Knjiga Ive Daaldera naziva “Getting to Dayton” također opisuje mogućnost Sjedinjenih država da u bilo koje vrijeme zaustave Hrvate. Daalder je napisao u footnote br.20 na stranici 124:

“Holbrooke i Galbraith održali su sastanak s Tuđmanom 17. rujna kako bi mu rekli da ne zauzima Banja Luku. Drugi član tima u isto vrijeme sastao se sa hrvatskim ministrom obrane Gojkom Šuškom koji mu je ponosno pokazivao karte sa ucrtanim hrvatskim položajima. Šušak je pokazao Amerikancima ključnu planinu koja se nalazila blizu Banja Luke i koju su njegove snage trebale zauzeti unutar 24 sata, što bi omogućilo daljnje osvajanje glavnog srpskog uporišta unutar 48 sati. Šušak je bio zgrožen i razočaran kada su ga Amerikanci obavijestili da Sjedinjene

Države žele ofenzivu zaustaviti prije nego što dospije do grada, Banja Luka nije bila zauzeta. (Intervju s administrativnim službenikom 1. travnja 1998. godine pogledati također Holbrook "To end a war" str.160.)

Stoga je jasno kako su Sjedinjene Države bile u mogućnosti zaustaviti ofenzivu kad god je to bilo u njihovom interesu.

Galbraithova priznavanja kontrole: Galbraith rasvjetljuje stupanj kontrole koju su američki dužnosnici provodili nad hrvatskim vojnim operacijama tijekom ljeta i jeseni 1995. U intervjuu kojeg je dao časopisu "Dani" 3.kolovoza 2001. Galbraith opisuje stupanj kontrole:

"DANI: Još uvijek nije sasvim jasno kako je došlo do prekida akcija hrvatskih snaga pred Banja Lukom. Vaša izjava bi mogla dodatno pojasniti okolnosti pod kojima je akcija prekinuta.

GALBRAITH: To je definitivno jedna od ključnih točaka rata. Čak ni sada vam ne mogu reći jesmo li učinili pravu stvar. Možda jesmo, možda nismo.

DANI: Koja je Vaša dilema?

GALBRAITH: Reći ću vam u kojoj sam dilemi bio tada, i kako na to gledam danas. To je bilo u rujnu, Holbrooke je stigao sa svojim timom. Obično bismo prvo nas dvojica išli izravno kod Tuđmana i razgovarali s njim sat, sat i pol, a potom bismo se pridružili njegovim ministrima. Stajali smo ispred Tuđmanovog ureda, Holbrooke je stigao iz Beograda, sa instrukcijama državnog tajnika da Tuđmanu kaže da ne zauzima Banju Luku. I pitao me što mislim o tome.

DANI: I on se dvoumio?

GALBRAITH: Moj je dojam bio da Holbrooke nije smatrao kako mora slušati naređenje jer ih ni ranije nije slušao. I pitao je mene. Ljudi koji stvari poznaju iznutra, reći će vam da sam ja bio jastreb, da sam tražio vojnu inter-

venciju, zagovarao vojno rješenje. Ali, u tom trenutku i ja sam imao izvjesnih sumnji. Moje su se sumnje odnosile na dvije stvari: jedna je bila izbjeglice iz zapadne Bosne i Krajinne koje je bilo u tom području, kao i domaće stanovništvo, jer sam već ranije vidio Hrvate na djelu. Istina, grad je bio u rukama ljudi koje smatram fašistima, ali bilo je i normalnih ljudi, žena i djece, nevinih ljudi. Bio sam zabrinut potencijalnim posljedicama izbjegličkog vala od 400.000 ljudi, koji bi krenuo kroz posavski koridor i Brčko, i humanitarnom katastrofom koju bi to izazvalo. S druge strane, bojao sam se da ne mijenjamo jedan problem za drugi. Drugim riječima, bi li Tuđman predao Banju Luku ako je zauzme? Čuo sam ga puno puta kako govori da je Banja Luka tradicionalno bila okrenuta Zagrebu i znao sam što to znači: kad podijelimo Bosnu, Banja Luka će biti u Hrvatskoj. Mislim da je na Holbrookea utjecalo i to što mu je Milošević kazao da u Banja Luci ima Srba koji predstavljaju alternativu vodstvu sa Pala. Razgovarali smo o tome i obojica došli do zaključka kako Tuđmanu trebamo reći da stane. Holbrooke mu je to rekao. Bila je to vrlo teška odluka i da smo se samo malo drugačije osjećali, bila bi drugačija. Ponekad se povijest ne stvara velikim, pažljivo promišljenim strateškim odlukama, nego upravo ovako.

DANI: Kako Vam se to čini s današnjeg stajališta?

GALBRAITH: Razlog da dopustimo Hrvatskoj da zauzme Banju Luku je taj što bi to rezultiralo potpunim slomom bosanskih Srba i fašističkih principa za koje su se zalagali. Bilo bi puno lakše obnoviti zemlju u uvjetima potpunog srpskog poraza nego što je to sada. I o tome smo razmišljali u to vrijeme. Ali, čak ni danas ne znam pravi odgovor. Mir bi bio mnogo snažniji da je HV zauzela Banja Luku.

DANI: Drugim riječima, žalite zbog te odluke?

GALBRAITH: Ne obavezno. Druga strana te medalje je pitanje koliko bi još ljudi umrlo. Ne znam koja je cijena. Znam samo da su to teške odluke, od kojih se ne može pobjeći. Na nama je bila odgovornost da donesemo tu odluku i mislim da smo je donijeli na temelju najbolje moguće procjene koju smo tada imali. Prethodnih šest godina razmišljao sam o tome svaki dan.

Jasno je da su američki dužnosnici mogli dati "crveno svjetlo" kako bi zaustavili vojne operacije HV-a.

9. Izvješće Florence Hartmann o američkoj uključenosti u "Oluju": vaša glasnogovornica Florence Hartmann izdala je 1999. godine knjigu pod naslovom "La Diagonale du Fou" koja je temeljena na njezinim iskustvima ratnog dopisnika za "Le Monde". U svojoj knjizi Hartmann je cijelo jedno poglavlje posvetila tzv. "Krajini". Hartmann u knjizi navodi kako su Amerikanci bili "kumovi" Operacije Oluja te da su je Amerikanci zapravo i isplanirali kroz privatnu tvrtku umirovljenih američkih dužnosnika pod nazivom "Military professional Resources. Inc. ("MPRI)". Gđa Hartmann također navodi kako su Sjedinjene Države poticale "MPRI" u planiranju Operacije Oluja. Nadalje, Hartmann tvrdi kako je William Jefferson Clinton znao kako je "MPRI" isplanirao "Oluju". To su činjenice koje su poznate javnosti. Sjedinjene Države dale su "zeleno svjetlo" Operaciji Oluja te su osigurale obavještajnu i zračnu potporu—pa čak i anti komunikacijske elektronske ratne zrakoplove. Američki dužnosnici svakako bi imali saznanja o svakoj zloupotrebi istih. Tim više, američki dužnosnici su nastavili s pružanjem diplomatske, političke i obavještajne potpore čak i nakon što su međunarodni dužnosnici—uključujući Carla Bildta, tvrdili da se od prvog dana Operacije Oluja događaju kršenja Međunarodnog humanitarnog prava. Stoga, ukoliko vi doista vjerujete kako je Operacija Oluja bila prethodno planirana akcija etničkog čišćenja koja je trajala od 4.kolo-

voza do 15. studenog 1995. tada su američki dužnosnici doista imali ta ista saznanja o događanjima od prvog dana Oluje ali su njima unatoč nastavili pomagati i podržavati Operaciju. Konačno jasno je kako su Sjedinjene Države mogle zaustaviti hrvatsku ofenzivu kad god je to bilo u njihovom interesu.

ODGOVORNOST AMERIČKIH DUŽNOSNIKA U POMAGANJU I PODRŽAVANJU PO MEĐUNARODNOM PRAVU

Elementi odgovornosti u pomaganju i podržavanju dobro su utvrđeni međunarodnim zakonom a posebice je na njih ukazivano u slučaju "Tužiteljstvo protiv Furundžije" presuda MKS-a od 10. prosinca 1998. U toj presudi Sudsko se vijeće pozvalo na Međunarodno pravo u pitanju odgovornosti pomaganja i podržavanja:

245. Gore navedena analiza navodi Sudsko vijeće na zaključak kao *nije nužno da suučesnik dijeli mens rea počinitelja u smislu pozitivne namjere da počini kazneno djelo*. Umjesto toga u velikoj većini slučajeva *jasan je uvjet da suučesnik mora znati da njegova radnja pomaže počinitelju u izvršenju kaznenog djela*. To je naročito vidljivo iz svih predmeta u kojima su osobe osuđene zbog toga što su odvezle žrtve i počinitelje do mjesta smaknuća. U tim slučajevima tužiteljstvo nije dokazalo da je vozač vozio u svrhu pomaganja ubojstvu, tj. s namjerom da ubije. Ono što je vozača učinilo odgovornim kao pomagača i suučesnika bilo je njegovo saznanje o kriminalnoj namjeri smaknuća. Sukladno tome, kad ne bi bilo dokaza da je razumno za očekivati kako je vozač mogao znati da je svrha vožnje nezakonito smaknuće bio bi oslobođen krivnje.

246. Štoviše, *nije nužno da pomagač i suučesnik zna točno kazneno djelo koje je bilo namjeravano i na kraju počinjeno*. Ako je svjestan da će jedno od više krivičnih djela biti počinjeno, a onda se jedno od tih kaznenih djela i poćini,

on je namjeravao pomoći izvršenju tog kaznenog djela i kriv je kao pomagač i suučesnik.

Stoga u namjeri da vi dokažete odgovornost u pomaganju i podržavanju američkih dužnosnika neće biti potrebno dokazivati da su američki dužnosnici dijelili istu navodnu namjeru poput generala Gotovine i HV. Naprotiv sve što se treba dokazati je svjesno saznanje američkih dužnosnika da će njihove radnje zapravo potpomoći HV u izvršenju njihovih navodnih zločina.

Američki dužnosnici očito su trebali biti svjesni da potpomažu HV, iz čega proizlazi zaključak da su morali imati saznanja o bilo kojim kriminalnim aktivnostima unutar HV-a. Uistinu Galbraith je u intervjuu za hrvatske novine priznao da ga je "Ministar obrane Šušak obavijestio me o planovima prije nego li je Operacija započela" (Vjesnik 29. Srpnja 2001.), te da su američki dužnosnici "predvidjeli moguće kršenje ljudskih prava" tijekom Operacije Oluja (Slobodna Dalmacija 23. kolovoz 2001.). Nadalje je vidljivo iz isječaka Holbrookove knjige, prethodno citirane, kako su američki dužnosnici nastavili podupirati vojnu operaciju HV-a iako su imali potpuna saznanja o kršenju međunarodnog humanitarnog prava.

Činjenice poznate javnosti su: američki dužnosnici prekršili su UN-ovu zabranu naoružavanja dopuštajući HV-u nabavku oružja iz Irana te su također prekršili zabranu naoružavanja tako što su osigurali obučavanje i planiranje posredstvom MPRI-a. Američki dužnosnici su uspostavili ispostavu CIA-e unutar vojne baze HV-a iz koje ne samo da su bili u mogućnosti primiti direktnu snimku događanja na terenu tijekom Operacije Oluja (stoga im se i imputira spoznaja o događajima na terenu) nego su i bili u mogućnosti osigurati takve obavještajne podatke generalu Gotovini čime su mu uvelike pomagali u provođenju Operacije Oluja. Ukoliko je general Gotovina unaprijed isplanirao i proveo akciju progona 150–200 tisuća hrvat-

skih Srba civila, tada CIA ispostava nije bila korištena samo u svrhu pružanja podataka američkim dužnosnicima o provođenju takvog plana generala Gotovine nego je isto tako korištena u svrhu pružanja pomoći generalu Gotovini u izvršenju ciljeva njegova navodnog plana.

Činjenice poznate javnosti nadalje ukazuju kako su američki dužnosnici podupirali Operaciju Oluja tako što su dali "zeleno svjetlo" za njen nastavak. Američki dužnosnici osigurali su diplomatski i politički "paravan" Hrvatskoj kako bi nastavila s Operacijom bez ikakvih značajnih diplomatskih i političkih posljedica za Hrvatsku. Američki dužnosnici priznali su kako su HV smatrali "momcima za obavljanje prljavog posla" koje su oni "uposlili iz očaja". Holbrook je u svojoj knjizi potvrdio podupiranje HV-a u provođenju operacija unatoč njegovom saznanju o tome da se kršenja Međunarodnog humanitarnog prava događaju.

Hrvatski Svjetski Kongres želi ponovno istaknuti svoje mišljenje kako ni general Gotovina niti američki dužnosnici ne bi trebali biti predmetom optužnica vašeg ureda. Naprotiv, trebali bi biti slavljani što su porazili Miloševićeve snage i uspostavili preduvjete potrebite za potpisivanje Daytonskog Mirovnog Sporazuma. Smatramo da, ukoliko su se kršenja MHP i događala nakon Operacije Oluja, ista svakako nisu bila dio plana etničkog čišćenja Srba iz Hrvatske. Prije bi to nazvali pojedinačnim incidentima potaknutim gnjevom nekolicine osoba. U svakom slučaju, ukoliko vaš ured ustraje u progonu generala Gotovine, tada je u interesu pravde da se jednako postupa prilikom istraživanja svih potencijalnih osumnjičenika.

Ukoliko je general Gotovina kriv tada su i američki dužnosnici krivi što su mu pomagali i podupirali ga. Pojednostavljeno, pitanje glasi: "Da li bi general Gotovina sam mogao provesti Operaciju Oluja bez pomoći američkih dužnosnika?" Odgovor je dakako – ne. General Gotovina

ne bi mogao uspješno završiti Operaciju Oluja bez oružja koje je nabavljeno uz američko odobrenje ili bez obavještajnih podataka koji su mu dostavljani tijekom cijele Operacije. HV ne bi mogla započeti Operaciju bez prethodnog “zelenog svjetla” SAD-a te bez diplomatskog i političkog “paravana” koje su Sjedinjene Države osigurale. Efektivna kontrola američkih dužnosnika nad snagama HV-a vidljiva je u činjenici da su američki dužnosnici odlučili kako se vojne operacije moraju zaustaviti u Banja Luci – te je tako i bilo. Ukratko Sjedinjene Države odigrale su odlučujuću ulogu u Operaciji Oluja.

Sada je na vama da pokažete kako pravda nije slijepa te da vaš ured provodi kaznenu istragu utemeljenu na zakonu i činjenicama, a ne na temelju političkog značaja. Naša je primarna nada kako ćete uvidjeti pogreške koje su se pojavile u samom optuživanju generala Gotovine. Ukoliko vaš ured ipak nastavi inzistirati na toj optužnici, tada je naša nada u tome da ćete dokazati nama i cijelom svijetu kako se prema svim nacijama podjednako odnosite. Vjerujemo kako ćete se složiti u našem stajalištu da nijedna zemlja ne može biti “ravnopravnija” od druge kada je u pitanju provođenje Statuta Suda koji je opunomoćenik Vijeća Sigurnosti.

S poštovanjem,

Prof. Dr. Šimun Šito Coric President Croatian World Congress

Cc: Members of the Security Council:

Ambassador Setphan Tafrov

Permanent Representative of Bulgaria to the United Nations

11 East 84th Street

New York, NY 10028

Ambassador Martin Belinga-Eboutou

Permanent Representative of Cameroon

to the United Nations
22 East 73rd Street
New York, NY 11021

Ambassador Wang Yingfan
Permanent Representative of the People's Republic of
China to the United Nations
350 East 35th Street, New York, NY 10016

Ambassador Alfonso Valdivieso
Permanent Representative of Colombia to the United Na-
tions
140 East 57th Street, 5th Floor, New York, NY 10022

Ambassador Jean-David Levitte
Permanent Representative of France to the United Na-
tions
One Dag Hammarskjold Plaza, 245 East 47th Street, 44th
Floor New York, NY 10017

Ambassador Francois Lonseny Fall
Permanent Representative of Guinea to the United Na-
tions
140 East 39th Street
New York NY 10016

Ambassador Richard Ryan
Permanent Representative of Ireland to the United Na-
tions
One Dag Hammarskjold Plaza, 885 Second Avenue, 19th
Floor, New York, NY 10017

Ambassador Anund Prayay Neewoor
Permanent Representative of the Republic of Mauritius to
the United Nations
211 East 43rd St., 15th Floor, New York, NY 10017

Ambassador Adolfo Miguel Aguilar-Zinser
Permanent Representative of Mexico to the United Nations
Two United Nations Plaza, 28th Floor
New York NY 10017

Ambassador Ole Peter Kolby
Permanent Representative of Norway to the United Nations

825 Third Avenue, 39th Floor, New York, NY 10022

Ambassador Sergey Lavrov

Permanent Representative of the Russian Federation to the United Nations

136 East 67th Street, New York, NY 10021

Ambassador Kishore Mahbubani

Permanent Representative of the Republic of Singapore to the United Nations

231 East 51st Street, New York, NY 10022

Ambassador Dr. Mikhail Wehbe

Permanent Representative of the Syrian Arab Republic to the United Nations

820 Second Avenue, 15th Floor

New York, NY 10017

Ambassador Sir Jeremy Greenstock

United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland
Permanent Representative of the United Kingdom to the United Nations

One Dag Hammarskjold Plaza, 885 Second Avenue, New York, NY 10017

Ambassador John D. Negroponte

Permanent Representative of the United States to the United Nations

799 United Nations Plaza, New York, N.Y. 10017-3505

Pismo američkih kongresmena državnom tajniku C. L. Powellu u svezi sa slučajem Gotovina

(9. svibnja 2002)

Uvaženi Colin L. Powell
Glavni tajnik
Ministarstvo Vanjskih Poslova SAD
2201 C Street, N.W.
Washington, D.C. 20520

Poštovani g. Glavni Tajniče,

Želimo Vam obratiti pozornost na nedavna događanja vezana uz Međunarodni kazneni sud za područje bivše Jugoslavije (MKSJ). Dana 28. veljače 2002.g., Odbor za ljudska prava održalo je saslušanje na temu rada ad hoc sudova Ujedinjenih Naroda za bivšu Jugoslaviju i Rwandu. Vaš izaslanik za pitanja ratnih zločina, Pierre-Richard Prosper, svjedočio je pred Odborom kako Administracija u potpunosti podržava oba ad hoc suda sa željom da dovrše posao do godina 2007g.-2008.g.. Snažno podupiremo pokušaje Administracije da pomogne ad hoc sudovima u dovršenju njihova mandata do fiksnog datuma u ne tako dalekoj budućnosti. U tu svrhu Vas potičemo na nastavak suradnje s našim Saveznicima i vladama u regiji u svrhu skorog uhićenja pojedinaca poput Ratka Mladića i Radovana Karadžića čiji postupci moraju biti dovršeni prije no što MKSJ dovrši svoj posao.

Tijekom saslušanja predloženo je da Glavna Tužiteljica MKSJ, Carla Del Ponte, smije istražiti američko civilno i vojno osoblje u vezi s radnjama koje su poduzeli u službenom svojstvu tijekom 1995.g. u Republici Hrvatskoj. Prema navodima članka tjednika *Newsweek*-a iz kolovoza 2001.g. kojeg je napisao Roy Gutman, Clintonova Administracija pružala je obavještajnu i drugu potporu Republici Hrvatskoj u vezi s ofenzivom iz Kolovoza 1995.g. protiv savezničkih snaga Slobodana Miloševića pod imenom «Operacija Oluja». MKSJ podigla je optužnicu protiv Hrvatskog generala Ante Gotovine za ratne zločine i zločine protiv čovječnosti. Ove optužbe temelje se na izvještajima kako je propustio intervenirati u svrhu zaustavljanja snaga pod njegovim zapovjedništvom u namjernom progonu tisuća Srpskih civila iz njihovih kuća tijekom ove operacije. Tijekom našeg saslušanja, dat je iskaz koji dovodi u pitanje činjeničnu osnovu ove optužnice, te doista, Veleposlanik SAD-a u Hrvatskoj tijekom ove operacije, Peter Galbraith, navodi kako Srpski civili nisu prisiljeni na bijeg. Usprkos tome, doznajemo kako postoji mogućnost da MKSJ istraži dužnosnike SAD-a za potencijalnu zapovjednu odgovornost u svezi s operacijom Oluja.

Gospodine Glavni Tajniče, upoznati ste s velikom zabrinutošću Kongresa u vezi s Međunarodnim Kaznenim Sudom kao i s opasnošću da bi mogao istražiti i optužiti osoblje SAD-a. Istraga MKSJ koja je u tijeku vezana uz operaciju Oluja može predstavljati slične opasnosti. Sukladno tome, pozivamo Administraciju na pažljivo praćenje slučaja Gotovine kao i svih istraga vezanih uz ovaj slučaj kako se ne bi istražio niti optužio bilo koji dužnosnik SAD-a od strane ovog suda UN-a zbog formuliranja ili provođenja politike Vlade SAD-a.

S poštovanjem,

HENRY J. HYDE
Predsjednik Odbora

CHRISTOPHER H. SMITH
Potpredsjednik Odbora

Kaznena prijava protiv S. Mesića, predsjednika RH

(17. studenoga 2000.)

OPĆINSKOM DRŽAVNOM ODVJETNIŠTVU U
ZAGEBU

Podnositelj kaznene prijave: *Honos* – Udruga za zaštitu
vrijednosti Domovinskog rata, Zagreb, Maksimirska 94

Kaznena prijava

protiv Stjepana Mesića, predsjednika Republike Hrvatske,
Zagreb, Pantovčak 241.

radi kaznenih djela iz čl. 146. stav 1. i čl. 144 stav 1. KZ.

O b r a z l o ž e n j e

1. Točno neutvrđenog dana prijavljeni predsjednik Stjepan Mesić omogućio je novinaru britanske producentske kuće *Newswatch* (iz Londona), Johnu Cooksonu, uvid u neodređeni broj transkripata i audio-zapisa, te njihovo snimanje, a koji su državna tajna.

Na temelju toga i snimke službenih prostorija glavne zgrade Predsjedničkih dvora, kao i prostorije u kojoj su arhivirani navedeni dokumenti, novinar Cookson je sačinio desetminutni tv-prilog u kojem se izričito poziva na sadržaj tih transkripata i audio-zapisa. Njegov tv-prilog emitirala je britaska tv-postaja *Channel 4*, a zatim i Hrvatska televizija, djelomično u *Dnevniku* u 19,30 sati, na Prvom programu 12. studenog 2000, a onda, nakon *Dnevnika*, i u cijelosti u političkom magazinu *007* istog dana.

Dokaz: Uvid u snimku *Dnevnika* i emisije 007 od 12. studenog 2000, a što se predlaže po službenoj dužnosti pribaviti.

Navedeni transkripti i audio-zapisi arhivirani su u glavnoj zgradi Predsjedničkih dvora i povjereni na čuvanje predsjedniku Mesiću u sklopu njegove predsjedničke funkcije.

Iz toga slijedi da je predsjednik Mesić državnu tajnu, koja mu je bila povjerena na čuvanje s danom preuzimanja predsjedničke dužnosti, učinio dostupnom inozemnoj organizaciji, odnosno, osobi koja za tu organizaciju radi, tj. novinaru J. Cooksonu.

Time je počinio kazneno djelo protiv Republike Hrvatske – špijunažom, opisano i kažnjivo u čl. 146. stav 1. KZ.

2. Prijavljeni predsjednik Mesić je u istom svojstvu učinio dostupnim transkripte razgovora predsjednika Tuđmana s drugim osobama, koji su također označeni kao državna tajna, pa je tako tjedniku *Nacional* predao određeni broj transkripata koje je taj tjednik objavio u brojevima: 231 do 238, 240, 243, 246, 251 do 253, 255, 256, 258, 259 (svi izašli 2000.).

Isto tako predao je i određeni broj transkripata tjedniku *Feral Tribune*, koje je taj tjednik objavio u brojevima: 762, 763, 766 do 778, 783 do 787 (svi izašli 2000.)

Kako su objavljeni transkripti bili povjereni predsjedniku Mesiću na čuvanje, to je, time što ih je učinio dostupnim neovlaštenim osobama, počinio:

kazneno djelo protiv Republike Hrvatske – odavanjem državne tajne, opisano i kažnjivo u čl. 144. stav 1. KZ.

Dokaz: uvid u navedene brojeve tjednika *Nacional* i *Feral Tribune*.

3. Kako se transkripti i audio-zapisi, koje je predsjednik Mesić dao stranim i neovlaštenim osobama odnose i na Domovinski rat, a te su osobe to iskoristile za činjenično neistinito i lažno prikazivanje Domovinskog rata i preds-

jednika Tuđmana, *Honos*, kao udruga za zaštitu vrijednosti Domovinskog rata, ima pravni interes da se pokrene kazneni postupak protiv predsjednika Mesića. To više, jer je time nanijeta neprocjenjiva šteta Republici Hrvatskoj i uznemirena hrvatska javnost.

Stoga *Honos* predlaže da se žurno pokrene kazneni postupak kako bi se spriječila daljnja špijunaža i odavanje državne tajne, te da se o tome izvijesti podnositelj ove kaznene prijave.

Predsjednik
Nenad Ivanković

U Zagrebu, 17. studenog 2000.

Odgovor Državnog odvjetništva u svezi s kaznenom prijavom protiv S. Mesića, predsjednika RH

(8. veljače 2001.)

REPUBLIKA HRVATSKA
OPĆINSKO DRŽAVNO ODVJETNIŠTVO
U ZAGREBU

Broj: KDO-8252/01

Zagreb, 08. veljače 2001.

DB/MI

H O N O S

Udruga za zaštitu vrijednosti Domovinskog rata
ZAGREB

U ovom Državnom odvjetništvu zaprimljena je vaša kaznena prijava protiv Stjepana Mesića, predsjednika Republike Hrvatske zbog kaznenog djela odavanje državne tajne iz čl. 144. st. 1. KZ-a i kaznenog djela špijunaže iz čl. 146. st. 1. KZ-a.

Obavještavamo vas da smo kaznenu prijavu s današnjim datumom odbacili iz razloga što smatramo da u radnji predsjednika Republike Stjepana Mesića nema elemenata kaznenih djela iz čl. 144. i 146. KZ-a, iz kojeg razloga, dakle, nećemo ulaziti u kazneni postupak.

Razlog tome primarno leži u činjenici što transkripti na koje ukazujete nemaju na sebi oznaku državne tajne, pa se

niti otkrivanjem sadržaja takvog zapisa ne može počiniti kazneno djelo odavanje državne tajne ili pak špijunaže iz spomenutih članaka.

Takav podatak provjeren je na adekvatan način, pa ova obavijest slijedi nakon dovršene obrade u tom predmetu.

Kako, dakle, radnji predsjednika Republike Stjepana Mesića nedostaje bitan preduvjet bića kaznenog djela odavanje državne tajne ili špijunaže kaznenu smo prijavu odbacili, a o tome vama dostavljamo obavijest.

Naime, iz sadržaja prikupljene dokumentacije nije uočeno u čemu bi "Honos" bio direktno oštećen, odnosno koje osobno ili imovinsko pravo kaznenim djelom povrijeđeno, pa je zaključak da u smislu čl. 170. st. 1. toč. 5. ZKP-a u ovom kaznenom predmetu "Honos" nije oštećenik, zbog čega vam ne dostavljamo rješenje o odbačaju kaznene prijave, već kao podnositelju kaznene prijave i pravnoj osobi koja ima određeni pravni interes samo šaljemo obavijest o učinjenom.

S poštovanjem,

OPĆINSKI DRŽAVNI ODVJETNIK
Davorin Budin, v.r.

Kaznena prijava protiv I. Račana,
predsjednika Vlade RH i G. Granića,
podpredsjednika Vlade RH

(9. siječnja 2002.)

OPĆINSKOM DRŽAVNOM
ODVJETNIŠTVU U ZAGREBU

Podnositelj kaznene prijave: *Honos – Udruga za zaštitu
vrijednosti Domovinskog rata*, Zagreb, Maksimirska 94

Kaznena prijava

*protiv Gorana Granića, potpredsjednika Vlade RH, Za-
greb, Markov trg 2*

*i protiv Ivica Račana, predsjednika Vlade RH, Zagreb,
Markov trg 2*

radi kaznenih djela iz čl. 337. stav 1. i 2.

O b r a z l o ž e n j e

Neutvrdenog dana *prvoprijavljeni Goran Granić*, pot-
predsjednik Vlade Republike Hrvatske po nalogu *drugo-
prijavljenog Ivica Račana*, predsjednika Vlade Republike
Hrvatske, u rješavanju odnosa između Republike Hrvat-
ske i Međunarodnog kaznenog suda u Haagu, iznio je
glavnoj tužiteljici Međunarodnog kaznenog suda u Haagu
neistinite podatke o djelovanju hrvatskih generala *Ante
Gotovine* i *Rahima Ademija* u razdoblju Domovinskog
rata te izravno i putem vladina Ureda za suradnju s
Haaškim sudom istoj tužiteljici dostavio nepotpune po-

datke o djelovanju dotičnih generala, a sve u svrhu kako bi došlo do njihova optuženja i kako bi se optužnica mogla koristiti u dnevno-političke svrhe omalovažavanja Domovinskog rata u ostvarivanju samostalnosti Republike Hrvatske kao i u smanjivanju prava sudionicima Domovinskog rata.

Da su ti činjenični navodi istiniti proizlazi iz iskaza čelnika HSLS-a, gospodina *Dražena Budiše*, danog u intervjuima *Večernjem listu* (od 15. prosinca 2001.) i *Novom listu* (od 15. prosinca 2001.), a što se prilaže u preslici. Po potrebi saslušati i *Dražena Budišu* radi obrazloženja njegovih navoda kako su optužnice protiv generala *Gotovine* i *Ademija* podignute iz političkih razloga i u političke svrhe. Također i ministra obrane *Jozu Radoša* koji je u izjavi za Hrvatsku televiziju (15. prosinca 2001.) potvrdio istinitost *Budišinih* riječi.

Prijavljeni su kao službene i odgovorne osobe takvim svojim ponašanjem prouzročili znatnu štetu optuženim hrvatskim generalima *Gotovini* i *Ademiju*, kao i svim sudionicima Domovinskog rata, čime je došlo do povrede njihovih prava. Time su *prijavljeni počinili kazneno djelo iz čl. 337. stav 1. i 2. KZ-a* zloupotrebe položaja i ovlasti, pa *Honos, Udruga za zaštitu vrijednosti Domovinskog rata*, predlaže da se protiv prijavljenih pokrene kazneni postupak.

Za Honos
predsjednik *Nenad Ivanković*
U Zagrebu, 9. siječnja 2002.

Otvoreno pismo hrvatskih sportaša Vladi i Saboru

(13. srpnja 2001.)

Zgrozila nas je vijest o tome da je Vlada RH donijela odluku o izručenju dvojice hrvatskih generala Haaškom sudu.

Naša ljudska i moralna dužnost prema ljudima koji su naši najveći heroji (iako katkada izgleda da smo to mi) ne dopušta nam šutjeti.

Politički smo laici, ali smo razumni ljudi i sportaši i boli nas nepravda.

Smatramo smiješnim fraziranje o "individualizaciji krivnje" i tvrdnja da će se na taj način obraniti dignitet Domovinskog rata. Evidentno je da se zapravo želi promijeniti povijest – činjenica tko je žrtva, a tko agresor, a to je bit svega.

Hrvatska je bila žrtva, a njeni generali i vojnici bili su heroji. To je istina.

Razumijemo razloge zbog kojih je Hrvatska potpisala sporazum sa Sudom, no tretman Hrvatske od strane Suda je nepošten.

Ako volite Hrvatsku i ljude koji su vama i nama omogućili da budemo što jesmo, ne dozvolite da hrvatski narod zauvijek izgubi ponos.

Zaštitite naše, nadamo se i vaše heroje.

**Aljoša Asanović, Franjo Arapović, Slaven Bilić,
Veljko Mršić, Alen Bokšić, Goran Ivanišević,
Igor Štimac, Dino Rađa, Davor Šuker, Stojko
Vranković, Zvonimir Boban**

HONOS

ZAHTJEV

150+150 hrvatskih uglednika

Vladi RH u slučaju Gotovina

S uvjerenjem da je optužnica protiv generala Ante Gotovine politički motivirana i pravno neutemeljena mi, dolje potpisani, tražimo:

1. da Vlada Republike Hrvatske odbije izručenje generala Gotovine na osnovi takve optužnice;

2. da Vlada od Haaškog tužiteljstva zatraži da obustavi kazneni progon protiv generala Gotovine na temelju podignute optužnice.

1. Dubravko Adamović, likovni umjetnik	10. Aljoša Asanović, nogometaš
2. Napoleon Ančić, gospodarstvenik	11. Dr. Smiljko Ašperger, akademik
3. Dr. Ljubomir Antić, sveučilišni profesor	12. Dr. Stjepan Babić, akademik
4. Ivica Antolčić, likovni umjetnik	13. Dr. Antun Bačić, sveučilišni profesor
5. Inge Appelt, glumica	14. Dr. Jugoslav Bagatin, sveučilišni profesor
6. Ivan Aralica, akademik	15. Zvonimir Balog, književnik
7. Rudi Arapović	16. Andro Banović, profesor
8. Franjo Arapović, košarkaš	17. Dr. Dragan Barić, kirurg
9. Ivana Arapović, lobistica, Kanada	

18. Dr. Slaven Barišić, akademik
19. Petar Barišić, kipar
20. Ivan Basarac, general
21. Mr. Ivan Bekavac, publicist
22. Fila Bekavac-Lokmer, inž. kemije
23. Želimir Belić, redatelj
24. Rudi Belin, trener
25. Josip Biffel, likovni umjetnik
26. Slaven Bilić, trener
27. Dr. Mihovil Biočić, sveučilišni profesor
28. Ćiro Blažević, trener
29. Mile Blažević, kipar
30. Zvone Boban, nogometaš
31. Janko Bobetko, general
32. Peruško Bogdanić, kipar
33. Mario Bogliuni, glazbenik
34. Dr. Mile Bogović, biskup
35. Zvonimir Boldin, glazbenik
36. Damir Borovčak, publicist
37. Kruno Bošnjak, kipar
38. Josip Botteri-Dini, likovni umjetnik
39. Ivan Božičević, književnik
40. Maroje Brčić, glazbenik
41. Lukrecija Brešković, glumica
42. Zdravko Brkić, kipar
43. Ivana Brkljačić, atletičarka
44. Dr. Frank Brozovich, ravnatelj CAA
45. Dr. Zdravko Brzović, sveučilišni profesor
46. Dr. Nikola Buble, sveučilišni profesor
47. Marijan Buconjić, gospodarstvenik
48. Mr. Juraj Buzolić, gospodarstvenik
49. Danijela Car, dizajnerica
50. Dalibor Cikojević, pijanist
51. Vinko Coce, pjevač
52. Zlatko Crnković, glumac
53. Miljenko Crnjac, general
54. Dragica Cvek-Jordan, likovna umjetnica
55. Hamo Čavrk, kipar
56. Emil Čić, muzikolog i skladatelj
57. Dr. Ivan Čizmić, publicist

58. Dr. Krešimir Čosić, general
59. Dinko Čutura, profesor
60. Ljubo Česić-Rojs, saborski zastupnik
61. Dr. Šimun-Šito Ćorić, sveučilišni profesor
62. Tonći Ćorić, gospodarstvenik
63. Mira Ćurić, novinar
64. Zrinko Ćustonja, student
65. Mato Damjanović, šahovski velemajstor
66. Diana Dan-Kljenak, književnica
67. Dr. Miho Demović, muzikolog
68. Julije Derossi, profesor
69. Dragan Despot, glumac
70. Pavle Dešpalj, skladatelj i dirigent
71. Dr. Goran Dodig, liječnik
72. Dr. Zdravko Dokuzović, gospodarstvenik
73. Davor Domazet-Lošo, admiral
74. Vlaho Dražić, pravnik
75. Mihovil-Zlatko Dulčić, jezikoslovac
76. Mira Dulčić, likovna umjetnica
77. Boris Dvornik, glumac
78. Kristina Džin, arheolog
79. Mato Ergović, glumac
80. Jadranka Fatur, likovna umjetnica
81. Miljenko Filipović, general
82. Stipe Gabrić-Jambo, gospodarstvenik
83. Dr. Darko Gašparović, teatrolog
84. Drago Geoheli, novinar
85. Dr. Vesna Girardi-Jurkić, arheolog
86. Emil Glad, glumac
87. Mladen Grdović, pjevač
88. Ivo Gregurević, glumac
89. Branko Grgić, športski djelatnik
90. Dr. Miljenko Grgić, sveučilišni profesor
91. Branimir Grubelić, odvjetnik
92. Dr. Vinko Grubišić, sveučilišni profesor
93. Ivan Gudelj, odvjetnik
94. Niko Gunjina, sindikalist
95. Pavica Gvozdić, pijanistica
96. Dr. Andrija Hebrang, sveučilišni profesor

97. Zvonimir Hodak, odvjetnik
98. Jasenko Houra, skladatelj
99. Kažimir Hraste, kipar
100. Tomislav Hršak, diplomirani ing.
101. Dr. Ksenofont Ilakovac, akademik
102. Nansi Ivanišević, profesorica
103. Vjekoslav Ivanišević, arhitekt
104. Mr. Nenad Ivanković, publicist
105. Mare Ivičević, gospodarstvenica
106. Lovro Ivin, profesor
107. Petar Jakelić, sveučilišni profesor
108. Dr. Krešimir Jakić, sveučilišni profesor
109. Darko Jakić, likovni umjetnik
110. Drago Jančić, likovni pedagog
111. Đorđe Jandrić, kipar
112. Mirela Janić, glazbenik
113. Amalija Janović
114. Dalibor Jelavić, likovni umjetnik
115. Dr. Dubravko Jelčić, akademik
116. Zdenko Jelčić, glumac
117. Mijo-Zlatan Jelić, general
118. Vasilij-Josip Jordan, likovni umjetnik
119. Dr. Vlado Jukić, sveučilišni docent
120. Dr. Ivo Jurić, kirurg
121. Duje Jurić, likovni umjetnik
122. Mirko Jurkić, odvjetnik
123. Tamara Jurkić-Sviben, pijanistica
124. Ibrica Jusić, skladatelj i pjevač
125. Joško Juvančić, redatelj
126. Dr. Petar Kačić, radiolog
127. Božidar Kalmeta, gradonačelnik
128. Dr. Josip Kekez, sveučilišni profesor
129. Tereza Kesovija, pjevačica
130. Jurica Kezić, sveučilišni profesor
131. Ratomir Kliškić, operni pjevač
132. Mladen Kljenak, književnik

133. Dr. Josip Kolanović, arhivist
134. Ivan Korade, general
135. Dr. Ivan Kordić, sveučilišni profesor
136. Ante Kotromanović, stožerni brigadir
137. Kuzma Kovačić, kipar
138. John Kraljić, lobist u USA
139. Ante Krmpotić, profesor
140. Erika Krpan, muzikolog
141. Vladimir Krpan, pijanist
142. Damir Krstičević, general
143. Vatroslav Kuliš, likovni umjetnik
144. Igor Kuljerić, skladatelj i dirigent
145. Živko Kustić, svećenik i publicist
146. Ivan Kušan, književnik
147. Nikša Kušelj, glumac
148. Ante Kuzmanić, arhitekt
149. Rudi Labaš, likovni umjetnik
150. Ivan Lacković-Croata, likovni umjetnik
151. Josip Laća, književnik
152. Miro Lasić, veleposlanik
153. Ante Ledić, gospodarstvenik
154. Vanja Lisak, glazbenik
155. Juraj Lokmer, bibliotekar
156. Ilija Lončarević, trener
157. Bernard M. Luketich, predsjednik HBZ
158. Miljenko Manjkas, novinar
159. Jozo Marić, sindikalist
160. Dr. Radoslav Marić, A.B.O.G, liječnik
161. Ivica Marijačić, novinar
162. Slobodan Markić-Bobo, gospodarstvenik
163. Adalbert Marković, sveučilišni profesor
164. Mr. Dario Marković, filmolog
165. Tomislav Martić, dramski glumac
166. Jagoda Martinčević, muzikolog
167. Miše Martinović, glumac
168. Daniel Marušić, redatelj

169. Dr. Nedjeljko Marušić, liječnik
170. Antun Mateš, likovni umjetnik
171. Nikola Matijević, kipar
172. Marino Matota, dramski umjetnik
173. Frano Matušić, glazbenik
174. Enes Midžić, sveučilišni profesor
175. Slavko Mihalić, akademik
176. Dr. Anđelko Mijatović, publicist
177. Miroslav Mikuljan, novinar
178. Darko Milas, glumac
179. Dr. Vlatko Mileta, sveučilišni profesor
180. Miroslav Miletić, skladatelj
181. Dr. Katica Miloš, sveučilišna nastavnica
182. Zdenko Mlakar, profesor
183. Marija Mlinar, glazbenik
184. Stanislav Mlinar, glazbenik
185. Dr. Vladimir Mrčela, gospodarstvenik
186. Ante Mrkonjić, diplomirani ekonomist
187. Tvrtko-Andrija Mursalo, diplomat
188. Josip Muselimović, odvjetnik
189. Suzana Nikolić, glumica
190. Krešimir Nikšić, slikar
191. Tonko Ninić, violinist
192. Ivan Nogalo, gospodarstvenik
193. Slobodan Novak, akademik
194. Anđelko Novaković, književnik
195. Krešo Novosel, književnik
196. Zrinko Ogresta, redatelj
197. Željko Olujić, odvjetnik
198. Šefko ef. Omerbašić, muftija
199. Izvor Oreb, likovni umjetnik
200. Silvana Oruč-Ivoš, novinarka
201. Tomislav Ožanić, karikaturist
202. Dr. Ivo Padovan, akademik

203. Dr. Ivić Pašalić, sabor-
ski zastupnik
204. Dr. Snježana Paušek-
Baždar, akademik
205. Josip Pavelić, gospo-
darstvenik
206. Josip Pavičić, naklad-
nik
207. Josip Pavičić, gospo-
darstvenik
208. Marija Peakić-Miku-
ljan, književnica
209. Dr. Josip Pečarić,
akademik
210. Kornelija Pejčinović,
bibliotekar
211. Dr. Vlatko Perković,
teatrolog i redatelj
212. Rade Perković, dram-
ski umjetnik
213. Marko
Perković-Thompson,
skladatelj i pjevač
214. Dr. Ante Petričević,
sveučilišni profesor
215. Ratko Petrić, kipar
216. Zdravko Pevec, gospo-
darstvenik
217. Dr. Stojan Polić,
sveučilišni profesor
218. Borivoj Popovčak, pro-
fesor
219. Zdenka Pozaić, likovna
umjetnica
220. Slobodan Praljak, gen-
eral
221. Krešimir Pučar, ar-
hitekt
222. Dr. Irena Pučar,
sveučilišna profesorica
223. Dr. Ante Punda,
liječnik
224. Dr. Zvonimir Puškaš
225. Ivan Rabuzin, likovni
umjetnik
226. Dr. Ruben Radica,
akademik
227. Dr. Nikica Radoš,
sveučilišni profesor
228. Ićan Ramljak, književ-
nik
229. Mirko Ramušćak,
odvjetnik
230. Dr. Ivan Raos, arhitekt
231. Ankica Ravlić, profes-
rica
232. Dr. Adalbert Rebić,
sveučilišni profesor
233. Dr. Petar Selem,
sveučilišni profesor
234. Željko Senečić, redatelj
235. Dr. Višnja Sepčić,
sveučilišna profesorica
236. Branko Sepčić, pijanist
237. Dr. Ivo Silobrčić,
liječnik

238. Dr. Livija Silobrčić,
liječnik
239. Marina Silobrčić-Hršak, profesorica
240. Ante Skaramuca,
glazbenik
241. Stanko Sopta-Baja,
general
242. Zlatko Stahuljak, diplomat
243. Dr. Ante Stamać,
sveučilišni profesor
244. Dobrila Stella, novinarka
245. dr. Ennio Stipčević,
akademik
246. Mirko Stojić, likovni umjetnik
247. Dr. Mijo Sućur,
sveučilišni profesor
248. Zlatko Sudac, svećenik
249. Igor Sviben, diplomirani inž.
250. Joško Ševo, sveučilišni docent
251. Don Petar Šimić,
svećenik
252. Robert Šimrak, likovni umjetnik
253. Dr. Drago Šimundža,
teolog
254. Ivica Šiško, likovni umjetnik
255. Ivo Škarić, sveučilišni profesor
256. Smilja Škugor, novinarka
257. Domagoj Šola, diplomat
258. Kata Šoljić
259. Maja Šovagović, galeristica
260. Anja Šovagović,
glumica
261. Igor Štimac,
nogometaš
262. Dubravka Šuica, gradonačelnica
263. Stjepan Šulek, publicist
264. Dr. Marijan Šunjić,
sveučilišni profesor
265. Ivica Šurjak,
nogometaš
266. Đurđa Šušak
267. Petar Todorić, diplomirani ekonomist
268. Dr. Dubravka Tolić,
sveučilišna profesorica
269. Benjamin Tolić, diplomat
270. Željko Tomašević,
odvjetnik
271. Dr. Radoslav Tomić,
povjesničar umjetnosti
272. Davor Travaš, novinar

273. Matko Trebotić, likovni umjetnik
274. Prof. dr. Nenad Trinajstić, akademik
275. Dr. Miroslav Tuđman, sveučilišni profesor
276. Dr. Stanislav Tuksar, muzikolog
277. Damir Ujević, ljevač umjetnina
278. Marija Ujević-Galetović, kiparica
279. Edo Unković, gospodarstvenik
280. Šime Vidulin, profesor
281. Ljilja Vokić, profesorica
282. Dr. Igor Voskresenski, sveučilišni profesor
283. Stojko Vranković, košarkaš
284. Antun Vrdoljak, redatelj
285. Anton Vrlić, likovni umjetnik
286. Mr. Joža Vrljičak, publicist
287. Miro Vuco, kipar
288. Dr. Ivica Vučak, liječnik
289. Dr. Petar Vučić, znanstvenik
290. Zdenka Vučković, pjevačica
291. Branko Vujanović, likovni umjetnik
292. Zoran Vukman, novinar
293. Anđelko Vuletić, književnik
294. Mladen Vulić, glumac
295. Dr. Mirko Zelić, akademik
296. Dr. Igor Zidić, povjesničar umjetnosti
297. Dr. Nikola Zovko, znanstveni savjetnik
298. Fra. Jozo Zovko, svećenik
299. Dr. Ćiril Zovko, gospodarstvenik
300. Vlasta Žanić, kiparica

Nenad Ivanković rođen je u Zagrebu 18. ožujka 1948. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je filozofiju i komparativnu književnost, a magistrirao na zagrebačkom Fakultetu političkih znanosti.

Dvadeset i pet godina radio je kao novinar u listovima *Vjesnikove kuće*, prošavši put od mlađeg suradnika u *Vjesniku u srijedu* do komentatora i glavnog urednika *Vjesnika*. Neko je vrijeme bio i urednik kulturne rubrike tjednika *Danas*. Od 1988. do 1996. bio je dopisnik *Vjesnika* i *Večernjeg lista* iz Njemačke. Iz tog su perioda i njegove dvije knjige: *Bonn druga hrvatska fronta* (1993.), prevedena i na njemački, u kojoj opisuje proces diplomatskog priznanja naše zemlje, te *Hrvatska od okupacije do regionalne sile* (1996.) 2000. je objavio *Predsjedniče, što je ostalo?*, psihološko-politički profil prvog hrvatskog predsjednika Franje Tuđmana, koja je postala hrvatski bestseller. Godinu dana kasnije izlazi i četvrta njegova knjiga *Ratnik*, romansirana biografija generala Ante Gotovine, koja je također bila bestseller.

Mesiću i Račane, zašto tako? Slučaj Gotovina-Bobetko, njegova je peta knjiga, a u pripremi je i roman o ratu u Bosni i Hercegovini.

Suradivao je i s Hrvatskom televizijom, među ostalim kao i voditelj vrlo gledane emisije *Press klub*.

Godine 1995. Hrvatsko novinarsko društvo proglasilo ga je novinarom godine, a iste godine njemački predsjednik odlikovao ga je najvišim njemačkim odličjem, *Križem za zasluge*, za novinarski rad i unapređenje njemačko-hrvatskih odnosa. Hrvatski predsjednik dr. Franjo Tuđman 1996. odlikovao ga je *Danicom hrvatskom s likom Antuna Radića*.

Predsjednik je *Honosa*, udruge za zaštitu vrijednosti Domovinskog rata, potpredsjednik *HIP-a*, te zastupnik u Skupštini Grada Zagreba.

U samo četrdeset i pet dana Račan je u *slučaju Bobetko* posve promijenio poziciju - od čovjeka koji je stao u obranu Generala pretvorio se u čovjeka koji je od njega digao ruke i sada ga optužuje. Još je gore postupio s Gotovinom.

Zašto?

Predsjednik Mesić je svojim postupcima nedvojbeno otežao poziciju i Bobetku i Gotovini, ali i svima ostalima koji bi se sutra mogli naći na nišanu Haaga, pretvarajući se time u stvarnog sukreatora haaških optužnica.

Zašto?

Na ta i druga pitanja odgovara ova knjiga u bespoštednoj analizi i konfrontaciji, dotičući se i same hrvatske sudbine.

TIVA
tiskara

ISBN 953-6775-47-6

9 789536 775477